

**BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
ZWIĄZKU MIĘDZYGMINNEGO
Spółka z o.o. w Kielcach**

25-004 Kielce, ul. Paderewskiego 31, tel./fax (041) 34-426-34

Projekt zmiany Studium do opinii i uzgodnień

**Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego
miasta i gminy Małogoszcz
województwo świętokrzyskie**

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

Kielce, listopad 2022 r.

Spis treści:

1. Wstęp	5
1.1. Informacje ogólne	5
1.2. Podstawa prawna opracowania	7
1.3. Zespół autorski.....	8
1.4. Obszar i zakres opracowania	9
1.5. Cele i zadania studium.....	14
1.6. Materiały wejściowe do opracowania	15
2. Diagnoza stanu gminy	17
2.1. Położenie, powierzchnia, podstawowe funkcje	17
2.2. Uwarunkowania zewnętrzne	20
2.2.1. Gmina Małogoszcz w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego”	20
2.2.2. Gmina Małogoszcz w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa”	25
2.2.4. Gmina Małogoszcz w „Programie ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”	37
2.2.5. Gmina Małogoszcz w „Planie przeciwdziałania skutkom suszy”	40
2.2.5. Gmina Małogoszcz na tle powiatu jędrzejowskiego	52
2.2.6. System powiązań zewnętrznych gminy Małogoszcz.....	54
2.3. Środowisko przyrodnicze	57
2.3.1. Charakterystyka ogólna	57
2.3.2. Budowa geologiczna i charakterystyka gruntów dla budownictwa.....	60
2.3.3. Kopaliny mineralne	63
2.3.4. Gleby	75
2.3.5. Szata roślinna i świat zwierząt	78
2.3.6. Charakterystyka warunków wodnych.....	86
2.3.7. Charakterystyka warunków klimatycznych i higieny atmosfery.....	95
2.3.8. Ochrona na podstawie ustawy o ochronie przyrody	100
2.4. Środowisko kulturowe.....	107
2.4.1. Rys historyczny	107
2.4.2. Obiekty archeologiczne	110
2.4.3. Obiekty zabytkowe.....	111
2.4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej i krajobrazowej	117
2.5. Rolnictwo.....	118
2.5.1. Rolnictwo w gminie na tle województwa	118
2.5.2. Warunki glebowe produkcji.....	119
2.5.3. Struktura użytków rolnych.....	123
2.5.4. Warunki agrarne produkcji	124
2.5.5. Rozmieszczenie i stan zabudowy rolniczej	125
2.5.6. Produkcja rolnicza	126
2.6. Leśnictwo.....	127
2.6.1. Rozmieszczenie przestrzenne i struktura własności lasów	127
2.6.2. Funkcje lasów, zagrożenia środowiska leśnego	129
2.7. Ludność	131
2.8. Mieszkalnictwo	134
2.9. Infrastruktura społeczna	139

2.9.1. Oświata i wychowanie.....	139
2.9.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	141
2.9.3. Kultura.....	142
2.9.4. Sport, turystyka i rekreacja	144
2.9.5. Administracja publiczna	146
2.10. Infrastruktura ekonomiczna	147
2.10.1. Struktura zatrudnienia.....	147
2.10.2. Struktura bezrobocia.....	148
2.10.3. Budżet gminy	149
2.10.4. Aktywność gospodarcza na tle gmin sąsiednich	153
2.10.5. Przemysł	155
2.10.5. Działalność gospodarcza.....	158
2.12. Komunikacja.....	160
2.12.1. Powiązania komunikacyjne.....	160
2.12.2. Charakterystyka układu drogowego	161
2.12.3. Komunikacja zbiorowa.....	167
2.12.4. Stan i zaplecze motoryzacji.....	167
2.12.5. Ocena układu komunikacyjnego i ruchu istniejącego	168
2.12.6. Układ kolejowy	169
2.13. Systemy infrastruktury technicznej.....	170
2.13.1. Gospodarka wodna	170
2.13.2. Gospodarka ściekowa	177
2.13.3. Kanalizacja deszczowa	180
2.13.4. Ciepłownictwo	181
2.13.5. Gospodarka odpadami stałymi.....	181
2.13.6. Gazyfikacja	183
2.13.7. Elektroenergetyka.....	184
2.13.8. Energetyka odnawialna.....	185
2.13.9. Telekomunikacja	186
2.14. Cmentarze	187
2.15. Aspekty bezpieczeństwa i obronności.....	188
3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w kontekście sporządzanej zmiany studium	191
4. Bariery i predyspozycje rozwoju	198
4.1. Główne uwarunkowania zewnętrzne.....	198
4.2. Główne uwarunkowania wewnętrzne	199
4.2.1. Szanse i predyspozycje rozwojowe	199
4.2.2. Bariery i ograniczenia rozwojowe.....	201
4.2.3. Problemy i konflikty przestrzenne wynikające z dotychczasowego zagospodarowania terenu gminy.....	203

1. Wstęp

1.1. Informacje ogólne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest jedynym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całej gminy. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Obowiązek sporządzania studium, dla terenu każdej gminy, wprowadziła ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.).

Pierwsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, zostało opracowane na przełomie lat 1997 – 1998 i uchwalone Uchwałą Nr 21/205/98 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz. Pierwsze studium, zostało wykonane przez Samorządowe Biuro Planowania Przestrzennego w Miechowie z siedzibą w Kielcach, przez zespół projektowy, którego głównym projektantem była mgr inż. arch. Barbara Godzisz-Grychowska.

Aktualnie, podstawę prawną określającą zasady sporządzania oraz zakres merytoryczny studium oraz jego zmiany określają:

- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r., Nr 118, poz. 1233).

Zmiana przepisów, wprowadzająca nową ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stawiającą nowe wymagania merytoryczne i formalne dla tego dokumentu oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, uszczegóławiające zakres obowiązującej problematyki, formę i zasady sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, wzmocniły rolę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w hierarchii opracowań planistycznych. Nowe zasady, dotyczące jednostki administracyjnej, poprzez wprowadzenie obowiązku respektowania zgodności przewidywanych rozwiązań zapisów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w sporządzanych na terenie gminy, wszystkich planach zagospodarowania przestrzennego, stały się podstawową komplikacją w przeznaczeniu terenów na różne cele inwestycyjne w planie zagospodarowania przestrzennego, bez wcześniejszych zmian zapisów studium.

W celu dostosowania dokumentu studium do wymagań wynikających ze zmienionej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i przepisów odrębnych oraz celem wprowadzenia istotnych zmian do zagospodarowania przestrzennym terenu miasta i gminy Małogoszcz, do pierwotnego dokumentu studium, Rada Miejska w Małogoszczu, wprowadziła zmiany, uchwalone uchwałami:

- Uchwałą Nr 21/187/05 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz”; stanowiącego nowy dokument studium, uchwalony w świetle przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.
- Uchwałą Nr 06/43/11 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie uchwalenia Zmiany Nr 1 do „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – Zmiana Studium”; dotycząca: zmiany części podstawowego układu komunikacyjnego na terenie miasta i gminy Małogoszcz; wprowadzenia nowych obszarów rozwoju budownictwa mieszkaniowego w granicach miasta; wprowadzenia nowych obszarów potencjalnego rozwoju osadnictwa i obszarów rozwoju osadnictwa z możliwością rozwoju funkcji rekreacyjnej, obszarów potencjalnego rozwoju funkcji leśnej, obszarów potencjalnego rozwoju działalności gospodarczej na terenie sołectw: Bocheniec, Henryków, Kozłów, Leśnica, Ludwinów, Mieronice, Mniszek, Rembieszyce, Wiśnicz, Wola Tesserowa, Wrzosówka, Wygnanów, Zakrucze, Złotniki, Żarczyce Duże i Żarczyce Małe; wprowadzenia możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych.
- Uchwałą Nr 22/225/17 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 27 października 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany Nr 3 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium”; dotycząca: wyznaczenia obszarów lokalizacji urządzeń wytwarzających energię elektryczną, wykorzystujących energię słoneczną – farmy fotowoltaiczne, wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w granicach sołectw: Mieronice, Wola Tesserowa i Złotniki.
- Uchwałą Nr 23/234/17 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany Nr 4 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium”; dotycząca: wprowadzenia ustaleń wynikających ze zmiany koncesji na wydobywanie margli i wapieni ze złoża „Leśnica-Małogoszcz”, polegających na zlikwidowaniu granic poprzedniego obszaru i terenu górnicze „Małogoszcz” i wprowadzeniu nowego obszaru i terenu górniczego „Małogoszcz I”; skorygowaniu granic złoża wapieni „Głuchowiec”; wprowadzeniu zmian dotyczących kierunków rozwoju kilku fragmentów terenu opracowania; w granicach części terenu miasta Małogoszcz oraz części terenu sołectw Leśnica, Wrzosówka, Zakrucze i Żarczyce Duże.

Upływ czasu (1998-2022 r.) oraz potrzeba dostosowania szeregu przepisów do standardów Unii Europejskiej, spowodowały również zmianę innych przepisów związanych integralnie z problematyką studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ponadto rozwój gospodarczy, postęp technologiczny, dezaktualizacja w skali kraju i województwa planowanych rozwiązań gospodarczych oraz lokalne potrzeby zmian w sposobie zagospodarowania terenu gminy, sukcesywnie zgłaszane przez mieszkańców oraz właścicieli gruntów, mających na celu poszukiwanie nowych form aktywności społeczno – gospodarczej gminy spowodowały, że Rada Miejska w Małogoszczu, podjęła Uchwałę Nr XXV/219/21 z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium.

Podjęta i przeprowadzona procedura planistyczna dotyczyła opracowania pod tytułem: **Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium**, ze względu na potrzebę odróżnienia niniejszej zmiany studium od dokumentu obowiązującego w trakcie trwania procedury. Jednak w związku z tym, że **zmiana studium stanowi kompleksową zmianę poprzedniej edycji studium**, w dalszej części niniejszego tekstu oraz w części graficznej opracowania funkcjonuje jako nowa edycja studium pod nazwą – **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz** (lub w wersji skróconej pod nazwą – studium).

1.2. Podstawa prawna opracowania

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium, została wykonana na podstawie Warunków Wykonania Zlecenia, znak: OŚRGPiN.6722.2.2021 z dnia 7 czerwca 2021 r., zawartych w dniu 12 sierpnia 2021 r. w Kielcach, pomiędzy Gminą Małogoszcz a Biurem Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Kielcach.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, zostało opracowane z uwzględnieniem następujących przepisów:

- Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach,
- Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

- Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw,
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
- Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,
- Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych,
- Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane,
- Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw z związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu,
- Ustawy z dnia 3 listopada 2015 r. o rewitalizacji,
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000,
- oraz innych aktów prawnych związanych z przedmiotem opracowania.

1.3. Zespół autorski

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, zostało opracowane w Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Kielcach,

przez zespół autorski w składzie:

- mgr Bożena Rumas – główny projektant na podstawie art. 5 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- mgr inż. Małgorzata Bogdał
- mgr inż. arch. Magdalena Markulis
- mgr Halina Piersiała

1.4. Obszar i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało sporządzone dla obszaru gminy Małogoszcz, w jej granicach administracyjnych.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, burmistrz sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając ustalenia strategii rozwoju województwa i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, a także strategii rozwoju ponadlokalnego oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium określa się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
 - analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
 - prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,

- możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy, w studium określa się w szczególności:

- uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 lit d:
 - kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego;
 - kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;

- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary zdegradowane;
- granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 a wyżej wymienionej ustawy, jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, w studium ustala się ich rozmieszczenie, z wyłączeniem:

- wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych, o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki – w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne;
- urządzeń innych niż wolnostojące.

Zgodnie z art. 10 ust. 3 a wyżej wymienionej ustawy, jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane. Lokalizacja obiektów może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach

miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;

- porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
 - nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
 - przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- określa się:
 - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;
- w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Działania, o których mowa w ust. 5, wyżej wymienionej ustawy, mogą wymagać powtórzenia, na zasadzie analizy wariantów lub realizacji procesu iteracyjnego, oraz powtórzenia wszystkich lub części z nich, także w połączeniu z innymi czynnościami przeprowadzanymi w ramach prac nad projektem studium.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Powyższą problematykę uwzględnia się w studium, w zakresie uwarunkowanym występowaniem powyższych problemów i zjawisk.

Zgodnie z § 4 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, projekt studium powinien zawierać:

- część określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, przedstawioną w formie tekstowej i graficznej;
- część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- rysunek przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

W projekcie studium, zgodnie z §4 ust.2 rozporządzenia, należy określić wpływ uwarunkowań, o których mowa w art.10 ust.1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy.

Funkcjonujące dotychczas studium uwzględniało część powyższej problematyki wynikającej z wcześniejszych uwarunkowań ustawowych, wymagało jednak aktualizacji danych oraz uzupełnienia o nowe zapisy oraz poszerzenia problematyki koniecznej do uwzględnienia w studium, co spowodowało potrzebę opracowania nowego studium, jako odrębnego dokumentu, podlegającego w całości zmianie, po przeprowadzeniu procedury planistycznej i uchwaleniu.

W oparciu o powyższe wytyczne, poparte uaktualnionymi danymi wejściowymi sporządzono nowy dokument planistyczny i wprowadzono nowe zapisy do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, w części tekstowej i graficznej, dotyczące w szczególności:

- uwarunkowań zewnętrznych wynikających z uchwalonego planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego,
- uwarunkowań przyrodniczych wynikających ze zmiany przepisów w zakresie ochrony środowiska,
- uwarunkowań rozwoju wynikających z postępu w uzbrojeniu terenu objętego studium w podstawowe urządzenia techniczne,
- zmiany klasyfikacji układu komunikacyjnego,
- nowych potrzeb terenowych zgłoszonych w ramach wniosków do zmiany studium i planów miejscowych,
- potrzeb uzupełnienia zapisów studium o problematykę wynikającą z aktualnej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- potrzeb uzupełnienia tekstu studium o uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium, obejmującą cały obszar opracowania,

- potrzeby uzupełnienia dokumentu o bilans terenu, obejmujący cały obszar opracowania.

Część zapisów poprzedniego studium zachowała swoją aktualność i zostało wykorzystane podczas redakcji niniejszego studium.

Opracowanie nowego studium zostało poprzedzone „Opracowaniem ekofizjograficznym do Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium”, oceniającym stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczo-kulturowego terenu gminy Małogoszcz, stanowiącym uwarunkowania przyrodniczo-kulturowe rozwoju gminy.

Studium składa się z **części tekstowej**, podzielonej na dwie części; **pierwszą**, zawierającą kompleksową ocenę stanu miasta i gminy, potrzeby i możliwości rozwoju, bariery i predyspozycje rozwojowe; **drugą** zawierającą cele rozwoju i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uzasadnienie przyjętych rozwiązań wraz z syntezą ustaleń studium oraz z **części graficznej**, składającą się z dwóch odrębnych rysunków obrazujących uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

Część tekstowa studium składa się z następujących załączników:

- tekstu: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, województwo świętokrzyskie. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”,
- tekstu: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, województwo świętokrzyskie. Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Część graficzna studium składa się z następujących załączników:

- rysunku: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”, w skali 1:10 000,
- rysunku: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz. Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, w skali 1:10 000.

Projekt studium, został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określonej w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

1.5. Cele i zadania studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy sporządza się dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem planistycznym określającym kierunki polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego,

kształtowane i prowadzone przez samorząd gminny. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Podstawowymi zadaniami studium są:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
- sformułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego,
- stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych (*wymóg zgodności planów ze studium*),
- stworzenie materiałów służących promocji gminy.

1.6. Materiały wejściowe do opracowania

1. Inwentaryzacja urbanistyczna do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz”, wykonana w sierpniu 2022 r., przez Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
2. Opracowaniem ekofizjograficznym do Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz – zmiana studium”, wykonanym w styczniu 2022 r., w Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
3. Analiza dostępnych dokumentów i materiałów dotyczących sposobu zagospodarowania terenu udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy w Małogoszczu oraz wykonanych przez zespół projektowy Biura Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz, uchwalone Uchwałą Nr 21/187/05 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Małogoszcz”, z późniejszymi zmianami.
5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, przyjęty przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XLVIII/833/14 z dnia 22 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego zwanej dalej Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2014 r., poz. 2870).
6. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (SRWŚ 2030+), przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXX/406/21 z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

7. Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku, przyjęty Uchwałą Nr XX/290/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 lutego 2016 r.
8. Projekt Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego do roku 2030 z perspektywą do roku 2040, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego.
9. Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” 2016 – 2022 przyjęty Uchwałą Nr XXV/356/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 lipca 2016 r.
10. Założenia do projektu aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” oraz projektu „Planu inwestycyjnego dla województwa świętokrzyskiego” stanowiącego kolejną aktualizację „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” ogłoszonego przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.
11. Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, przyjęty Uchwałą Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 10 lipca 2020 r., poz. 2615).
12. Programu Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 – przyjęty Uchwałą Nr XXVI/367/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 września 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2016 r., poz. 2910).
13. Wnioski do studium wniesione w wyniku ogłoszenia o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium.
14. Roczniki Statystyczne Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Statystyczny w Kielcach.

2. Diagnoza stanu gminy

2.1. Położenie, powierzchnia, podstawowe funkcje

Gmina Małogoszcz, położona jest w powiecie jędrzejowskim, w województwie świętokrzyskim. Siedzibą powiatu jędrzejowskiego jest miasto Jędrzejów.

W skład powiatu jędrzejowskiego wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie: Jędrzejów, Małogoszcz, Sędziszów, Wodzisław,
- gminy wiejskie: Imielno, Nagłowice, Oksa, Słupia, Sobków,
- miasta: Jędrzejów, Małogoszcz, Sędziszów, Wodzisław,

Gmina Małogoszcz graniczy:

- od północy z gminą Łopuszno (powiat kielecki),
- od północnego – wschodu z gmin Piekoszów (powiat kielecki),
- od wschodu z gminą Chęciny (powiat kielecki),
- od południowego – wschodu z gminą Sobków (powiat jędrzejowski),
- od południa z gminą Jędrzejów (powiat jędrzejowski),
- od południowego – zachodu z gminą Oksa (powiat jędrzejowski),
- od zachodu z gminą Włoszczowa (powiat włoszczowski),
- od północnego – zachodu z gminą Krasocin (powiat włoszczowski).

Pod względem podziału fizyczno-geograficznego, według J. Kondrackiego, tereny gminy Małogoszcz położony jest w prowincji Wyżyny Polskie i podprowincji Wyżyny Małopolskiej (342), w obrębie trzech makroregionów:

- Wyżyny Przedborskiej (342.1), w mezoregionach Pasma Przedborsko – Małogoskie (342.15) i Wzgórza Łopuszańskie (342.16),
- Niecki Nidziańskiej (342.2), w mezoregionach Płaskowyż Jędrzejowski (342.21) oraz Dolina Nidy (342.25),
- Wyżyny Kieleckiej (342.3), w mezoregionie Góry Świętokrzyskie (342.34-5).

Pasma Przedborsko-Małogoskie (342.15) – na terenie gminy Małogoszcz, mezoregion obejmuje większość centralnej i zachodniej części gminy. Pasma Przedborsko-Małogoskie obejmuje ciąg wzgórz o długości blisko 50 km położonych w środkowej części Wyżyny Przedborskiej. Pasma stanowi naturalne przedłużenie Gór Świętokrzyskich w zachodnią stronę, wypiętrzone jako wyraźnie zaznaczony w krajobrazie wał, ciągnący się od Przedborza przez Małogoszcz po dolinę Białej Nidy i Wiernej Rzeki, wyniesiony o ponad 100 m nad okoliczne tereny. Kulminacje pasma to Fajna Ryba (347 m n.p.m.), Kozłowa Góra (336 m n.p.m.), Bukowa Góra (335 m n.p.m.) i Góra Sabianów (353 m n.p.m.) W kilku miejscach, w grzbietowych partiach wzgórz, znajdują się stare kamieniołomy i odkrywki odsłaniające ciekawe profile geologiczne.

Wzgórza Łopuszańskie (342.16) – w granicach gminy Małogoszcz, mezoregion obejmuje północno – zachodnie rejony gminy. Wzgórza Łopuszańskie stanowią pasma wzgórz znajdujące się

we wschodniej części Wyżyny Przedborskiej. Najwyższe wzniesienie o wysokości 299 m n.p.m. znajduje się w okolicach wsi Łopuszno. Wzgórza zbudowane są ze skał jurajskich oraz górnokreślowych. Wschodnia część tego obszaru odwadniana jest przez Wierną Rzekę (Łososinę), część zachodnią przez Czarną Konecką. Miejscami występują tu wydmy śródlądowe. W rejonie dominuje zagospodarowanie leśno-rolnicze.

Płaskowyż Jędrzejowski (342.21) – w granicach gminy Małogoszcz, mezoregion obejmuje południowo – wschodnie fragmenty gminy. Płaskowyż od zachodu ograniczony jest doliną Pilicy, od północy Białą Nidą, a od południa Mierzawą. Jego wschodnie granice wyznacza Nida. Jest zbudowany z margli kredowych. Występują tu także piaski i gliny z okresu czwartorzędowego. W jego środkowej, północno-wschodniej i zachodniej części występują łagodne wzniesienia, przeważnie o układzie równoleżnikowym, dochodzące do wysokości 260-326 m n.p.m. Na obszarze tym wykształciły się urodzajne gleby (rędziny). W przeważającej części jest to teren rolniczy. W centralnej części płaskowyżu ulokowane jest miasto Jędrzejów.

Dolina Nidy (342.25) – w granicach gminy Małogoszcz, mezoregion obejmuje niewielkie wschodnie fragmenty gminy. Mezoregion obejmuje środkową i dolną część doliny rzeki Nidy. Ma długość ok. 65 km i szerokość od 2 do 6 km, z trzema przewężeniami: pomiędzy miejscowościami Sobowice i Kopernia, między Młodzawami i Krzyżanowicami oraz pomiędzy Brzeźnem i Sobkowem. Dno doliny jest podmokłe i płaskie. Usłane jest glebami madowymi. Występują tu również torfy, głównie w dawnych starorzeczach. Miejscami zachowały się fragmenty tarasów piaszczystych. Wznoszą się one na wysokość ok. 12-15 m ponad tarasem zalewowym. W Dolinie Nidy występują liczne łąki i pastwiska. Najważniejsze ośrodki regionu to Pińczów, Wiślica i Nowy Korczyn.

Góry Świętokrzyskie (342.34-5) – w granicach gminy Małogoszcz, mezoregion obejmuje niewielkie wschodnie przygraniczne pasy terenu gminy. Góry Świętokrzyskie to niski łańcuch górski w centralnej części Wyżyny Kieleckiej, z najwyższym szczytem – Łysicą (614 m n.p.m. w paśmie Łysogór). W granicach gminy znajduje się część najbardziej zachodniego pasma mezoregionu – Grzębów Bolmińskich, ze szczytami Górą Bolmińską (313 m) i Górą Bocheniecką (Czubatką 325 m). Charakterystyczne dla krajobrazu najwyższych partii Gór Świętokrzyskich są strome stoki, głęboko wcięte doliny, skałki ostańcowe i gołoborza. Góry Świętokrzyskie porośnięte są lasami jodłowymi (Puszcza Jodłowa) i bukowymi.

Gmina Małogoszcz podzielona jest na miasto Małogoszcz i 19 sołectw: Bocheniec, Henryków, Karsznice, Kozłów, Lasochów, Leśnica, Lipnica, Ludwinów, Mieronice, Mniszek, Rembieszyce, Wiśnicz, Wola Tesserowa, Wrzosówka, Wygnanów, Zakrucze, Złotniki, Żarczyce Duże, Żarczyce Małe.

Powierzchnia gminy wynosi 146 km², w tym miasto zajmuje 10 km². Ludność gminy, na koniec 2019 r., zgodnie ze Statystycznym Vademecum Samorządowca 2019, wynosiła 11 536 osób. Liczba ludności w gminie wg. stanu meldunkowego wykazuje tendencję malejącą, co nie znaczy, że stan faktyczny ludności zamieszkującej na terenie gminy wykazuje tendencję malejącą.

Obecnie ze względów geopolitycznych obserwuje się tendencję wzrostową ludności osiedlających się na terenie miast i gmin.

Atutem gminy jest przemysł, oparty na bogatych złożach surowców skalnych przede wszystkim wapieni i margli, eksploatowanych głównie na potrzeby przemysłu cementowego oraz dla drogownictwa i budownictwa ogólnego. W powiązaniu z dobrym układem komunikacyjnym oraz szeroko rozwiniętą siecią usług transportowych, tworzy on na terenie gminy podstawową bazę ekonomiczną. W tworzeniu bazy ekonomicznej gminy bierze również udział rolnictwo, które specjalizuje się głównie w produkcji zbóż i bydła. Ponadto, znaczne korzyści ekonomiczne zapewnia różnorodna działalność gospodarcza, w szczególności usługowa, obsługująca mieszkańców.

Gmina Małogoszcz posiada dobre połączenie komunikacyjne z sąsiednimi rejonami. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie, łączące się we wschodniej części terenu miasta Małogoszcz. Z północy na południe przebiega droga wojewódzka Nr 728 Grójec-Końskie-Łopuszno-Małogoszcz-Jędrzejów (stanowiąca najkrótsze połączenie poprzez drogę Nr 74 z centralnym węzłem drogowym w Polsce); a od miasta Małogoszcz na wschód biegnie droga Nr 762 Kielce-Małogoszcz, stanowiąca dogodne połączenie z trasą S7 (trasą tranzytową o znaczeniu międzynarodowym). Sieć dróg na terenie gminy wspomagają liczne drogi powiatowe i gminne, łączące szczególne sołectwa oraz stwarzają dogodne powiązania z drogami dojazdowymi do pól uprawnych.

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminę Małogoszcz, na tle pozostałych jednostek administracyjnych powiatu jędrzejowskiego

Miasto i Gmina Gmina	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności	Liczba osób/km ²
Jędrzejów	227	28 095	124
Małogoszcz	146	11 621	80
Sędziszów	146	12 555	86
Imielno	101	4 404	44
Nagłowice	117	4 956	42
Oksa	91	4 598	51
Słupia	108	4 336	40
Sobków	144	8 491	59
Wodzisław	177	7 020	40

Dane z tab. Powierzchnia i ludność w 2018 r. z opracowania „Województwo Świętokrzyskie. Podregiony, Powiaty, Gminy. Kielce 2019”

Gmina Małogoszcz wraz z gminą Sędziszów, zajmuje drugą pozycję pod względem zajmowanej powierzchni w powiecie jędrzejowskim; natomiast gmina Małogoszcz zajmuje trzecią lokatę, po Jędrzejowie i Sędziszowie, pod względem gęstości zaludnienia, wynoszącej dla Małogoszcza 80 osób na km².

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne

2.2.1. Gmina Małogoszcz w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego”

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (SRWŚ 2030+), została przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXX/406/21 z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

Opracowana SRWŚ 2030+, w uwarunkowaniach zewnętrznych strategii, uwzględnia uwarunkowania globalne, uwarunkowania Unii Europejskiej, uwarunkowania krajowe.

Podstawą formułowania wniosków z badań diagnostycznych jest analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT) województwa świętokrzyskiego, zamieszczona w tekście *Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego*, która została przygotowana w ramach prac nad Strategią jako osobny dokument i stanowi załącznik do SRWŚ 2030+.

Główny, syntetyczny wniosek, wypływający z tego opracowania, sprowadzić można do następującego stwierdzenia: **województwo świętokrzyskie systematycznie rozwija się, ale rozwój ten jest powolniejszy niż odpowiednie procesy identyfikowane w skali kraju.**

Na potrzeby procesu programowania strategicznego przeprowadzono analizę TOWS-SWOT, badającą silne i słabe strony regionu w kontekście zidentyfikowanych szans i zagrożeń. Uznano, że przedstawiony powyżej wniosek główny, skonfrontowany z aspiracjami świętokrzyskiej wspólnoty samorządowej, oznacza przewagę słabych stron nad mocnymi, ale przy obiektywnie sprzyjających warunkach zewnętrznych. Takiemu wariantowi analizy TOWS-SWOT odpowiada rozwiązanie określane jako strategia mini-maxi. **Istotą takiej strategii jest podjęcie próby modernizacji i transformacji sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.** W przeciwieństwie do strategii maxi-maxi, cechującej sytuację dominowania mocnych stron w kontekście pozytywnych szans rozwojowych, a także strategii maxi-mini, odpowiadającej na zidentyfikowanie przeważających zagrożeń przy mocnych stronach, **proponowany model strategii mini-maxi jest – jeśli chodzi o wdrożenie – wariantem trudnym**, który polega na odblokowaniu dotychczasowej ścieżki rozwoju poprzez aktywizację tkwiących w regionie zdolności adaptacyjnych. Literatura naukowa dowodzi, że zmiana ścieżki rozwoju może nastąpić **skokowo**, krótką serią decydujących wstrząsów gospodarczych (np. kryzysów lub realizacji wielkiej inwestycji), albo **ewolucyjnie**, przez liczne zjawiska o mniejszym ładunku zmiany, mające jednak cechy wstrząsów (wydarzeń) zmieniających charakter istniejących procesów.

Zmiana ścieżki rozwoju stanowi najważniejsze wyzwanie stojące przed województwem świętokrzyskim w perspektywie nadchodzącej dekady. W świetle Diagnozy i analizy SWOT, można wskazać główne sektorowe wyzwania stające przed regionem. Zaliczyć do nich należy:

1. Wspieranie **działań osłabiających negatywne zjawiska związane z zanieczyszczeniem środowiska i zmianami klimatycznymi i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych**, co wymaga następujących działań na obszarze całego województwa:

- a) proekologicznej transformacji gospodarki regionalnej, w tym rolnictwa,

- b) wypromowania zrównoważonej konsumpcji energii,
- c) rozpowszechnienia korzystnych dla klimatu systemów komunalnych, zwłaszcza w sferze ogrzewania mieszkań i zasilania mieszkań w centralną ciepłą wodę użytkową,
- d) wspierania sprzyjających środowisku form mobilności,
- e) upowszechnienia świadomości ekologicznej mieszkańców regionu,
- f) przeciwdziałania skutkom zagrożeń naturalnych,
- g) poprawa efektywności gospodarki wodnej.

2. Zatrzymanie i **odwrócenie niekorzystnych procesów demograficznych**, co oznacza horyzontalnie na obszarze całego województwa:

- a) konieczność zwiększenia atrakcyjności zamieszkania, w szczególności dla ludzi młodych przez stymulowanie procesów podnoszących ogólnie jakość życia poprzez poprawę jakości i warunków zatrudnienia oraz dostępności do usług i obiektów użyteczności publicznej oraz kultury,
- b) wykreowanie w regionie aktywności gospodarczych i warunków przyciągających nowych mieszkańców w sektorach: wytwórczości (ze szczególnym uwzględnieniem nowych technologii IT), kultury, nauki i usług.

3. Wzmocnienie i **wyeliminowanie niekorzystnych cech gospodarki regionalnej**, co można osiągnąć poprzez:

a) działania horyzontalne na obszarze całego województwa:

- zwiększenie atrakcyjności dla napływu kapitału inwestycyjnego, w tym poprzez wdrażanie polityki dochodowej polegającej na stosowaniu odpowiednich ulg finansowych,
- wspieranie rodzimej przedsiębiorczości dostępnymi instrumentami organizacyjnymi i finansowymi, np. poprzez fundusze rozwoju przedsiębiorczości,
- aktywne gospodarowanie publicznymi zasobami województwa – nieruchomościami i potencjałem instytucjonalnym podmiotów samorządowych, ukierunkowanym na tworzenie przestrzeni współpracy regionalnej,

b) działania terytorialnie zróżnicowane:

- podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez wsparcie rozwoju uczelni wyższych tworzących atrakcyjne i oczekiwane na rynku kierunki kształcenia oraz przyszłościową możliwość do zatrudnienia dla osób młodych, pozyskanie krajowych inwestycji publicznych w sektorach stwarzających możliwość dyfuzji innowacji (w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym, w północnych ośrodkach miejskich województwa oraz centrach badawczo-rozwojowych w południowych ośrodkach miejskich województwa),
- wykorzystanie istniejących oraz wykreowanie i promocja wyspecjalizowanych produktów turystycznych oraz zdrowotnych i prozdrowotnych w kontekście regionalnym, krajowym i międzynarodowym, wykorzystujących walory naturalne i kulturowe regionu (w OSI Góry

Świętokrzyskie, OSI Obszar uzdrowiskowy, OSI Ponidzie, OSI Dolina Wisły i we wszystkich miejscach o odpowiedniej atrakcyjności turystycznej).

4. Racjonalne, a przy tym **prorozwojowe gospodarowanie przestrzenią wojewódzką**, w szczególności w odniesieniu do obszarów słabo zurbanizowanych, poprzez terytorializację polityki rozwoju, obejmującą identyfikację krajowych i regionalnych obszarów strategicznej interwencji oraz wdrożenie instrumentów zwiększania konkurencyjności tych obszarów i eliminowania występujących w nich barier rozwojowych.

Jest to wyzwanie o charakterze wybitnie terytorialnym wskazujące następujące obszary strategicznej interwencji (OSI):

a) obszary realizacji polityki unijnej i krajowej zapisane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zmarginalizowane (obszary wiejskie i małe miasteczka),

b) obszary realizacji polityki wojewódzkiej wykraczające poza interwencję krajową:

- Kielecki Obszar Funkcjonalny jako dedykowany wzmocnieniu konkurencyjności województwa świętokrzyskiego,
- obszar uzdrowiskowy obejmujący: Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, Kazimierz Wielką i Pińczów,
- obszar funkcjonalny miast północnych: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna i Końskie,
- Góry Świętokrzyskie,
- Ponidzie,
- Dolina Wisły

5. **Podniesienie standardu życia** mieszkańców regionu poprzez **poprawę i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej**; wyzwaniem jest tu prowadzenie polityki dochodowej, obejmującej podniesienie zdolności do pozyskiwania środków inwestycyjnych i operacyjnych na niezbędne nakłady poprzez (stosowane horyzontalnie na całym terenie województwa):

- a) wykorzystanie środków unijnych dostępnych poprzez Politykę Spójności i inne źródła pomocowe,
- b) wykorzystanie krajowych środków publicznych objętych systemami polityki regionalnej (zarządzanymi przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego) oraz politykami sektorowymi, zarządzanymi i finansowanymi przez innych ministrów rządu RP,
- c) prywatyzację wybranych usług z zachowaniem publicznej kontroli jakości usług i ich cen,
- d) rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze inwestycyjnej i zarządczej.

Sprostanie tym wyzwaniom wymaga podjęcia horyzontalnych **działań o charakterze zarządczym**. Najtrudniejszym zadaniem będzie uzyskanie konsensusu wokół potrzeby transformacji i modernizacji regionu, czyli korekty ścieżki rozwojowej województwa. Wiąże się to z zapewnieniem zgody politycznej dla realizacji niniejszej Strategii i wdrożeniem działań i wdrożenia projektów.

W praktyce oznaczać to będzie koncentrację wysiłku organizacyjnego i finansowego przy realizacji rozwiązań wskazanych w Strategii.

Inne wyzwania związane z wnioskami z Diagnozy dotyczą:

- rozwoju współpracy z instytucjami międzynarodowymi i krajowymi, które mogą wesprzeć procesy rozwojowe w regionie (aktywizacja działań egzogenicznych interesariuszy zewnętrznych),
- budowy sieci współpracy wewnątrzregionalnej o charakterze publicznym i partnerstw międzysektorowych (działania endogeniczne),
- wzmocnienia potencjału naukowego i systemu edukacji w województwie, które warunkować będzie wiele zapisanych w Strategii rozwiązań w różnych obszarach aktywności regionu.

Wizja i misja rozwoju regionu

Wizja rozwoju:

świętokrzyskie w 2030 roku to ambitny region o atrakcyjnym wizerunku:

- wnoszący coraz większy wkład w rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy Polski i Europy,
- szanujący i dbający o swoje dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne,
- będący dobrym miejscem do życia, pracy i rozwoju.

Misja rozwoju to cel główny, który pozwala na stopniowe urzeczywistnianie wizji, doprowadzenie do pożądanego przez wspólnotę województwa obrazu przyszłości.

Misja rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+:

Samorząd województwa świętokrzyskiego:

- tworzy przestrzeń współdziałania, pozwalającą na wykorzystanie potencjału mieszkańców i przedsiębiorców regionu dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i rosnącej zdolności konkurencyjnej,
- uzyskuje konsensus w regionie wokół najważniejszych celów strategicznych i przedsięwzięć, służących modernizacji i transformacji ścieżki rozwoju województwa,
- pozyskuje kapitał stymulujący rozwój regionu, obejmujący publiczne środki finansowe (od wspólnotowych po lokalne), środki prywatne (w tym nowe inwestycje zewnętrzne).

Strategia przyjmuje **cztery cele strategiczne** rozwoju województwa świętokrzyskiego:

1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie.
 - zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki,
 - kompetentne kadry dla gospodarki regionu,
 - wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu,
2. Przyjazny dla środowiska i czysty region.
 - poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego,

- adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych,
 - energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.
3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi.
- silny kapitał społeczny w regionie,
 - powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym,
 - wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu,
4. Sprawne zarządzanie regionem.
- rozwój systemu zarządzania strategicznym rozwojem,
 - budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego,
 - wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.

Terytorialny wymiar strategii

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to terytoria, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian.

Wyróżnić można dwa rodzaje OSI:

- obszary, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub/i przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych,
- obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne.

Delimitacja obszarów strategicznej interwencji (OSI) w województwie świętokrzyskim wymaga połączenia dwóch podejść: krajowego, wynikającego z polityki regionalnej rządu RP, wyrażonej w KSRR 2030, oraz regionalnego, wynikającego z dokumentów województwa świętokrzyskiego, warsztatów strategicznych i konsultacji Strategii.

Obszarami Strategicznej Interwencji objętych zostanie łącznie 90 gmin, zamieszkałych przez ponad 1 150 tys. mieszkańców (93% ludności regionu). Obszary OSI obejmują 86% województwa. Poza OSI znajduje się 12 gmin w województwie.

W Strategii wyróżniono następujące Obszary Strategicznej Interwencji:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
- Kielecki Obszar Funkcjonalny.
- MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, w tym:
 - MOF Miasta Północy,
 - MOF Busko Zdrój,
 - MOF Jędrzejów,
 - MOF Sandomierz,

- MOF Staszów.
- Obszar uzdrowiskowy.
- Góry Świętokrzyskie.
- Pondzie.
- Dolina Wisły.

Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, został pierwotnie wskazany jako obszar OSI: Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wyznaczony w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako jeden z obszarów interwencji w ramach programu ponadregionalnego skierowanego do najsłabszych gospodarczo obszarów.

W granicach OSI znajduje się osiem największych (poza Kielcami) miast województwa świętokrzyskiego, w tym cztery miasta o randze ośrodków subregionalnych, wraz z ich obszarami funkcjonalnymi (MOF) obejmującymi sąsiednie gminy. Miasta te cechują się niekorzystnymi wskaźnikami demograficznymi – zachodzi tam najszybsza w skali regionu depopulacja, a procesy starzenia się społeczności są najbardziej zaawansowane. Pomimo problemów gospodarczych, których wyrazem jest stosunkowo wysoki poziom bezrobocia, miasta te należą obok Kielc do najważniejszych ośrodków przedsiębiorczości w regionie. Problemy gospodarcze średnich miast mają także odzwierciedlenie w niższej niż przeciętna w województwie dynamice dochodów samorządów lokalnych

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Jędrzejów został wskazany jako miasto stagnujące, stanowiące ośrodek lokalny.

Obszar Strategicznej Interwencji: Miejski Obszar Funkcjonalny Jędrzejowa (MOF Jędrzejów), posiada następujący zasięg terytorialny:

- miasto rdzeniowe: Jędrzejów,
- gminy miejsko-wiejskie: Jędrzejów (obszar wiejski), Małogoszcz,
- gminy wiejskie: Sobków

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, dla **MOF Jędrzejowa** oraz dla pozostałych MOF miast średnich województwa, wskazuje **oczekiwane skutki interwencji**.

2.2.2. Gmina Małogoszcz w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa”

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, uchwalony Uchwałą Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 roku (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 31 października 2014 r., poz. 2870), określa podstawowe uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego i kierunki polityki przestrzennej, dla terenu województwa świętokrzyskiego.

Wprowadzenie do studium, ustaleń wynikających z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, jest niezbędne dla zachowania spójności polityki przestrzennej gminy, zawartej w gminnych dokumentach planistycznych, z polityką przestrzenną województwa.

Obecnie, **dominującą funkcją** miasta i gminy Małogoszcz **jest funkcja przemysłowa, z wiodącym wydobywaniem i przetwórstwem surowców mineralnych. Rolnictwo jest jedynie funkcją uzupełniającą o charakterze regresywnym.** Powstają też zaczątki **pasów aktywności gospodarczej.**

W odniesieniu do głównych obszarów problemowych wyodrębnionych w Planie województwa, gmina Małogoszcz została **zaliczona do następujących obszarów problemowych:**

- **marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej,**
- **obszaru o najgorszej dostępności do usług,**
- **obszaru depopulacji jak również do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW).**

Pod względem problemów w zakresie środowiska przyrodniczego Małogoszcz należy do gmin, w których **występuje ryzyko powodzi** wg Wojewódzkiego Planu Reagowania Kryzysowego. Lokalnie na obszarze gminy występuje strefa zwiększonej koncentracji osuwisk oraz obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych (PIG).

Gmina Małogoszcz, w części kierunkowej Planu województwa, została zakwalifikowana do:

- **wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej,**
- **podobszarów: o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych,**
- **podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.**

Wraz z pozostałymi gminami regionu (jako cały obszar województwa) należy też do **obszaru o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych** (do obszarów tych należą wszystkie województwa Polski Wschodniej) oraz do **obszaru predysponowanego do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej ze względu na wysoką koncentrację negatywnych procesów demograficznych.**

Obszar **predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej.** Do głównych zadań polityki przestrzennej na tym obszarze należeć będzie restrukturyzacja mająca na celu przełamywanie regresu społecznego i gospodarczego, w tym zmniejszenie bezrobocia. Jest to rejon charakteryzujący się niekorzystnymi warunkami gospodarowania w rolnictwie, kwalifikujący się do modernizacji recesyjnej struktury funkcjonalnej i wprowadzenia nowych funkcji gospodarczych, przy wykorzystaniu wsparcia regionalnego i krajowego. Należy dążyć do wykorzystania wszelkich możliwości rozwoju wielofunkcyjnego z preferencją dla gospodarki leśnej, usług produkcyjnych, agroturystyki. Na nowo należy zweryfikować lokalne programy rozwoju rolnictwa, które winno być związane z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego wsi.

Podobszary o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych obejmują najważniejsze tereny występowania i wydobywania kopalin. Do strategicznych kierunków działań przestrzennych, które powinny być podjęte na tym podobszarze zalicza się:

- oszczędne i racjonalne gospodarowanie występującymi tu zasobami surowców;
- utrzymanie ciągłości eksploatacji złóż ważnych dla gospodarki regionu;
- sukcesywna rekultywacja terenów pogórnich z możliwością wykorzystania ich dla rozwoju turystyki;
- udostępnienie nowych złóż pod warunkiem, że działalność gospodarcza związana z wydobywaniem surowców uwzględniać będzie wymagania środowiskowe;
- stosowanie nowoczesnych technologii, zmniejszających uciążliwość eksploatacji i przeróbki surowców dla środowiska;
- racjonalne zagospodarowanie wód pokopalnianych;
- dostosowanie sieci dróg obsługujących zakłady wydobywania i przeróbki surowców do występującego i prognozowanego ich obciążenia ruchem.

Podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług. Podobszary te wyznaczono w gminach cechujących się niskimi wskaźnikami dostępności do usług, w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 zostały one zaliczone do **Obszarów Strategicznej Interwencji**. Priorytety w zagospodarowaniu przestrzennym:

- poprawa dostępności komunikacyjnej do ośrodków obsługi (w tym transport zbiorowy) i telekomunikacyjnej;
- poprawa dostępu do usług publicznych, w tym usług: edukacji, zdrowia, pomocy społecznej, usług komunalnych i kultury (m.in.: zapewnienie: odpowiednio wyposażonej bazy lokalowej w zakresie edukacji, służby zdrowia, kultury, dostępnej dla osób starszych i niepełnosprawnych, zapewnienie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz nad osobami w podeszłym wieku, oferty terenów sportowo-rekreacyjnych, pełnego zaopatrzenia w usługi komunalne);
- tworzenie warunków dla rozwoju nowych segmentów usług w turystyce, oraz ochronie środowiska i dziedzictwa kulturowego, jak również w zakresie wykorzystania lokalnych potencjałów do produkcji energii z OZE.

Podstawowe uwarunkowania osadnictwa

Zgodnie z hierarchią sieci osadniczej, przyjętą w KPZK 2030, Małogoszcz stanowi ośrodek lokalny, jednak wyposażenie w pewne obiekty infrastruktury społecznej pozwala mu pełnić niektóre funkcje wykraczające poza granice administracyjne siedziby gminy. Obsługę ludności na poziomie ponadlokalnym, zapewniają: Kielce (ośrodek krajowy pełniący niektóre funkcje metropolitalne) oraz w mniejszym stopniu Włoszczowa (ośrodek lokalny pełniący funkcje powiatowe). Gmina ze względu na położenie w niewielkiej odległości od miasta powiatowego oraz ośrodka wojewódzkiego poddana jest lokalnym procesom urbanizacji.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, jako wiodącą funkcję dla gminy Małogoszcz **przewiduje się wielofunkcyjną aktywizację społeczno-gospodarczą z przewagą funkcji nierolniczych.**

Cel polityki wojewódzkiej: poprawa atrakcyjności osiedleńczej ośrodków lokalnych oraz wzmocnienie ich wpływu na obsługiwane tereny rolne z jednoczesnym ograniczaniem rozproszenia zabudowy wiejskiej.

Podstawowe uwarunkowania ładu przestrzennego

Ład przestrzenny i walory krajobrazowe należą obecnie do najsłabszych ogniw gospodarki przestrzennej, najsilniej zagrożonych procesami komercjalizacji i urynkowania procesów osiedleńczych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i kształtowanie ładu przestrzennego stanowi nowe wyzwanie skierowane głównie do samorządów lokalnych.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego należy do **głównych celów warunkujących Planu województwa** i zgodnie z zasadą hierarchiczności dokumentów planistycznych oraz wymogiem ich zgodności, wynikającym z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 11 pkt 6), musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowaniu przestrzennym w skali lokalnej.

Cel polityki wojewódzkiej: wspieranie działań stymulujących: osiągnięcie na obszarze regionu harmonijnego zagospodarowania przestrzeni (ogólnej estetyki wizualnej i funkcjonalno-przestrzennej), godzącego wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu z rozwojem gospodarki rynkowej, w sposób zapewniający możliwość realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców województwa.

Zasoby przyrodnicze

Gmina Małogoszcz odznacza się bardzo dużymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Najcenniejsza pod tym względem jest dolina Białej Nidy wraz z dopływami oraz związane z nimi tereny podmokłe, na których wykształciły się bogate florystycznie zbiorowiska łąkowe, szuwarowe, bagienne i torfowiskowe. Równie cenne przyrodniczo są duże i zwarte kompleksy leśne o charakterze w większości naturalnym, szczególnie te położone w północnej i centralnej części gminy. W dolinach rzecznych zachowały się fragmenty olsów i lasów łęgowych. Istniejące doliny rzeczne wraz z lasami tworzą, ważny w układzie regionalnym, system powiązań przyrodniczo-ekologicznych.

Na obrzeżach lasów i miedzach pól uprawnych wykształciły się liczne zarośla krzewiaste z dominującą leszczyną i tarniną. Zakrzewienia te pełnią ważne funkcje ekologiczne (glebochronne, wiatrochronne, biocenotyczne i krajobrazowe). Charakterystycznym elementem szaty roślinnej są także wielogatunkowe, barwne agrocenozy chwastów polnych towarzyszących uprawom z szeregiem rzadkich w skali kraju gatunków. Miejscami, na wychodniach skał wapiennych, wykształciły się zbiorowiska kserotermiczne z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków.

Najważniejszym postulatem w zakresie zagospodarowania tych obszarów powinno być

zapewnienie realnej ochrony, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, utrzymanie łączności przestrzennej pomiędzy nimi oraz przeciwdziałanie ich fragmentaryzacji. Działalność gospodarcza na tych obszarach powinna być podporządkowana ochronie cennych walorów przyrodniczych.

Wschodnia część gminy Małogoszcz została włączona do Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego oraz Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który pełni funkcję otuliny parku. Południowa i zachodnia część gminy znajduje się we Włoszczowsko-Jędrzejowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Północna część gminy położona jest w Konecko-Łopuszniańskim OChK. W północnej i wschodniej części gminy leży obszar siedliskowy Natura 2000 „Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie”. Dolina Białej Nidy wraz z dopływami została objęta ochroną w obszarze siedliskowym Natura 2000 „Dolina Białej Nidy”. Północna, wschodnia i południowa część gminy Małogoszcz została uznana za część ważnego lądowego krajowego korytarza ekologicznego.

Elementy gminnego systemu przyrodniczego znajdują się pod dużą antropopresją związaną z występowaniem licznych barier ekologicznych utrudniających prawidłowe funkcjonowanie systemu. Najważniejsze bariery ekologiczne na terenie gminy stanowią: szlaki komunikacyjne, zwarta zabudowa oraz napowietrzne linie energetyczne.

Cel polityki wojewódzkiej: ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Ochrona powietrza atmosferycznego

W gminie Małogoszcz głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są: ruch samochodowy, przemysł oraz niska emisja.

Ocenę jakości powietrza atmosferycznego dokonuje się w strefach. Obszar gminy Małogoszcz należy do strefy świętokrzyskiej. Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą nr XVII/248/15 z dnia 27 listopada 2015 r. przyjął „Aktualizację Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego, który jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa na obszarze województwa. Zgodnie z dokumentem, w przypadku wszystkich miast województwa, należy wprowadzić zapisy dotyczące zachowania korytarzy przewietrzania (w tym klinów nawietrzających, które stanowią naturalne lub specjalnie projektowane obszary wolne od zabudowy, które mają na celu poprawę przepływu powietrza przez miasto). Odpowiednie zapisy w tym zakresie powinny się znaleźć w Studium, tym bardziej, że cała gmina Małogoszcz została wymieniona w *Aktualizacji POP* jako jedna z gmin, w których w szczególności powinny być prowadzone działania naprawcze w tym zakresie.

Cele polityki wojewódzkiej poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Oddziaływanie hałasu

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Małogoszcz jest ruch samochodowy i przemysł. Ponadto lokalnie źródłem takich uciążliwości mogą być również warsztaty samochodowe, tartaki itp.

Cele polityki wojewódzkiej: zmniejszenie stopnia narażenia mieszkańców regionu na ponadnormatywny hałas.

Geologia i surowce mineralne

Kopaliny mające znaczenie gospodarcze występujące na terenie gminy to głównie skały węglanowe. Ponadto udokumentowano niewielkie złoża kruszywa naturalnego i krzemieni. Surowce węglanowe udokumentowano w kilku złożach: Cieśle, Małogoszcz-Góra Krzyżowa, Głuchowiec II oraz w aktualnie eksploatowanych: Głuchowiec, Leśnica-Małogoszcz i na pograniczu z gminą Łopuszno, złoża Góra Maćkowa. Największym złożem jest Leśnica-Małogoszcz, a wydobywane tutaj wapienie i margle stanowią surowiec do produkcji cementu. Wapienie ze złóż Głuchowiec i Góra Maćkowa wykorzystywane są jako kruszywo łamane dla budownictwa i drogownictwa. Kruszywo naturalne – piaski aktualnie są pozyskiwane ze złoża Karsznice-Łuny. Ponadto na terenie gminy znajduje się jedno z pól złoża piasków do produkcji cegły wapienno-piaskowej Czostków. Krzemienie pasiaste należą do kopalin rzadko występujących. Zasoby tego surowca udokumentowano w złożu Bocheniec.

Osuwiska

W północnej części gminy Małogoszcz, występuje erozja wodna gleb. Takiej erozji ulegają gleby na stromych zboczach wzniesień co niesie za sobą możliwość powstawania osuwisk, co w konsekwencji może prowadzić do realnego zagrożenia zarówno dla różnego rodzaju obiektów budowlanych jak i bezpieczeństwa ludzi. Według projektu SOPO (system osłony przeciwoświsiskowej) takie, „predysponowane” do powstawania osuwisk obszary, występują w sołectwach: Zakrucze, Leśnica, Bocheniec, Żarczyce Duże i w północnej części miasta Małogoszcz.

Cele polityki wojewódzkiej:

- oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów surowcowych;
- systematyczna poprawa stanu środowiska zmienionego w wyniku eksploatacji kopalin;
- wzrost atrakcyjności turystycznej i krajoznawczej województwa poprzez udostępnienie interesujących obiektów geologicznych dla celów turystycznych i naukowo-dydaktycznych.

Gospodarka wodna

Gmina Małogoszcz położona jest w zlewni II rzędu Nidy. Obszar gminy jest odwadniany w części północno-wschodniej przez Wierną Rzekę, a pozostałe tereny odwadnia rzeka Biała Nida. Na obszarze gminy rozciągają się trzy Główne Zbiorniki Wód Podziemnych: Małogoszcz – nr 416, Niecka Miechowska SE – 409 oraz Niecka Miechowska NW – nr 408. Gmina Małogoszcz posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową - 97%, przy słabiej rozwijającej się sieci kanalizacyjnej - 14%. Na terenie gminy brak jest kanalizacji deszczowej. Niewielkie odcinki sieci kanalizacji deszczowej występują na terenie miasta.

Cele polityki wojewódzkiej:

- zapewnienie wymaganej przepisami prawa ochrony zasobów wodnych oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych;
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa powodziowego i ochrony przed skutkami suszy;

- racjonalizacja zużycia wody na cele przemysłowe i konsumpcyjne.

Dziedzictwo kulturowe

Na obszarze miasta i gminy znajdują się obiekty zabytkowe, w tym obiekty nieruchome i stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Do dóbr kultury należą również dobra kultury współczesnej. Zgodnie z „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” oraz zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, szczególnej dbałości wymaga przestrzeń o cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości i rozpoznawalności miejsca w skali kontynentu, kraju i regionu. Za niezbędne uważa się rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych oraz związanych z nimi elementów symbolicznych.

Plan województwa określa, że obszary eksploatacji powierzchniowej i tereny przemysłowe, są zagrożone degradacją walorów krajobrazu kulturowego i zniszczeniem stanowisk archeologicznych jeszcze przed ich przebadaniem. Ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej stanowią ograniczenia dla inwestowania, których mogą stać się potencjalnym źródłem konfliktów. Jednak należy pamiętać, iż ochrona zabytków, jako cel publiczny, ma w tym przypadku znaczenie nadrzędne.

Cel główny polityki wojewódzkiej: ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.

Cele wspomagające:

- dążenie do pełnego rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego oraz objęcie ochroną cennych obiektów i zespołów zabytkowych oraz obszarów o wartościowym krajobrazie kulturowym;
- przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych najcenniejszych zabytków, przede wszystkim układów urbanistycznych oraz obiektów i zespołów o szczególnych walorach.

Głównym zadaniem z zakresu ochrony przestrzeni kulturowej powinno być zabezpieczanie obiektów i zespołów zabytkowych, w tym dziedzictwa archeologicznego przed degradacją oraz sukcesywna renowacja, rewitalizacja oraz racjonalne ich udostępnienie. Poza ochroną istniejących zabytków, ważne jest aby realizowana w ich pobliżu zabudowa, kontynuowała tradycje regionalne i była harmonijnie wkomponowana w przestrzeń kulturową.

Ochrona krajobrazu

W 2004 roku Polska ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową, stanowiącą umowę międzynarodową przyjętą w ramach Rady Europy, której celem jest promocja działań dotyczących krajobrazu, zwłaszcza jego ochrony, zarządzania oraz planowania przy współudziale społeczności i władz lokalnych. We wrześniu 2015 roku weszła w życie ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Reguluje ona szereg zagadnień związanych z ochroną krajobrazu, wprowadzając zmiany do wielu ustaw, w tym do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła pojęcia krajobrazu i krajobrazu priorytetowego. Zgodnie z tą ustawą gmina powinna uwzględnić w dokumentach planistycznych uwarunkowania wynikające ze stanu i wymogów ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego oraz określić obszary i zasady ochrony w tym zakresie. W przyszłości, po sporządzeniu przez zarząd województwa audytu krajobrazowego, powinna również uwzględnić rekomendacje i wnioski zawarte w tym dokumencie.

Obszar miasta i gminy Małogoszcz, w Planie województwa świętokrzyskiego, został zaliczony do grupy gmin o średnich i wysokich walorach krajobrazowych. Zagrożeniami dla krajobrazu są m.in.: prowadzenie krótkowzrocznej, proinwestycyjnej polityki przestrzennej w gminach, nieuwzględniającej konsekwencji w postaci nieodwracalnych zmian w krajobrazie.

Cel polityki wojewódzkiej: ochrona krajobrazu i jego racjonalne wykorzystanie.

Demografia

Analiza niekorzystnych procesów demograficznych występujących na terenie gminy Małogoszcz, daje podstawę, do **zaliczenia jej do obszarów problemowych województwa świętokrzyskiego** – stanowi ona m. in. obszar:

- o małej gęstości zaludnienia, poniżej średniej dla województwa (109 osób/km²);
- o pogarszającej się strukturze wiekowej ludności - charakteryzującej się spadkiem udziału dzieci i młodzieży oraz wzrostem udziału osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców gminy;
- mało korzystnej struktury płci - defeminizacji, głównie obszaru wiejskiego;
- systematycznego odpływu ludności - zwłaszcza mieszkańców miasta.

Prognoza demograficzna opracowana przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie na lata 2008 – 2035 (w układzie powiatów), przewiduje w kolejnych latach, stały ubytek mieszkańców powiatu jędrzejowskiego (o 5% w 2020 roku i o 14% w 2035 roku) oraz utrwalenie się niekorzystnych wskaźników demograficznych, między innymi spadku gęstości zaludnienia, ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji. Pogorszeniu ulegnie struktura wiekowa ludności, którą charakteryzować będzie nadmierny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (do 27% w 2030 roku) i spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (do 16%) i produkcyjnym (do 56%). Należy także spodziewać się spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) do 30%, tj. o 8 pkt.% oraz wzrostu udziału osób w wieku produkcyjnym niemobilnym do 26%.

Niezależnie od powyższych danych GUS, należy podkreślić, że prognozowane dane zostały przedstawione w oparciu o dane demograficzne występujące w okresie opracowania prognozy 2008 r. Zmieniająca się diametralnie w ostatnich latach głównie polityka społeczna odwraca mit ubywającej ludności na terenie poszczególnych gmin i miast mając na uwadze ludność faktycznie zamieszkałą.

Infrastruktura społeczna

Miasto i Gmina Małogoszcz charakteryzuje się **niezadowalającym w wymiarze lokalnym wyposażeniem w obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia, czy kultury**. Potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej dotyczą zarówno poprawy dostępności jak i standardów zagospodarowania istniejących obiektów usługowych oraz dostosowania ich oferty do potrzeb mieszkańców.

Oświata i nauka, cel polityki wojewódzkiej: poprawa dostępności do szkolnictwa średniego zawodowego.

Opieka zdrowotna i społeczna, cel polityki wojewódzkiej: zapewnienie warunków systemu wsparcia środowiskowego i stacjonarnej pomocy społecznej.

Kultura, sport i rekreacja, cel polityki wojewódzkiej: znaczące zwiększenie dostępności systemu placówek kultury wysokiej.

Rynek pracy

Gmina Małogoszcz, pod względem wykorzystania zasobów pracy, **stanowi obszar problemowy**, dotknięty m.in.:

- wysoką stopą bezrobocia;
- deformacją struktury bezrobotnych (tj. wysokim odsetkiem ludzi młodych pozostających bez pracy, znacznym udziałem bezrobotnych kobiet, bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok oraz wysokim odsetkiem bezrobotnych z niskim poziomem wykształcenia, bez kwalifikacji zawodowych, bez stażu pracy, długotrwale poszukujących pracy i bez prawa do zasiłku – następuje pauperyzacja gminy).

Do najważniejszych kierunków działań przestrzennych, służących integracji lokalnych rynków, zalicza się na obszarach wiejskich – stworzenie podstaw przestrzennych rozwoju wielofunkcyjnego, ukierunkowanego na przebudowę wiejskiego rynku pracy i przesunięcie zasobów ludzkich z produkcji rolnej do jej otoczenia oraz pozarolniczych działów gospodarki.

Baza ekonomiczna i rozwój przedsiębiorczości

Gmina Małogoszcz posiada charakter przemysłowo-rolniczy. Na terenie miasta dominuje przemysł rozwinięty na bazie wydobywanych surowców mineralnych, a na terenach wiejskich rolnictwo. Funkcję uzupełniającą stanowi różnorodna działalność gospodarcza związana w szczególności z usługami w zakresie usług transportowych i budowlanych.

Głównym celem w omawianej dziedzinie zagospodarowania województwa jest: **wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej wraz z wykorzystaniem specyficznych zasobów i potencjałów regionalnych oraz przystosowaniem tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy**.

Zatem, na terenie gminy Małogoszcz celem będzie:

- kształtowanie warunków przestrzennych dla dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz inteligentnej specjalizacji gospodarczej – budowlanej;

- stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych poprzez modernizację i kompleksowe wyposażanie terenów pod inwestycje, głównie z zakresu przetwórstwa surowców mineralnych.

Funkcja rolnicza

Miasto i gmina Małogoszcz została zakwalifikowana do **obszarów o mało korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa** (wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni zawarty jest w przedziale 60,0–50,1 pkt). Średni areal przeliczeniowy użytków rolnych usytuowany jest nieco powyżej V klasy bonitacyjnej.

Pozycja funkcji rolniczej w gminie ma znaczenie uzupełniające, produkcja rolnicza jest ukierunkowana na zaspakajanie własnych potrzeb.

Do ograniczeń rozwoju funkcji rolniczej należy zaliczyć:

- słabe, a lokalnie bardzo słabe warunki glebowe;
- utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych oraz nadmierne rozproszenie działek rolniczych, idące w parze z wadliwym ukształtowaniem rozłogu pól;
- pogłębiający się regres towarowej produkcji rolniczej, oraz trudna do przewyciężenia niechęć rolników do zrzeszania się w grupy producenckie;
- brak spójnego systemu obsługi rolnictwa – tworzą go prawie w całości prywatne podmioty gospodarcze, które nie zapewniają wystarczającego poziomu i kompleksowości usług rolniczych;
- niska zdolność inwestycyjna gospodarstw rolnych.

Zagospodarowanie leśne

Miasto i Gmina Małogoszcz zalicza się do obszarów o porównywalnym do średniego wskaźniku lesistości województwa. Największe kompleksy leśne koncentrują się w północnej części gminy i są jednym z głównych elementów zagospodarowania tego obszaru.

Lasy spełniają różnorakie funkcje od gospodarczej, ochronnej, po turystyczno-rekreacyjną, osłonową jak również obudowy biologicznej rzek, cieków wodnych i zbiorników wodnych. Podstawową rolę w gospodarce leśnej, stanowią lasy nie będące własnością Skarbu Państwa. Za zbyt małą należy uznać ogólną powierzchnię zadrzewień i zakrzewień w gminie, zwłaszcza spełniających funkcje glebochronne i wiatrochronne. Biorąc pod uwagę zagrożenia obszarów leśnych gminy największe szkody powodują zagrożenia przemysłowe. Ponadto w lasach niepaństwowych dodatkowym zagrożeniem jest nieracjonalne gospodarowanie zasobami oraz niekontrolowane wycinanie drzew.

Cele polityki wojewódzkiej:

- racjonalne zagospodarowanie zasobów leśnych drogą kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów oraz wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego;

- zwiększenie lesistości województwa w dalszej perspektywie przynajmniej do poziomu przewidywanego średnio dla kraju (to jest ok. 33%);
- tworzenie warunków do wdrożenia „Krajowego programu zwiększenie lesistości”.

Turystyka

Na tle województwa gmina nie wyróżnia się wyjątkowymi walorami turystyczno-wypoczynkowymi. Występujące tu kompleksy leśne są mało sprzyjające uprawianiu turystyki. Mimo licznych zbiorników wodnych, które są w większości stawami hodowlanymi, występują ograniczone możliwości uprawiania rekreacji. Poza tym na obszarze gminy infrastruktura turystyczno-rekreacyjna jest bardzo mało rozwinięta. Biorąc pod uwagę powyższe w chwili obecnej gmina Małogoszcz nie posiada istotnych predyspozycji do dynamicznego rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

W „Planie wojewódzkim” niewielka część gminy uznana została za obszar predysponowany do rozwoju agroturystyki.

Cele polityki wojewódzkiej:

- preferowanie ekoturystyki i agroturystyki oraz kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo;
- stałe i konsekwentne podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności przestrzeni turystycznej gminy.

Komunikacja

Na obszarze gminy Małogoszcz zlokalizowane są elementy ponadlokalnej sieci transportowej:

- droga wojewódzka nr 728 Grójec – Końskie – Jędrzejów;
- droga wojewódzka nr 762 Kielce – Chęciny – Małogoszcz;
- linia kolejowa nr 61 Kielce – Fosowskie.

Głównym celem Planu w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych jest „Ukształtowanie spójnego systemu korytarzy i węzłów komunikacyjnych zapewniających integrację z europejską siecią TEN-T”. Równolegle będą realizowane następujące cele komplementarne o charakterze wewnętrznym:

- poprawa dostępności komunikacyjnej w obrębie obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych głównych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w największych węzłach transportowych;
- rozbudowa sieci drogowej na obszarach niedosłużonych komunikacyjnie oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa.

Infrastruktura techniczna

Energetyka

Przez obszar gminy przebiegają linie elektroenergetyczne: 400 kV relacji Połaniec - „Kielce 400”, 220 kV relacji „Kielce 400” – Łośnica, 110 kV relacji Gnieździska – Cementownia Małogoszcz oraz Gnieździska – Radkowice.

Gmina Małogoszcz zaliczana jest do obszarów perspektywicznych w zakresie zastosowania energii geotermalnej w balneologii i rekreacji. Ponadto gmina leży w zasięgu strefy rozwoju rozproszonej energetyki geotermalnej, przyjętej w KPZK. Plan zaleca aby w planach miejscowych i studiach gminnych, gminy które są zainteresowane rozwojem energetyki odnawialnej, zostały określone obszary predysponowane do lokalizacji tego rodzaju zabudowy.

Cel polityki wojewódzkiej: ukształtowanie nowoczesnych i niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz sukcesywne zwiększanie związane z wykorzystaniem odnawialnych zasobów energii.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, gmina Małogoszcz została zaliczona do Regionu 3 gospodarki odpadami. W jego obrębie zlokalizowane są instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w msc. Włoszczowa. Teren przewidziany jest do również do zastępczej obsługi instalacje w Sędziszowie i w msc. Sielec Biskupi, gmina Skalbierz, msc. Przededworze, gm. Chmielnik, msc. Borszowice, gm. Sędziszów, msc. Potok Mały, gm. Jędrzejów.

Cel polityki wojewódzkiej: osiągnięcie przez województwo standardów unijnych w gospodarowaniu odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Inwestycje celu publicznego

Na terenie gminy Małogoszcz planuje się realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- przebudowa linii kolejowej nr 61 Kielce – Fosowskie na odcinku Kielce – Czarncza;
- Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej.
- budowa projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia: Jędrzejów - Włoszczowa - z odejściem na Małogoszcz;
- budowa planowanego gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Rozwadów - Tworzeń (ujętego w KPZK 2030).

2.2.4. Gmina Małogoszcz w „Programie ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”

Obowiązujący **Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych**, został przyjęty Uchwałą Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 10 lipca 2020 r., poz. 2615).

Program został przygotowany dla dwóch stref oceny powietrza, określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 roku w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza:

- strefa miasto Kielce (kod PL2601) – ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych stężeń 24-godzinnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego dla tzw. fazy II stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu;
- strefa świętokrzyska (kod PL2602) – ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych stężeń 24-godzinnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego dla tzw. fazy II stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu.

Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, wskazuje możliwe do podjęcia działania naprawcze, które pozwolą przyczynić się do poprawy jakości powietrza w regionie:

- ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego – w harmonogramie wskazano wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie,
- ograniczenie emisji nieorganizowanej pochodzącej z zakładów wydobywania i przeróbki kruszyw,
- kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza,
- prowadzenie edukacji ekologicznej,
- prowadzenie działań kontrolnych.

Podstawowym celem Programu Ochrony Powietrza dla województwa świętokrzyskiego (POP) jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie obowiązujących standardów. Zaplanowane działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń analizowanych substancji w powietrzu.

W ramach opracowania POP wskazano działania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie najlepszych efektów ekologicznych w jak najkrótszym czasie. Działania powinny również być uzasadnione ekonomicznie, a także ich techniczne warunki realizacji powinny być możliwe do

osiągnięcia. Ponadto wskazane działania muszą być mierzalne tj. poza możliwością obliczenia efektu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza powinny również zostać opisane wskaźnikami postępu rzeczowego.

W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano zadania:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych;
- ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie;
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów;
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

W strefie świętokrzyskiej, wskazano obszary przekroczeń:

- dla pyłu PM10
- dla pyłu PM2,5
- dla benzo(a)pirenu.

Kody obszaru przekroczeń poszczególnych zanieczyszczeń, ujętych w POP, dla gminy Małogoszcz:

- dla PM10 – gmina Małogoszcz – obszar wiejski – kod:2618swkPM10d06,
- dla PM2,5 – gmina Małogoszcz – miasto – kod: 2618swkPM2.5a08,
- B(a)P –strefa świętokrzyska – kod:2618swkB(a)P01.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący zmian systemów ogrzewania (kod POP:PL2602_ZSO), odnoszący się do emisji pyłów na terenie gminy Małogoszcz (PM10 i PM2,5):

Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych.

Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności i powinny być dokonywane z poniżej ustaloną hierarchią:

1) Zastąpienie nisko sprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalnymi gazem.

2) Wymiana nisko sprawnych kotłów na paliwa stałe na: kotły zasilane olejem opałowym; ogrzewanie elektryczne; OZE (głównie pompy ciepła); nowe kotły węglowe spełniające wymagania ekoprojektu; wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.

3) Stosowanie w nowo powstałych budynkach hierarchii źródeł ogrzewania: OZE (pompy ciepła), podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, urządzenia opalane olejem, ogrzewanie elektryczne lub montaż nowych kotłów spełniających wymagania ekoprojektu.

4) Termomodernizacja – w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić kompleksowe działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. W ramach działania samorząd lokalny powinien udzielać wsparcia finansowego ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. w postaci dotacji celowej, dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań. Dofinansowanie może odbywać się na zasadach określonych w dokumentach lokalnych, jak np.: Programy ograniczania niskiej emisji, inne formy regulaminów dofinansowania lub plany gospodarki niskoemisyjnej. Samorządy lokalne udzielające dofinansowania mogą wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła, w celu zabezpieczenia osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego i ochrony przed niewłaściwym wykorzystaniem przyznanych środków. Działanie wpisuje się również w założenia projektu rządowego „Czyste Powietrze”, którego realizacja przewidziana jest do roku 2029.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący edukacji ekologicznej (kod POP:PL2602_EE), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Małogoszcz (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje, itp.) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez:

- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza,
- informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami w zakresie ich spalania poza instalacjami.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący kontroli przepisów prawa (kod POP:PL2602_KPP), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Małogoszcz (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów.

Działalność kontrolna powinna obejmować:

- przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach,
- przestrzeganie zakazu wypalania traw i łąk,
- przestrzeganie zapisów uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący budowy dróg/obwodnic (kod POP:PL2602_BDO), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Małogoszcz (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie.

Realizacja działania polegać będzie na zaplanowaniu i wyprowadzeniu tranzytu samochodowego poza tereny miejskie. Związane jest to:

- z prowadzeniem działań organizacyjnych – kierowanie samochodowego ruchu tranzytowego poza tereny centrum oraz inne gęsto zabudowane czy zaludnione tereny na trasy alternatywne poza tymi obszarami;
- z budową obwodnic miast na terenie strefy świętokrzyskiej w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania emisji z transportu samochodowego na mieszkańców tych miejscowości.

2.2.5. Gmina Małogoszcz w „Planie przeciwdziałania skutkom suszy”

Plan przeciwdziałania skutkom suszy, został sporządzony na podstawie art. 183-185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Plan obejmuje obszar całego kraju i został przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 3 września 2021 r., poz. 1615).

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego.

Kluczowym elementem przeciwdziałania skutkom suszy jest kształtowanie zasobów wodnych, co wynika bezpośrednio z definicji suszy. Susza rozumiana jest bowiem jako: zjawisko naturalne, wywołane przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych lub podziemnych, mogące skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód, dostępu do usług wodnych lub możliwości prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej. W zależności od jej typów, tj. od tego, czy mamy do czynienia z suszą atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną czy hydrogeologiczną, prowadzi ona do powstawania różnorodnych skutków w zakresie korzystania z zasobów wodnych. Wspólnym mianownikiem skutków suszy jest wielkość dostępnych zasobów wodnych przeznaczonych do użytkowania i zabezpieczających funkcjonowanie ekosystemów.

Główny celem Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) jest proces kształtowania zasobów wodnych oraz racjonalnego korzystania z zasobów wodnych zgodnie z obowiązującymi normatywami.

Cele szczegółowe, precyzujące cel główny PPSS, są podyktowane regulacją art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne oraz dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą, tj.: społeczeństwa, gospodarki i środowiska.

Do celów szczegółowych PPSS należą:

1. skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
2. zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
3. edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
4. formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Oceniona przestrzennie, na podstawie danych z wielolecia, skala zagrożenia suszą, tak łączna jak i dla poszczególnych jej typów, pozwala na wyznaczenie obszarów, na których susza występowała dotychczas najczęściej i najdłużej, w relacji do skali jej intensywności.

Mapy zagrożenia suszą dostarczają ważnej informacji dla planowania działań na rzecz przeciwdziałania jej skutkom. Wyznaczone zasięgi opracowano w układzie hierarchicznym w czterostopniowym podziale zagrożenia suszą – cztery klasy obszarów:

- I klasa – obszary zagrożone w stopniu słabym;
- II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym;
- III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym;
- IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym.

W planie przeciwdziałania skutkom suszy, rejon gminy Małogoszcz, został zakwalifikowany do następujących **klas zagrożenia suszą**:

- **zagrożenie suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych** – większość terenu klasa I – słabo zagrożone, miejscami klasa II -umiarkowanie zagrożone;
- **zagrożenie suszą hydrologiczną** – klasa II – umiarkowane zagrożenie;
- **zagrożenie suszą hydrogeologiczną** – większość terenu klasa II – umiarkowane zagrożenie; południowe fragmenty klasa I – słabo zagrożone;
- **łączne zagrożenie suszą** (suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) – zagrożenie zmienne; punktowo, łączne zagrożenie suszą, od słabo zagrożonego suchą, przez umiarkowanie zagrożenie suszą do silnego zagrożenia suszą.

W planie przeciwdziałania skutkom suszy, dla rejonu gminy Małogoszcz, stopień wykorzystania dyspozycyjnych zasobów wód podziemnych w obszarach bilansowych (ujęcia wraz z odwodnieniami górniczymi), wynosi 20,1 – 30,0 %.

Zgodnie z listą zadań inwestycyjnych, wymienionych w Programie Planowanych Inwestycji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, służących zwiększeniu retencji oraz wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy – lista A, na rzece Nidzie wraz z dopływami,

przewidywana jest realizacja zadania inwestycyjnego (lista A, pozycja 36). Zadanie obejmuje poniższy zakres, w którym **wytluszczone zadanie inwestycyjne** obejmujące dolinę rzeki Nidy (*na odcinku Białej Nidy*) w granicach gminy Małogoszcz:

Etap I:

Zadanie 1: Odtworzenie retencji dolinowej doliny rzeki Nidy w miejscowości Korytnica.

Zadanie 2: Zwiększenie retencji dolinowej rzeki Nidy pomiędzy miejscowościami Rębów – Motkowice.

Zadanie 3: Zwiększenie retencji dolinowej rzeki Nidy w rejonie miejscowości Kolonia Parcela.

Zadanie 4: Zwiększenie retencji powierzchniowej i wgłębnej w miejscowości Umianowice.

Zadanie 5: Zwiększenie retencji dolinowej rzeki Nidy w rejonie miejscowości Mokrsko Górne.

Zadanie 6: Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów – udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida i Brzeźnica.

Zadanie 7: Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Mierzawa – udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Mierzawa.

Zadanie 8: Fragmentaryczna rozbiórka prawobrzeżnych wałów przeciwpowodziowych w rejonie miasta Pińczów w kierunku miejscowości Michałów.

Zadanie 9: Rewitalizacja starorzecza rzeki Nidy w miejscowości Brzeźno.

Zadanie 10: Rewitalizacja zalewu pińczowskiego oraz starorzeczy rzeki Nidy w rejonie oczyszczalni miasta Pińczów.

Zadanie 11: Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy.

Zadanie obejmuje rejon umiarkowanie zagrożony suszą. Zadanie przewidywane jest do realizacji na lata 2021-2024 i podlega realizacji przez RZGW Kraków.

Zgodnie z listą zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich – lista B, w granicach gminy Małogoszcz, przewidywana jest realizacja zadań inwestycyjnych: B10-1, B10-2, B10-3, B10-4, B10-5. Zadania zostały określone pod wspólną nazwą: **„Zwiększenie zdolności retencyjnej w ciekach i na obiektach „Lipnica” i „Mniszek, gm. Małogoszcz, woj. świętokrzyskie”**. Zadania obejmują:

- B10-1 – rzeka Biała Nida – częściowa odbudowa jazu o dostatecznym stanie technicznym,
- B10-2 – rzeka Biała Nida – częściowa odbudowa jazu o dostatecznym stanie technicznym,
- B10-3 – rzeka Lipnica – częściowa odbudowa jazu o dostatecznym stanie technicznym,
- B10-4 – rzeka Rudka – częściowa odbudowa zastawki o dostatecznym stanie technicznym,
- B10-5 – rzeka Grabówka – częściowa odbudowa zastawki o dostatecznym stanie technicznym.

Zadania obejmują tereny umiarkowanie zagrożone suszą i należą do zadań RZGW Kraków (realizacja zadań w latach 2020-2021). Planowana/szacowana retencja, łącznie dla pięciu zadań wyniesie 107,00 tys.m³.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy, przewiduje katalog 27 zadań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

1. **Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.** Działanie polega na wdrożeniu zarówno metod technicznych jak i nietechnicznych spowalniających odpływ wody z terenów rolniczych, polegających na:

- a) spowolnieniu lub zatrzymaniu na obszarach użytkowanych rolniczo spływu wód powierzchniowych z małych zlewni przez odpowiednie zabiegi agrotechniczne (zwiększanie retencji wody glebowej), poprawiające strukturę gleby i zmniejszające jej parowanie, a także ograniczające erozję wodną przez stosowanie bezorkowych systemów uprawy, utrzymanie całorocznej pokrywy roślinnej, trwałych zadarnień lub zalesień terenów o dużym nachyleniu, a na stokach mniej nachylonych prowadzenie zabiegów uprawnych w kierunku poprzecznym do nachylenia stoku,
- b) wzmacnianiu usług ekosystemowych obszarów wiejskich, głównie poprzez: tworzenie zadrzewień śródpolnych; zachowanie oraz odtworzenie śródpolnych oczek wodnych i mokradeł; utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp oraz pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych w celu ochrony i wzmacniania retencji wodnej gleb, zmniejszanie potencjalnych skutków niszczącej siły wiatru, parowania wody z gleby oraz spowalnianie przesuszania pól),
- c) zwiększaniu mikroretencji, polegającej m. in. na odtwarzaniu i ochronie oczek wodnych, budowie małych stawów i zbiorników, których zadaniem będzie retencjonowanie wody na gruntach rolnych a także odbiór i magazynowanie wody z dachów budynków oraz utwardzonych nawierzchni w obrębie gospodarstw rolnych,
- d) przywracaniu łączności funkcjonalnej koryta i doliny rzecznej umożliwiającej gromadzenie wody w glebie oraz na użytkach wzdłuż cieków.

Szczegółowe metody retencji wody na obszarach wiejskich wynikać będą m.in. z opracowanych dobrych praktyk w zakresie racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie i sposobów jej zatrzymywania. Dobór działań będzie zależny od istniejących warunków w danym gospodarstwie rolnym.

2. **Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych.** Działanie obejmuje zarówno opracowanie analizy potrzeb i możliwości zwiększania retencji na gruntach leśnych oraz przyjęcie do realizacji wskazanych w analizie możliwych rozwiązań służących zwiększeniu retencji. Rozwiązania te realizują następujące cele:

- a) spowolnienie lub zatrzymywanie odpływu wód na gruntach leśnych w obrębie małych zlewni, tj. stosowania technicznych rozwiązań w zakresie realizacji budowy i przebudowy urządzeń wodnych, takich jak urządzenia piętrzące, zastawki, progi, jazy, groble,
- b) utrzymanie cieków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie,
- c) jednoczesne zachowanie krajobrazu jak najbardziej zbliżonego do naturalnego,
- d) renaturyzacja cieków, odtwarzanie obszarów wodno-błotnych,

- e) zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych,
- f) przeciwdziałanie erozji wodnej gleb na terenach górskich związanej ze spływem wód opadowych; utrzymanie potoków górskich i związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie,
- g) kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich,
- h) kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych.

3. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych.

Działanie to polega na zintegrowanym zarządzaniu wodami opadowymi (deszczowymi i roztopowymi) w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego wystąpienia. Celem jest zatrzymywanie wód opadowych w miejscu ich powstania oraz wykorzystanie ich w okresach suszy atmosferycznej, a także obniżenie podatności terenów zurbanizowanych na zjawisko suszy. Działanie to obejmuje analizy możliwości zagospodarowania wód opadowych i możliwość zwiększenia udziału powierzchni przepuszczalnych na terenach zurbanizowanych, zdegradowanych oraz przemysłowych, rozwój tzw. zielonej i błękitnej infrastruktury i uwzględnienie odpowiednich zapisów lub zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Działanie to dotyczy także realizacji zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji wód opadowych na terenach zurbanizowanych. W przypadku miast, dla których opracowano Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu lub Strategię adaptacji do zmian klimatu działanie obejmuje realizację postanowień opracowanych dokumentów w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy.

4. Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.

Celem działania jest realizacja inwestycji z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych jak również działań nietechnicznych umożliwiających zwiększenie retencji naturalnej oraz przedsięwzięć zmierzających do zmian korzystania z zasobów wodnych dla poprawy funkcjonowania ekosystemów wodnych i od wód zależnych. Działanie obejmuje zarówno przedsięwzięcia techniczne zarówno w obrębie koryta cieku i związanych z nim obiektów, jak i w dolinach cieków, oraz działania renaturyzacyjne w dolinie w celu przywrócenia funkcji ekosystemów zależnych od wód i terenów podmokłych oraz zdolności retencyjnej koryt i dolin rzecznych. Przy realizacji działań należy uwzględnić m.in. zapisane w drugiej aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy informacje dotyczące renaturyzacji wód powierzchniowych.

5. Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy. Działanie ma na celu stabilizację i podniesienie poziomu wód w jeziorach. Istotnym jest, aby realizacja działania nie wpływała negatywnie na stan ekologiczny i funkcje ekologiczne wód jeziornych oraz cieków na odcinkach poniżej jeziora np. przyspieszając eutrofizację wód jeziora lub ograniczając możliwość migracji ichtiofauny. Retencjonowanie wody w jeziorach powinno odbywać się w granicach

naturalnych wahań zwierciadła wody. Działanie powinno zostać poprzedzone analizą batymetrii jezior, ukształtowania terenu oraz zagospodarowania zlewni, dynamiki stanów wody w jeziorze, wstępnej oceny możliwości wzrostu zasobów wodnych poszczególnych jezior oraz zasadności realizacji z uwzględnieniem użytkowania wód powierzchniowych w danym systemie rzeczno-jeziornym.

6. **Analiza możliwości zwiększenia retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji.** Działanie obejmuje opracowanie dokumentów analitycznych określających potrzeby i możliwości kształtowania zasobów wodnych dla poszczególnych zlewni wód w obszarach dorzeczy w celu przeciwdziałania skutkom suszy poprzez realizację działań zwiększających retencję naturalną i działań z zakresu małej retencji sztucznej, jako alternatyw lub uzupełnienia planowanej retencji zbiornikowej. Działanie powinno uwzględniać cele środowiskowe oraz planowane zadania inwestycyjne w danym cyklu planistycznym.
7. **Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji.** Celem działania jest budowa obiektów hydrotechnicznych, a tym samym umożliwienie kontroli obiegu wody za pomocą sztucznych zbiorników wodnych (małych i dużych) lub ziemnych stawów. Działanie powinno dotyczyć wyłącznie obszarów, na których nie jest możliwe zastosowanie działań korzystniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska. Działanie obejmuje realizację inwestycji (głównie budowę urządzeń wodnych i obiektów hydrotechnicznych) zawartych w aktualnie obowiązujących dokumentach planistycznych tj. aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz planach zarządzania ryzykiem powodziowym. Źródłem działań mogą być również inwestycje, które uzyskały ocenę wodnoprawną i spełniają cel przeciwdziałania skutkom suszy. Do wytypowania działań należy posługiwać się opracowanymi wynikami działania nr 6 (Analizą możliwości zwiększenia retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji).
8. **Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej.** Działanie polega na budowie nowych urządzeń melioracji wodnych nawadniająco-odwadniających lub przebudowie istniejących urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające. Działanie ma na celu zwiększenie retencji wody w glebie na użytkach rolnych z wykorzystaniem urządzeń melioracji wodnych. Melioracje wodne mają umożliwić bieżące kształtowanie zasobów wodnych i reagowanie na sytuację hydro-meteorologiczną.
9. **Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych.** Działanie polega na powtórnym wykorzystaniu wód z systemów drenarskich pochodzących z nawożenia i podlewania upraw, w szczególności upraw tunelowych, szklarniowych, gdzie nawożenie prowadzone jest systemem przelewowym. Realizacja działania wymaga budowy nieprzepuszczalnych zbiorników umożliwiających retencjonowanie wód drenarskich z możliwością wykorzystania ich do nawożenia użytków rolnych. Szczegółowe wytyczne

dotyczące rozwiązań technicznych powinny wynikać z opracowanych dobrych praktyk w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą w rolnictwie.

10. **Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych.** Działanie polega na budowie lub przebudowie ujęć wód podziemnych do nawodnień rolniczych na warunkach określonych w obowiązujących przepisach prawa oraz wprowadzaniu wykorzystujących zasoby wód podziemnych wodooszczędnych systemów nawadniania przez przebudowę istniejących lub budowę nowych. Realizacja działania powinna być poprzedzona indywidualną, rozszerzoną analizą zasadności i efektywności prowadzenia nawodnień w ogólności oraz w czasie suszy rolniczej w przeliczeniu m.in. na uniknięte straty plonu oraz zbadaniu, czy nie ma możliwości zastosowania innych działań w celu uniknięcia strat w uprawach. Warunkiem realizacji danego działania jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego. Ze względu na podatność pierwszego poziomu wodonośnego na suszę preferowane są głębsze poziomy wodonośne.
11. **Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli.** Przepisy ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1856, z późn. zm.) przewidują tworzenie Krajowego oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów zarządzania kryzysowego. W skład planów zarządzania kryzysowego wchodzi m.in. plan główny, zawierający charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej, oraz mapy ryzyka i mapy zagrożeń, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa, zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, a ponadto zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej z zakresu zaopatrzenia w wodę. Działanie ma doprowadzić do identyfikacji tematyki suszy w scenariuszach zdarzeń opracowywanych w planach zarządzania kryzysowego oraz weryfikacji potrzeb dotyczących infrastruktury zapewniającej ciągłość zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.
12. **Opracowanie projektu zintegrowanego systemu monitoringu suszy wraz z określeniem założeń administracyjnych i prawnych dla jego funkcjonowania.** Działanie ma na celu opracowanie zasad oraz struktury administracyjnej dla potrzeb realizacji efektywnego systemu monitoringu suszy – z uwzględnieniem zakresów i operacyjności państwowego monitoringu meteorologicznego, hydrologicznego oraz hydrogeologicznego. Ponadto obejmuje zapewnienie danych do celów efektywnego ograniczania ryzyka suszy wraz z prognozą deficytów opadu i zmian ilości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zintegrowany system monitoringu suszy musi obejmować monitorowanie suszy w pełnym zakresie jej typów (atmosferyczna, rolnicza, zarówno na gruntach rolnych, jak i leśnych hydrologiczna, hydrogeologiczna). Przy realizacji działania należy posłużyć się m.in. danymi Europejskiego Centrum Średnioterminowych Prognoz Pogody (ECMWF). W zakresie monitoringu suszy

hydrogeologicznej niezbędnym jest zwiększenie liczby punktów obserwacji stanu retencji wód podziemnych, reprezentatywnych dla poziomów użytkowych i pierwszego poziomu wodonośnego w jednostkach bilansowych zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych. Przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz powiązanymi z nimi instytucjami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodą, należy rozwijać lokalne systemy monitorowania suszy. Celem działania jest usprawnienie działających systemów monitorowania suszy oraz ich wzajemne zintegrowanie oraz włączenie do systemu zarządzania kryzysowego, jak również do systemu wczesnego ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami. Ponadto działania będą obejmować prace badawcze nad opracowaniem i wdrożeniem nowych metod prognozowania suszy, w tym hydrogeologicznej.

13. Optymalizacja zasad udzielania dotacji celowej na pokrycie części odszkodowań z tytułu szkód spowodowanych przez suszę rolniczą oraz zawierania umów ubezpieczenia od ryzyka wystąpienia skutków suszy rolniczej. Działanie polega na usprawnieniu systemu ubezpieczeń dotowanych, poprzez:

- a) utworzenie jednolitej bazy danych dotyczącej suszy rolniczej, w której znajdą się informacje z IUNG-PIB, ARiMR, IMGW-PIB, Instytutu Geodezji i Kartografii, urzędów wojewódzkich i innych podmiotów,
- b) udostępnienie bazy dla zakładów ubezpieczeń i rolników w celu kalkulacji składek (dla zakładów) oraz oceny wiarygodności monitoringu (dla rolników),
- c) zgromadzenie danych dotyczących rzeczywistych plonów na polach w odniesieniu do poszczególnych upraw i działek,
- d) polepszenie i ujednolicenie metod szacowania suszy rolniczej przez zakłady ubezpieczeń (metoda może w dalszym kroku zostać wykorzystana m.in. przez gminne komisje szacujące straty); w ramach zniesienia asymetrii informacji, dane te byłyby dostępne również dla rolników i stowarzyszeń rolniczych.

14. Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów. Celem działania jest tworzenie wraz z wymaganą infrastrukturą alternatywnych ujęć wód lub ich modernizację na cele zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, wykorzystując do tego celu wody podziemne. Umożliwi to ochronę zasobów wód powierzchniowych w sytuacji wystąpienia suszy hydrologicznej oraz przyczyni się do zapewnienia ciągłości zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Działanie to powinno bazować na analizach możliwości wykorzystania wód podziemnych do tego celu, jak również całościowego podejścia do zapewnienia ciągłości dostaw wody.

15. Opracowanie efektywnego systemu zarządzania ryzykiem suszy w zakresie czasowego ograniczenia w korzystaniu z wód. Działanie polega na opracowaniu i wdrożeniu systemu procedur umożliwiających:

- a) wprowadzenie reglamentacji wody na obszarze objętym systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę, położonym w zasięgu występowania zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej,
- b) czasowe ograniczenie uprawnień zakładów do wykonywania usług wodnych innych niż zaopatrzenie ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- c) czasowe ograniczenie w poborze wód dla użytkowników innych niż użytkownicy pobierający wodę w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi lub władający instalacjami lub urządzeniami infrastruktury krytycznej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

Opracowany system procedur powinien zostać wdrożony w momencie wystąpienia jednej z okoliczności uzasadniających ogłoszenie klęski suszy lub w razie osiągnięcia w wodach powierzchniowych lub wodach podziemnych innej ustalonej w procedurze wartości granicznej dla suszy.

- 16. **Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej.** Działanie polega na stworzeniu procedur w zakresie zapewnienia zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w przypadku, gdy dotrzymanie ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne nie jest możliwe lub doznaje ograniczeń w związku z występowaniem zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej. W tym celu regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków powinny uwzględniać zasady ograniczonego dostępu odbiorców usług przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, które mogą zostać zastosowane w przypadku występowania zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej.
- 17. **Czasowe ograniczenie korzystania z wód.** Działanie polega na wprowadzeniu, zgodnie z wcześniej opracowaną procedurą, ograniczeń w korzystaniu z wód w związku z wystąpieniem suszy. W wyniku wprowadzenia ograniczeń, część użytkowników zmuszona byłaby do zmiany sposobu korzystania z wód, w szczególności w zakresie poboru wody. Każdorazowo grupa użytkowników objętych działaniem musi być indywidualnie ustalana w zależności od obszaru objętego działaniem oraz przyjętych priorytetów w korzystaniu z wód.
- 18. **Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód.** Działanie polega na opracowaniu i wdrożeniu zasad weryfikacji i optymalizacji sposobów wykonania oraz harmonogramów prac utrzymaniowych związanych z bieżącą konserwacją cieków m.in. wykaszania roślinności z dna i brzegów oraz usuwania roślin pływających i korzeniących się w dnie, wybierania namulów z dna cieków; oraz wprowadzeniu tych zasad w sytuacji obniżenia poziomu wód w ciekach do stanu wody wskazującego na występowanie suszy hydrologicznej. Harmonogram i zasady powinny być wynikiem analizy wpływu dotychczasowych praktyk utrzymaniowych na stan wód w czasie suszy i powinny zostać wdrożone do aktualizacji planów utrzymania wód.

- 19. Opracowanie i wdrożenie działań/lekcji dot. tematyki suszy do szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych w szczególności w zakresie definicji suszy, przyczyn jej występowania, skutkach oraz sposobów identyfikowania i przeciwdziałania jej skutkom.** Działanie polega na wprowadzeniu zajęć poświęconych tematowi suszy do szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, z uwagi na fakt, iż kreowanie odpowiednich postaw jest niezwykle ważne by móc efektywnie wdrażać działania przeciwdziałające skutkom suszy. Działanie będzie możliwe do wdrożenia dla szkół ponadpodstawowych w przypadku zbieżności jego celów z profilem kształcenia. Celem realizacji działania jest przede wszystkim rozpowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy na temat suszy, w tym: promowanie rozwoju kultury oszczędzania wody ze szczególnym uwzględnieniem zasad użytkowania wód w czasie suszy, sposobów zagospodarowania wód opadowych, rodzajów urządzeń retencjonujących wodę. Działanie ma także szczególne znaczenie w kontekście społecznego, zrozumienia dla planowanych do realizacji, niezbędnych dla przeciwdziałania skutkom suszy, inwestycji hydrotechnicznych kluczowych w skali regionów i kraju. Przyczyni się do ochrony zasobów wodnych oraz zwiększenia bezpieczeństwa narodowego w zakresie zagrożenia suszą. Działanie jest zgodne z obowiązującymi zapisami dokumentów planistycznych zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim (m.in. Plan ochrony zasobów wodnych, Polityka w dziedzinie niedoboru wody i susz).
- 20. Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom.** Budowanie świadomości społeczeństwa w temacie zjawiska suszy jest istotnym działaniem z punktu widzenia efektywności realizacji pozostałych działań w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy. Działanie to obejmuje programy edukacyjne i kampanie edukacyjne skierowane do różnych grup społecznych, w podziale na wiek, miejsce zamieszkania oraz różne potrzeby użytkowników wód. W ramach programu edukacyjnego należy opracować szereg zadań i aktywności skierowanych do różnych grup społecznych, uwzględniając najbardziej adekwatne kanały komunikacji.
- 21. Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę.** Propagowanie ubezpieczeń rolnych. Działanie polega na zwiększeniu poziomu wiedzy i świadomości doradców rolniczych i rolników w zakresie retencji na gruntach rolnych oraz propagowanie działań na rzecz upowszechniania upraw odpornych na wywołane przez suszę niedobory wody glebowej, zabiegów agrotechnicznych wpływających na zwiększenie zawartości próchnicy w glebie i poprawy retencji wody w glebie oraz ubezpieczania upraw i zwierząt. Formy realizacji działania obejmują zarówno szkolenia, warsztaty, demonstracje, jak i doradztwo w zakresie technik i rozwiązań służących zwiększaniu retencji oraz dopasowania upraw do warunków glebowych i klimatycznych, w tym upraw odpornych na deficyty wody glebowej i suszę, a także wprowadzania skutecznych mechanizmów zarządzania ryzykiem suszy

w produkcji rolnej i rybackiej. Wszystkie formy realizacji działania wymagają realizacji z uwzględnieniem szerszego kontekstu przeciwdziałania skutkom suszy tj. edukacji na temat suszy (aspekty zagrożenia suszą rolniczą oraz ryzyka wystąpienia jej skutków), niedoborów wody i aspektów gospodarki wodnej dotyczących suszy.

22. Opracowanie zbioru dobrych praktyk służących racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie.

Działanie polega na opracowaniu wytycznych dla rolników w zakresie racjonalnego wykorzystania wody w rolnictwie z uwzględnieniem dobrych praktyk wypracowanych dotychczas na różnych szczeblach krajowych oraz w innych państwach członkowskich służących racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie wybranych wg kryteriów adekwatności do warunków i skali skutków suszy występujących na terenie Polski. W opracowanych dobrych praktykach powinny znaleźć się wskazania w zakresie:

- a) oszczędnego gospodarowania wodą w gospodarstwach rolnych i na gruntach rolnych,
- b) stosowania sprawniejszych instalacji nawadniających i systemów przesyłu wody wykorzystywanej do nawodnień,
- c) rozwiązań związanych z gromadzeniem i wykorzystaniem wód opadowych w rolnictwie,
- d) rozwiązań związanych z ponownym wykorzystaniem wody (water reuse) w rolnictwie w zakresie rozwiązań możliwych do wdrażania w obowiązujących przepisach prawnych oraz przewidzianych w prawodawstwie unijnym,
- e) efektywnego zarządzania zapotrzebowaniem na wodę na poziomie gospodarstw rolnych i rybackich,
- f) planowania nawodnień, w tym określenia harmonogramu rozpoczęcia koniecznych nawodnień,
- g) określenia zasad dla stworzenia sprawnego i wiarygodnego systemu monitoringu bieżących potrzeb nawodnień i poboru wód,
- h) zabiegów agrotechnicznych wpływających na zwiększenie zawartości próchnicy w glebie i poprawę retencji wody w glebie oraz ograniczania parowania w procesie uprawy,
- i) dostosowania rodzaju upraw do warunków przyrodniczych (glebowych, wodnych i klimatycznych), w tym stosowania odmian odpornych na niedobory wody glebowej i suszę,
- j) działań zwiększających retencję wód na gruntach rolnych, poprzez ograniczenie spływu powierzchniowego, zatrzymywanie i wykorzystanie wód opadowych i roztopowych np. tworzenie nasadzeń śródpolnych,
- k) tworzenia usług ekosystemowych na obszarach wiejskich,
- l) dostosowania produkcji rolnej do niekorzystnych skutków zmian klimatycznych, w tym niedoborów wody, oraz działań adaptacyjnych w tym zakresie.

Elementem niezbędnym do prawidłowego wdrożenia opracowanych dobrych praktyk w środowisku rolniczym są działania promocyjne oraz działania informacyjne i edukacyjne.

- 23. Propagowanie ponownego wykorzystania wód.** Działanie ma na celu propagowanie ponownego wykorzystania wód wśród indywidualnych użytkowników wód. Polega na propagowaniu oszczędnego gospodarowania wodą m.in. poprzez stosowanie rozwiązań w zakresie ponownego wykorzystania wody oraz retencjonowania i wykorzystania wód opadowych w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach, czy budynkach użytku publicznego. Działanie obejmuje również opracowanie kodeksu dobrych praktyk w zakresie ponownego wykorzystania wód dla różnych sektorów gospodarki, z uwzględnieniem dokumentów referencyjnych w zakresie najlepszych dostępnych technik (BAT) oraz szkolenia i warsztaty w tej tematyce. Działanie zakłada realizację prac legislacyjnych wprowadzających i usprawniających istniejące instrumenty prawne dotyczące i służące upowszechnieniu wprowadzenia tego typu działań jako pożądane.
- 24. Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.** Działanie polega na przeprowadzeniu weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (w tym w zbiornikach suchych) z jednoczesnym uwzględnieniem celów przeciwdziałania skutkom suszy celów zarządzania ryzykiem powodziowym. Przeprowadzenie weryfikacji daje podstawę do zmiany funkcjonowania obiektu, w tym jego przebudowy w kontekście zwiększania zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych i podziemnych, bez istotnego pogorszenia efektów innych zadań pełnionych przez te obiekty. Weryfikację należy przeprowadzić w momencie wydawania pozwolenia wodno prawnego na szczególne korzystanie z wód lub na wniosek właściciela lub administratora zbiornika.
- 25. Przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania.** Działanie obejmuje przeprowadzenie przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód powierzchniowych lub wód podziemnych oraz odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, jak też pozwoleń zintegrowanych obejmujących te procesy. Celem weryfikacji jest dostosowanie wielkości poborów i zrzutów do poziomu faktycznych potrzeb użytkowników wód, dostępności zasobów wraz z uwzględnieniem priorytetów w korzystaniu z wód. Przegląd pozwoleń wodno prawnych to działanie na rzecz racjonalizacji korzystania z zasobów wodnych. Działanie powinno być prowadzone w ramach cyklicznych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych lub dodatkowych przeglądów w związku z zagrożeniem celów środowiskowych.
- 26. Opracowanie zasad finansowania działań przeciwdziałających skutkom suszy.** Działanie zmierza do podjęcia działań mających na celu uwzględnienie w programach operacyjnych oraz innych programach krajowych mechanizmów dofinansowania działań związanych z przeciwdziałaniem, ograniczaniem i łagodzeniem skutków suszy. W ramach działania w programach operacyjnych powinny zostać uwzględnione takie zapisy, które w powiązaniu z zapisami planu przeciwdziałania skutkom suszy priorytetyzowałyby realizację działań katalogowych m. in. z zakresu retencji, na terenach rolnych, leśnych i zurbanizowanych budowy

ujęć wód, budowy i przebudowy systemów melioracji odwadniających na odwadniająco-nawadniające, edukacji w zakresie suszy, wdrażania dobrych praktyk rolniczych, efektywnego wykorzystania zasobów wodnych, w tym gospodarki w obiegu zamkniętym i ponownego wykorzystywania wody, na terenach zagrożonych suszą.

27. **Opracowanie Programu przeciwdziałania niedoborowi wody.** Działanie polega na opracowaniu dokumentu strategicznego kompleksowo omawiającego możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej. W dokumencie zostaną wskazane działania, których realizacja zwiększy retencję wody na obszarze kraju. Program będzie uwzględniał wszystkie rodzaje retencji wód powierzchniowych wyróżniane ze względu na skalę (tj. dużą, małą i mikro retencję) oraz charakter retencji (naturalną i sztuczną). Program obejmie również retencję krajobrazową oraz glebową.

2.2.5. Gmina Małogoszcz na tle powiatu jędrzejowskiego

Stolicą powiatu jędrzejowskiego jest miasto Jędrzejów. Początki powstania powiatu jędrzejowskiego sięgają początków XIX w., kiedy region jędrzejowski był znaczącym ośrodkiem przemysłowo-gospodarczym i społecznym na tym terenie, a także ważnym centrum handlowym i administracyjnym.

Przed I wojną światową, powiat przynależał on do guberni kieleckiej. Po I wojnie światowej należał do województwa kieleckiego. Po II wojnie światowej, aż do roku 1975 - kiedy powiaty zostały zlikwidowane, również przynależał do województwa kieleckiego. Od 1999 r., po ponownej reformie administracyjnej Państwa, zlokalizowany jest w granicach nowego województwa świętokrzyskiego, które zastąpiło poprzednie – województwo kieleckie. Powiat jędrzejowski położony jest w zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Pod względem powierzchni, wynoszącej 1256,96 km², jest drugim co do wielkości, po powiecie kieleckim, powiatem ziemi świętokrzyskiej i powiatem o powierzchni powyżej średniej wielkości w skali kraju. Pod względem liczby zamieszkującej ludności, wynoszącej 86 076 osób, powiat jędrzejowski znajduje się na piątej pozycji, po powiatach: kieleckim, mieście Kielce, ostrowieckim, starachowickim. W skali kraju, liczba ludności zamieszkującej powiat jędrzejowski, jest nieco powyżej średniej krajowej. Przyrost rzeczywisty liczby ludności w powiecie jędrzejowskim wynosi –6,74‰. Ubytek liczby ludności jest wyższy niż średnia wartość dla powiatów Polski.

Tabela 2. Gmina Małogoszcz na tle powiatu jędrzejowskiego w 2018 roku

Wyszczególnienie	Gmina Małogoszcz	Powiat jędrzejowski	% udział zasobów miasta i gminy Małogoszcz w zasobach powiatu jędrzejowskiego
1	2	3	4
Powierzchnia ogółem w km ²	146,05	1 256,96	11,61
Lasy w ha w tym:	4 084,1	24 608,9	16,59
-własność Skarbu Państwa	1638,7	15 615,0	10,49
-prywatne	2443	9 125,00	26,77
Lesistość w %	28,0	19,6	-
Ludność ogółem	11 621	86 076	13,50
Mężczyźni	5 814	42 592	13,65
Kobiety	5 807	43 484	13,35
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2 219	12 796	17,34
Ludność wieku produkcyjnym	7 064	53 862	13,11
Ludność wieku poprodukcyjnym	2 343	19 418	12,06
Ludność na 1 km ²	80	68	-
Małżeństwa zawarte w 2018r	51	409	12,47
Urodzenia	121	794	15,23
Zgony	94	1 043	9,00
Przyrost naturalny	27	-249	-
Pracujący w 2018 r. ogółem, w tym:	1354	11 874	11,40
-kobiety	517	5 876	8,79
Bezrobotni zarejestrowani w 2018 r. w tym	353	2 471	14,29
-kobiety	250	1 542	16,21
Mieszkania oddane do użytkowania w 2018r.	43	238	18,06
-w tym w budynkach indywidualnych	43	215	20,00
Mieszkania ogółem	3 639	30 362	11,98
Ilość izb	14 248	117 374	12,14
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,92	3,87	-
Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania w m ²	83,5	79,9	-
Sieć wodociągowa w km	130,9	951,3	13,76
Sieć kanalizacyjna w km	47,8	264,5	18,07
Placówki wychowania przedszkolnego	7	61	11,48
Szkoły podstawowe	6	53	11,32
Biblioteki publiczne (z filiami)	4	26	15,38

Dane z opracowania „Województwo Świętokrzyskie. Podregiony, Powiaty, Gminy. Kielce 2019”

Przed I wojną światową, powiat przynależał on do guberni kieleckiej. Po I wojnie światowej należał do województwa kieleckiego. Po II wojnie światowej, aż do roku 1975 - kiedy powiaty zostały zlikwidowane, również przynależał do województwa kieleckiego. Od 1999 r., po ponownej reformie administracyjnej Państwa, zlokalizowany jest w granicach nowego województwa świętokrzyskiego, które zastąpiło poprzednie – województwo kieleckie. Powiat jędrzejowski położony jest w zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Pod względem powierzchni, wynoszącej 1256,96 km², jest drugim co do wielkości, po powiecie kieleckim, powiatem ziemi świętokrzyskiej i powiatem o powierzchni powyżej średniej wielkości w skali kraju. Pod względem liczby zamieszkującej ludności, wynoszącej 86 076 osób, powiat jędrzejowski znajduje się na piątej pozycji, po powiatach:

kieleckim, mieście Kielce, ostrowieckim, starachowickim. W skali kraju, liczba ludności zamieszkującej powiat jędrzejowski, jest nieco powyżej średniej krajowej. Przyrost rzeczywisty liczby ludności w powiecie jędrzejowskim wynosi -6,74%. Ubytek liczby ludności jest wyższy niż średnia wartość dla powiatów Polski.

2.2.6. System powiązań zewnętrznych gminy Małogoszcz

Powiązania przyrodnicze

Gmina Małogoszcz, pod względem podziału fizyczno-geograficznego, położona jest w prowincji Wyżyny Polskie i podprowincji Wyżyny Małopolskiej (342), w obrębie trzech makroregionów: Wyżyny Przedborskiej (342.1), w mezoregionach Pasma Przedborsko – Małogoskie (342.15) i Wzgórza Łopuszańskie (342.16); Niecki Nidziańskiej (342.2), w mezoregionach Płaskowyż Jędrzejowski (342.21) oraz Dolina Nidy (342.25); Wyżyny Kieleckiej (342.3), w mezoregionie Góry Świętokrzyskie (342.34-5).

Większość terenu gminy Małogoszcz, za wyjątkiem północno – zachodniej części gminy i większości terenu miasta Małogoszcz, położona jest w granicach wielkoprzestrzennych form ochrony przyrody. Najcenniejsze fragmenty przyrody na terenie gminy, w części wschodniej objęte są ochroną przez Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy i jego Otulinę – Chęcińsko-Kielecki Obszar chronionego Krajobrazu. W części północnej gminy, ochrona sprawuje Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu, a w części południowej gminy – Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Wymienione formy ochrony przyrody, dodatkowo, połączone są poprzez powiązania przyrodnicze utworzone przez Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000, w części północnej i północno-wschodniej przez Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Wzgórza Chęcińsko – Kieleckie, a w części południowej i południowo-wschodniej przez mający znaczenie dla Wspólnoty obszar ochrony siedlisk Dolina Białej Nidy.

Przez wschodnią część gminy, przebiega część nurtu rzeki Białej Nidy, stanowiącej źródłowy odcinek rzeki Nidy. Biała Nida wypływa ze źródeł we wsi Moskorzew (gmina Moskorzew na Płaskowyżu Jędrzejowskim), płynie przez Nieckę Włoszczowską, a z Czarną Nidą łączy się w pobliżu miejscowości Żerniki (gmina Sobków). Na terenie gminy Małogoszcz, do jej nurtu, uchodzi rzeka Lipnica biegnące południową częścią gminy, a wzdłuż jej północno-wschodniej granicy przebiega Wierna Rzeka, uchodząca do jej nurtu już na terenie wsi Bolmin (gmina Chęciny). Wierna rzeka jest jednocześnie najdłuższym dopływem Białej Nidy, zaczynającym swój bieg w rejonie miejscowości Gruszka (na południu gminy Radoszyce). Część terenu doliny rzeki Białej Nidy i Wiernej Rzeki, objęta jest obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, o wysokim i średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

Doliny rzek, w raz z otaczającymi je terenami leśnymi, tworzą korytarze i ciągi ekologiczne sprzyjające migracji gatunków flory i fauny. Północna i północno – wschodnia część gminy, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Częstochowa – wschód”, a wschodnia

część gminy, w granicach doliny Białej Nidy, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Dolina Nidy”. Dolina rzeki Lipnicy, zaliczona została do ciągu ekologicznego głównego, a doliny innych, mniejszych cieków, stanowią ciągi ekologiczne wspomagające.

Gmina położona jest w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Północno – wschodnia część gminy położona jest w granicach GZWP Nr 416 „Małogoszcz”, południowo – zachodnia część opracowania położona jest w granicach GZWP Nr 409 „Niecka Miechowska część SE”. Zachodnie krańce gminy położone są w granicach GZWP Nr 408 „Niecka Miechowska część NW”. Zbiorniki te obejmują rozległy obszar położony u zbiegu granic województw świętokrzyskiego, małopolskiego, śląskiego i łódzkiego. Wody te służą do zaspokojenia potrzeb bytowych mieszkańców tych terenów, w tym mieszkańców gminy Małogoszcz.

Powiązania infrastruktury zdrowotnej i społecznej

Miasto Małogoszcz, prowadzi obsługę mieszkańców miasta i gminy, pod względem opieki zdrowotnej, opieki społecznej i oświaty. Na terenie miasta funkcjonuje Miejsko-Gminny Zespół Ośrodków Zdrowia, apteki, Dom Kultury, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Drugi ośrodek zdrowia znajduje się na terenie sołectwa Złotniki. Na terenie miasta zlokalizowany jest stadion sportowy Wierna Małogoszcz, pozwalający na prowadzenie rozgrywek sportowych międzyregionalnych.

Na terenie miasta znajduje się Miejsko – Gmina Biblioteka Publiczna, posiadająca filie w trzech miejscowościach gminy. Obiekty te zapewniają obsługę mieszkańców miasta i regionu małogoskiego.

Na terenie miasta edukację na poziomie ponadpodstawowym zapewnia Zespół Szkół Ogólnokształcących, kształcący młodzieży i dorosłych z terenu miasta i gminy Małogoszcz oraz z gmin ościennych.

Powiązania administracyjne i gospodarcze

Pod względem administracyjnym, miasto Małogoszcz jest siedzibą władz Miasta i Gminy Małogoszcz.

Na terenie miasta mieszczą się Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG), Komisariat Policji w Małogoszczu oraz oddziały banków, prowadzące obsługę mieszkańców regionu małogoskiego. Na terenie gminy, jednostką straży pożarnej, włączoną do sieci KSRG jest OSP Kozłów, a aspiruje do tej sieci OSP Złotniki. Jednostki te sprawują nadzór nad terenem, również poza granicami gminy Małogoszcz. Pomocniczą rolę, dla ochrony mieszkańców i ich mienia, pełnią też pozostałe jednostki OSP z terenu gminy Małogoszcz.

Na terenie miasta i gminy Małogoszcz działają liczne organizacje pozarządowe. Pod względem gospodarczym o rozwój gminy dbają:

- Stowarzyszenie Unia dla Ziemi Małogoskiej,

- Towarzystwo Przyjaciół Małogoszcza,
- Stowarzyszenie „Działajmy RAZEM”
- Stowarzyszenie Rozwoju Mieronic Idziemy w Przyszłość.

Pozostałe organizacje to:

- Związek Kombatantów RP i byłych Więźniów Politycznych,
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów, Inwalidów „Senior” w Małogoszczu,
- Stowarzyszenie św. Piotra i Pawła w Rembieszycach,
- Stowarzyszenie im. Ks. Stanisława Hieronima Konarskiego Żarczyce Duże,
- Polski Związek Wędkarski Koło Karaś Małogoszcz
- Koła Gospodyń Wiejskich.

Na rzecz mieszkańców gminy Małogoszcz, działają również organizacje pozarządowe z siedzibą zlokalizowaną poza gminą Małogoszcz, na terenie miasta Jędrzejów; są to:

- Lokalna Grupa Działania „Ziemia Jędrzejowska GRYF”,
- Świątokrzyska Lokalna Grupa Rybacka,
- Polski Związek Niewidomych – Koło Jędrzejów.

Powiązania z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji

Zaopatrzenie w wodę terenu gminy realizowane jest głównie z ujęć komunalnych, stanowiących własność gminy, o zasięgu obsługi od kilku do kilkunastu miejscowości (z ujęć „Leśnica” i „Nowa Wieś”. Zaopatrzenie w wodę ze źródeł zewnętrznych, dotyczy północno-wschodnich terenów gminy, zaopatrywanych z ujęcia wody cementowni Lafarge Cement S.A. oraz z ujęcia „Gnieździska” z terenu gminy Łopuszno.

Zasilanie terenu gminy w energię elektryczną odbywa się za pośrednictwem dwóch linii 15 kV, wyprowadzonych ze stacji transformatorowo-rozdzielczej GPZ 110/15 w Gnieździskach, doprowadzonych do punktu odłącznikowego zlokalizowanego w granicach miasta. Przez teren gminy i miasta, tranzytem, przebiegają linie przesyłowe najwyższych napięć: 400 kV relacji Połaniec – Kielce i linia 220 kV relacji Rożki (koło Radomia) – Łośnica (koło Zawiercia).

Podłączenie gminy, do światłowodowej Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej – Województwo Świętokrzyskie, powiat jędrzejowski (SSPW), poprowadzone jest z głównych światłowodów przebiegających na linii od zachodniej granicy z gminą Krasocin, przez centralną część miasta Małogoszcz, później na północ, w stronę gminy Łopuszno. Z terenu miasta wyprowadzone są dwa odgałęzienia linii, w tym jedno na teren gminy Krasocin.

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 PN 6,3 MPa wyprowadzony z terenu gminy Oksa do stacji redukcyjno-pomiarowej gazu, zlokalizowanej na terenie sołectwa Żarczyce Małe. Ze stacji redukcyjnej wyprowadzone są dwa podstawowe gazociągi średniego ciśnienia, jeden do Zakładu Wapienniczego w gminie Krasocin, drugi do terenu gminy Piekoszów.

Podstawowy układ komunikacyjny gminy, o znaczeniu ponadlokalnym, tworzą dwie drogi wojewódzkie: Nr 728 – Grójec – Jędrzejów (będąca wschodnią obwodnicą miasta i stanowiąca najkrótsze połączenie poprzez drogę Nr 74 z centralnym węzłem drogowym Polski) oraz droga Nr 762 Kielce – Małogoszcz (stanowiąca najdogodniejsze połączenie z centrum województwa i najkrótsze połączenie z trasą o znaczeniu międzynarodowym S7). Wspomagające znaczenie, dla połączeń z sąsiednimi ośrodkami, mają drogi:

- 0152T Tyniec – Miąsowa,
- 0220T (Włoszczowa) granica powiatu – Małogoszcz,
- 0263T (Krasocin) granica powiatu – Małogoszcz,
- 0215T Kozłów – droga powiatowa Nr 0152T,
- 0216T Żarczyce Duże – granica powiatu.

2.3. Środowisko przyrodnicze

2.3.1. Charakterystyka ogólna

Zagospodarowanie terenu

Większość terenu gminy Małogoszcz stanowią tereny upraw rolnych, sadowniczych i ogrodniczych. Część terenów zajmują istniejące tereny zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej miasta Małogoszcz i tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej w sołectwach. Obszar opracowania przecinają ciągi komunikacji drogowej i kolejowej oraz istniejące linie elektroenergetyczne, w tym przebiegające linie przesyłowe najwyższych napięć: 400 kV i 220 kV.

Część terenu opracowania stanowią obszary znacznie przekształcone na skutek gospodarczej działalności człowieka. Największe przekształcenia, dotyczą terenów położonych w centralno – północnej części gminy Małogoszcz, obejmujących kopalnię odkrywkową wapieni jurajskich i margli na złożu „Leśnica-Małogoszcz” oraz przemysłowy teren cementowni Lafarge Cement S.A. Kolejne przekształcone obszary obejmuje teren odkrywkowej eksploatacji złoża wapieni jurajskich „Głuchowiec”, położony przy południowej granicy miasta Małogoszcz oraz złoża wapieni i geł jurajskich „Góra Maćkowa”, położonej na północnym krańcu gminy. Prowadzone działalności gospodarcze, trwale zmieniły, krajobraz analizowanego terenu.

Mniejsze przekształcenia dotyczą terenów powierzchniowej eksploatacji piasków prowadzonej w sołectwie Karsznice.

Większe tereny leśne znajdują się w północnej, zachodniej i we wschodniej części gminy Małogoszcz. Pozostałe tereny leśne są rozdrobnione i rozproszone. Obszar urozmaicają i wzbogacają stawy i oczka wodne. W granicach opracowania znajdują się rzeki: Biała Nida, Wierna Rzeka i Lipnica.

Krajobraz

Krajobraz terenu opracowania jest niezwykle urozmaicony. Sąsiaduje tu ze sobą kilka typów krajobrazów naturalnych, zarówno nizin i dolin jak i otaczających je krajobrazów wyżyn i niskich gór.

Terem miasta Małogoszcz, Leśnicy, Zakrucza i większości Bocheńca oraz pas terenu w centralnej części gminy – od Kozłowa po Rembieszyce, a także przygraniczne południowo-zachodnie tereny gminy, obejmuje **krajobrazy nizin**, peryglacjalne, równinne i faliste.

Rejon doliny rzeki Białej Nidy, obejmuje krajobrazy **dolin i obniżeń**, zalewowych den dolin – akumulacyjnych, równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych.

W część centralno – zachodniej, w pasie biegnącym od wsi Cieśle, przez północną część sołectw Żarczyce Duże i Mieronice do Karsznic oraz w kolejnym pasie obejmującym Henryków, Wiśnicz, Lasochów, Żarczyce Małe oraz większość Wygnanowa, Złotnik i Lipnicy, występują **krajobrazy wyżyn i niskich gór**, węglanowe i gipsowe – erozyjne, płaskowyże faliste.

Pas terenu położony we wschodniej części gminy, obejmujący wzniesienia Góry Bolmińskiej i Góry Bochenieckiej, obejmuje **krajobrazy wyżyn i niskich gór**, węglanowe i gipsowe – erozyjne, zwartych masywów ze skałkami. Tereny te odznaczają się wysokimi walorami krajobrazowymi i nie powinny podlegać przekształceniu.

Północne krańce gminy, w rejonie Wrzosówki i Kopanin, obejmuje **krajobrazy wyżyn i niskich gór**, krzemianowe i glinokrzemianowe – erozyjne, pogórzy.

Typy krajobrazów naturalnych przedstawiono za Portalem Bank Danych o Lasach.

Istotnym elementem podnoszącym atrakcyjność gminy, są walory krajobrazowe terenu przekształconego w harmonii z otaczającym krajobrazem. Dotyczy to przede wszystkim sylwety Małogoszcza, widocznej z dróg dojazdowych i z okolic cmentarza żydowskiego, fragmentów odkrywek geologicznych w sąsiedztwie miasta Małogoszcza oraz punktów widokowych.

W krajobrazie północnej części gminy dominują obiekty produkcyjne cementowni, widoczne już ze znacznej odległości. Mniej dominujące, pod względem krajobrazowym, są obiekty zakładu górniczego Kopalni Głuchowie oraz obiekty zakładu górniczego Kopalni Maćkowa Góra. Kopalnia piasków w Karsznicach, nie powoduje istotnego wpływu na krajobraz terenu gminy.

Rzeźba terenu

Teren gminy Małogoszcz przecina ciąg wzgórz i wzniesień, w układzie północy – zachód, południowy – wschód. Najwyższy punkt w granicach gminy stanowi Góra Sabianów, o wysokości 352,6 m n.p.m., położona tuż za zachodnią granicą miasta, na terenach leśnych sołectwa Żarczyce Duże. W pobliżu, ale już w granicach administracyjnych miasta, położona jest Góra Soboniowa, o wysokości 324,3 m n.p.m. Inne wzniesienia w tym rejonie są bezimienne, i osiągają rzędne od 325,2 m n.p.m., przez 326,8 m n.p.m., do 341,5 m n.p.m.

W północnej części gminy, na terenie sołectwa Zakrucze, dominują szczyty: Jeziorna Góra (300,5 m n.p.m.), Grabowa Góra (297,6 m n.p.m.), a na północ od torów kolejowych – Góra Zabłoty, posiadająca dwa szczyty (wyższy 295,4 m n.p.m.).

We wschodniej części opracowania najwyższe wzniesienia stanowi Góra Bocheniecka (Czubatka 325,7 m n.p.m.) oraz Góra Brogowice, z trzema szczytami o wysokościach: 289,4 m n.p.m., 290,2 m n.p.m. i 293,8 m n.p.m.

W centralnej części gminy, na północ od miasta Małogoszcz, dominuje Góra Spinkowa, niegdyś o wysokości 321,1 m n.p.m., a obecnie, obniżona przez eksploatację złoża „Leśnica – Małogoszcz” do ok. 315,0 m n.p.m. Góra ta stanowi południowo-zachodnią granicę wyrobiska. Kolejny punktem, pod względem wysokości, w tej części gminy, jest Góra Grabki, o wysokości 314,0 m n.p.m., położona pomiędzy wyrobiskiem kopalni odkrywkowej a terenem Cementowni. W pobliżu znajdują się również Góra Kościółek (294,8 m n.p.m.), Góra Krzyżowa (289,1 m n.p.m.).

Rzeźba pozostałej części gminy jest łagodna, bez większych wzniesień, układająca się wzdłuż dolin rzecznych Lipnicy i Białej Nidy.

Najniższą rzędną terenu, w granicach gminy Małogoszcz, posiada dolina rzeki Białej Nidy; u zbiegu granic Nowej Wsi, Bizorędy i Bolmina, dolina ma rzędną 213,3 m n.p.m. Najniższy punkt w dolinie Wiernej Rzeki, w granicach gminy, ma rzędną 214,5 m n.p.m. W miejscu połączenia wymienionych rzek, tuż za granicą analizowanego opracowania, rzędna miejsca połączenia wynosi 212,0 m n.p.m. Lokalna deniwelacja terenu jest znaczna, i wynosi aż 139,30 m.

Teren gminy odznacza się znacznym zróżnicowaniem nachylenia, stanowiącym zarówno naturalne ukształtowanie stromych zboczy wzniesień jak i skarpy wyrobisk kopalni odkrywkowych, skarpy hałd przemysłowych.

Największe nachylenie posiadają północno-wschodnie stoki Grabowej Góry, które miejscami przekraczają 55,0 %, Kolejne pod względem znacznych nachyleń terenu są niektóre północno-wschodnie stoki Góry Zabłoty (do 48,4 %), zachodnie zbocza Góry Brogowice (do 45,0 %) i zachodnie zbocze Góry Bochenieckiej (do 41,7 %). Stosunkowo łagodne zbocza posiadają najwyższe w granicach gminy góry: Góra Sabianów – 23,3 % zboczu i Jeziorna Góra 31,6 %.

Większość wzniesień w centralnej części gminy charakteryzuje się stromymi północno – zachodnimi stokami i znacznie łagodniejszymi stokami południowo – wschodnimi. Zachodnie zbocze Góry Spinkowej do 18,0 %-33,0 %, wschodnie stanowiące pola uprawne, średnio 5,0%. Północno-zachodnie zbocze G. Grabki – 19,5 %, wschodnie, ok. 6,3 %, a północny stok G. Soboniowej ma średnie nachylenie ok. 26,0 %. Najbardziej strome stoki są zalesione.

Rzeźba centralnej części gminy jest urozmaicona. Tereny pól uprawnych mają spadki od 1,0 % w okolicach doliny rzecznej w Zakruczu, przez ok. 5,0 – 7,0 w części centralnej do ok 15,0 % na zboczach G. Kościółek. Spadki terenu w granicach terenów zabudowanych wynoszą średnio od 1,2 %, przez najczęściej spotykane 2,2 – 3,3 %, do lokalnie 12,0 %.

Łagodną rzeźbę terenu posiadają południowo – zachodnie obszary gminy, gdzie spadki terenu wynoszą średnio od 0,5-0,6 %, w rejonie Wygnanowa i Złotnik do ok. 1,5 %-2,0 % Lipnicy i Rembieszyc oraz północno-wschodnie rejony gminy, w okolicach Kopanin i Wrzosówki, gdzie spadki nie przekraczają 2,0 -3,1 %.

Najniższymi spadkami terenu odznacza się teren w północno – wschodniej części gminy, w okolicach Wilczej Haci przy Cieknie od Skorkowa (przy bocznicie kolejowej), środkowa część doliny Białej Nidy w granicach Karsznicy i Rembieszyc oraz dolina rzeki Lipnicy w rejonie Żarczyc Małych i Wiśnicza, gdzie spadki nie przekraczają 0,2%, a miejscami, teren jest podmokły i zastoiskowy.

Część terenu, w granicach objętych gminy, została znacznie przekształcona na skutek gospodarczej działalności człowieka. Największe przekształcenia nastąpiły na skutek odkrywkowej eksploatacji złoża wapieni i margli „Leśnica – Małogoszcz”, czerpiącego surowiec do produkcji cementu. Z działalnością przemysłu cementowo – wapienniczego wiąże się znaczne powierzchniowo wyrobiska, hałdy i zakłady przerobcze, w tym obiekt produkcyjny zakładu Lafarge Cement S.A. Małogoszcz.

Kolejnym obiektem produkcyjnym, silnie kształtującym przestrzeń opracowania, są odkrywkowa kopalnia „Głuchowiec” i „Maćkowa Góra”. Mniejsze przekształcenia dotyczą ściśle zabudowanych terenów miasta Małogoszcz i ciągów komunikacji drogowej i kolejowej.

2.3.2. Budowa geologiczna i charakterystyka gruntów dla budownictwa

Zarys budowy geologicznej

Gmina Małogoszcz położona jest w obrębie północno – wschodniej części Niecki Nidziańskiej oraz strefy przejściowej między niecką a Antyklinorium Świętokrzyskim. W budowie geologicznej północno – wschodniego części Niecki Nidziańskiej przeważają utwory cenomanu, albu i jury. W strefie przejściowej można wyróżnić następujące jednostki tektoniczne:

- synklina bolińska, część południowo – zachodnia, jej składową stanowi północno -wschodnie zbocze Góry Bocheńskiej; najniższe części synkliny zbudowane są z osadów albu i cenomanu, reszta to osady kimerydu,
- antyklina lasocińska, biegnie równolegle do Łososiny na zachód od niej, między górą Bocheńską, a górą Brogowicą łączy się z antykliną bocheńską; zbudowana jest głównie z wapieni oksfordu, upady skrzydła wschodniego wynoszą 40° - 90°, łagodniejsze skrzydło zachodnie ma upady w zakresie 7° - 22°,
- antyklina bocheńska, wchodzi na teren gminy od południowego - wschodu z okolic Bizorędy, biegnie przez Karsznice, między Małogoszczem a Mieronicami, wygasa na południe od Dziadówek Ciesielskich; jej część osiowa zbudowana jest ze skał oksfordu i kimerydu; upad warstw w skrzydłach mieści się w przedziale 15° - 22°,

- synklina małogoska, stosunkowo niewielka forma; przebiega między Dziadówkami Ciesielskimi a Małogoszczem, dalej w kierunku Bocheńca, wygasa na wschód od tej miejscowości; jej skrzydło północno - wschodnie będące jednocześnie skrzydłem antykliny lasocickiej zbudowane jest z osadów albu i kimerydu, skrzydło południowo-zachodnie natomiast z osadów albu.

Najstarsze utwory odsłaniające się na powierzchni to osady górnej jury. Jura górna to osady górnego oksfordu i kimerydu, głównie wapienie plamkowe, kredowe i margliste, wapienie z krzemionkami, wapienie oolitowe. Na terenie gminy sporadycznie występują utwory wczesnej kredy. Występują jedynie osady górnego albu leżące niezgodnie na utworach kimerydu. Są to piaski, piaskowce ze spongolitami, zlepieńce i gezy.

Dolne piętra późnej kredy reprezentowane są przez piaskowce i piaski glaukonitowe, iły z krzemieniami, wapienie piaszczyste, opoki z krzemieniami i odwapnione. Wyższe piętra to opoki z czertami, margle, wapienie margliste, wapienie o gezy. Osady neogenu i paleogenu występują jedynie w rejonie miejscowości Wygnanów w postaci mułków ilastych i iłów pstrych zwietrzelinowych. Leżą one bezpośrednio na marglach i opokach górnej kredy.

Osady czwartorzędu pokrywają znaczną część obszaru gminy. Najstarsze utwory pochodzą z okresu zlodowaceń południowopolskich. Są to postglacialne mułki lessowate, gliny zwałowe oraz piaski lodowcowe i rezydualne. Największą część terenu gminy pokrywają utwory zlodowaceń środkowopolskich, w postaci mułków, piasków zastoiskowych, glin zwałowych oraz piasków z gładzikami. Z tego okresu pochodzą również piaski rzeczne tarasów.

Osady plejstoceńskie zostały w dolinach rzecznych przykryte nieciągłą warstwą osadów holocenijskich: piasków i mułków rzecznych, piasków humusowych, torfów i namułów torfowych. Oprócz tego na obszarze gminy występują nierozdzielone osady czwartorzędu. Należą do nich deluwialne osady piaszczysto-gliniaste oraz piaski eoliczne.

Zarys budowy geologicznej terenu gminy Małogoszcz opracowano na podstawie „Inwentaryzacji złóż kopalni i ujęć wód podziemnych z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska w gminie Małogoszcz”.

Zgodnie z danymi, udostępnionymi w serwisie GeoLOG, **kartografia powierzchniowa**, na terenie gminy Małogoszcz występują:

- tereny w dolinach rzek i cieków: Cieku od Skorczowa, Wiernej Rzeki, Białej Nidy i Lipnicy budują: piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy, namuły – pochodzące z Holocenu;
- niewielki, północno – zachodni fragment w Leśnicy i teren między Kozłowem a Henrykowem budują: gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe – pochodzące ze Zlodowacenia Środkowopolskiego;
- obszary północnej części sołectwa Leśnica, większość Zakrucza, Wrzosówki i Kopanin, pas terenu przylegający do doliny rzeki Lipnicy, od Henrykowa po Złotniki, budują: piaski i żwiry sandrowe – pochodzące ze Zlodowacenia Środkowopolskiego;

- centralna część opracowania, od Leśnicy po Bocheniec, w tym wschodnia część miasta, złoża „Leśnica – Małogoszcz”, „Głuchowiec”, masyw Góry Bochenieckiej, budują: wapienie, margle, iłowce, mułowce, dolomity i piaski glaukonitowe – pochodzące z Jury Górnej;
- teren miasta Małogoszcz i rejon na zachód od miasta oraz pas od lasu w Żarczycach po Karsznice, budują: wapienie, margle, piaskowce z czertami, fosforyty piaski, margle z wkładkami geż i zlepieńców – pochodzące z Kredy Dolnej (Alb);
- teren w okolicach sołectwa Karsznice i Nowej Wsi budują: piaski, żwiry i mułki rzeczne pochodzące ze Złodowacenia Środkowopolskiego;
- teren w okolicach sołectwa Mieronice: gliny zwałowe, ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe – pochodzące ze Złodowacenia Południowopolskiego;
- podnóże Góry Bochenieckiej i pas nadrzeczny od Rembieszyc po Karsznice, budują: piaski, żwiry i mułki rzeczne pochodzące ze Złodowacenia Północnopolskiego;
- fragmenty terenu w Kozłowie i Górach Lasochowskich, budują: piaski eoliczne, lokalnie w wydmach, pochodzące z Czwartorzędu;
- północ Ludwinowa oraz pas od Żarczyc do Rembieszyc, przez Wolę Tesserową, budują: opoki, margle, mułowce, iłowce i piaskowce – pochodzące z późnej kredy – od Koniaku do Santonu;
- południe Ludwinowa oraz pas od Żarczyc Małych, przez Wygnanów, Złotniki po Lipnicę, budują: opoki, margle, wapienie margliste z czertami – pochodzące z późnej kredy – Kampan.

Zgodnie z danymi, udostępnionymi w serwisie GeoLOG, kartografia wgłębną, bez utworów kenozoiku, teren gminy przedstawia się następująco:

- północno - wschodnia część opracowania: jura późna (J₃);
- pas z północnego zachodu na południowy – wschód, od Leśnicy po Karsznice: alb górny – turon (Ka3-t) – późna kreda;
- następny pas od Kozłowa, przez Żarczyce Duże do Rembieszyc: koniak i santon (Kcn+s) – późna kreda;
- południowo-zachodnia część gminy od Henrykowa, przez Wiśnicz, Żarczyce Małe do Mniszka – kampan (Kk) – późna kreda.

W granicach opracowania, na rysunku uwarunkowań, przedstawiono **obszary predysponowane do powstania ruchów masowych** (osuwisk), wskazane w projektowanym Systemie Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO), położone na terenach sołectw: Zakrucze (zbocza Góry Grabowej i Zabłoty), Leśnica (wzniesienie na północno-zachodnim krańcu złoża „Leśnica-Małogoszcz”), Bocheniec (masyw Góry Czubatki), Żarczyce Duże (zbocze wzniesienia na granicy z zabudową sołectwa Leśnica) i w granicach części terenu miasta Małogoszcz (zbocze Góry Grabki w północno-wschodniej części złoża „Leśnica- Małogoszcz”).

Przydatność gruntów dla celów budowlanych

Utwory późnej kredy, reprezentowane przez opoki, margle i wapienie, tworzą grunty skaliste, w których warunki budowlane mogą pogarszać spękania i zaburzenia tektoniczne. Skały te występują pod nakładem piasków i glin o miąższości od 1,0 do 3,0 m.

Utwory plejstoceny odznaczają się zróżnicowanymi warunkami pod względem przydatności do zabudowy. Dobre warunki występują przy piaskach z glinkami i glinach z wkładkami piasku (miejscami mogą się pogorszyć w przypadku występowania sączów wód gruntowych). Nieprzydatne dla budownictwa są piaski eoliczne, piaski i mułki rzeczne – stanowiące grunty luźne i zawodnione.

Zróżnicowane warunki, pod względem wykorzystania ich dla celów budowlanych, wykazują występujące na terenie gminy utwory:

- holoceny osady bagienne (torfy i namuły torfiaste),
- plejstoceny osady deluwialne (piaski pylaste i gliniaste i gliny z domieszką frakcji kamienistej; mułki i piaski zastoiskowe; mułki lessowe),
- plejstoceny osady rzeczne (piaski średnie z przewarstwieniami mułków i żwirów),
- późnokredowe osady lądowe (mułki ilaste i ropy),
- późnokredowe osady morskie (piaski, piaskowce, zlepionce i gezy),
- późnojurajskie osady morskie (wapienie i margle).

Utwory o genezie osadów:

- bagiennych – charakteryzują się gruntami nieprzydatnymi dla budownictwa, są to głównie grunty organiczne słabonośne, zawodnione, wymagające specjalnych badań geologiczno – inżynierskich,
- deluwialnych – odznaczają się warunkami średnio dobrymi lub dostatecznymi dla budownictwa, zależnymi od zawodnienia oraz niebezpieczeństwa wystąpienia sufozji i osiadań zapadowych,
- rzecznych – charakteryzujących się dobrymi warunkami dla budownictwa przy obniżonym zwierciadle wody gruntowej,
- lądowych – charakteryzujących się dobrymi warunkami dla budownictwa uzależnionymi od stanu gruntu,
- morskich – charakteryzujących się dobrymi warunkami dla budownictwa, które mogą się pogorszyć w przypadku występowania zjawiska krasu.

2.3.3. Kopaliny mineralne

Aktualnie, na terenie gminy Małogoszcz, eksploatowane są złoża: wapieni i margli „Leśnica – Małogoszcz”, wapieni „Głuchowiec”, wapieni i gezy „Gnieździska – Góra Maćkowa”, piasków „Karsznice – Łuny”. Złoże piasków kwarcowych „Czostków”, nie podlega wydobywaniu w granicach gminy Małogoszcz; eksploatacji podlegają pola złożowe, zlokalizowane na terenie gminy Krasocin. Na terenie miasta, po krótkotrwałej eksploatacji, zaniechano wydobywania wapieni ze złoża

„Małogoszcz – Góra Krzyżowa”. Do tej pory eksploatacji nie podlegały złoża: wapieni „Głuchowiec II”, wapieni i margli „Cieśle”, krzemieni „Bocheniec”. Udokumentowane złoża zostały zestawione w tab. 3 i przedstawione na rysunku uwarunkowań.

1. Leśnica – Małogoszcz

Złoże margli i wapieni jurajskich „**Leśnica – Małogoszcz**” (Nr MIDAS: 1845), (nr 1 na rys.), położone jest w centralnej części gminy, w granicach część sołectwa Leśnica i części miasta Małogoszcz.

Złoże stanowi surowiec zupełny do produkcji cementu portlandzkiego, a także do produkcji wapna, mączki nawozowej, mączek do odsiarczania spalin, kredy technicznej.

Pierwotnie złożo udokumentowano w kat. „B+C₂” w 1967 r. Dokumentację zatwierdzono Decyzją Prezesa CUG z dnia 25.06.1968 znak: KZK/012/K/1933/68. Aktualnie obowiązuje, „Dokumentacja geologiczna złoża margli i wapieni jurajskich „Leśnica – Małogoszcz” w kat. B+C₁+C₂ z 1979 r., zatwierdzona Decyzją Prezesa CUG w Warszawie z dnia 11.07.1980 r. znak: KZK/012/K/4149/80, uzupełniona dodatkami do dokumentacji:

- Dodatkem Nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża margli i wapieni jurajskich „Leśnica – Małogoszcz” w kat. B+C₂ w miejscowości Leśnica, gmina Małogoszcz, woj. kieleckie”, zatwierdzonym Decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 22.03.1995 r., znak: KZK/2/6425/94/95,
- „Dodatkem Nr 2 do dokumentacji geologicznej złoża margli i wapieni jurajskich „Leśnica – Małogoszcz” w kat. B+C₂ w miejscowości Leśnica, gmina Małogoszcz, powiat Jędrzejów, woj. świętokrzyskie”, zatwierdzonym Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.12.2011 r., znak: OWŚ.V.7427.21.2011,
- „Dodatkem Nr 3 do dokumentacji geologicznej złoża margli i wapieni jurajskich „Leśnica – Małogoszcz” w kat. B+C₂ w miejscowości Leśnica, gmina Małogoszcz, powiat jędrzejowski, woj. świętokrzyskie”, zatwierdzonym Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26.08.2014 r., znak: OWŚ.V.7427.21.2014,
- „Dodatkem Nr 4 do dokumentacji geologicznej złoża margli i wapieni jurajskich „Leśnica – Małogoszcz” w miejscowości Leśnica, Małogoszcz, gmina Małogoszcz, powiat jędrzejowski, woj. świętokrzyskie”, zatwierdzonym Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 18.03.2021 r., znak: ŚO-V.7427.4.2020.

Dla złoża opracowano „Dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z planowanym wydobywaniem wapieni i margli jurajskich ze złoża „Leśnica – Małogoszcz” poniżej zwierciadła wód podziemnych do poziomu 200 m n.p.m., miejsc. Leśnica - Małogoszcz, gm. Małogoszcz, pow. Jędrzejów, woj. Świętokrzyskie”; zatwierdzoną Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25.08.2008 r., znak: OWŚ.V.7523-10/08.

Aktualnie złożo ma powierzchnię 167,85 ha. Zbudowane jest z wapieni, margli oraz margli ilastych górnej jury. Miąższość złoża wynosi od 30,90 m do 109,14 m. Złożo częściowo zawodnione;

w granicy złoża występuje jurajski poziom wodonośny na głębokości 226,60 m p.p.t. -236,70 m p.p.t. (śr. 230,13 m p.p.t.). Dolna, pozioma granica złoża, ustalona jest na rzędnej 200,0 m n.p.m.

Aktualnie, zasoby złoża ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą: zasoby geologiczne bilansowe 263 937 tys. t., zasoby przemysłowe 102 385 tys. t., wydobyte w 2021 r. wyniosło 1 749 tys. t.

Złoże jest eksploatowane od 1 maja 1974 r. Stanowi bazę surowcową dla cementowni, usytuowanej na północ od wyrobiska.

Aktualnie obowiązuje **koncesja na wydobywanie Nr 35/99, wydana decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 22.09.1999 r.**, zmieniona Decyzją Ministra Środowiska z dnia 27.12.1999r., znak: DGwk/AG/487-621/99, zmieniona Decyzją z dnia 19.05.2005r., znak: ŚR.V.7412-26/05 oraz zmieniona **Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak OWŚ-V.7422.32.2014 z dnia 30 września 2014 r.**, ustanawiającą **nowy obszar górniczy o nazwie „Małogoszcz I”**, o powierzchni 129,2 ha, nowy **teren górniczy „Małogoszcz I”**, o powierzchni 961 ha oraz określając okres ważności koncesji do dnia 21 września 2049 roku. Złoże „Leśnica – Małogoszcz” eksploatowane jest przez Spółkę Lafarge Cement S.A. z siedzibą w Małogoszczu.

Złoże eksploatowane jest systemem ścianowym z równoległym postępowaniem frontów eksploatacyjnych, w kilku kierunkach na różnych poziomach, co związane jest doбором surowca do produkcji cementu. Do eksploatacji przewidziane jest osiem pięter wydobywczych. o rzędnej spągu: Ia – 280 m n.p.m., I – 270 m n.p.m., IIa – 261 m n.p.m., II – 250 m n.p.m., IIIa – 240 m n.p.m., III – 230 m n.p.m., IV – 215 m n.p.m., V – 200 m n.p.m. Piętra od Ia do III są istniejące, a piętra IV i V są nowoprojektowane.

Urabianie większości złoża odbywa się przy użyciu materiałów wybuchowych. Natomiast w rejonach północno – zachodnim i południowym, ze względu na bliskość zabudowy, wprowadzone jest mechaniczne urabianie surowca marglistego.

Dla przedsięwzięcia obowiązuje **Plan Ruchu Odkrywkowego Zakładu Górniczego „Małogoszcz” na okres od 2020 do 2026 r.**

Zgodnie z **planem zagospodarowania złoża**, granice obszaru górniczego „Małogoszcz I” obejmują wyrobisko górnicze, zwałowiska zewnętrzne (w części północno-wschodniej, po stronie wschodniej i zachodniej), jak również teren niezbędny do wykonania robót górniczych związanych z udostępnieniem złoża (zdjęciem nadkładu). Nadkład zwałowany jest na zwałowiskach zewnętrznych zlokalizowanych w północno-wschodniej części obszaru górniczego oraz w części wschodniej, jak również tworzone są z niego wały ochronne zabezpieczające górną krawędź wyrobiska odkrywkowego od granic innych nieruchomości.

Teren górniczy „Małogoszcz I”, zgodnie z definicją, jest przestrzenią objętą przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego. Zasadniczy wpływ na jego kształt ma

prognozowany zasięg leja depresji wokół wyrobiska odkrywkowego, ale również oddziaływania od prowadzonych robót strzałowych. Na rysunku uwarunkowań przedstawione jest zrekultywowane i czynne zwałowisko Kopalni Małogoszcz.

Eksploatacja złoża „Leśnica - Małogoszcz”, z projektowanych poziomów eksploatacyjnych IV (+215 m n.p.m.) i V (+200 m n.p.m.), będzie wymagać odwodnienia. Spodziewane dopływy wód podziemnych na poziomie +215 m n.p.m. wyniosą 18 m³/min, a powierzchnia leja depresji wyniesie około 1 820 ha. Natomiast dla rzędnej odwodnienia +200 m n.p.m. dopływy wyniosą około 35 m³/min, a powierzchnia leja depresji wyniesie będzie około 2 924 ha.

W związku z zejściem z eksploatacją poniżej zwierciadła wód podziemnych, a co za tym idzie prowadzeniem odwodnienia złoża, konieczne będzie monitorowanie położenia zwierciadła wód w otoczeniu złoża „Leśnica – Małogoszcz” dla określenia faktycznego zasięgu leja depresji i wpływu odwodnienia na środowisko.

Inwestor posiada dla przedmiotowej kopalni następujące dokumenty w zakresie rekultywacji:

- Decyzję Starosty Jędrzejowskiego z dnia 26.09.2005 r. znak GKN-6018/146/2005 w sprawie ustalenia kierunków rekultywacji dla wyrobiska i zwałowisk złoża „Leśnica- Małogoszcz”;
- Plan rekultywacji terenów poeksploatacyjnych Kopalni Małogoszcz opracowany przez Przedsiębiorstwo Naukowo-Techniczne „EKOTERRA”.

2. Głuchowiec

Złoże wapieni jurajskich „**Głuchowiec**” (Nr MIDAS: 876), (nr 2 na rys.), zlokalizowane jest w południowej części miasta Małogoszcz. Urobek skalny ze złoża wykorzystywany jest do produkcji kruszyw dla drogownictwa i budownictwa ogólnego; do produkcji pyłu kamiennego przeciwybuchowego (stearynowanego i zwykłego); do produkcji mączki specjalnej do mas tynkarskich i bitumicznych, do produkcji nawozów węglanowych.

Pierwotnie złożę wapienia zarejestrowano w 1960 r. Dokumentację zatwierdzono Decyzją Prezesa CUG w Warszawie z dnia 05.08.1960 r. Aktualnie obowiązuje, Dokumentacja geologiczna złoża wapieni jurajskich w kat. B+C₁, „Głuchowiec” w miejscowości Głuchowiec, gromada Małogoszcz, powiat jędrzejowski, woj. Kieleckie, z 1968 r., zatwierdzona Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie, znak: KZK/012/K/2032/69 z dnia 30.09.1969 r., uzupełniona dodatkami do dokumentacji:

- Dodatkiem Nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża wapieni jurajskich „Głuchowiec” w kategorii B+C₁ w miejscowości Głuchowiec, gmina Małogoszcz, woj. kieleckie, z 1977 r., zatwierdzonym Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie, z dnia 04.05.1978 r., znak: KZK/012/K/3772/78;
- Dodatkiem Nr 2 do dokumentacji geologicznej złoża wapieni jurajskich „Głuchowiec” w kategorii B+C₁ w miejscowości Małogoszcz, gmina Małogoszcz, woj. kieleckie, z 1984 r.,

zatwierdzonym Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie, z dnia 24.08.1985 r., znak: KZK/012/W/4927/85;

- Dodatkiem Nr 3 do dokumentacji geologicznej złoża wapieni jurajskich „Głuchowiec” w kategorii B+C₁ w miejscowości Małogoszcz, gmina Małogoszcz, powiat jędrzejowski, woj. świętokrzyskie, z 2012 r., zatwierdzonym Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, z dnia 30.04.2012 r., znak: OWS.V.7427.5.2012; dodatek udokumentował złożę o ok. 40,0 m w głąb i poszerzył poziomo w części północno-zachodniej oraz zlikwidował wcześniejszy filar ochronny tej części złoża.

Złoże zbudowane jest z wapienia jurajskiego, barwy jasnoszarej i kremowej. Aktualna powierzchnia złoża wynosi 10,21 ha. Miąższość złoża wynosi od 43,2 m do 81,0 m, spąg złoża znajduje się na rzędnej +230 m n.p.m. Szczeliny spękań złoża wypełnione są gliną, która łącznie z wkładkami marglistymi i ilastymi obecnymi wśród ławic wapieni powodują zanieczyszczenie złoża w ilości średnio 7%; złożę suche.

Aktualnie, zasoby złoża ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą: zasoby geologiczne bilansowe 11 299 tys. t., zasoby przemysłowe 9 350 tys. t., wydobyte w 2020 r. wyniosło 500 tys. t.

Złoże eksploatowane jest od 1964 r. Aktualnie wydobywanie wapieni jurajskich z części złoża „Głuchowiec”, odbywa się na podstawie Koncesji, udzielonej przez Wojewodę Świętokrzyskiego, decyzją z dnia 16.06.2003 r., znak: ŚR.V.7412-22/03, **zmienionej** Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27.09.2018 r. znak: OWS-V.7422.10.2018, w ten sposób, że **koncesja otrzymała nowe brzmienie**. Koncesja została udzielona Kopalniom Odkrywkowym Surowców Drogowych S.A. z siedzibą w Micigoździe. Koncesja zezwala na wydobywanie wapieni jurajskich z części złoża „Głuchowiec”, w miejscowości Małogoszcz, gminie Małogoszcz, powiecie jędrzejowskim, województwie świętokrzyskim. Decyzja wyznacza okres ważności koncesji do dnia 31.12.2043 r. Koncesja ustanawia **obszar górniczy „Głuchowiec III”** o powierzchni 101 923 m² i **teren górniczy „Głuchowiec III”** o powierzchni 466 576 m².

Eksploatacja wapieni ze złoża „Głuchowiec” prowadzona jest w granicach wyznaczonego obszaru górniczego, metodą odkrywkową, systemem ścianowym, czterema piętrami eksploatacyjnymi o rzędnych spągu ok.: +290 m n.p.m. (piętro 1 *istniejące*), +270 m n.p.m. (piętro 2 *istniejące*), +250 m n.p.m. (piętro 3) i +230 m n.p.m. (piętro 4), (*piętra 3 i 4 są projektowane*), przy użyciu materiałów wybuchowych oraz sposobami mechanicznymi.

Przedsiębiorca zobowiązany jest do przestrzegania warunków ustalonych w decyzji Burmistrza Miasta i Gminy w Małogoszczu z dnia 11.08.2017 r., znak: GP.6220.3.2015, o środowiskowych uwarunkowaniach, dotyczących wydobywania kopalin.

Dla przedsięwzięcia obowiązuje **Plan Ruchu Odkrywkowego Zakładu Górniczego Kopalni „Głuchowiec” na okres od 19.10.2018 r. do 18.10.2024 r.**

Dla złoża przewidywany jest **leśny kierunek rekultywacji**. Rekultywacja zostanie wykonana

w okresie 5 lat od zakończenia eksploatacji.

Na terenie zakładu górniczego Kopalni Głuchowiec znajduje się wyrobisko górnicze (stokowo-wgłębne) i dwa zwałowiska nadkładu i nieużytecznych mas ziemnych skalnych. Ze względu na bliskie sąsiedztwo z zabudowaniami Osiedla Małogoszcz, usuwany nadkład, jest formowany od północnej strony kopalni, jako wał krajobrazowy, który docelowo będzie zadrzewiony. Zwałowisko to ma charakter stały a jego powierzchnia docelowa wyniesie 21 200 m². W południowo-wschodniej części zakładu zlokalizowane jest zwałowisko tymczasowe.

3. Głuchowiec II

Złoże wapieni jurajskich „**Głuchowiec II**” – (Nr MIDAS: 5137), (nr 3 na rys.), stanowi bezpośrednie przedłużenie udokumentowanego i eksploatowanego złoża wapieni „Głuchowiec”. Zlokalizowane jest w granicach miasta Małogoszcz. Złoże nie jest eksploatowane.

W 1989 r. opracowano „Dokumentację geologiczną w kategorii C₂ złoża wapieni jurajskich „Głuchowiec II” w miejscowości Małogoszcz”. Zasoby złoża w kat. „C₂” zatwierdzono decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/012/J/5701/89/90 z dnia 15 października 1990 r. Wapienie ze złoża przydatne są się do produkcji kruszyw dla drogownictwa i budownictwa, kruszywa łamanego.

Kopaliną główną są wapień z okresu jury górnej (kimeryt). Powierzchnia złoża 269 527 m², W złożu występują wkładki margli zaliczone do przerostów nieużytecznych. Kopalina towarzysząca nie występuje. Około 28,5% zasobów złoża znajduje się poniżej zwierciadła wody. Zwierciadło wody stwierdzono na głębokości od 42,0 do 53,0 m p.p.t., tzn. na rzędnej 246,01 – 253,09 m n.p.m. (śr. 249,81 m n.p.m.); utworami wodonośnymi są szczelinowate i spękane wapień jurajskie.

Aktualnie, zasoby geologiczne bilansowe złoża, ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą 43 650 tys. t., zasoby przemysłowe nie zostały ustalone.

4. Małogoszcz – Góra Krzyżowa

Złoże wapieni jurajskich „**Małogoszcz – Góra Krzyżowa**” (Nr MIDAS: 2567), (nr 4 na rys.), obejmuje wzniesienie Góry Krzyżowej, położone we wschodniej części miasta Małogoszcz. Eksploatacji złoża, po krótkim użytkowaniu, zaniechano. Wapienie ze złoża przydatne są dla przemysłu wapienniczego i chemicznego oraz drogownictwa.

Złoże powstałe w okresie jury górnej, zarejestrowano w 1958 r. Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie a dnia 20 czerwca 1958 r. (bez nr decyzji).

Powierzchnia złóż wynosi 12,00 ha. Złoże jest suche. Dla złoża planowany jest leśny kierunek rekultywacji.

Aktualnie, zasoby geologiczne bilansowe złoża, ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą 3 361 tys. t., zasoby przemysłowe nie zostały ustalone.

Obecnie zaleca się odstąpienie od planów ewentualnej eksploatacji ze względu na położenie na wzgórzu o dużych walorach krajobrazowych. Na terenie Góry Krzyżowej i jej otoczenia proponuje się utworzyć użytek ekologiczny „Małogoszcz”, chroniący roślinność o charakterze stepowym.

5. Góra Maćkowa

Złoże wapieni i gez jurajskich „**Góra Maćkowa**” (Nr MIDAS: 2564), (nr 5 na rys.), położone jest przy granicy gmin Małogoszcz i Łopuszno. W granicach gminy Małogoszcz, na terenie sołectwa Wrzosówka, znajduje się jedynie niewielki fragment złoża. Większość złoża położona jest po stronie gminy Łopuszno, na terenie sołectwa Gnieździska. Złoże obejmuje częściowo już wyeksploatowaną Górę Maćkową.

Wapień ze złoża przydatny są do produkcji kamienia łamanego, kruszywa łamanego drogowego oraz kamienia wapiennego, natomiast wapień krzemionkowy i gezy mogą znaleźć zastosowanie w produkcji kamienia łamanego, kruszywa łamanego do betonu oraz kruszywa łamanego drogowego.

Złoże zarejestrowano w 1961 r. Decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie z dnia 8 lipca 1961 (bez nr decyzji). Aktualnie obowiązuje, Dokumentacja geologiczna w kat. C₁ (jakość w kat. B) złoża wapieni i gez jurajskich „Góra Maćkowa” w miejscowości Gnieździska, gmina Łopuszno, woj. kieleckie, zatwierdzona decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/012/M/5465/88/89z dnia 22.05.1989 r.; uzupełniona Dodatkiem Nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża wapieni i gez jurajskich „Góra Maćkowa” w kat. C₁ (jakość w kat. B) w miejscowościach Gnieździska, Wrzosówka Kopaniny, gminy Łopuszno, Małogoszcz, powiaty kielecki i jędrzejowski, woj. świętokrzyskie”, z 2010 r., zatwierdzonym Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 15.11.2010 r., znak: OWŚ.V.7512-23/10.

Dla złoża opracowano, w 2010 r., Dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z projektowaniem odwodnienia dla wydobycia wapieni jurajskich ze złoża „Góra Maćkowa” w miejsc.: Gnieździska, Wrzosówka Kopaniny, gm. Małogoszcz, Łopuszno, pow. jędrzejowski, kielecki, woj. świętokrzyskie, zatwierdzoną Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.01.2011 r., znak: OWŚ.V.7523-29/10.

Złoże obejmuje wapień i gezy z okresu jury górnej (oksford), jego powierzchnia wynosi 56 210 m² (5,62 ha). Miąższość złoża wynosi od 10,8 m do 38,5 m. Spąg złoża udokumentowano do rzędnej +230,0 m n.p.m. Do rzędnej spągu nie stwierdzono występowania wody – złoże suche. Dla wyrobiska przewidywany jest przyrodniczo-edukacyjny kierunek rekultywacji i leśny dla pozostałych terenów.

Aktualnie, zasoby geologiczne bilansowe złoża, ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą 2 475 tys. t., zasoby przemysłowe 84 tys. t., wydobycie w 2021 r. nie eksploatowano złoża.

Złoże jest eksploatowane od 1956 r. Eksploatacja złoża była prowadzona w oparciu Decyzję Koncesyjną Wojewody Kieleckiego Nr W-33/93 z dnia 25.05.1993 r., znak: OS.II-7512/7/92/93, zmieniona decyzją Wojewody Kieleckiego nr 4/95 z dnia 19.04.1995 r., znak: OS.II-7512/8/95 która zaktualizował jej warunki, a w szczególności dla złoża „Góra Maćkowa” ustanowił **obszar górniczy „Góra Maćkowa”** o powierzchni 100 811 m² oraz teren górniczy „Góra Maćkowa” o powierzchni 787 724 m². Następnie, Wojewoda Świętokrzyski, decyzją z dnia 26.03.2002 r. znak: ŚR.V-7412/23/2002, oraz decyzją z dnia 20.12.2002 r., znak: ŚR.V.7412-71/02 zmienił koncesję i przeniósł koncesję na Polskie Górnictwo Skalne „Minerał”, Podzamcze. Decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, znak: OWŚ.V.7511-13/09 z dnia 10.06.2009 r., zmieniono udzieloną koncesję w zakresie zmiany adresu przedsiębiorcy na Podzamcze, ul. Piaskowa 17, 26-065 Piekoszów. Koncesji udzielono na okres do dnia 31 grudnia 2027 r.

Eksploatacja **prowadzona była** w sposób odkrywkowy, systemem ścianowym, z użyciem materiałów wybuchowych, na trzech poziomach wydobywczych: I – 255,0 m n.p.m., II – 245,0 m n.p.m., III – 230,0 – m n.p.m. Zwałowanie nadkładu po stronie zachodniej, północnej i południowo – wschodniej od granic złoża „Góra Maćkowa”. Obecnie **zaniechano eksploatacji**.

6. Karsznice - Łuny

Złoże piasków czwartorzędowych „Karsznice- Łuny” (Nr MIDAS: 11420), (nr 6 na rys.), znajduje się we wschodniej części sołectwa Karsznice. Piaski ze złoża znajdują zastosowanie w budownictwie i drogownictwie.

W 2007 r. opracowano Dokumentację geologiczną złoża piasków „Karsznice-Łuny” w kat. C₁ w miejscowości Karsznice”, przyjętą decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 10.10.2007 r., znak: OWŚ.V.7512-11/07, uzupełnioną Dodatkiem Nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża piasków „Karsznice-Łuny” w kat. C₁, miejsc. Karsznice, gm. Małogoszcz, pow. jędrzejowski, woj. świętokrzyskie (z 2019 r.), przyjętą decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 09.08.2019 r., znak: OWŚ-V.7427.10.2019, poszerzającym granice złoża w kierunku zachodnim oraz wyłączającym fragment wyeksploatowanego złoża w części południowo-wschodniej złoża.

Aktualna powierzchnia złoża wynosi 3,2580 ha. Złoże budują czwartorzędowe piaski rzeczne i peryglacjalne. Są to piaski różnoziarniste z przewagą drobno – i średnioziarnistych, barwy żółtej. Miąższość złoża, od 3,7 m do 10,6 m. Grubość nadkładu nad złożem, zbudowanego z gleby piaszczystej, od 0,1 m do 0,4 m, średnio 0,3 m. Złoże jest częściowo zawodnione – od 2,8 do 5,1 m p.p.t., średnio 4,2 m p.p.t., co odpowiada rzędnej +222,4 m n.p.m. Dla złoża przewidywany jest wodny kierunek rekultywacji.

Aktualnie, zasoby geologiczne bilansowe złoża, ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą 261 tys. t., a zasoby przemysłowe 26 tys. t. W 2020 r. ze złoża wydobyto 30 tys. t. piasków.

Eksploatacja złoża piasków „Karsznice – Łuny”, prowadzona jest na podstawie Koncesji Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29.05.2008 r., znak: OWŚ.V.7511-9/08, zmienionej decyzją z dnia 15.03.2016 r. znak OWŚ-V.7422.18.2016, **przedłużającą termin obowiązywania koncesji do 31.12.2022 r.**; zmienionej decyzją z dnia 14.09.2018 r. znak: OWŚ-V.7422.22.2018, przenoszącą koncesję na rzecz firmy, Usługi Transportowe Rembieszyce 44, 28-366 Małogoszcz. Kolejna zmiana koncesji, wprowadzona decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 24.05.2021 r., znak: ŚO-V.7422.16.2021, ustanowiła **nowy obszar górniczy „Karsznice-Łuny A” o powierzchni 17 620 m² i teren górniczy „Karsznice-Łuny A” o powierzchni 26 109 m².**

Złoże eksploatowane jest metodą odkrywkową, sprzętem mechanicznym, systemem ścianowym, dwoma piętrami z jednego poziomu eksploatacyjnego; w warstwie suchej (1 piętro) z pozostawieniem 0,5 m półki ochronnej ponad zwierciadłem wody, które średnio zalega na rzędnej +222,3 m n.p.m. i zawodnionej (2 piętro) do spągu złoża.

Decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach, z dnia 13.08.2008 r., znak KIE/0234/0155/08/04009/MR, zatwierdzono Plan Ruchu Zakładu Górniczego „Karsznice – Łuny”, sporządzonego w formie uproszczonej, uzupełniony „Dodatkem Nr 1 do Planu Ruchu Zakładu Górniczego Kopalni „Karsznice-Łuny” w miejscowości Karsznice na okres od 30 maja 2019 r. do 31 grudnia 2022 r.

7. Bocheniec

Złoże krzemieni pasiastych „**Bocheniec**” (Nr MIDAS: 5366), (nr 7 na rys.), zlokalizowane jest na pograniczu sołectw Wola Tesserowa i Bocheniec. Złoże nie jest eksploatowane, jest rozpoznane szczegółowo.

W 1980 r. opracowano „Kartę rejestracyjną złoża krzemieni pasiastych ozdobnych w Bocheńcu, gm. Małogoszcz, woj. kieleckie”. Zasoby zatwierdzono decyzją Wojewody Kieleckiego Nr GT.X-8513/11/80 z dnia 13.12.1980 r. Zasoby geologiczne bilansowe złoża, równe są udokumentowanym i zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, na dzień 31 XII 2021 r., wynoszą 24 tys. t., zasoby przemysłowe nie zostały ustalone.

Kopaliną główną są krzemienie pasiaste, złoże ma formę gniazdową. Redeponowane krzemienie pochodzą z wapieni kimerydu, a udział odmian dekoracyjnych wynosi średnio 30%. Powierzchnia złoża 80 500 m², miąższość złoża 2,0 – 5,8 m, śr. 3,6 m, złoże suche. Kopaliną towarzyszącą jest glina pstra, gliny pokrywowe, gliny zwałowe, z czwartorzędu, neogenu.

Krzemienie zaliczane są do kopalin bardzo rzadko spotykanych w kraju. Wykorzystywane są głównie do produkcji galanterii, wyrobów pamiątkarskich i jubilerskich.

8. Cieśle

Złoże wapieni i margli jurajskich „Cieśle” (Nr MIDAS: 6076) (nr 8 na rys.), znajduje się w zachodniej części sołectwa Leśnica. Złoże nie jest eksploatowane. Stanowi bazę surowca niskiego niezbędnego do produkcji cementu.

W 1993 opracowano „Dokumentację geologiczną w kat. C₂ złoża wapieni i margli jurajskich „Cieśle”, miejsc. Leśnica, Cieśle, gm. Małogoszcz, woj. kieleckie”, którą zatwierdzono decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 kwietnia 1994 r., znak: KZK/012/F/6286/94. Zasoby geologiczne bilansowe złoża, równe są udokumentowanym i zgodnie z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce na dzień 31 XII 2021 r., wynoszą: 47 114,0 tys. t.

Złoże ma powierzchnię 297 500 m², przykryte jest nadkładem o miąższości od 0,2 – 8,5 m, śr. 1,9 m, miąższość złoża wynosi od 27,3 m do 79,2 m, śr. 61,5 m. Złoże jest zawodnione, występuje tu jeden poziom wód jurajskich. Zwierciadło wody nawiercono na głębokości 2,1 – 39,3 m; tj. rzędnych 291,95 – 249,5 m n.p.m.

9. Czostków – pole D

Złoże piasków kwarcowych „Czostków” (Nr MIDAS: 2713) (nr 9 na rys.), składa się z czterech pól złożowych, oznaczonych symbolami A, B, C i D. Na terenie gminy Małogoszcz znajduje się pole D – nieobjęte eksploatacją; pozostałe pola złożowe A, B i C – objęte eksploatacją do 2021 r. – zlokalizowane są na terenie gminy Krasocin. Pole złożowe D znajduje się na terenie lasów w północnej części sołectwa Kozłów (gmina Małogoszcz); pola złożowe C i B znajdują się na terenie sołectwa Dąbrówka (gmina Krasocin); pole złożowe A znajduje się przy granicy sołectw Czostków i Dąbrówka (gmina Krasocin).

W 1982 r. opracowano dokumentację geologiczną złoża piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej „Czostków”, miejscowość: Dąbrówka Czostkowska, Kozłów, gmina: Krasocin, Małogoszcz, woj. kieleckie, przyjętą decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Górniczego z dnia 8.02.1983 r., znak: KZK/012/M/4543/82/83; którą uzupełniono w 2017 r. Dodatkiem nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno – piaskowej „Czostków”; przyjętą decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 6.03.2017 r. znak: OWŚ-V.7427.4.2017.

Złoże tworzą czwartorzędowe piaski kwarcowe w polach złożowych: pole A – pow. 35 399 m², pole B – pow. 2 751 m², pole D – powierzchnia 15 844 m² (pole C – wyeksploatowano i zrehabilitowano). Złoże ma formę wydmy, jest niezawodnione (suche). Miąższość złoża wynosi od 5,5 m do 7,8 m (śr. 6,9 m).

Obecnie, pierwotne pola A i B, są częściowo wyeksploatowane. Dla złoża przewidywany jest leśny kierunek rekultywacji.

Udokumentowane zasoby geologiczne pola D wynoszą 63,7 tys. m³. Aktualnie, zasoby geologiczne bilansowe całego złoża „Czostków”, ustalone na dzień 31 XII 2021 r., zgodnie

z Bilansem zasobów złóż i kopalin w Polsce, wynoszą 157,10 tys. m³, a zasoby przemysłowe 93,40 tys. m³. W 2021 r. nie eksploatowano złóż.

Eksploatacja złóża prowadzona była w oparciu decyzję koncesyjną Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 26.11.2001 r., znak: OSR.V – 7412/15/2001, udzieloną dla Grupy Silikaty Sp. z o.o. „Zakład Ludynia” w Ludni, zmienioną decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 01.02.2010 r. znak: OWŚ.V.7511-6/10, przenosząc koncesję na H+H „Silikaty” Sp. z o.o., Warszawa; następnie zmienioną decyzją z dnia 05.11.2018 r., znak: OWŚ-V.7422.26.2018 oraz zmienioną decyzją z dnia 18.03.2021 r. znak: ŚO-V.7422.13.2021, przenosząc koncesję na H+H Polska Sp. z o.o., Warszawa.

Koncesja była ważna do dnia 31.12.2021 r. Koncesja wyznaczyła obszar górniczy „Czostków” o pow. 153 163 m² (w tym: Pole A – 66 507 m², Pole B – 49 331,9 m², Pole C – 37 324,4 m²) i teren górniczy „Czostków” o pow. 153 163 m² (w tym: Pole A – 66 507 m², Pole B – 49 331,9 m², Pole C – 37 324,4 m²). Wyznaczone zasięgi terenu i obszaru górniczego „Czostków” **nie obejmowały terenu gminy Małogoszcz.**

Na terenie gminy rozpoznano również **prognostyczne i perspektywiczne obszary występowania kopalin**, możliwe do udokumentowania w przyszłości. Prognostycznymi obszarami występowania kopalin, są obszary występowania piasków: „Henryków I” i „Dolina Białej Nidy”. Perspektywicznymi obszarami występowania kopalin, są obszary występowania piasków: „Henryków II”, „Lasochów”, „Żarczyce Duże” oraz obszary występowania wapieni: „Góra Krzyżowa”, „Głuchowiec”. Obszary występowania kopalin na terenie gminy zestawiono w tab.4 i przedstawiono na rysunku uwarunkowań.

1. Prognostyczne obszary występowania kopalin

Piaski na obszarze „**Henryków I**” (Nr CBDG GeoLOG 0849_001), (nr I na rys.), zlokalizowane są na pograniczu gmin Małogoszcz i Oksa. Na terenie gminy Małogoszcz, zlokalizowany jest fragment obszaru, położony na terenie części sołectw Henryków i Wiśnicz. Większość obszaru znajduje się na terenie sołectwa Lipno w gminie Oksa.

Obszar wstępnie rozpoznano w wyniku prac zwiadowczych wykonanych w 1978 r. i ustalono zasoby szacunkowe dla obszaru prognostycznego: „Henryków I” na 672 tys. m³. Piaski przydatne są dla budownictwa i drogownictwa. Piaski są zawodnione. Obszar ma powierzchnię ok. 13,97 ha, miąższość sięga od 2,9 m do 6,5 m. Obszar jest pochodzenia osadowego, wodnolodowcowego (kemowy), z czwartorzędu.

Piaski na obszarze „**Dolina Białej Nidy**” (Nr CBDG GeoLOG 0850_001), (nr II na rys.), zlokalizowane są na pograniczu gmin Małogoszcz, Jędrzejów, Sobków, Chęciny. Na terenie gminy Małogoszcz, obszar zlokalizowany jest na terenie części sołectw Mniszek, Lipnica, Rembieszyce, Karsznice, Bocheniec. Pozostała część obszaru znajduje się na terenie części sołectw: Lasków (gm. Jędrzejów), Mzurowa, Bizorędy, Choiny (gm. Sobków), Bolmin, Korzecko, Mosty (gm.

Chęciny). Obszar wstępnie rozpoznano w 1976 r. w wyniku przeprowadzonych badań geologicznych dla udokumentowania piasków budowlanych w granicach projektowanego zbiornika, określając jego zasoby w kat D₁ na 283 000 tys. m³. Piaski przydatne są dla budownictwa i drogownictwa.

Obszar ma powierzchnię ok. 1422,89 ha, miąższość sięga od 2,5 m do 17,2 m. Obszar jest pochodzenia osadowego rzecznego, osadowego wodnolodowcowego (kemowy), z czwartorzędu.

2. Perspektywiczne obszary występowania kopalin

Piaski na obszarze „**Henryków II**” (Nr CBDG GeoLOG 0849_007), (nr III na rys.), zlokalizowane są na terenie części sołectw Wiśnicz.

Obszar wstępnie rozpoznano, w wyniku prac zwiadowczych wykonanych w 1978 r. i ustalono zasoby szacunkowe dla obszaru perspektywicznego „Henryków II” – 360 tys. m³. Piaski te przydatne są do celów budowlanych i dla drogownictwa. Piaski są częściowo zawodnione.

Obszar ma powierzchnię ok. 7,09 ha, miąższość sięga od 4,8 m do 9,0 m. Obszar jest pochodzenia osadowego, wodnolodowcowego (kemowy), z czwartorzędu.

Piaski na obszarze „**Lasochów**” (Nr CBDG GeoLOG 0849_008), (nr IV na rys.), zlokalizowane są na pograniczu gmin Małogoszcz i Oksa. Na terenie gminy Małogoszcz, zlokalizowany jest jedynie fragment obszaru położony na terenie części sołectwa Wiśnicz. Większość obszaru znajduje się na terenie części sołectw: Zalesie i Zakrzów (gmina Oksa).

Szacunkowe zasoby obszaru zostały rozpoznane w 1983 r., na ok. 720 tys. m³. Piaski przydatne są dla budownictwa. Obszar ma powierzchnię ok. 1,36 ha. Obszar jest pochodzenia osadowego, rzecznego, z czwartorzędu.

Piaski na obszarze „**Żarczyce Duże**” (Nr CBDG GeoLOG 0849_006), (nr V na rys.), zlokalizowane są w granicach części sołectwa Żarczyce Duże, u podnóża Góry Sabianów, na terenie leśnym. Obszar wstępnie rozpoznano w wyniku prac zwiadowczych w 1975 r. Zasoby kopaliny określono szacunkowo na 162,5 tys. m³. Piaski położone są powyżej zwierciadła wody, i są dorywczo eksploatowane przez miejscową ludność. Piaski przydatne są dla budownictwa drogownictwa.

Obszar ma powierzchnię ok. 1,39 ha, miąższość sięga od 2,5 m do 10,9 m. Obszar jest pochodzenia osadowego, wodnolodowcowego (kemowy), z czwartorzędu.

Wapienie na obszarze „**Góra Krzyżowa**”, (Nr CBDG GeoLOG 0850_002), (nr VI na rys.), zlokalizowane są w granicach miasta Małogoszcz. Obszar przylega bezpośrednio do południowej części udokumentowanego złoża wapieni jurajskich „Małogoszcz – Góra Krzyżowa”, i sięga do ul. Henryki Pustowójtówny. Wapienie przydatne są dla przemysłu wapienniczego.

Obszar ma powierzchnię ok. 29,63 ha, miąższość sięga od 17,2 m do 79,1 m. Tworzą go skały osadowe, organogeniczne, z okresu jury.

Wapienie na obszarze „**Głuchowiec**”, (Nr CBDG GeoLOG 0850_003), (nr VII na rys.),

zlokalizowane są w granicach części miasta Małogoszcz oraz części sołectw Mieronice, Bocheniec, Wola Tesserowa i Karsznice. Obszar rozpoczyna się w bezpośrednim sąsiedztwie udokumentowanych złóż wapieni „Głuchowiec” i „Głuchowiec II” i rozciąga się w stronę wschodnią.

Obszar ma powierzchnię ok. 443,49 ha, miąższość sięga od 41,0 m do 81,0 m. Tworzą go skały osadowe, organogeniczne, z okresu jury.

2.3.4. Gleby

Na większości obszaru gminy dominują gleby **brunatne** wyługowane i kwaśne. Kolejną grupą gleb są **rędziny**, wśród których przeważają rędziny czarnoziemne i brunatne.

Niewiele jest gleb **bielicowych**, **pseudobielicowych** (mało żyznych) i **czarnych ziem** właściwych i zdegradowanych (szarych o zmiennej urodzajności). W dolinach cieków, występują również gleby **torfowe**, **bagienne**, **murszowe**, **mady** i **glejowe**.

Gleby brunatne powstają w procesie brunatnienia lessów, pyłów i skał masywnych. Tworzą się w klimacie umiarkowanym, przy dużej ilości opadów. Warunki te sprzyjają mineralizacji resztek roślinnych, pod względem użytkowania rolniczego są one uznawane za dobre gleby. Proces brunatnienia zachodzi głównie na skałach zawierających kalcyt lub bogatych w wapń i magnez minerałach. Związki wapnia neutralizują kwasy organiczne i mineralne, które są w glebie. Prowadzi to do stworzenia odczynu obojętnego lub lekko kwaśnego, w którym krzemiany ulegają wietrzeniu i przekształceniu we wtórne minerały ilaste. Podczas tego procesu zostają uwolnione związki żelaza, które zabarwiają minerały na kolor brązowy.

Brunatne właściwe (B), wykształciły się z utworów lessowych w wyniku procesu brunatnienia. Są to gleby zasobne w składniki organiczne oraz wykazujące dobre właściwości fizyczne, czyli ich struktura, jak i stosunki wodne są prawidłowe. Zawierają ok 3% próchnicy, odczyn tych gleb jest obojętny lub zbliżony do obojętnego w całym profilu. Ze względu na powyższe cechy gleby te wykazują dużą przydatność rolniczą.

Gleby brunatne kwaśne lub gleby rdzawe (Bw) mają główne cechy charakterystyczne dla gleb brunatnych typowych. Różnią się od nich brakiem CaCO_3 w profilu do głębokości 1 m, słabym przemieszczaniem wolnego żelaza i glinu, a niekiedy frakcji ilastej. Na niżej gleby te tworzą siedliska lasów liściastych i mieszanych, głównie grądów niskich, a w górach - siedliska buczyn karpackich i sudeckich.

Rędziny wytworzone z utworów jurajskich są glebami płytkimi, zawierającymi znaczną część okruchów skalnych na powierzchni. Zawartość próchnicy w glebie nie przekracza 3%. W szczelinach skalnych może występować plejstoceńska odwapniona zwietrzelina typu terra fusca, świadcząca o tworzeniu się tych gleb w innych niż dzisiejsze warunkach klimatycznych. Rędziny jurajskie, użytkowane rolniczo, oceniane są jako gleby o niskiej i średniej jakości. Z utworów jurajskich tworzą się najczęściej rędziny inicjalne, właściwe i brunatne, czyste lub mieszane z domieszką materiału

plejstocénskiego. Barwa poziomów próchnicznych rędzin waha się w szerokich granicach – od szarobiałej do czarnej.

Rędziny inicjalne stanowią pierwotne stadium rozwojowe gleb wytworzonych z utworów wapniowcowych. Inicjalny poziom próchniczny nie przekracza 10 cm i zawiera znaczną ilość okruchów skały macierzystej. Rędziny inicjalne są nieprzydatne do uprawy rolniczej i trudne do zalesienia. Na terenach równinnych najczęściej osiedla się na nich roślinność trawiasta, kserofitowa i murawowa. Szczególnie suche są rędziny inicjalne wytworzone z wapieni lub dolomitów o budowie płytowej z dużą ilością szczelin.

Rędziny właściwe (R), mające poziom próchniczny o miąższości od 10 cm do 30 cm i zawartości próchnicy ok. 3%. W wierzchnim poziomie występują różnej wielkości okruchy skały macierzystej. Rędziny te, wytworzone ze skał o dużej zawartości węglanów, stanowią siedliska roślinności kserofilnej. Natomiast rędziny wytworzone ze zwietrzelin utworów marglistych stanowią siedliska lasów liściastych. Użytkowane rolniczo są glebami o bardzo zróżnicowanej przydatności.

Rędziny brunatne (Rb), powstają z twardych i krystalicznych wapieni, dolomitów i wapieni marglistych, zawierających znaczną ilość domieszek kwarcowych. Gleby te zawierają dużą domieszkę odłamków skalnych wapiennych. Mają strukturę warstwową. Wierzchnia część jest szarobrunatna o odczynie obojętnym lub lekko kwaśnym i zawartość próchnicy poniżej 3 %. Poziom dolny ma barwę żółtobrunatną odczyn obojętny i zawartość próchnicy poniżej 5 %. Jest to początkowy poziom brunatnienia, zawiera związki żelaza. Czasem, oprócz zwietrzliny współczesnej rędziny brunatne zawierają w wierzchnich warstwach i w szczelinach skały zwietrzelinę plejstocénską typu terra fusca i starszą trzeciorzędową – terra rossa.

Rędziny czarnoziemne (Rc), są wyjątkowo żyznymi rędzinami powstałymi najczęściej z miękkich utworów kredowych, dających zwietrzelinę ilastą lub gliniastą oraz z porowatej opoki wapiennej. Zawartość próchnicy w glebie wynosi ponad 3%. Tworzą się w nim trwałe kompleksy próchniczno – ilasto – węglanowe. Gleba jest barwy od ciemnoszarej do czarnej. Kompleks sorpcyjny odznacza się pełnym wysyceniem zasadami. Zawartość części szkieletowych jest niewielka, ale mogą występować drobne okruchy skały macierzystej. Potencjalną roślinność naturalną stanowią żyzne zbiorowiska łąkowe.

Czarne ziemie – powstają z piasków gliniastych, glin, ilów lub pyłów różnego pochodzenia, często zasobnych w węglan wapnia. Ich powstanie jest generalnie uwarunkowane nadmiernym uwilgotnieniem wywołanym długotrwałym oddziaływaniem wysokiego zwierciadła wód gruntowych, lub powstają w warunkach utrudnionego przesiąkania wód opadowych na bardzo ciężkich glinach i ilach. Powoduje to odkładanie się materii organicznej nadającej glebie ciemną, często czarną, barwę, najczęściej o oliwkowym odcieniu. Wilgotne, zasobne w wapń środowisko sprzyja akumulacji materii organicznej umożliwiając tworzenie się głębokich poziomów próchnicznych.

Czarne ziemie właściwe (D) są wyjątkowo żyzne, występują w obniżeniach pradolinnych, w nieckach pojeziornych, w terenach niskich i podmokłych o utrudnionym odpływie wody. Podłożem

skalnym są utwory zasobne w węglany, to jest mułki, margle z wapnem jeziornym, piaski rzeczne i wodno-lodowcowe głębokie i podścielone gliną ciężką oraz łem. Czarne ziemie posiadają ciemnoszary lub czarny poziom mineralno-próchniczny miąższości co najmniej 30 cm. Pod nim występuje warstwa związana z procesami glejowymi. Plamy rdzawe, popielate, sine, zielonkawe lub jednolite wymienione barwy, wskazujące na nadmiar uwilgotnienia i procesy glejowe, występują w profilu. Są to gleby o odczynie lekko kwaśnym, obojętnym i zasadowym.

Czarne ziemie zdegradowane (szare) Występują na terenach dawno i dość intensywnie odwodnionych, gdzie na skutek długotrwałej mineralizacji zawartość materii organicznej w poziomie próchnicznym znacznie się zmniejszyła. Mają odczyn słabo kwaśny oraz niskie wysycenie zasadami kompleksu sorpcyjnego. Czarne ziemie zdegradowane występują często w formie gleb o luźniejszym składzie granulometrycznym, są wtedy podatne na przesuszenie i procesy mineralizacji próchnicy.

Gleby bielcowe (A) charakteryzują się bardzo kwaśnym odczynem oraz małą zawartością próchnicy. Posiadają bardzo mało wilgoci. Gleby bielcowe rozwinęły się na piaskach pradolin, sandrów i wydm śródlądowych w procesie bielcowania. Charakterystyczną cechą gleb bielcowych jest białawy górny poziom gleby ubogi w próchnicę, zwany poziomem wymywania. Niżej znajduje się ciemniejszy poziom wymywania, w którym osadzone są składniki wymyte z poziomu wyższego: związki żelaza oraz próchnica. W granicach gminy gleby te tworzą niewielkie płyty w zachodniej, centralnej i wschodniej części gminy.

Gleby płowe (A) powstają poprzez dominujący proces płowienia czyli wymycia przez wodę opadową z gleby węglanów oraz przemieszczenia w głąb profilu frakcji łu, półtoratlenków i niektórych związków próchnicznych. W efekcie tego wierzchnie poziomy stają się uboższe w najdrobniejsze frakcje (głównie łu), które osadzają się w głębszych poziomach tworząc teksturalny poziom iluwalny. Od płowej barwy poziomu eluwialnego wzięła się polska nazwa tych gleb.

Gleby torfowe (T) zlokalizowane są na obszarach podmokłych. Wykształciły się one w wyniku procesu torfotwórczego z roślinności bagiennej w warunkach stałej podmokłości. Na terenie opracowania stanowią one wyłącznie użytki zielone. Choć ich przydatność rolniczą można określić jako średnią (zależną od warunków wodnych i poziomu zakwaszenia), nie są one wykorzystywane rolniczo, ze względu na obejmującą ten rodzaj gleb ochronę prawną.

Gleby murszowe (M) powstają w wskutek zmurszenia płytkiego utworu organicznego, zalegającego na mineralnym podłożu, ponad poziomem wody gruntowej w warunkach tlenowych. Gleby te są typowe dla okresowo zalewanych siedlisk łąkowych. Mursz jest glebą stanowiącą rodzaj przejściowy od gleb bagiennych do mineralnych. Gleby murszowe dzielą się na: torfowo-murszowe (powstające z torfów niskich, przy udziale materiału ilastego), mułowo-murszowe, gytjowo-murszowe oraz namurszowe.

Gleby glejowe (G) występują w dolinach bezodpływowych, stanowiąc na obszarze gminy użytki zielone słabej lub średniej jakości. Powstały one pod wpływem procesu oglejenia,

zachodzącego w warunkach nadmiernego uwilgotnienia terenu lub procesu przemycia. Cechami charakterystycznymi dla tych gleb jest ich kwaśny lub lekko kwaśny odczyn, mała zasobność w składniki pokarmowe oraz znaczne uwilgotnienie.

Mady (F) skupiają się w dolinach rzek, są wytworzone ze współczesnych osadów rzecznych. Ich charakterystycznymi cechami są obojętny lub zbliżony do obojętnego odczyn i wadliwe stosunki wodne. Ze względu na ich dość wysoką przydatność rolniczą stanowią one zarówno użytki zielone, jak i grunty rolne.

Degradacji gleb w granicach gminy, spowodowana jest wieloma czynnikami. Najważniejszym zagrożeniem jest powierzchniowa erozja wodna, powodująca zmywanie gleby ze zboczy i osadzanie się jej u podnóża stoków. Nasilenie zjawisk erozyjnych uzależnione jest od następujących czynników:

- wielkości i natężenia opadów atmosferycznych, spływów roztopowych,
- rodzaju i składu granulometrycznego gleb (największa podatność gleb z kompleksów 3 i 6),
- nachylenie i długości zbocza (spadki 8-12 % – zagrożenie silne), w granicach gminy silnie erodowane są gleby na Wzgórzach Gorgolowskich.

W celu zahamowaniu procesów degradacji gleb należy prowadzić zabiegi agrotechniczne t.j.: orka pługiem odwracalnym, zmianowanie przeciwoerozyjne roślin lub trwale zadarnienie. Tereny podlegające silnej erozji powinny zostać objęte melioracjami przeciwoerozyjnymi, przy czym najbardziej zagrożone partie krawędziowe tych obszarów należy zalesić lub zakrzewić.

Kolejnym ważnym zagadnieniem degradacji gleb jest ich zanieczyszczenie. Na obszarze powiatu jędrzejowskiego, zgodnie ze „Stanem środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2017”, badanie zawartości metali ciężkich w glebach powiatu jędrzejowskiego obejmowało analizę jednej próbki pobranej w 2015 r., w pkt 357 Olszówka Nowa (gm. Wodzisław). Nie zaobserwowano trendu gromadzenia się metali ciężkich tj. Cd, Cr, Cu, Ni, Pb, Zn w glebach. Odnotowane zawartości były dużo niższe niż wartości dopuszczalnych stężeń metali w glebie lub ziemi określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi, wyznaczonych dla najbardziej restrykcyjnej grupy gruntów II, podgrupy I, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do rozporządzenia.

2.3.5. Szata roślinna i świat zwierząt

Szata roślinna

Szata roślinna, występująca na terenie gminy Małogoszcz, jest bardzo urozmaicona. Występują tu zarówno siedliska podlegające ochronie, stwierdzone w granicach Obszaru Natura 2000, (Wzgórz Chęcińsko-Kieleckich i Doliny Białej Nidy), jak i synantropijne skupiska roślinności na polach uprawnych i zbiorowiskach towarzyszących terenom zabudowanym. W granicach opracowania

występują zarówno lasy, łąki i pastwiska, jak i tereny zupełnie pozbawione szaty roślinnej, występujące na wyrobiskach i czynnych zwałowiskach górniczych.

Zbiorowiska pól uprawnych stanowią wyodrębnioną grupę ekosystemów powstającą w warunkach skrajnej antropopresji. Są to skupienia roślin, które pojawiają się w uprawach jako chwasty. Struktura oraz skład tych zbiorowisk są wynikiem długoletniej selekcji i przystosowania tych gatunków. Zbiorowiska pól uprawnych odzwierciedlają właściwości siedliska oraz typ zabiegów agrotechnicznych. Obecnie udoskonalona agrotechnika a zwłaszcza używanie na szeroką skalę herbicydów, spowodowała głębokie zmiany w składzie i strukturze agrocenoz pól uprawnych. Zostają tworzone coraz to nowe układy i kombinacje gatunkowe, co może przyczynić się do powstania nowych zespołów roślinnych.

Niektóre tereny rolne, ze względu na położenie na stokach lub na glebach niskich klas bonitacyjnych znajdują się w odłogowaniu rolniczym. Na części z nich wykształciły się zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Przy wieloletnim braku koszenia lub wypasu zwierząt na tych terenach roślinność ta zostaje wyparta przez zarośla krzewów i drzew i stopniowo traci swój charakter. Sytuacja taka zachodzi m.in. na terenach położonych na zboczach Pól Gorgolowskich.

Siedliska leśne. Większe kompleksy leśne porastają północną, północno-wschodnią oraz południowo – zachodnią przygraniczną część terytorium gminy. Zajmują również znaczny areal w centralno – zachodniej części, przylegającej bezpośrednio do granic administracyjnych miasta Małogoszcz. Na terenie gminy Małogoszcz, występuje duża różnorodność występujących typów siedliskowych lasu. W granicach gminy występują:

- las mieszany wyżynny (LMwyż) – wyróżniany na terenach wyżynnych, na utworach starszych niż czwartorzędowe, po roku 2003, ten typ siedliskowy lasu podzielono na: las mieszany wyżyny świeży (LMwyżśw) i rzadziej występujący las mieszany wyżynny wilgotny (LMwyżw);
- las mieszany wyżynny świeży (LMwyżśw) – drzewostan głównie sosnowo – grabowo – dębowy z udziałem brzozy, osiki, buka, jodły, modrzewia lub sosnowo – jodłowo – bukowy z domieszką świerka, dębu, modrzewia, brzozy, grabu, lipy;
- las mieszany wyżynny wilgotny (LMwyżw) – drzewostan głównie jodłowo – dębowy, z udziałem świerka, buka, sosny, olchy, grabu lub grabowo-dębowy z domieszką jodły, sosny, buka, olchy czasem modrzewia, lipy, jawora, wierzby, osiki, brzozy;
- las wyżynny świeży (Lwyżśw) – drzewostan grabowo-dębowy, bukowo-dębowy, jodłowo-bukowo-dębowy, miejscami z jodłą, rzadziej ze świerkiem, lipą, klonem, jaworem i wierzbą;
- las wyżynny wilgotny (Lwyżw) – drzewostan głównie dębowy, jodłowo-dębowy, jodłowo-jesionowo-dębowy z domieszką świerka, lipy, sosny i buka;
- las mieszany świeży (LMśw) – drzewostan jest na ogół mieszany, złożony z sosny, dębu bezszypułkowego i szypułkowego, brzozy brodawkowatej, lipy drobnolistnej, osiki oraz buka, świerka i jodły; jest lasem dwupiętrowym, z dominacją gatunków liściastych;

- las mieszany wilgotny (LMw) – drzewostan jest podobny do drzewostanu w LMśw ale z dominującym dębem szypułkowym, sosną, świerkiem i jodłą. Jest dużo brzozy, przede wszystkim omszonej i osiki, a w wilgotniejszych partiach również olszy czarnej;
- las świeży (Lśw) – drzewostan jest na ogół mieszany, złożony z dębu szypułkowego, buka i jodły, z domieszką: modrzewia, lipy, klonu, jawora, świerku i grabu;
- las wilgotny (Lw) – gatunki główne: dąb szypułkowy, jesion; gatunki domieszkowe: jesion, wiąz, klon, jawor, lipa, osika, grab;
- bór mieszany wyżynny świeży (BMwyżśw) – drzewostan głównie jodłowo- sosnowy, z domieszką świerka, buka i dąbu;
- bór mieszany wyżynny wilgotny (BMwyżw) – jest siedliskiem rzadko występującym, gatunkami głównymi jest sosna i dąb szypułkowy, domieszki stanowią brzoza brodawkowa, lipa, grab, osika, brzoza;
- bór mieszany świeży (BMśw) – podstawę drzewostanu stanowi sosna; domieszki stanowią dąb, buk, modrzew, brzoza, jodła, lipa drobnolistna;
- bór mieszany wilgotny (BMw) – gatunkiem głównym jest sosna, domieszki tworzą dąb, świerk, brzoza, osika, jodła;
- bór świeży (Bśw) – występują w nim drzewostany sosnowe z domieszką brzozy brodawkowej, czasem świerku, sporadycznie jodły;
- bór wilgotny (Bw) – drzewostan z przewagą sosny, z domieszką brzozy omszonej, rzadziej brodawkowatej;
- ols (Ol) – siedliska bagienne z bardzo płytką wodą gruntową, drzewostan grupuje się w kępy, przy których gromadzi się roślinność leśna; gatunkiem podstawowym drzew jest olsza czarna, jako domieszka może wystąpić jesion, brzoza omszona;
- ols jesionowy (Olj) – zajmuje siedliska żyzne bagienne, gatunkami głównymi jest jesion i olsza czarna, domieszki daje wiąz i brzoza omszona.

Siedliska leśne, występujące na obszarze gminy Małogoszcz, opisano na podstawie danych zawartych w portalu Bank Danych o Lasach.

Na terenie gminy znajdują się też **zbiorniki łakowe – pastwiskowe**, z których większość ma charakter półnaturalny. Siedliska te są intensywnie użytkowane przez człowieka. Wierna Rzeką Białą Nidą, tworzą liczne meandry i starorzecza w naturalnej i niedostępnej dolinie. Na obszarach tych występują siedliska wodno-błotne będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej, na których stwierdzono występowanie wielu rzadkich gatunków roślin.

Najcenniejsze **siedliska przyrodnicze podlegające ochronie**, występujące granicach gminy Małogoszcz, w opracowaniu zostały opisane na podstawie danych udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Kielcach, na wniosek Burmistrza miasta Gminy Małogoszcz (wniosek z dnia 25.08.2021), pismem z dnia 03.09.2021 r., znak: WPN-II.402.165.2021.ELO.

W opracowaniu wykorzystano dane z katalogów: 2009_wzs_DBN, 2014_CHKOCK_inwent. oraz dane pozyskane na etapie wcześniej opracowywanych zmian planów i studium na terenie gminy w tym z mapy w skali 1:50 000 Dolina Białej Nidy_E stan na: 16-02-2009. Wykorzystano również dane pochodzące z opublikowanego planu zadań ochronnych (wraz ze zmianami) Obszaru Natura 2000 „Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie”. Znak * przed kodem siedliska oznacza siedliska priorytetowe, o szczególnym znaczeniu dla Wspólnoty.

W granicach gminy Małogoszcz, siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, występujące na obszarze Natura 2000 „Wzgórza Chęcińsko – Kieleckie”, to:

- **6510** Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- **7140** Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*);
- **9170** Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- ***91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe;
- ***91D0** Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne);
- ***91I0** ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*).

W granicach gminy Małogoszcz, na obszarze Natura 2000 „Doliny Białej Nidy” oraz poza jej granicami, w rejonie dolin rzek Lipnicy i Białej Nidy, występują siedliska:

- **2330** – Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*),
- **3130** – Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*,
- **3150** – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- **3260** – Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*,
- **4030** – Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*),
- **6120** – Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- **6410** – Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- **6430** – Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- **6510** – Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- ***91E0** – Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe.

W granicach gmin Małogoszcz, lipcu 2014 r., została przeprowadzona **inwentaryzacja występujących gatunków szaty roślinnej**, na terenach planowanych pod budowę farm fotowoltaicznych, w centralno – wschodniej części gminy. Największe zróżnicowanie gatunków zostało stwierdzone na działkach zlokalizowanych w Woli Tesserowej na zboczach Pól Gorgolowskich. Tereny te pozostają w wieloletnim odłogowaniu rolniczym i większość terenu porastają gęste zarośla krzewów i drzew, złożone głównie z gatunków pospolitych. Stosunkowo niewielkie powierzchnie, zlokalizowane głównie wzdłuż ścieżek i gruntowych dróg przecinających teren, w miejscach o większej ekspozycji słonecznej oraz przy szerszych ścieżkach prowadzących do wymienionej drogi, zajmują siedliska łąkowe. Część stwierdzonych gatunków roślin stanowią ciepłolubne **gatunki kserotermiczne**.

Murawy kserotermiczne to ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym, których występowanie uwarunkowane jest warunkami klimatycznymi, glebowymi, rzeźbą terenu. Są o zbiorowiska mające postać barwnych muraw, o bogatej i zróżnicowanej florze, często z udziałem gatunków reliktowych oraz rzadkich.

Na fragmentach Pól Gorgolowskich stwierdzono m.in. gatunki: **Aster gawędka** *Aster amellus* – ochroniona ścisła, Babka lancetowata *Plantago lanceolata*, Babka średnia *Plantago media*, Babka zwyczajna *Plantago maior*, Biedrzyk mniejszy *Pimpinella saxifraga*, Bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, Bylica polna *Artemisia campestris*, Chaber bławatek *Centaurea cyanus*, Chaber drakiewnik *Centaurea scabiosa*, Chaber łąkowy *Centaurea jacea*, Cieciora pstra *Securigera varia*, Czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, Czyścica storzyszek *Clinopodium vulgare*, Czyściec prosty *Stachys recta*, **Dzwonek boloński** *Campanula bononiensis* – ochroniona ścisła, Groszek bulwiasty *Lathyrus tuberosus*, Konieczyna łąkowa *Trifolium pratense*, Kostrzewa *Festuca*, Krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, Kurzyślak polny *Anagallis arvensis*, Lepnica rozdęta *Silene vulgaris*, Liliowiec rdzawy *Hemerocallis fulva*, Łopian pajęczynowaty *Arctium tomentosum*, Mak polny *Papaver rhoeas*, Mniszek lekarski *Taraxacum officinale*, Niezapominajka polna *Myosotis arvensis*, Ostrożeń polny *Cirsium arvense*, Owsica łąkowa *Helictotrichon pratense*, Perz siny *Elymus hispidus*, Pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, Poziomka pospolita *Fragaria vesca*, Prawoślaz lekarski *Althaea officinalis*, Przytulia właściwa *Galium verum*, Pszeniec różowy *Melampyrum arvense*, Rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, Serdecznik pospolity *Leonurus cardiaca*, Szałwia łąkowa *Salvia pratensis*, Wiechlina łąkowa *Poa pratensis*, Wilczomlec sosnka *Euphorbia cyparissias*, Wyka ptasia *Vicia cracca*, **Zawilec wielkokwiatowy** *Anemone sylvestris* – ochrona częściowa, Żmijowiec zwyczajny *Echium vulgare*, Życica trwała *Lolium perenne*.

Świat zwierząt

Opisane poniżej gatunki zwierząt zostały podane w oparciu o inwentaryzację przyrodniczą występujących gatunków zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem monitoringu występujących ptaków i nietoperzy, wykonaną przez zespół pod kierunkiem Pana Wojciecha Zaczekiewicza, dla potrzeb wcześniejszych opracowań planistycznych w gminie Małogoszcz. Monitoring ptaków

przeprowadzono w okresie od lipca 2011 r. do października 2012, monitoring nietoperzy przeprowadzono w okresie od lipca 2011 r. do lipca 2012 r.

Na terenie gminy, dość bogato reprezentowana jest **fauna owadów**. Spotykamy tu chrząszcze z rodziny biegaczy i tęczników. Na wapiennych skałach bytuje rzadki chrząszcz – piewik podolski. Bogaty jest świat motyli od pazia królowej i żeglarza poprzez mieniaki, rusałki do zamieszkującego murawy kserotermiczne rzadkiego skalnika bryzeida stepowego. W dużej ilości występują niektóre gatunki trzmieli i błonkówek.

W rzekach na terenie gminy, występują **ryby** takie jak: brzanka, brzana, płoć, karp, sandacz, śluz, lin. W Dolinie Białej Nidy wykształciły się szczególne warunki hydrologiczne związane z rodzajem podłoża geologicznego, rzeka przepływa przez utwory węglanowe. Ogólnie obszar ma dobre i stabilne warunki wilgotnościowe, dlatego też stanowi gwarancję dla zachowania silnych populacji mięczaków.

Doliny rzeczne na terenie gminy zamieszkują gatunki **plazów**, tj. traszki – zwyczajna i grzebieniasta, ropuchy, rzekotka drzewna i kumak Świat **gadów** w gminie reprezentują: jaszczurki, żmija zygzakowata, padalec oraz rzadki na tym terenie gniewosz plamisty.

Spośród stwierdzonych **ptaków** zaobserwowano powszechne występowanie sikor, jaskółek, kwiczoła, kosa jak i coraz rzadszych w krajowej ornitofaunie wodnika, derkacza, rybitwy czarnej, remiza, rycyka, słonki, bekasa, jastrzębia, pustułki czy błotniaka stawowego.

Duże ssaki nie są zbyt liczne. Sporadycznie obserwuje się jelenie, dziki, sarny. Częstsze są zające i lisy. Przedstawiciele mniejszych ssaków występujących to jeż, kret, wiewiórka, częste na całym terenie myszy leśne i nornice pospolite oraz ryjówki.

Odrębny świat stanowi fauna związana z siedliskami jaskiniowymi, zlokalizowanymi na skalistych wzniesieniach w północnej części gminy. Mieszkańcami jaskiń są **nietoperze** głównie z rodziny mroczkowatych np.: mroczek, nocek i gacek. Ponadto żyją tu pająki, owady bezskrzydłe oraz ćmy i chrzączki.

Monitoring ptaków na omawianym terenie obejmował 52 kontrole dzienne. Podczas każdej kontroli prowadzone były także obserwacje z czterech punktów obserwacyjnych, liczono wszystkie widziane i słyszane ptaki, uwzględniając wysokość lotu.

W okresie zimowym zaobserwowano łącznie 452 ptaków z 20 gatunków. Najliczniejsze były: potrzyszcz *Miliaria kalandra* (88 os.), trznadel *Emberiza citrinella* (85 os.), mazurek *Passer montanus* (41 os.) i kuropatwa *Perdix perdix* (17 os.). Na powierzchni terenu najliczniejszą grupą ptaków były wróblowe, kolejne szponiaste (myszołów, myszołów włochoaty) i grzebiące (bażant, kuropatwa).

Podczas obserwacji przestrzeni powietrznej najliczniej stwierdzane były następujące gatunki ptaków: kwiczoł *Turdus pilaris* (40 os.), mazurek *Passer montanus* (30 os.), czeczotka *Carduelis flammea* (30 os.) i kuropatwa *Perdix* (15os.). Liczba ptaków szponiastych była niska, obserwowano: myszołowa *Buteo buteo* (7os.), myszołowa włochoatego *Buteo lagopus* (1 os.). Nie zaobserwowano

gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Wróblowe stanowiły najliczniejszą grupę ptaków na badanym terenie, zanotowano 262 os. z 13 gatunków. Najliczniejsze były: potrzyszcz *Miliaria calandra* (88 os.), trznadel *Emberiza citrinella*

Ptaki blaskodziołe reprezentowane przez klucz składający się z łabędzi niemych (4 os.) oraz gęsi zbożowych (3 os.). Gatunki te nie były zimujące na badanym terenie.

W okresie marzec – czerwiec 2012 zaobserwowano łącznie 7 862 ptaków z 69 gatunków. Najliczniejsze były gatunki należące do grupy wróblowych: skowronek *Alauda arvensis* (1 610 os.), szpak *Sturnus vulgaris* (484 os.), kwiczoł *Turdus pilaris* (307 os.) oraz przedstawiciele grupy siewkowych: czajka *Venellus venellus* (289 os.) i siewka złota *Pluvialis apricaria* (269 os.). Kolejną grupę stanowiły gołębiowe, tj. grzywacz *Columba palumbus* (181 os.). Najmniejsze liczebności osiągały ptaki szponiaste, oraz brodzące, kukułkowe, grzebiące, dzięciołowe, chruściele. Większe liczebności ptaków podczas danych kontroli były wynikiem przelotu większych stad ptaków.

Podczas obserwacji przestrzeni powietrznej zanotowano łącznie 2 785 ptaków z 40 gatunków. Najliczniej: skowronek *Alauda arvensis* (820 os.), szpak *Sturnus vulgaris* (452 os.), grzywacz *Columba palumbus* (337 os.) oraz kwiczoł *Turdus pilaris* (285 os.). Najliczniejszymi grupami ptaków były wróblowe i gołębiowe. W mniejszej liczbie obserwowano przedstawicieli pozostałych grup: szponiaste, siewkowi i inne (brodzące, kukułkowe, grzebiące, dzięciołowe).

W okresie badań transektowych stwierdzono występowanie 6 gatunków ptaków szponiastych. Najliczniejszy był myszołów *Buteo* (17 os.), błotniak stawowy *Circus aeruginosus* (12 os., Załącznik I DP), pustułka *Falco tinnunculus* (8 os.), myszołów włochaty (3 os.), krogulec *Accipiter nisus* (1 os.), kania czarna *Milvus migrans* (1 os., Załącznik I DP). Nad punktami zaobserwowano podobny skład gatunkowy a najliczniejszy był błotniak stawowy *Circus aeruginosus* (26 os.).

Wróblowe stanowiły najliczniejszą grupę ptaków na badanym terenie, zanotowano 4 046 os. z 45 gatunków. Najliczniejsze były: skowronek *Alauda arvensis* (1 610 os.), szpak *Sturnus vulgaris* (484 os.), kwiczoł *Turdus pilaris* (307 os.), potrzyszcz *Miliaria calandra* (258 os.). Podczas każdej kontroli stwierdzano porównywalne liczebności skowronków. Świadczy to o tym, że większość tych ptaków to osobniki lęgowe. Większe liczebności w marcu świadczą o wędrówce wiosennej, natomiast w czerwcu o spotykaniu także tegorocznych młodych ptaków. Kwiczoły na terenie inwestycji pojawiały się przeważnie podczas obserwacji w liczbie kilku sztuk.

Szpaki natomiast, stwierdzane były podczas każdej kontroli, podobnie jak skowronki, stanowią głównie frakcję lęgową na badanym terenie jak i w jego okolicy. W czerwcu jego wzrost liczebności spowodowany był spotykaniem w terenie stad z młodymi ptakami.

Podczas liczeń z punktów monitoringowych zanotowano 2 238 osobników z 26 gatunków. Najliczniejsze były: skowronek *Alauda arvensis* (820 os.), szpak *Sturnus vulgaris* (452 os.), kwiczoł *Turdus pilaris* (285 os.), grzywacz *Columba palumbus* (337 os.), pliszka żółta *Motacilla flava* (128 os.). Podczas kontroli transektów stwierdzono dwa gatunki ptaków gołębiowych: grzywacz *Columba palumbus* (181 os.) i sierpówka *Streptopelia decaocto* (8os.) oraz dwa gatunki ptaków siewkowych: czajkę *Venellus* (289 os.) oraz siewkę złotą *Pluvialis apricaria* (269 os.).

Ptaki obserwowano w większych ilościach podczas przelotu wiosennego w dniach 17 i 24.03.2012 r. Największe stado liczyło 160 os. siewki złotej oraz 163 os. czajki. Ptaki były stwierdzane w części północnej na łąkach gdzie żerowały i odpoczywały. W okresie lęgowym na tym terenie zostało od 2 do 4 par czajki, regularnie stwierdzanych podczas kolejnych kontroli.

W okresie prowadzenia badań podczas kontroli transektów stwierdzono cztery gatunki ptaków blaszkodziobych: gęś białoczelna *Anser albifrons* (43 os.), gęgawa *Anser anser* (18 os.), łabędź niemy *Cygnus olor* (12 os.) oraz kaczka krzyżówka *Anas platyrhynchos* (13 os.). Ptaki obserwowane były w większości przypadków na trasie transektów. W strefie powietrznej nad punktami obserwacyjnymi zanotowano dwie pary kaczki krzyżówki.

W granicach liczeń transektowych stwierdzono też ptaki grzebiące: kuropatkę *Perdix perdix* (45os.) w tym kilka par lęgowych ptaków przebywających na terenie inwestycji; przepiórkę *Coturnix coturnix* (21 os.) i jest bażanta *Phasianus colchicus* (11 os.).

W grupie bocianów stwierdzono trzy żerujące i dziesięć przelatujących bocianów białych *Ciconia ciconia*. Ptaki żerujące spotykano zazwyczaj w pobliżu gniazd. Najczęściej jednak ptaki spotykane były nad terenem łąk znajdujących się w północnej części. Ptaki zawsze pojawiały się na świeżo koszonych łąkach, spowodowane jest to łatwiejszym dostępem do pożywienia.

W grupie kukułkowych stwierdzono kukułkę *Cuculus canorus* (5 os.). W grupie dzięciołowych zaobserwowano: dzięcioła dużego *Dendrocops major* (13 os.), dzięcioła czarnego *Druocopus martius* (5 os, załącznik I DP) (oba gatunki mogą być lęgowe w pobliskim lesie) dzięcioła zielonego *Picus viridis* (1 os.). Z grupy chruścieli słyszany był tylko raz żuraw *Grus grus*. Ptaki brodzące reprezentowane są przez gatunki: czapla siwa (1 os.) i bocian biały (10 os.). Stwierdzono dziewięć przelatujących jerzyków i trzy dudki.

Na badanym terenie stwierdzono dwa gatunki lęgowe wymienione w załączniku I Dyrektywy Ptasiej: gąsiora (3 pary) i ortolana (3 pary). W lesie sąsiadującym od północy stwierdzono terytorium dzięcioła czarnego. Ponadto stwierdzono gniazdowanie dwóch gatunków o niekorzystnym stanie ochronnym: czajka (3-4 pary) i potrzuszcz (7-8 par). Podczas kontroli nocnych, stwierdzono raz odzywającą się uszatkę. W okresie lęgowym na terenie przyległych lasów stwierdzono dwa gniazda myszołowa. Nie wykazano stanowisk, ani zachowania wskazującego na gniazdowanie innych ptaków szponiastych bezpośrednio na terenie inwestycji. W promieniu, co najmniej 2 km za gatunki lęgowe można uznać błotniaka stawowego i krogulca.

Monitoring nietoperzy obejmował nagrania detektorowe, kontrole miejsc potencjalnego występowania hibernujących nietoperzy i ich kolonii rozrodczych. W okresie badań zarejestrowano 456 jednostek aktywności nietoperzy. Spośród wszystkich zarejestrowanych nietoperzy najliczniejsze były te z gatunku mroczek późny – stanowił połowę wszystkich stwierdzeń (243). Kolejnym zarejestrowanym gatunkiem był borowiec wielki (97 stwierdzeń). Nielicznie stwierdzono nietoperze z rodzaju mały nocek (31 stwierdzeń), których nie udało się oznaczyć do gatunku. Do grupy małychnocków, które potencjalnie mogą występować na obszarze prowadzonych badań zaliczamy takie

gatunki jak nocek rudy *Myotis daubentonii*, nocek *Natterera Myotis nattereri*, nocek *Brandta Myotis Brandtii* oraz nocek wąsatek *Myotis mystacinus*. Małe nocki oznaczone do poziomu gatunku to nocek rudy (22 stwierdzeń) oraz nocek wąsatek/Brandta (25 stwierdzeń). Pozostałe stwierdzone gatunki to: karlik większy (23 stwierdzeń), karlik drobny (5 stwierdzeń) oraz dwa gatunki z II załącznika Dyrektywy Siedliskowej mopek (5 stwierdzeń) i nocek duży (2 stwierdzenia).

Na przełomie lipca i sierpnia 2011 r. przeprowadzono kontrole miejsc potencjalnego występowania kolonii rozrodczych nietoperzy. W okresie wiosennym aktywność większości nietoperzy związana jest z przelotami z miejsc zimowania na tereny, gdzie zakładane są kolonie rozrodcze tych ssaków.

Przeprowadzone badania w okresie wiosennym nie wykazują, aby na obszarze planowanej inwestycji występowały znaczące trasy sezonowych przelotów nietoperzy. W lasach okalających mogą znajdować się kolonie rozrodcze mroczka późnego *Eptesicus serotinus* oraz borowca wielkiego *Nyctalus noctula*. Lasy mogą być żerowiskiem dla mroczka późnego *Eptesicus serotinus*.

W okresie jesiennym aktywność nietoperzy związana jest głównie z rozpraszaniem się kolonii rozrodczych (sierpień) oraz migracją na miejsca hibernacji (wrzesień – październik). We wrześniu wiele gatunków nietoperzy wykazuje aktywność godową. Przez badany teren nie przechodzą znaczące trasy jesiennej migracji nietoperzy.

2.3.6. Charakterystyka warunków wodnych

Wody powierzchniowe

Teren gminy Małogoszcz położony jest w dorzeczu rzeki Wisły. Większość terenu gminy zlokalizowana jest w zlewni rzek Nidy, należącej do regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły. Wyjątek stanowi północno-zachodni fragment gminy, na terenie sołectwa Kozłów, położony w zlewni rzeki Pilicy, należącej do regionu wodnego Środkowej Wisły. Rzeki Nida i Pilica są lewobrzeżnymi dopływami Wisły.

Zgodnie z danymi Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Kielcach, na terenie gminy Małogoszcz znajduje się 46 830 m bieżących cieków naturalnych, w tym 27 650 m bieżących cieków uregulowanych.

Większość terenu gminy, znajduje się w **zlewni rzeki Białej Nidy**, stanowiącej źródłowy odcinek rzeki Nidy. Rzeka ta, w granicach gminy posiada kilka dopływów. Największe z pośród nich to rzeki: Wierna Rzeka i Lipnica oraz Ciek od Pustej Woli (od Mieroniec).

Rzeka **Nida**, ma charakter wyżynny, o deszczowo – śniegowo – gruntowym reżimie zasilania i koncentracji odpływów w okresach wiosennych wezbrań roztopowych i letnich deszczowych. Długość Nidy łącznie z Białą Nidą wynosi 151,0 km, a powierzchnia dorzecza 3 862 km². Nida docelowy charakter osiąga od połączenia Białej Nidy i Czarnej Nidy w miejscowości Żerniki w gminie Sobków. W najszerszym punkcie, w okolicach Motkowic, koryto rzeki Nidy osiąga 79,0 m.

Głębokość rzeki waha się od 0,4 do 2,6 m. Jest to jedna z najcieplejszych polskich rzek. Temperatura wody w lecie dochodzi do 27°C.

Nurt **Białej Nidy** stanowi naturalną, południowo-wschodnią granicę gminy Małogoszcz. Rzeka ta, będąca źródłowym odcinkiem Nidy, ma długość 52,4 km a jej zlewnia ma powierzchnię 1029,4 km². Biała Nida wypływa ze źródeł stawu we wsi Moskorzew (gmina Moskorzew), na północny wschód od Szczekocin (na Płaskowyżu Jędrzejowskim), płynie przez Nieckę Włoszczowską, a z Czarną Nidą łączy się w pobliżu miejscowości Żerniki (gmina Sobków) na południowy zachód od Chęcin. Najbardziej charakterystyczną cechą Nidy jest jej naturalny układ hydrologiczny, z licznymi meandrami, układającymi się w formie pętli i zakoli ze starorzeczami.

Wierna Rzeka, zwana też Łososiną, Łosośną, Łośną, płynie w północno – wschodniej części gminy Małogoszcz. Zlewnia Wiernej Rzeki, odwadnia północną i północno-wschodnią część gminy, w tym większość terytorium miasta Małogoszcz i obszar położony na północ od wzgórz Gorgolowskich.

Rzeka stanowi lewy dopływ Białej Nidy, o długości 35,6 km i powierzchni dorzecza 314 km². Płynie przez Płaskowyż Suchedniowski, Wzgórza Łopuszańskie i Pasma Przedborsko-Małogoskie. Wierna Rzeka wypływa z łąk i lasów na południu gminy Radoszyce, w rejonie miejscowości Gruszka Tworzy przełom między Pasmem Chęcińskim a Pasmem Przedborsko-Małogoskim, a do Białej Nidy uchodzi w rejonie wsi Bolmin, w gminie Chęciny.

W granicach gminy Małogoszcz, do jej nurtu, na terenie sołectwa Zakrucze, uchodzą dwa prawostronne dopływy. Dłuższy, dopływ spod Skorkowa, zaczynający bieg na terenie wsi Skorków (tuż za granicą gminy), biegnie częściowo wzdłuż północno – zachodniej granicy gminy Małogoszcz, a następnie granicą sołectw Wrzosówka i Zakrucze. Krótszy, Dopływ od Leśnicy, zaczyna swój bieg w granicach sołectwa Leśnica, przy granicy z lasem, rosnącym na terenie sołectwa Żarczyce Duże.

Rzeka **Lipnica** zaczyna swój bieg w północno-zachodniej części sołectwa Ludwinów, a uchodzi do Białej Nidy na terenie sołectwa Lipnica. Przepływa wzdłuż południowo – zachodniej granicy gminy Małogoszcz. Lipnica wraz z dopływami, odwadnia zachodnią, centralno – zachodnią i południowo – wschodnią część gminy Małogoszcz, co czyni jej zlewnię największą, w granicach gminy Małogoszcz.

Nurt Lipnicy zasilają lewe dopływy, biorące początek w granicach gminy Małogoszcz, są to Dopływ spod Kozłowa, Dopływ z Lasochowa, Ciek od Wiśnicza, Struga Żarczycka i Struga Wygnanów. Dopływ z Lasochowa zaczyna bieg na terenach rolnych w północnej części sołectwa Wiśnicz, a uchodzi do Lipnicy na terenie sołectwa Lasochów. Struga Żarczycka rozpoczyna się na terenie leśnym w sołectwie Ludwinów, a kończy bieg na terenie sołectwa Wygnanów. Struga Wygnanów rozpoczyna się na polach Wygnanowa, a uchodzi do Lipnicy na terenie sołectwa Złotniki.

Ciek od Pustej Woli (od Mieronic) zaczyna bieg na południe od miejscowości Mieronic, a uchodzi do Białej Nidy na terenie sołectwa Karsznice. Ciek odwadnia tereny Mieronic, Woli Tesserowej i Karsznice.

Północno-zachodni fragment sołectwa Kozłów, położony jest w **zlewni rzeki Pilicy**, będącej lewobrzeżnym dopływem Wisły. Na terenie Kozłowa, i tuż za granicą gminy, na terenach przygranicznych gmin Krasocin i Włoszczowa, rozpoczyna swój bieg rzeka Czarna Struga, będąca lewym dopływem rzeki Czarnej Włoszczowskiej, uchodzącej do rzeki Pilicy.

Czarna Struga płynie na granicy gmin Włoszczowa i Krasocin. Następnie, na terytorium gminy Kluczewsko, w sołectwie Komorniki, uchodzi jako lewy dopływ, do rzeki Czarnej Włoszczowskiej.

Rzeka **Czarna Włoszczowska** rozpoczyna bieg na terenie wsi Olszówka w gminie Łopuszno, a do Pilicy wpada na terenie sołectwa Ciemiętniki w gminie Kluczewsko, tuż przy zachodniej granicy województwa świętokrzyskiego.

Rzeka **Nida**, zgodnie z danymi publikowanymi w „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2017” oraz „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2020”, prowadzi wody o następującym stanie/potencjale ekologicznym:

Nida – jcwp Nida od Strugi Dąbie do Hutki. Silnie zmieniona jcwp Nida od Strugi Dąbie do Hutki o typie ciek 9 (mała rzeka wyżynna węglanowa), badana była w ppk Nida-Mniszek (116,2 km biegu rzeki). W latach 2010-2015 badania tej jednolitej prowadzono w roku 2013 w ramach monitoringu diagnostycznego oraz monitoringu wód na obszarach chronionych (Natura 2000, eutrofizacja komunalna). Potencjał sklasyfikowano jako umiarkowany (III klasa), o czym zadecydowała III klasa makrofitów (2013) i makrobezkęgowców bentosowych (2013). Natomiast fitobentos (2013) oceniono w klasie II. Elementy fizykochemiczne oraz elementy hydromorfologiczne uzyskały klasę II. Wody ocenianej jcwp nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych Natura 2000, natomiast pod kątem zagrożenia eutrofizacją komunalną, wymogi zostały spełnione. Stan chemiczny oceniono jako poniżej dobrego ze względu na przekroczoną wartość średniorocznego stężenia sumy wskaźników WWA: benzo(g,h,i)perylenu oraz indeno(1,2,3-cd)pirenu (2013). Ogólny stan wód tej jcwp oceniono jako zły, ze względu na umiarkowany potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny sklasyfikowany jako poniżej dobrego.

W 2018 r., jcwp Nida od Strugi Dąbie do Hutki, badana była w pkt. pomiarowo-kontrolnym Nida – Mniszek, i jej stan chemiczny oceniono jako poniżej stanu dobrego, ze względu na przekroczenie benzo(a)pirenu; ogólna ocena stanu tych wód – stan zły.

Źródłem zanieczyszczeń jcwp są m.in. oczyszczalnie ścieków w Zakruczu, w Radkowie (poprzez jcwp Nida do Strugi Dąbie) oraz w Nagłowicach.

Wierna Rzeka, zgodnie z danymi publikowanymi w „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2017” oraz „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2020”, prowadzi wody o następującym stanie/potencjale ekologicznym:

Wierna Rzeka – lewostronny dopływ Nidy, podzielona jest na 2 jcwp: **Wierna Rzeka od źródeł do Kalisza** o typie ciek 5 oraz **Wierna Rzeka od Kalisza do ujścia** o typie ciek 8. Silnie zmienioną jcwp Wierna Rzeka od źródeł do Kalisza o typie ciek 5 (potok wyżynny krzemianowy z

substratem drobno-ziarnistym – zachodni) monitorowano w ppk Wierna Rzeka-Faniśławiczki (16,0 km biegu rzeki). W latach 2010-2012 badano jednolitą część wód w roku 2011 w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i monitoringu wód na obszarach chronionych oraz corocznie pod kątem kontroli poziomu zanieczyszczeń substancjami priorytetowymi z grupy WWA. W roku 2013 realizowano monitoring operacyjny oraz monitoring wód na obszarach chronionych (eutrofizacja komunalna), a w roku 2014 – monitoring badawczy pod kątem weryfikacji rzeczywistego zagrożenia substancjami chemicznymi z grupy WWA. W roku 2015 nie prowadzono badań tej jednolitej. Potencjał ekologiczny sklasyfikowano jako dobry i powyżej dobrego, o czym zdecydowała II klasa: fitobentosu (2013), makrofitów (2010) oraz makrobezkręgowców bentosowych (2011). Elementom hydromorfologicznym nadano II klasę na podstawie terenowych obserwacji warunków hydrologicznych i morfologicznych. Wskaźniki fizykochemiczne nie przekraczały norm dla klas I-II. Wody ocenianej jcwsp spełniały wymagania dla obszarów chronionych ze względu na zagrożenia wywołane eutrofizacją pochodzenia komunalnego. Stan chemiczny sklasyfikowano jako dobry. Ogólny stan wód oceniono jako dobry, ze względu na dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny oraz dobry stan chemiczny.

W 2018 r., jcwsp **Wierna Rzeka od Kalisza do ujścia**, stanowiąca naturalną część wód, badana była w pkt pomiarowo-kontrolnym Wierna Rzeka – Bocheniec, i jej stan chemiczny oceniono jako poniżej stanu dobrego, ze względu na przekroczenie benzo(a)pirenu; ogólna ocena stanu tych wód – stan zły.

Źródłem zanieczyszczeń jcwsp są m.in.: oczyszczalnia ścieków w Strawczynie oraz zakład LHOIST Bukowa Sp. z o.o. (poprzez jcwsp Dopływ spod Skorkowa).

Rzeka **Lipnica**, zgodnie z danymi publikowanymi w „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2020”, prowadzi wody o następującym stanie/potencjale ekologicznym:

Rzeka **Lipnica**, lewostronny dopływ rzeki Nidy, o typie cieku 6 (potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych), stanowiąca silnie zmienioną część wód, badana była w 2018 r. tylko pod względem oceny stanu chemicznego, który oceniono jako poniżej stanu dobrego, ze względu na przekroczenie benzo(a)pirenu.

Rzeka **Czarna Struga**, zgodnie z danymi publikowanymi w „Stanie środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2017” prowadzi wody o następującym stanie/potencjale ekologicznym:

Czarna Struga – jcwsp Czarna Struga – lewobrzeżny dopływ Czarnej Włoszczowskiej. Rzeka Czarna Struga stanowi jedną naturalną jcwsp Czarna Struga o typie 6 (potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych), badaną w punkcie Czarna Struga-Rudka (1,1 km biegu rzeki). W latach 2010-2012 jednolitą badano w roku 2012 w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i monitoringu wód na obszarach chronionych, a corocznie pod kątem kontroli poziomu zanieczyszczeń substancjami priorytetowymi z grupy WWA. W roku 2014 badania monitoringowe prowadzone były w zakresie monitoringu operacyjnego i monitoringu wód na obszarach chronionych (Natura 2000, eutrofizacja komunalna), a w roku 2015 –

monitoringu badawczego w celu określenia rzeczywistego zagrożenia substancjami priorytetowymi z grupy WWA. W roku 2013 nie prowadzono badań monitoringowych tej jednolitej. Stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany na podstawie III klasy fitobentosu (2014) i makrobezkęgowców bentosowych (2012). Makrofity (2010) uzyskały II klasę. Wśród elementów fizykochemicznych nie odnotowano przekroczeń wartości granicznych dla klasy II. Elementom hydromorfologicznym na podstawie obserwacji terenowych nadano II klasę. Wody ocenianej jcwpc nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych Natura 2000 oraz pod kątem zagrożenia eutrofizacją komunalną. Stan chemiczny sklasyfikowano jako poniżej dobrego ze względu na przekroczoną wartość średniorocznego stężenia sumy wskaźników z grupy WWA: benzo(g,h,i)peryenu oraz indeno(1,2,3-cd)pirenu (2015). Ogólny stan wód oceniono jako zły, na co wpłynął umiarkowany stan ekologiczny oraz stan chemiczny jako poniżej dobrego.

W kolejnych latach nie prowadzono obserwacji jcwpc Czarna Struga.

Nie badano stanu czystości innych, mniejszych cieków, zlokalizowanych w granicach gminy Małogoszcz.

Ochrona przed powodzią

Zlewnia Nidy charakteryzuje się występowaniem w okresach letnich wezbrań typu głównie opadowego, spowodowanych deszczami frontalnymi lub deszczami nawałnymi. Najczęstszą porą występowania tego rodzaju wezbrań są miesiące od czerwca do września (w przypadku deszczy nawałnych od lipca do sierpnia), choć okres zagrożenia pojawieniem się wezbrań tego typu jest znacznie szerszy i obejmuje miesiące od kwietnia do października.

Część doliny rzeki Nidy (Białej Nidy), w granicach części sołectw Mniszek, Lipnica, Rembieszyce, Karsznice i Bocheniec oraz na fragment doliny Wiernej Rzeki w granicach części sołectwa Bocheniec, znajdują się w **obszarze szczególnego zagrożenia powodzią**, wyznaczonego zgodnie z obowiązującymi mapami – aktualizacji map zagrożenia powodziowego.

W granicach gminy znajdują się:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi Q 10 % (raz na 10 lat),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi Q 1 % (raz na 100 lat).

Opracowanie uwzględnia – zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego – **obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie** i wynosi Q 0,2 % (raz na 500 lat).

Obszary **szczególnego zagrożenia powodzią** oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie, zostały przedstawione na rysunku uwarunkowań.

W celu zapobieżenia małym, lokalnym podtopieniom, możliwym po intensywnych opadach, należy zadbać o stan rowów odwadniających wykonanych zarówno na terenach rolnych, jak i wzdłuż

dróg tak, aby spływająca nimi woda nie natrafiała na przeszkody umożliwiające jej rozlanie. Aby zapewnić właściwy odpływ wody w rowach należy zadbać o ich częstą konserwację poprzez bieżące ich wykaszanie, zabezpieczenie skarp oraz ich udrażnianie.

Retencja wodna

Na obszarze gminy Małogoszcz, funkcję retencyjną pełnią stawy hodowlane, małe zbiorniki i oczka wodne, zbiornik wodny „Małogoszcz”, starorzecza oraz liczne naturalne tereny mokradeł i zastoisk wodnych, występujących zarówno na terenach leśnych jak i łąkowych w gminie.

Większe obszary na których następuje naturalne zatrzymywanie wody występują na terenach leśnych i przylegających obszarów łąk i pastwisk na terenie sołectwa Zakrucze (głównie rejon Wilczej Haci i łąk nad Dopływem spod Skorkowa), w dolinie Wiernej Rzeki poniżej zbiornika zaporowego na granicy sołectw Zakrucze i Bocheniec, w dolinie Białej Nidy na wysokości Karsznicy i Rembieszyc oraz doliny niewielkich dopływów rzeki Lipnicy, zaczynających bieg w rejonie Henrykowa i Kozłowa.

Duże stawy hodowlane, wykonane są w granicach sołectw Lasochów (ok. 35,40 ha), Karsznicy (ok. 4,67 ha), Henryków (ok. 3,18 ha), Rembieszyc. Mniejsze stawy hodowlane, o powierzchni do 1,0 ha, funkcjonują na terenie sołectw Żarczyce Małe, Żarczyce Duże, Złotniki, Leśnica, Kozłów, Lipnica, Wola Tesserowa, Mieronice, Ludwinów. Niewielkie zbiorniki (stawy) znajdują się również na terenach leśnych Ludwinowa.

W 2020 r. dwa zaniedbane stawy, położone w Złotnikach oraz w Woli Tesserowej zostały odmulone i oczyszczone, a ich brzegi zostały uporządkowane i wzbogacone o małą infrastrukturę tj. chodniki, ławki, stoliki, kosze, wprowadzono nowe nasadzenia roślinne. Tereny te, po zakończonej rewitalizacji, oprócz funkcji retencyjnych, pełnią obecnie funkcje rekreacyjne dla mieszkańców. W przyszłości planowana jest rewitalizacja innych zbiorników na terenie gminy Małogoszcz.

W dolinie Wiernej Rzeki, w południowej części sołectwa Zakrucze, wykonany jest zbiornik retencyjny „**Małogoszcz**”, zatrzymujący wodę dla potrzeb produkcyjnych Cementowni. Retencjonowanie wód powierzchniowych w zbiorniku „Małogoszcz” odbywa się do rzędnej NPP – 223,00 m n.p.m., parametry zbiornika: pojemność całkowita – 449 000 m³, powierzchnia przy NPP – 28,3 ha, średnia głębokość 1,59 m.

Zbiorniki wodne, zarówno małe jak i duże, umożliwiają zmagazynowanie części odpływających wód w okresach ich nadmiaru oraz wykorzystanie nagromadzonej wody w okresach suszy. Jest to równoznaczne ze zwiększeniem zasobów wodnych gminy i poprawą struktury bilansu wodnego terenu.

Oprócz funkcji retencyjnych, zbiorniki i stawy, pełnią funkcję krajobrazową, wzbogacając i urozmaicając rolnicze tereny, funkcję produkcyjną umożliwiającą pozyskiwanie ryb i wody do celów przemysłowych i rolniczych oraz funkcję rekreacyjną i przeciwpożarową.

Melioracje wodne

W granicach gminy Małogoszcz znajduje się 1 455 ha zmeliorowanych użytków rolnych, zlokalizowanych na obiektach:

1. Obiekt Kozłów – grunty orne 6 ha, użytki zielone 160 ha;
2. Obiekt Lipnica – grunty orne 19 ha, użytki zielone 126 ha;
3. Obiekt Mniszek – grunty orne 8 ha, użytki zielone 135 ha;
4. Obiekt Lasochów – grunty orne 18 ha, użytki zielone 96 ha;
5. Obiekt Wola Tesserowa – grunty orne 178 ha, użytki zielone 81 ha;
6. Obiekt Wygnanów – grunty orne 167 ha, użytki zielone 94 ha;
7. Obiekt Złotniki – grunty orne 15 ha, użytki zielone 155 ha;
8. Obiekt Żarczyce – użytki zielone 197 ha.

Występujące w granicach gminy tereny zmeliorowane, zostały przedstawione na rysunku uwarunkowań, wraz ze strefami oddziaływania obiektów i urządzeń melioracyjnych. Urządzenia melioracji wodnych podlegają ochronie.

Wody podziemne

Wody podziemne występujące na terenie gminy, można podzielić na płytkie wody czwartorzędowe i wgłębne wody mezozoiczne.

Wody czwartorzędowe zalegają głównie w dnach dolin rzecznych, gdzie utrzymują się w piaszczystych utworach plejstocenu i holocenu. Występują one na głębokości od 1 do 3,5 m p.p.t. Zwierciadło tych wód ma charakter swobodny. Na obszarze wyżynnym wody te związane są głównie z bezodpływowymi zagłębieniami terenu, gdzie gromadzą się w piaskach podścielonych glinami. Mogą one pojawiać się miejscowo już 1 – 2 m p.p.t. jak i na głębokości od 2 do kilkunastu m p.p.t. Wody te mają charakter głównie wód zawieszonych i nie wykazują gospodarczego znaczenia przy zaopatrywaniu ludności i przemysłu w wodę.

Wgłębne wody mezozoiczne gromadzą się w skałach węglanowych górnajurajskich i dolnokredowych. Północno – wschodnia część gminy położona jest w granicach Głównego Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) Nr 416 „Małogoszcz”, południowo – zachodnia część opracowania położona jest w granicach Głównego Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) Nr 409 „Niecka Miechowska (część SE)”. Zachodnie krańce gminy położone są w granicach Głównego Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) Nr 408 „Niecka Miechowska (część NW)”.

Poza obszarami GZWP, lub jednocześnie w granicach dwóch zbiorników (GZWP Nr 416 i GZWP Nr 409), znajduje się wąski pas terenu położony pomiędzy dwoma zbiornikami, przebiegający od sołectwa Leśnica, przez teren miasta Małogoszcz, sołectwa Mieronice, Wola Tesserowa po Karsznice. Poza GZWP Nr 416, znajduje się również niewielki teren leżący przy granicy gmin Małogoszcz i Łopuszno, wyłączony z granic udokumentowanego GZWP Nr 416, obejmujący fragmenty terenów sołectw Zakrucze, Wrzosówka (gm. Małogoszcz) i Gnieździska (gm.

Łopuszno).

Obszar gminy Małogoszcz, znajduje się na pograniczu trzech jednolitych części wód podziemnych nr 101, 100 i 84. Północno-wschodnia część gminy, znajduje się w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 101. Południowo-zachodnia część gminy, znajduje się w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 100. Natomiast zachodnie krańce gminy znajdują się w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 84.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 416 „Małogoszcz” posiada opracowaną przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy „Dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 416 „Małogoszcz”. Dokumentacja została przyjęta bez zastrzeżeń przez Ministra Środowiska w dniu 30.09.2011 r. zawiadomieniem znak: DGiKGhG-4731-23/6875/44386/11/MJ.

Łączna powierzchnia zbiornika wynosi: 243,26 km². Zbiornik ma charakter szczelinowo-krasowy. Poziom wodonośny znajduje się w wapieniach i marglach wytworzonych w okresie górnej jury (J₃). Zbiornik zalega na głębokości od 20,0 m p.p.t. do 100,0 m p.p.t., głębokość średnia 53,0 m p.p.t. Ze względu na brak szczelnego pokrycia utworów wodonośnych, silne skrasowienie i niskie właściwości sorbcyjne skał, większość obszaru zbiornika odznacza się wysoką i bardzo wysoką podatnością na zanieczyszczenia.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2017”, monitoring jakości wód w GZWP „Małogoszcz” prowadzony był w Bocheńcu w punkcie zlokalizowanym na studni będącej własnością Stacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego (pkt. nr 2042). Wody te stanowią część jednolitych wód podziemnych (JCWPd) Nr 101. Badania w 2016 r. wykazały wody w III klasie jakości. Klasa III oznacza wody o zadowalającej jakości.

Zgodnie z „Wynikami klasyfikacji i oceny stanu wód podziemnych w woj. świętokrzyskim w roku 2018”, w punkcie ppk 2042 w Bocheńcu, wody wykazywały III klasę jakości, ze względu na wskaźniki stężenia Ca w badanej wodzie, zarówno w roku 2017 jak i w roku 2018, co nadal oznacza zadowalającą jakość wód podziemnych.

Południowo – zachodnia część gminy, znajduje się w granicach **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 409 „Niecka Miechowska (część SE)”**. GZWP Nr 409 posiada dokumentację geologiczną zatwierdzoną decyzją znak: DG kdh/BJ/489-6227/99 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa decyzją z dnia 14 lipca 1999 r. Dokumentacja zawiera ustalenia warunków hydrogeologicznych tego zbiornika, zatwierdza jego granice i wyznacza strefę ochronną zbiornika. Dokumentację zbiornika uzupełniono w 2015r. „Dodatkem do dokumentacji hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP (GZWP) nr 409 Niecka Miechowska (część SE) w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 409 Niecka Miechowska (część SE)”, zatwierdzonym Decyzją Ministra Środowiska

znak: DGK-II.4731.131.2015.AJ z dnia 27.04.2016 r.

Autorzy dodatku do dokumentacji wprowadzili korektę granic zbiornika w oparciu o budowę geologiczną i tektonikę. Zbiornik w uaktualnionych granicach zajmuje powierzchnię 2891,4 km². Obejmuje południowo-zachodnią część woj. świętokrzyskiego, północno-wschodnią część woj. małopolskiego oraz niewielki fragment woj. śląskiego.

Piętro wodonośne zbiornika związane jest głównie z utworami kredy górnej, w których można wyróżnić dwa poziomy wodonośne: poziom związany z piaszczysto-piaskowcowo-zlepieńcowatymi utworami albu i cenomanu oraz poziom występujący w spękanych marglach, opokach, wapieniach i gezach santonu, kampanu i mastrychtu (senonu).

Zbiornik ma charakter szczelinowy, krążenie wody odbywa się poprzez sieć spękań i szczelin, których głębokość sięga na ogół 80-120 m. Wydajności studni wierconych są zróżnicowane, ale nie są wysokie i wynoszą przeciętnie od 30 m³/h do 50 m³/h. Zwierciadło wody ma przeważnie charakter swobodny lub znajduje się pod niewielkim naporem. Zbiornik zalega na głębokościach od 2,0 m p.p.t. w rejonie dolin rzek do 150,0 m p.p.t. w strefach wododziałowych, średnia głębokość 70,0 m p.p.t. Zasoby odnawialne wynoszą 747 804 m³/d, a zasoby dyspozycyjne oszacowano na 252 228 m³/d, co stanowi blisko 34% zasobów odnawialnych.

Przeważająca część obszaru zbiornika GZWP Nr 409 charakteryzuje się wysoką i bardzo wysoką podatnością na zanieczyszczenia. Z oceny stopnia zagrożenia wód podziemnych wynika, że przeważająca część zbiornika to obszary silnie zagrożone i zagrożone.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2017”, monitoring jakości wód w GZWP Nr 409 „Niecka Miechowska (część SE)” w granicach opracowania nie był prowadzony. Najbliższy badany punkt, znajduje się na terenie gminy Sobków i jest zlokalizowany w Mokrsku Górnym na pkt nr 424 – należącym do SKR w Mokrsku, i stanowi część Jednolitych Wód Podziemnych Nr 100. Badania prowadzone w 2016 r. wykazały wody III klasy jakości, oznaczające wody o zadawalającej jakości. W kolejnych latach badania jakości wody w tym punkcie nie były prowadzone.

Zachodnie krańce gminy położone są w granicach **Głównego Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) Nr 408 „Niecka Miechowska (część NW)”**. GZWP Nr 408 posiada dokumentację geologiczną zatwierdzoną decyzją Ministra Środowiska z dnia 27.12.1999 r., znak: DG kdh/BJ/489-6247/99. Dokumentacja zawiera ustalenia warunków hydrogeologicznych tego zbiornika, określa jego granice i wyznacza strefę ochronną zbiornika. Dokumentację uzupełniono i uaktualniono w 2011 r., „Dodatkem do dokumentacji hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 408 Niecka Miechowska (część NW)”, przyjętym Decyzją Ministra Środowiska z dnia 15.12.2011 r., znak DGiKGhg-4731-40/6904/55570/11/MJ.

Zbiornik obejmuje część terytorium województw: łódzkiego, śląskiego i świętokrzyskiego. Zgodnie z Dodatkiem, zbiornik tworzą górnokredowe utwory szczelinowe wykształcone głównie w postaci margli, lokalnie wapieni i piaskowców. Seria wodonośna stanowi rozległą i ciągłą warstwę

o miąższości najczęściej 40–90 m. Wodoprzewodność warstw zbiornikowych wynosi 50–200 m²/d, a średni współczynnik filtracji 1 m/d. Największa wodoprzewodność i wodonośność skał ma miejsce w strefach uskokowych. Zasilanie wód podziemnych GZWP Nr 408 następuje na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w obrębie zbiornika. Szacunkowe jego zasoby dyspozycyjne wynoszą 466 000 m³/d. Zagospodarowanie terenu głównie ma charakter rolniczy i leśny. Największym zagrożeniem dla zbiornika są zanieczyszczenia obszarowe związkami azotu pochodzenia rolniczego.

Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze całego zbiornika zaklasyfikowano jako dobry; (dominują wody II klasy). Woda może być używana bez uzdatniania lub po prostym uzdatnieniu ze względu na przekroczenia dopuszczalnych stężeń związków żelaza lub manganu. Sumaryczna wielkość zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych stanowi ok. 30% zasobów dyspozycyjnych, i w pełni pokrywa perspektywiczne zapotrzebowania na wodę użytkowników.

Na terenie opracowania brak jest punktów monitoringu badających jakość wód w GZWP „Niecka Miechowskiej (część NW)”. Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2017”, najbliższy badany punkt o nr 947 znajduje się w Czarncy na terenie gminy Włoszczowa, leżący w granicach jednolitej części wód podziemnych Nr 84. Badania prowadzone w latach 2012 i 2016, wykazują niezmiennie IV klasę jakości wód, ze względu na przekroczenie stężeń NO₃.

Głównym celem ochrony wód podziemnych jest zahamowanie procesów ich zanieczyszczania, a w miarę możliwości przywrócenie i zachowanie ich naturalnej jakości dla obecnych i przyszłych użytkowników oraz zachowanie naturalnej funkcji tych wód w ekosystemie.

2.3.7. Charakterystyka warunków klimatycznych i higieny atmosfery

Warunki klimatyczne, ogólne cechy klimatu

W podziale Polski na regiony klimatyczne obszar gminy Małogoszcz leży na granicy klimatycznej Krainy Gór Świętokrzyskich i nadrzędnego klimatycznego Regionu Małopolskiego. Natomiast zgodnie z regionalizacją rolniczo – klimatyczną Gumińskiego opisywany obszar leży w północnej części Dzielnicy XV, czyli Częstochowsko – Kieleckiej. Biorąc pod uwagę oba podziały teren gminy Małogoszcz zalicza się do obszarów wyżynnych, które charakteryzują się podwyższonym opadem, niższą temperaturą powietrza i mniejszymi jej amplitudami, nieco krótszym okresem wegetacyjnym, dłuższym czasem zalegania pokrywy śnieżnej i większą prędkością wiatrów w stosunku do regionów sąsiadujących. W skrócie klimat ten można określić jako nieco ostrzejszy od klimatu niżu i znacznie łagodniejszy od klimatu gór.

W gminie Małogoszcz dominują wiatry wiejące z sektora zachodniego (NW-W-SW), które stanowią 43,20 % obserwacji. Podczas zimy wzrasta częstość wiatrów z południowego zachodu (SW) i południa (S). Wiatry o najwyższych prędkościach występują zimą i na początku wiosny. Przeważające kierunki wiatru nie zawsze wykazują największe prędkości.

Zgodnie z aktualnymi danymi meteorologicznymi, dostępnymi w portalu Bank Danych o Lasach, na terenie gminy Małogoszcz, notuje się:

- średnia roczna temperatura powietrza: 8,0°C,
- średnia temperatura okresu wegetacyjnego: 16°C,
- wielkość opadów atmosferycznych w okresie wegetacyjnym 200 mm,
- wielkość opadu atmosferycznego w ciągu roku: 600 mm,
- długość okresu wegetacyjnego: 230 dni,
- długość okresu bezprzymrozkowego: 200 dni,
- długość okresu bezprzymrozkowego na wysokości 0 m: 190 dni.

Fenologiczne pory roku:

- zaranie wiosny (zakwitanie leszczyny i podbiału): 26 III – 31 III
- wczesna wiosna (zakwitanie czeremchy i mniszka lekarskiego): 30 IV – 5 V
- pełnia wiosny (zakwitanie lilaka i kasztanowca): 10 V – 15 V
- wczesne lato (zakwitanie żyt ozimego i grochodrzewu): 5 VI – 10 VI
- lato (zakwitanie lipy drobnolistnej, początek żniw żyta ozimego): 10 VII
- wczesna jesień (początek dojrzewania kasztanowca i pełnia zakwitania wrzosu): 5 IX
- jesień (zmiana barw liści kasztanowca, opadanie liści brzozy): 10 X – 15 X.

Warunki topoklimatyczne

Na obszarze gminy Małogoszcz wyróżnione zostały następujące topoklimaty uzależnione od rzeźby terenu, na którym występują:

- równiny i wierzchowiny – topoklimat umiarkowany, wietrzny; (dobre warunki solarne, termiczne, wilgotnościowe, przewietrzania, mała częstotliwość mgieł),
- zbocza nasłonecznione (ekspozycja południowa) – topoklimat ciepły; (bardzo dobre warunki solarne, termiczne, przewietrzania, krótki okres zalegania pokrywy śniegowej, mała częstotliwość występowania mgieł),
- zbocza zacienione (ekspozycja północna) – topoklimat chłodny; (najsłabsze warunki solarne, przeciętne warunki termiczne i wilgotnościowe, dobre warunki wietrzne, dłuższe zaleganie pokrywy śniegowej),
- doliny, kotliny, tereny podmokłe – topoklimat wilgotny, zastoiskowy (przymrozkowy); (gorsze warunki solarne, niekorzystne warunki termiczne i wilgotnościowe, duża częstotliwość mgieł, słaba wentylacja, przygruntowe przymrozki, utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń, występowanie niekorzystnego zjawiska inwersji termicznej),
- lasy i zadrzewienia – topoklimat umiarkowany, wilgotny (osłabienie promieniowania słonecznego, duża zacisność, wyrównany profil termiczny, podwyższona wilgotność, bakteriostatyczne oddziaływanie olejków eterycznych).

Charakterystyka zanieczyszczeń powietrza

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża. Ze względu na ich ilość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza. Są to: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw do celów technologicznych i grzewczych oraz zanieczyszczenia komunikacyjne.

Północna część gminy Małogoszcz od połowy lat 70-tych znajduje się w zasięgu oddziaływania przemysłu wydobywczego – przetwórczego produkcji mineralnych materiałów, głównie cementu, wapna i kruszywa łamanego. Ten przemysłowy obszar znany jest jako Kielecki Okręg Eksploatacji Surowców Węglanowych, czyli inaczej „Białe Zagłębie”. Na stan powietrza w gminie Małogoszcz bezpośrednio oddziałują: Kopalnia Małogoszcz i Lafarge Cement S.A., Kopalnia i zakład przeróbczy Głuchowiec, Kopalnia i zakład przeróbczy Bukowa oraz Kopalnia Maćkowa Góra. Ponadto na stan sanitarny powietrza atmosferycznego mają również wpływ Cementownia „Nowiny” S.A. i Zakład Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A. w Sitkówce, położone w centrum „Białego Zagłębia”.

Na terenie gminy Małogoszcz znajduje się stanowisko monitoringu jakości powietrza, stanowiące własność Lafarge Cement S.A. Stanowisko zlokalizowane jest na terenie przedszkola przy ul. Słonecznej (kod nowej stacji SkMaloSloec). Stanowisko bada stężenia NO₂, SO₂, NO, NO_x, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, uwzględniane w ocenie jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego.

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Raport wojewódzki za rok 2020”, obszar gminy Małogoszcz (strefa świętokrzyska PL2602) zakwalifikowano:

1. Ocena wykonana ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- SO₂, NO₂, CO; C₆H₆, O₃, PM₁₀ – klasa A.
- PM_{2,5} – klasa A1.
- zawarte w pyłe PM₁₀: Pb, As, Cd, Ni – klasa A.
- zawarte w pyłe PM₁₀: benzo(a)piren, – klasa C.
- dla kryterium celu długoterminowego O₃ – klasa D2.

2. Ocena wykonana ze względu na ochronę roślin:

- SO₂, NO_x, O₃ – klasa A.
- dla kryterium poziomu celu długoterminowego O₃ – klasa D2.

Przedstawione klasy oznaczają:

- klasa A (A1) – występuje, jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- klasa C (D2) – występuje, jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy.

Procesy wydobywania i przetwarzania surowców mineralnych charakteryzuje emisja pyłów oraz gazów do powietrza. Głównymi źródłami tej emisji na terenie kopalni są procesy: usuwania, transportu i zwałowania nadkładu, robót strzałowych, urabiania, załadunku oraz transportu urobionego kruszywa, erozji wietrznej z obszaru górniczego. Głównym zanieczyszczeniem emitowanym z terenów kopalni odkrywkowych jest pył (pył ogółem, PM10 i PM2,5). Dodatkowo, ze względu na funkcjonowanie w kopalniach urządzeń technologicznych wyposażonych w silniki spalinowe, obiekty te są źródłem emisji do powietrza substancji gazowych.

Kolejnym ważnym źródłem emisji do powietrza jest produkcja przemysłowa, w tym największy zakład w gminie – cementownia Lafarge Cement S.A.

Zagrożenie hałasem

W granicach miasta i gminy Małogoszcz, występują zagrożenia hałasem przemysłowym hałasem pochodzącym od komunikacji samochodowej i kolejowej oraz obserwuje się wzrost hałasu wzdłuż linii elektroenergetycznych.

W granicach gminy Małogoszcz znajdują się duże zakłady przemysłowe i kopalnie odkrywkowe mające wpływ na podwyższenie hałasu. Największy wpływ na analizowany teren wywiera działalność spółki Lafarge Cement S.A. oraz Kopalni Głuchowiec. Źródłami hałasu o charakterze ciągłym i impulsowym są: wiercenie otworów strzałowych, transport urobku, wyładowywanie, przeróbki urobku oraz roboty pomocnicze o charakterze impulsowym, czyli trwającym ułamki sekund – strzelanie metodą długich otworów. Głównymi źródłami hałasu na terenie cementowni są palniki pieców obrotowych, wentylatory wyciągowe pieca, wentylatory odpylaczy gazu, napęd pieców obrotowych oraz wentylatory młynowe.

Hałas przemysłowy towarzyszy każdemu rodzajowi produkcji. Obniżenie hałasu przemysłowego można osiągnąć przez remonty, przebudowę i wyciszenia urządzeń technologicznych zakładów przemysłowych, wprowadzanie nowoczesnych urządzeń i instalacji o obniżonej mocy akustycznej, ograniczanie transportu technologicznego, wyciszanie urządzeń klimatyzacyjno-chłodniczych poprzez obudowanie ich ściankami dźwiękochłonnymi.

Stopień narażenia ludności na hałas komunikacyjny jest wprost proporcjonalny do narastającej liczby pojazdów. Na pogorszenie klimatu akustycznego, obok wzrostu natężenia ruchu, mają wpływ

także korki uliczne. Obok natężenia i płynności ruchu, o poziomie ruchu komunikacyjnego decydują także inne czynniki, tj. procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi, rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna oraz rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy.

W roku 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, wykonywał pomiary krótkookresowe hałasu drogowego, na terenie miejscowości Małogoszcz, przy ul. Jaszowskiego. Wskaźniki pomiaru dźwięku, zarówno dla LA_{eqD} , jak i dla LA_{eqN} , wykazały brak przekroczeń hałasu drogowego na terenie zabudowy jednorodzinnej z usługami. Pomiary dla pory dziennej wskazywały 60,6 (przy normie 65 dB), a dla pory nocnej wykazywały 51,6 dB (przy normie 56 dB).

W granicach gminy hałas komunikacyjny będzie nasilał się wzdłuż głównych tras komunikacyjnych. Obniżanie hałasu komunikacyjnego można osiągnąć poprzez: budowę obwodnic, odnowę nawierzchni drogowych, obiektów mostowych, remonty i modernizacje odcinków dróg, budowę ekranów akustycznych. Generalnie, na terenie gminy Małogoszcz, występuje niewielkie zagrożenie hałasem komunikacyjnym, ale wzdłuż głównych dróg można się spodziewać okresowego przekroczenia równoważnego poziomu dźwięków hałasu komunikacyjnego. Rozpatrując równoważny poziom dźwięków hałasu komunikacyjnego można stwierdzić, że najwyższy poziom dźwięków występuje na drogach, które stanowią odcinki dróg wojewódzkich.

Źródłem hałasu, jest też istniejąca linia kolejowa relacji Kielce – Częstochowa oraz bocznicą kolejową prowadzącą do terenu cementowni. Poziom hałasu zależy od stanu technicznego torowiska i taboru kolejowego, prędkości przejazdu pociągów (wzrost natężenia dźwięków wraz z prędkością pojazdu), długości składu kolejowego.

Wpływ na klimat akustyczny ma również hałas pochodzący z linii wysokiego i średniego napięcia i stacji elektroenergetycznych. Poziom hałasu od urządzeń elektroenergetycznych wzrasta wraz z podnoszeniem się wilgotności powietrza. Podstawowym źródłem hałasu na stacjach elektroenergetycznych są sprężarki stosowane do napędu łączników oraz transformatory i wentylatory chłodzące te urządzenia. Istotnym źródłem krótkotrwałego hałasu są wyłączniki powietrzne w momencie zadziałania.

Na terenie miasta i gminy Małogoszcz, obowiązują wartości dopuszczalnych poziomów hałasu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

2.3.8. Ochrona na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Gmina Małogoszcz posiada wyróżniające się w skali województwa walory przyrodniczo - krajobrazowe. Najcenniejsza pod tym względem jest dolina Białej Nidy wraz z dopływami i tereny leśne w północnej części gminy. Tereny te objęte są licznymi formami ochrony przyrody ustanowionymi w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 ÷ 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Na terenie gminy występują następujące ustanowione formy ochrony przyrody:

1. Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy

Północno – wschodnia część gminy Małogoszcz, w granicach części sołectw Wrzosówka, Zakrucze, Bocheniec (w tym cała miejscowość Nowa Wieś), Wola Tesserowa i Karsznice, znajduje się w granicach **Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego**.

Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy (Ch-K PK) został utworzony Rozporządzeniem Nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dnia 2 grudnia 1996 r (Dz. Urz. Województwa Kieleckiego Nr 52, poz. 202).

Ochroną objęty jest fragment Gór Świętokrzyskich, w którym zachowały się widoczne na powierzchni kolejne piętra tektoniczno-strukturalne. W odsłonięciach geologicznych można zaobserwować skały poszczególnych formacji paleozoicznych, mezozoicznych przykryte miejscami osadami kenozoicznymi. Jest to jedyne miejsce w Europie, gdzie na tak małej powierzchni występują skały wszystkich epok geologicznych, stanowiących obraz dziejów w ciągu ostatnich 570 mln lat.

Na terenie parku występują (obok kamieni budowlanych) rudy ołowiu, cynku i miedzi, na bazie których przez wiele stuleci rozwijało się górnictwo. Świadczą o tym dobrze zachowane stare sztolnie, szyby, hałdy i nieczynne kamieniołomy. Obszar parku i jego strefy ochronnej znajduje się w dorzeczu środkowego odcinka rzeki Nidy, stanowiącej główną oś hydrograficzną terenu. Gleby całego regionu charakteryzują się dużym zróżnicowaniem. Występują tutaj rędziny, mady, bielice oraz bagna. Najwyższym punktem parku jest Góra Telegraf (406 m n.p.m.). Obszar charakteryzuje się ogromnym bogactwem szaty roślinnej - rosną na nim: olchy, graby, buki, dęby, różne rodzaje borów sosnowych oraz mieszanych. Występują tu również: łąki, zbiorowiska wodne, bagienne, naskalne i wiele rodzajów torfowisk. Różnorodności zbiorowisk roślinnych towarzyszy niezwykle bogactwo roślin naczyniowych. Obok często spotykanych gatunków pojawiają się rośliny rzadkie i prawnie chronione, a także zagrożone wyginięciem.

Aktualny przebieg granic i zasady ochrony na terenie Parku zostały wyznaczone Uchwałą Nr XXVI/371/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 września 2016r. w sprawie utworzenia Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 29 września 2016 r., Poz. 2914), zmienionej (w zakresie załącznika Nr 1) Uchwałą Nr XXXIX/569/17 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21 grudnia 2017r. w sprawie zmiany uchwały

Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXVI/371/16 z dnia 26 września 2016r. w sprawie utworzenia Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2017 r., Poz. 4129).

Uchwała z 2016 r. tworzy Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy o powierzchni 19 781,6 ha obejmujący część obszarów gmin: Chęciny (9 154 ha), Małogoszcz (2 076 ha), Piekoszów (2 170,6 ha), Sitkówka – Nowiny (2 023 ha), Sobków (2 239 ha) oraz miasta Kielce (2 119 ha).

Uchwała (z 2016 r.) wyznacza wokół Parku otulinę o powierzchni 8 002,5 ha obejmującą części gmin: Chęciny (1 379,1 ha), Małogoszcz (1 383,4 ha), Morawica (0,1 ha), Piekoszów (1 871,4 ha), Łopuszno (0,2 ha), Sitkówka-Nowiny (548,0 ha), Sobków (1 935,0 ha) oraz część miasta Kielce (885,3 ha).

W granicach Parku obowiązuje **Plan Ochrony Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego**, ustanowiony Uchwałą Nr XL/700/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 254, poz. 2543); zmienionej (*w zakresie zmiany tytułu załącznika Nr 1*) Uchwałą Nr XLIII/780/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XL/700/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 344, poz. 3739).

Plan Ochrony Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego został ustanowiony na okres obejmujący lata 2010 – 2029 r.

2. Chęcińsko – Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Wschodnia część obszaru gminy, w granicach części sołectw: Zakrucze, Bocheniec, Mieronice, Wola Tesserowa, Karsznice oraz fragmentu terenu miasta Małogoszcz znajduje się w granicach **Chęcińsko – Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** położonego na terenie otuliny Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego.

Tereny te objęte są ochroną ze względu na bogactwo ekosystemów i bardzo zróżnicowany krajobraz i rzeźbę terenu oraz pełnienie funkcji korytarzy ekologicznych. Obszar chronionego krajobrazu jest terenem silnie zurbanizowanym. Lasy zajmują tu znikomy procent powierzchni (1,4%), przeważają natomiast użytki rolne (56%). Otulina, podobnie jak cały Park, charakteryzuje się wyjątkowymi walorami w zakresie przyrody nieożywionej.

Obszar utworzono 17 października 2001 r. Rozporządzeniem Nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu (Dz.U. Woj. Świętokrzyskiego Nr 108 poz. 1271).

Aktualny przebieg granic i zasady ochrony na terenie Obszaru wyznaczył Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XLIX/877/14 z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Chęcińsko – Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego

z 25 listopada 2014 r., Poz. 3151). Uchwała wyznacza Chęcińsko – Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-KOChK), położony na terenie otuliny Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego, który zajmuje powierzchnię 8 002,5 ha obejmując części gmin: Chęciny (1 379,1 ha), Małogoszcz (1 383,4 ha), Morawica (0,1 ha), Piekoszów (1 871,4 ha), Łopuszno (0,2 ha), Sitkówka-Nowiny (548,0 ha), Sobków (1 935,0 ha) oraz część miasta Kielce (885,3 ha).

3. Konecko – Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu

Północna część gminy, w granicach części sołectw Wrzosówka i Zakrucze, znajduje się w granicach **Konecko – Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, powołanego na podstawie Rozporządzenia Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21, poz. 145).

Obszar utworzono w celu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych. Spełnia także rolę klimatotwórczą i aerosanitarną – poprawiając jakość powietrza atmosferycznego. Blisko połowę jego powierzchni zajmują naturalne kompleksy leśne. Do największych należą: Lasy Koneckie i Lasy Radoszyckie. W drzewostanie przeważają jodły i sosny. Występują tu także dęby, buki, graby i świerki. Na północy i północnym wschodzie obszaru występują siedliska borowe. Szczyty wydm i luźne piaski porośnięte są suchymi sosnowymi borami chrobotkowymi. W dolinach rzecznych spotykane są łągi z jesionami i olszą. W części południowej kompleksy leśne są mniejsze i poroździelane łąkami, torfowiskami i wrzosowiskami. Na południu i w części środkowej obszaru występują wilgotne łąki, a także obszary torfowisk niskich i przejściowych. Fauna reprezentowana jest przez dziki, sarny i jelenie europejskie. Spotykane są tu bocian czarny i łabędź niemy. Znajdują się tu leśne rezerваты przyrody:

Aktualny przebieg granic i zasady ochrony obowiązujące na terenie Konecko – Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zostały określone Uchwałą Nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotyczącą wyznaczenia Konecko – Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 1 października 2013 r. Poz. 3308), która określa granice Obszaru, działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy obowiązujące w Obszarze.

Obszar ma powierzchni 98 287 ha, w jego skład wchodzi gminy: Smyków (6 209 ha), Radoszyce (14 664 ha), Ruda Malenieczka (11 005 ha) oraz część obszarów gmin: Bliżyn (4 797 ha), Końskie (12 506 ha), Krasocin (1 801 ha) Małogoszcz (994 ha), Mniów (2 916 ha), Łopuszno (15 279 ha), Słupia Konecka (5 411 ha), Piekoszów (2 086 ha), Strawczyn (1 092 ha), Stąporków (19 527 ha).

4. Włoszczowsko – Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Południowa i zachodnia część obszaru gminy, w granicach sołectw: Rembieszyce, Lipnica, Mniszek, Złotniki, Wygnanów, Żarczyce Małe, Lasochów, Wiśnicz, Kozłów, Henryków, znajduje się w granicach **Włoszczowsko – Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**.

Obszar utworzono na podstawie Rozporządzenia Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21, poz. 145).

Najważniejszą funkcją, Włoszczowsko – Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, jest ochrona wód w zlewniach rzek Pilicy i Nidy oraz ochrona kredowego zbiornika wód podziemnych „Niecka Miechowska”. Ponadto pełni on funkcję retencyjną na obszarze źródłowym rzek Pilicy i Nidy. Istotne funkcje retencyjne tego obszaru zapewnia lesistość terenu, liczne zbiorniki wodne, podmokłości, torfowiska. Obszar ten ze względu na bogactwo naturalnej szaty roślinnej i świata zwierząt pełni rolę ekologicznego „banku genów”. Ważna jest jego rola klimatotwórcza dla centralnej części województwa świętokrzyskiego.

Flora Obszaru jest zróżnicowana, występują tu kompleksy torfowisk wysokich, niskich i przejściowych, olsy i bory bagienne, na wydmach rosną świeże sosnowe bory chrobotkowe. Osobliwością florystyczną jest rzadka i chroniona paproć – długosz królewski. W dolinie Białej Nidy występuje łęg jesionowo – olszowy, wilgotne grądy, bory sosnowe. Roślinność szuwarowo – bagienna i liczne stawy tworzą biotopy dla ptaków wodno – bagiennych. Występują tu gatunki dużych ssaków.

Aktualny przebieg granic i zasady ochrony na terenie Obszaru wyznaczył Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXXV/619/13 z dnia 23 września 2013 r. dotyczącą wyznaczenia Włoszczowsko – Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 1 października 2013 r., poz. 3311). Uchwała wyznacza Włoszczowsko – Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (W-JOChK), o powierzchni 70 389 ha, w skład którego wchodzi obszar gminy Oksa (9 072 ha) oraz część obszarów gmin: Imielno (617 ha), Jędrzejów (12 969 ha), Kije (633 ha), Krasocin (5 513 ha), Małogoszcz (6 168 ha), Nagłowice (9 089 ha), Sobków (5 741 ha), Włoszczowa (20 587 ha).

5. Specjalny obszar ochrony siedlisk Wzgórza Chęcińsko – Kieleckie

Północna i północno – wschodnia część obszaru gminy Małogoszcz, w granicach części sołectw: Zakrucze, Wrzosówka, Bocheniec (w tym część miejscowości Nowa Wieś), znajduje się w granicach jednej z enklaw, **specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Chęcińsko – Kieleckie**, obejmującej dolinę Wiernej Rzeki oraz tereny przyległych wzniesień.

Pierwotnie, obszar został wyznaczony w następujących po sobie Decyzjach Wykonawczych Komisji (UE), z których pierwsza, została przyjęta w dniu 13 listopada 2007 r., a ostatnia poprzedzająca wydanie aktualnie obowiązującego Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska to Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2021/161 z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia

czternastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE L 51/330 z 15.2.2021).

Aktualnie, obszar został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041 (Dz. U. z 2 lutego 2022 r., poz. 252). Obszar obejmuje trzynaście powiązanych funkcjonalnie enklaw, położonych na terenie województwa świętokrzyskiego. Jego powierzchnia wynosi 8 616,46 ha.

Na terenie Ostoi występują rozległe doliny rzeczne, otoczone odkrytymi grzbietami górskimi. Ostoja charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz występowaniem zjawisk krasowych związanych ze skałami węglanowymi. Procesy krasowe doprowadziły tu do utworzenia wielu jaskiń m.in. jaskini Raj. Obszar ostoi ma wyjątkowe walory geologiczne oraz geomorfologiczne. Często teren ten nazywany jest „rajem dla geologów”. Związane jest to z intensywną eksploatacją surowców skalnych w przeszłości i odsłonięciem wyjątkowych walorów przyrody nieożywionej. Na terenie tym występują skały z prawie wszystkich okresów geologicznych, od kambru (paleozoik) po holocen (kenozoik). Na terenie ostoi są trzy rezerваты geologiczne. Szata roślinna ostoi charakteryzuje się bogactwem i dużym zróżnicowaniem. Wśród siedlisk leśnych występują bory sosnowe i mieszane, dąbrowy, grądy, olsy i łągi. Na stromych zboczach wzniesień i w kamieniołomach utrzymują się ciepłolubne murawy kserotermiczne, a w dolinach - łąki i pola uprawne.

Ostoja „Wzgórza Chęcińsko – Kieleckie” to obszar o wysokiej różnorodności biologicznej. Unikatem są występujące tu płaty bardzo dobrze wykształconych świetlistych dąbrów (zwłaszcza okolice Małogoszcz), a także cenne florystycznie łąki trzęślicowe. Regionalną rzadkością są płaty nawapiennych buczyn ze storczykami. Naturalne jaskinie oraz pogórnice szyby i sztolnie to dogodne miejsca do zimowania nietoperzy. Doliny rzek posiadają dogodne warunki do występowania mięczaków, płazów. Płaty łąk w dolinach rzecznych zasiedlają gatunki cennych motyli dziennych.

Obszar ma też wyjątkowe walory historyczno-kulturowe. Odnaleziono tu pierwsze ślady pobytu człowieka paleolitycznego, był to też jeden z najstarszych ośrodków osadniczych Małopolski.

Szczegółowe zasady ochrony, dla Obszaru zostały określone w „Planie zadań ochronnych”, ustanowionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH 260041 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 5 maja 2014 r. poz.1478), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 25 listopada 2014 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH 260041 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 2 grudnia 2014 r., poz. 3281), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 12 sierpnia 2022 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH 260041 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 16 sierpnia 2022 r., poz. 2810).

6. Mający znaczenie dla Wspólnoty obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Dolina Białej Nidy”

Południowa i wschodnia część obszaru gminy Małogoszcz, wzdłuż dolin rzek Biała Nida i Lipnica, obejmujących części sołectw: Wiśnicz, Lasochów, Żarczyce Małe, Wygnanów, Złotniki, Lipnica, Mniszek, Rembieszyce, Karsznice i Bocheniec (w części Nowa Wieś) znajduje się w granicach **mającego znaczenie dla Wspólnoty, obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Dolina Białej Nidy”** o kodzie TZW: PLH260013.

Obszar przyjęto Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2022/231 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia piętnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2022) 854), (Dz. U. UE L 39/14 z 21.02.2022).

Obszar Natura 2000 „Dolina Białej Nidy” PLH260013 obejmuje: fragmenty gminy Chęciny (w powiecie kieleckim), część gmin Jędrzejów, Małogoszcz, Nagłowice, Oksa, Sobków (w powiecie jędrzejowskim) oraz część gmin: Moskorzew, Radków, Włoszczowa (w powiecie włoszczowskim), i zajmuje powierzchnię 5 116,84 ha.

Obszar obejmuje dolinę rzeki Białej Nidy z dopływami – rzeką Lipnicą i Kwilanką. Sama dolina tworzy granicę między Niecką Włoszczowską a Płaskowyżem Jędrzejowskim. W regionie świętokrzyskim dolina Białej Nidy to jeden z bardziej różnorodnych przyrodniczo obszarów. Ostoja zabezpiecza ciąg dolin i wyniesień wzdłuż rzeki i jej dopływów. Występują tu liczne starorzecza oraz inne drobne zbiorniki. Jest to także obszar, w którym występują bardzo dobrze zachowane zbiorowiska wilgotnych lasów oraz rozległe kompleksy łąk, na których żyją liczne populacje rzadkich motyli. Ostoja charakteryzuje się stabilnymi warunkami wilgotnościowymi, pozwalającymi zachować silne populacje mięczaków.

7. Ustanowione pomniki przyrody

W granicach gminy Małogoszcz występują następujące pomniki przyrody:

Pomnik przyrody nieożywionej:

- **Wychodnia skalna** – na terenie sołectwa Bocheniec, na dz. nr ewid. 2373, na północnym krańcu grzbietu Góry Bocheńskiej (Czubatki). Pomnik obejmuje fragment wychodni skalnej wapieni jurajskich – o długości ok. 50,0 m. W obrębie wychodni, znajdują się dwie niewielkie jaskinie w formie studni skalnych. Nr GID:111794. Wychodnię skalną objęto ochroną na podstawie Uchwały Nr 4/46/03 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 24 kwietnia 2003 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody nieożywionej.

Pomniki przyrody ożywionej:

- **Lipa szerokolistna** (*Tilia platyphyllos*), rosnąca na terenie sołectwa **Wygnanów**, na dz. nr ewid. 293, w pasie drogowym w kierunku wsi Żarczyce. Lipa ma wysokość ok. 15,0 m; obwód na wysokości 1,3 m wynosi 690 cm; średnica pnia na wysokości 1,30 m od ziemi – 2,20 m. Nr GID:111792. Drzewo objęto ochroną na podstawie Rozporządzenie Nr 8/93 Wojewody

Kieleckiego z dnia 12 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 8, poz. 87, z dnia 24.08.1993 r.).

- **Dąb szypułkowy** (*Quercus rober*), rosnący na terenie sołectwa **Karsznice**, na dz. nr ewid. 107, na terenie cmentarza z I wojny światowej. Dąb ma wysokość ok. 23,0 m; obwód na wysokości 1,3 m wynosi 435,0 cm, średnica pnia na wysokości 1,30 m od ziemi – 1,50 m. Nr GID:111793. Drzewo objęto ochroną na podstawie Uchwały Nr 6/44/98 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 32, poz. 732 z dnia 05.07.1999 r.).
- **Lipa drobnolistna** (*Tilia cordata*), rosnąca na terenie sołectwa **Żarczyce Duże**, na działce nr ewid. 3371, przy drodze Małogoszcz – Cieśle. Drzewo rośnie na terenie leśnym Nadleśnictwa Jędrzejów, Leśnictwo Małogoszcz, oddział 29s. Lipa ma ok. 150 lat, pierśnicę 102 cm, obwód na wysokości 1,3 m wynosi 320 cm, wysokość ok. 16,0 m. Nr GID:111795. Drzewo objęto ochroną na podstawie Rozporządzenia Nr 9/2006 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 29 maja 2006 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 137 poz. 1616 z dnia 02.06.2006 r.).

Inne, cenne przyrodniczo rejony gminy

Północno – wschodnia część obszaru gminy Małogoszcz, znajduje się w granicach części Głównego Korytarza Ekologicznego Południowo – Centralnego (KPdC), na terenie części dwóch korytarzy o randze krajowej. Północna i północno- wschodnia część gminy, w granicach lasów na północy i doliny Wiernej Rzeki, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Częstochowa – wschód”, a wschodnia część gminy, w granicach doliny Białej Nidy, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Dolina Nidy”. Klasyfikacja korytarzy ekologicznych została przytoczona z „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” wykonanego przez zespół pod kierownictwem prof. W. Jędrzejewskiego. Przestrzenny zasięg korytarza uwzględniono na podstawie map z Geoserwisu GDOŚ.

Korytarz Południowo-Centralny (KPdC) łączy Roztocze, Puszcę Solską z Lasami Janowskimi, następnie przechodzi lasami wzdłuż doliny Wisły. Potem skręca na zachód i łukiem nad Puszczą Świętokrzyską dochodzi do Przedborskiego oraz Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Następnie poprzez Lasy Lublinieckie i Bory Stobrawskie idzie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i kończy się w Borach Dolnośląskich.

Wyznaczony korytarz główny stanowi ważne ogniwo łączności ekologicznej w skali Europy. Przez puszcze północnej Polski oraz sieć korytarzy, ciągłość wschodnio-europejskich obszarów przyrodniczych może być przedłużona aż do zachodnich granic Polski oraz wschodnich Niemiec. Umożliwiłoby to migracje zwierząt w skali kontynentalnej i rekolonizację zachodniej Polski i innych krajów Europy, przez rzadkie gatunki zwierząt i roślin.

Dolina rzeki Lipnicy, zaliczona została do ciągu ekologicznego głównego, a doliny innych, mniejszych cieków, stanowią ciągi ekologiczne wspomagające. Ciągi ekologiczne stanowią

uzupełniający łącznik między obszarami szczególnie cennymi przyrodniczo, przyczyniający się do migracji świata roślinnego i zwierzęcego.

2.4. Środowisko kulturowe

2.4.1. Rys historyczny

Najstarsze ślady pobytu człowieka w rejonie Małogoszcza pochodzą ze schyłkowego okresu paleolitu. Wskazują na to liczne znaleziska archeologiczne z terenu samego Małogoszcza i pobliskich wsi: Bocheńca, Zakrucza, Lasochowa i Kozłowa.

Znacznie bogatsze są w tym rejonie świadectwa egzystencji człowieka neolitycznego. Liczne znaleziska archeologiczne w rejonie Jarkowa i Ptaszyńca są niewątpliwie wyrazem ciągłości osadniczej w tych okolicach. W okresie neolitu, ludność, w rejonie Małogoszcza przyciągał surowiec do produkcji narzędzi – krzemień. Ponadto, na osadnictwo w tym rejonie, wpływ miała gęsta sieć rzeczna; w której ówczesny człowiek znajdował wodę, ryby, bobry oraz gęste bory; w których polował na dzikie zwierzęta, zbierał miód, a w dolinach rzek uprawiał gleby.

Pierwsze wzmianki o Małogoszczu pochodzą z Bulli arcybiskupa gnieźnieńskiego z roku 1136. Innym dokumentem potwierdzającym istnienie grodu małogoskiego jest przywilej księcia Henryka Sandomierskiego z roku 1165, który zezwalał braciom zakonnym z Zagości łowić bobry w rzece Łososinie, położonej nieopodal osady. W roku 1408 król Władysław Jagiełło potwierdził posiadanie praw miejskich nadanych na prawie niemieckim. Nadał również herb królewski, który do dziś widoczny jest nad wejściem do kościoła parafialnego, obok Orła Jagiellońskiego i herbu Wazów. Burmistrz i Rada Miejska używali pieczęci herbowej do roku 1869, kiedy to na skutek zaangażowania w walki narodowo-wyzwoleńcze Małogoszcz stracił prawa miejskie.

Nazwa „Małogoszcz” posiada kilka interpretacji. Aleksander Bruckner tłumaczy tę nazwę jako „rzadko gość” lub „mały handel”. Miejscowa legenda głosi, że nazwa grodu, a następnie miasta wywodzi się od pierwszego kasztelana małogoskiego – Małogosta, który otrzymał tę godność z rąk króla Bolesława Śmiałego za rycerskie zasługi.

Brak jest danych sytuujących jednoznacznie miejsce grodu kasztelańskiego. Zwiadowcze prace archeologiczne nakazują przypuszczać, że kasztelański gród małogoski był zlokalizowany na Ptaszyńcu. Najprawdopodobniej funkcjonował już za Bolesława Chrobrego i pełnił rolę strażnicy wewnętrznej, jak i ośrodka administracyjnego.

Funkcję strategiczną i gospodarczą spełniał Małogoszcz do drugiego najazdu Tatarów na Polskę, do roku 1259. Zimą tego roku Tatarzy spalili doszczętnie gród i podgrodzie na Ptaszyńcu. Ocalała ludność osiedliła się w kotlinie oddalonej o 3 km w kierunku zachodnim od Łososiny, dając w ten sposób początek „Nowemu Małogoszczowi”. O wyborze nowego miejsca zdecydowało szereg przyczyn, a w szczególności krzyżowanie się szlaków handlowych przebiegających z południa na północ oraz ze wschodu na zachód.

Na dzisiejszym miejscu Małogoszcz został zlokalizowany w 1270 r., na prawie magdeburskim. W 1273 r. w Małogoszczu przebywała żona Bolesława Wstydlwego – Kunegunda. W późniejszych latach miasto odwiedzali także: Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk, Anna Jagiellonka i Stefan Batory.

Król Kazimierz Wielki ufortyfikował miasto oraz ufundował w 1343 r. drewniany kościół pw. św. Mikołaja i bogato go uposażył. W tym czasie wydzielono część kościelną miasta dla Jana, kanonika krakowskiego z Buska, za zasługi oddane kurii papieskiej. Był to obszar ciągnący się na zachód rynku do cmentarza, między drogami z Małogoszcza do Lasochowa oraz Kozłowa. Został nadany plebanowi w celu osadzenia tam mieszczan. Wówczas w mieście żyło ok. 816 mieszkańców.

W 1344 r. król Kazimierz Wielki wydał przywilej dla kupców na przewóz towarów na trasie Kraków – Toruń, która prowadziła przez miasta: Jędrzejów, Małogoszcz, Kurzelów, Przedbórz, Piotrków. Ponadto, w mieście rozwijały się rzemiosła: piekarstwo, piwowarstwo, młynarstwo, hodowla, bartnictwo.

Małogoszcz, prawa miejskie, oficjalnie otrzymał dnia 1 kwietnia 1408 r. w Żarnowcu, od Króla Władysława Jagiełły, który potwierdził nadanie miastu korzystnego prawa magdeburskiego. Obecne są wzmianki historyczne, że prawa miejskie dla miasta, nadano już w 1273r., w trzy lata po lokacji miasta, z rąk Bolesława Wstydlwego.

Miasto rozwijało się dzięki handlowi i gospodarce. Miasto posiadało komorę celną, a cło pobierali: w 80% tenentariusz i kasztelan, w 10% pleban i w 10% kolegiata kurzelowska. W XV w. w mieście działały: łaźnia, szkoła. Istniał tu także kościół pw. św. Krzyża wraz ze szpitalem. Ok. 1614 r. pojawia się wzmianka o ratuszu (pierwszy drewniany istniał na początku XVII w., w 1614 r. przystąpiono do budowy murowanego, który przetrwał do 1827 r., potem został rozebrany). Wcześniej wybudowano kamienice wokół rynku.

W okresie reformacji starostą miasta został arianin – Stanisław Sobek z Sulejowa – podskarbi koronny i kasztelan sandomierski. W drugiej połowie XVI w. przez Małogoszcz przebiegał szlak handlowy Warszawa – Kraków. Pod koniec XVI w. w mieście odbywały się 3 jarmarki. W XVII w. król Zygmunt III Waza potwierdził przywileje wcześniej nadane miastu. W 1629 r. w Małogoszczu po stronie królewskiej było 146 domów, a po stronie kościelnej – 24. W sumie mieszkało tu ponad 1000 mieszczan. W mieście rozwijały się handel i rzemiosło. W oparciu o lokalne surowce rozwinęło się garncarstwo, szewstwo, płóciennictwo i bednarstwo. Wzrost dochodów miasta wpłynął na rozbudowę obiektów t.j. kościoły (3), szpital-przytułek, szkoła, plebania.

W 1629 r. miasto zostało spalone przez Szwedów, co zahamowało życie handlowe i gospodarcze. Sytuacja miasta pogorszyła się na skutek zarazy w 1673 r., kiedy to zmarła ok. 1/3 mieszkańców. W 1677 r., na skutek pożaru, spłonęła większość miasta; zachowało się jedynie 41 domów, 518 ludzi zginęło, a miasto zostało zrujnowane.

W 1794 r. gościł w Małogoszczu Tadeusz Kościuszko. Po przegranej bitwie pod Szczekocinami zamieszkał w najokazalszym budynku – plebanii, pozostałe pomieszczenia zamieniono na lazaret, z którego korzystał m.in. ranny Bartosz Głowacki. Na terenie Małogoszcza pochowani

zostali generałowie Jan Grochowski i Józef Wodzicki.

W tym czasie ukonstytuowała się w mieście gmina żydowska – istniały: bożnica, cmentarz, mykwa. Ponadto działały tu: szkoła podstawowa, browar, stacja pocztowa.

Na mocy traktatu rozbiorowego, w 1795 r., Małogoszcz wszedł we władanie Austriaków do 1809 r., później należał do Rosjan. Miasto miało również swój udział w powstaniu styczniowym 1863 r. W lutym 1863 r. doszło tu do starć wojsk powstańczych gen. Langiewicza oraz Jeziorańskiego z wojskami rosyjskimi. Przewaga liczebna wroga zmusiła powstańców do wycofania się. Na polu walki zginęło wówczas 300 żołnierzy. W odwecie Rosjanie zniszczyli miasto, wielu mieszkańców zesłano, a miasto zostało pozbawione w 1869 r. praw miejskich. Fakt ten spowodował upadek rzemiosła i handlu.

Kolejne wydarzenia historyczne nie oszczędziły Małogoszcza. Przez Małogoszcz na przełomie 1914 i 1915 r. przebiegała linia frontu I wojny światowej.

Dnia 5 września 1939 r., wraz z przemarszem kolumny wojsk niemieckich w drodze do Kielc, w Małogoszczu rozpoczęła się II wojna światowa. Przed wejściem okupantów, mieszkańcy ukryli pomnik Tadeusza Kościuszki. Jesienią 1939 r. sytuacja w mieście ustabilizowała się, uruchomiono podziemne nauczanie dla młodzieży. Na terenie miasta, już w początkowym okresie okupacji, utworzono zręby ruchu oporu. Członkowie ZWZ-AK powołali w Małogoszczu placówkę pod kryptonimem „Wierna”, jej komendantem został Władysław Wroński.

W sierpniu 1942 r. miała miejsce eksterminacja ludność żydowskiej miasteczka. Wraz z zatrzymaniem się frontu na Wiśle, Niemcy utworzyli tu obóz, który działał do początku 1945 r. W połowie stycznia do Małogoszcza wkroczyła Armia Czerwona.

Po wojnie wójtem Małogoszcza został Piotr Kubas z Bocheńca, jednak faktyczną władzę sprawował kapitan wojsk rosyjskich Pithorn. Od 1954 r. w następstwie nowej reformy polityczno-administracyjnej Małogoszcz utracił rangę stolicy gminy i stał się siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej, obejmującej wsie: Leśnicę, Mieronice, Bocheniec i Zakrucze. Układ ten, funkcjonował do roku 1973.

W okresie powojennym miasto zaczęło się rozbudowywać. Powstały nowe zakłady przemysłowe, w tym m.in. fabryka obuwia Wiena zatrudniająca ok. 200 osób. W 1974 r. wybudowano jedną z najnowocześniejszych, jak na ówczesne czasy, cementownię. Powstało wówczas duże osiedle pracownicze, nowa szkoła, przedszkole i żłobek.

W 1991 r. rozpoczęło działalność pierwsze w historii miasta liceum ogólnokształcące (obecnie im. Bohaterów Powstania Styczniowego), dokończono budowę Gminnego Ośrodka Kultury (od 2008 r. Domu Kultury), wykonano prace konserwatorskie renesansowego kościoła parafialnego.

Sukcesem zakończyły się wspólne starania mieszkańców, władz gminnych i Towarzystwa Przyjaciół Małogoszcza o odzyskanie praw miejskich. Na mocy Aktu Nadania Statusu Miasta, Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1995 r. w sprawie nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. z 1995 r., Nr 153, poz. 780), miasto odzyskało prawa miejskie utracone w 1869 r. Małogoszcz jest ponownie miastem od 1 stycznia 1996 r.

Rys historyczny gminy opracowano na podstawie pierwotnego dokumentu studium, uzupełnionego o materiały ze stron: Historia miejscowości (<https://sztetl.org.pl/miejscowosci>) i Historia miasta (<https://www.malogoszcz.pl>).

Zasoby dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Małogoszcz stanowią stanowiska archeologiczne, układ urbanistyczny miasta Małogoszcza, zabytkowe układy przestrzenne wsi.

2.4.2. Obiekty archeologiczne

Na terenie gminy Małogoszcz, występują **obiekty archeologiczne**, stanowiące zasoby dziedzictwa pradziejowego, występującego pod powierzchnią ziemi, wymagające ochrony, poprzez dostosowanie bieżących zadań inwestycyjnych do potrzeb wynikających z zaznaczenia stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków (wraz ze strefą ochrony) oraz stref ochrony zabytków archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków.

Na terenie gminy Małogoszcz znajdują się następujące **stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego**:

- nad brzegiem zbiornika wodnego na Wiernej Rzece (Łososinie):
 - Bocheniec – obszar AZP 87-60/83 – osada z młodszej epoki kamienia – Nr rej. 691, dział A, data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/691/72;
 - Zakrucze – obszar AZP 86-60/29 – osada kultury łużyckiej – Nr rej. 700, dział A, data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/700/72;
 - Zakrucze – obszar AZP 86-60/30 – osada kultury łużyckiej – Nr rej. 701, dział A, data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/701/72;
- na terenie sołectwa Kozłów:
 - Kozłów – obszar AZP 86-58/36 – osada z okresu wpływów rzymskich – Nr rej. 702, dział A – data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/702/72;
 - Kozłów – obszar AZP 86-58/35 – osada z okresu wpływów rzymskich – Nr rej. 715 dział A
 - – data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/715/72;
- na terenie sołectwa Złotniki, nad rzeką Lipnicą:
 - Złotniki – obszar AZP 88-59/15 – osada kultury łużyckiej – Nr rej. 689, dział A – data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/689/72;
 - Złotniki – obszar AZP 88-59/13 – osada kultury łużyckiej – Nr rej. 716, dział A, data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/716/72;
 - Złotniki – obszar AZP 88-59/16 – osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza – Nr rej. 725, dział A, data wpisu 07.03.1972 r., znak: KL.Va-680/725/72;
 - Złotniki – obszar AZP 88-59/14 – osada kultury łużyckiej – Nr rej. 726, dział A – data wpisu 07.03.1972 r. znak: KL.Va-680/726/72.

Na rysunku wskazano, granice stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

(kolorem czarnym) oraz granice strefy ochrony zabytku archeologicznego (kolorem amarantowym), wynoszącą 25,0 m od granicy wpisu do rejestru.

Na terenie gminy i miasta Małogoszcz, znajdują się **strefy ochrony zabytków archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków**, obejmujące stanowisko lub stanowiska archeologiczne (ślady osadnictwa, osady, cmentarzyska, stanowiska produkcyjne, przebiegów historycznych traktów komunikacyjnych) zdefiniowane w art. 3, pkt 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710) i objęte ochroną prawną na podstawie art. 6 ust. 1, pkt 3 cyt. ustawy, znane z badań Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), danych bibliograficznych i archiwalnych oraz inspekcji terenowych. Zasięg stref został określony wraz z zakresem potencjalnego oddziaływania odnotowanych w terenie faktów osadniczych na krajobraz kulturowy.

Największe skupiska stref ochrony zabytków archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków, znajdują się na terenie gruntów miejscowości Bocheniec, Karsznice, Złotniki, Lasochów, Wiśnicz, Małogoszcz, a pojedyncze stanowiska znajdują się na terenie sołectw Leśnica, Zakrucze, Kozłów, Żarczyce Małe i Duże.

Na terenie wzniesieniu na północ od kopalni Małogoszcz, na terenie złoża „Leśnica – Małogoszcz”, znajduje się cenna strefa ochrony zabytku archeologicznego ujętego w ewidencji zabytków wymagająca dalszego rozpoznania, stanowiąca, prawdopodobną lokalizację dawnego grodziska – obiektu o charakterze obronnym.

Na rysunku, strefy ochrony zabytków archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków przedstawiono kolorem czarnym.

Strefa wprowadza zakaz dewastacji terenu poprzez wybiórkę piasku i analogiczne formy zmiany ukształtowania terenu. W obrębie stref zlokalizowanych na gruntach rolnych dopuszcza się dalsze rolnicze ich użytkowanie, pod warunkiem niedopuszczenia do dewastacji terenu strefy.

Wszelka działalność inwestycyjna w obrębie stref podlega uzgodnieniu ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i jest podporządkowana ŚWKZ.

2.4.3. Obiekty zabytkowe

Miasto Małogoszcz powstało w latach 1260-1273 założone zostało na prawie magdeburskim. Centrum Małogoszcza stanowił wówczas czworokątny rynek o wymiarach 100 x 80 m, w środku którego wybudowano murowany piętrowy ratusz. Z centrum miasta wychodziły cztery główne ulice, w przeciwnych sobie kierunkach. Przy każdej z ulic wylotowych zlokalizowane były prawdopodobnie bramy zamykane na noc. Wzdłuż ulic i pierzei rynku lokalizowane były jednopiętrowe murowane kamieniczki z warsztatami rzemieślniczymi w parterach i mieszkaniami na piętrach, kościół parafialny, budynek szkolny, schroniska dla ubogich i chorych, kilka karczm. Dla zwiększenia bezpieczeństwa mieszczan granice miasta były prawdopodobnie ufortyfikowane.

Szczególny rozkwit budownictwa w Małogoszczu przypadł na przełom XVI i XVII w. Wzniesiono wtedy wiele nowych budynków mieszkalnych, obiekty użyteczności publicznej oraz budowle sakralne. Wybudowano trzy kościoły: kościół parafialny Wniebowzięcia NMP (istniejący do dziś), kościółek na wzniesieniu Babinek p.w. Św. Stanisława (aktualnie kaplica cmentarna) oraz kościół Św. Krzyża (nie istniejący już), budynek dla chorych i starców „Betania”, szkołę, budynek plebanii, łaźnię miejską oraz osiem karczm.

Od połowy XVI w. nastąpiło ożywienie w mieszczańskim ruchu budowlanym, co wiązało się ze wzrostem dochodów Małogoszczan. W 1629 r. miasto liczyło 175 budynków, w przeważającej części były to budynki drewniane, jedynie domy w rynku były murowane. Późniejsze wydarzenia historyczne (najazd szwedzki) oraz liczne pożary spustoszyły miasto, zmniejszając jego zasoby mieszkaniowe. Ożywienie ruchu budowlanego w mieście nastąpiło dopiero w epoce Stanisławowskiej i trwało do trzeciego rozbioru. Zabudowa odbywała się wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez miasto. Początkowo budowano przy trakcie do Karsznic i Chęcín, później przy drogach wychodzących w kierunku Warszawy i Krakowa.

Historyczny układ urbanistyczny Małogoszcza zachował się do dnia dzisiejszego pomimo modernizacji osady i lokalizacji cementowni i jej zaplecza socjalnego.

Obszar gminy odzwierciedla procesy kształtowania się współczesnego układu przestrzennego wsi kieleckiej. Teren gminy był zasiedlony już prawdopodobnie we wczesnym średniowieczu (pierwsze wzmianki o wsiach Rembieszycie, Żłotniki, Żarczyce pochodzą z XII w.). Stabilizacja układów nastąpiła w wiekach średnich. Wsiom średniowiecznym i późniejszym układom osadniczym towarzyszył niwowy układ pól i trójpólowa gospodarka.

Pod względem etnograficznym obszar ten należał do dwóch grup etnograficznych – Sandomierzan i Krakowian. Różnice kulturowe między tymi grupami tkwią głównie w strojach ludowych, mniej w innych dziedzinach kultury.

Na układ przestrzenny wsi, urządzanych do poł. XIX w., znaczący wpływ miały stosunki własnościowe panujące na przedmiotowym terenie. Typowe stare układy przestrzenne (średniowieczne?), na terenie gminy to ulicówki np. Rembieszycie i wielodrożnice np. Wola Tesserowa, Mieronice, Żarczyce Duże. Część wsi została częściowo przebudowana np. w oparciu o istniejące stare drogi t.j. Mniszek i Żłotniki, część natomiast posiada całkowicie nową lokalizację np. Leśnica. Wsie urządzone w poł. XIX w. otrzymywały kształt rzędówki, lokalizowanej po jednej stronie drogi, najczęściej północnej oraz ulicówki zabudowywane obustronnie. Wskazanie ewentualnych form pierwotnych wsi wymaga odpowiednich badań archiwalnych. Kolejne przeobrażenia i przebudowy wsi spowodowały, że do czasów dzisiejszych przetrwały nieliczne pojedyncze fragmenty, podobnie stało się z konkretnymi obiektami zabudowy.

W granicach gminy Małogoszcz, znajduje się szereg zabytkowych obiektów architektury i budownictwa, stanowiących pozostałości historycznie ukształtowanej zabudowy, posiadającej cenne walory kompozycyjno – przestrzenne i architektoniczne. Część z nich została wpisana w całości lub w części do rejestru zabytków. Obiekty te podlegają bezwzględnej ochronie w zakresie określonym w poszczególnych decyzjach dotyczących wpisu. **Czcionką pogrubioną** wyróżniono **obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa świętokrzyskiego** oraz ich aktualny **numer w rejestrze**, a na rysunku, obiekty te, zaznaczono kolorem amarantowym. Czcionką zwykłą wypisano obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, a na rysunku, obiekty te, zaznaczono kolorem czarnym.

Oprócz nieruchomości obiektów zabytkowych w świątyniach znajdują się również tzw. ruchome dobra kultury stanowiące wystrój i wyposażenie kościołów.

Bocheniec

kapliczka przydrożna, mur., początek XX w.,
młyn nad rzeką, mur., XIX/XX w.

Bocheniec (Dolki)

kapliczka przydrożna (obok domu nr 8), mur., 1952 r.

Bocheniec (Nowa Wieś)

cmentarz z okresu I wojny światowej (dz. nr ewid. 366), ok. 1914 -1915 r.,
dom nr 59, wł.: Marian Gajek, pocz. XX – nie istnieje.

Karsznice

Karsznice (Nowa Wieś) (dz. nr ewid. 107), cmentarz wojenny I), ok. 1914 -1915 r.

Kozłów

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Narodzenia NMP, nr rej. 110/1-2 z dnia 08.07.2008 r.,

- **kościół, mur., 1515 r., rozb. 1664 r., odbudowany po pożarze w 1927 r.,**
- **dzwonnica, mur., XIX/XX w.,**
- cmentarz przykościelny, XIX-XX w., (poza rej.),
- ogrodzenie z bramkami i 4 kapliczkami, mur. XIX w., (poza rej.),
- plebania, drewn., na podmur. mur., l.30 XX w. (poza rej.),

Cmentarz parafialny rzymsko-kat., XIX-XX w.,

Kaplica cmentarna, mur. z cegły, I poł. XIX w.

Lasochów

Zespół podworski, nr rej 11/1-2, z dnia 16.08.2007r.,

- **budynek dworu, XVIII/XIX w., przebud. W 1907 r.,**

- **fragment parku obwiedziony z trzech stron rowem z wodą, XIX w.,**
- gorzelnia, mur. 2 poł. XIX, przebud. na magazyn 1943 (poza rej.),
- stodoła, drewn. 2 poł. XIX w. (poza rej.).

Leśnica

Założenie pofolwarczne, XVIII w., nr rej. 111 z dnia 08.07.2008 r.,

dom nr 59, drewn. 1900, – nie istnieje.

Lipnica

kapliczka, św. Jana Nepomucena, mur. ok. 1880 r.

Małogoszcz

Układ urbanistyczny, XIII – XIX w.,

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP, Nr rej. A.112/1-3 z dnia 08.07.2008 r.

- **kościół, mur., 1593-1595 i 1624 r.**
- **dzwonnica, drewn., połowa XIX w.**
- **plebania, mur., XVI/XVII w.,**
- cmentarz przykościelny, XVIII-XIX w., (poza rej.),
- ogrodzenie z bramami i schodami, mur. XVII-XIX (poza rej.),

Kościół cmentarny – kościół fil. p.w. św. Stanisława, 1595 r., z fundacji ks. Jakuba Chrostkowica, Nr rej. A.113 z dnia 08.07.2008 r.,

Cmentarz żydowski, 2 połowa XIX w., Nr rej. A.114 z dnia 08.07.2008 r.,

Cmentarz parafialny rzymsko-kat., prawdopodobnie XVII w.,

Cmentarz wojenny (ok. 1914 -1915) – cmentarz na wzgórzu Babinek.

ul. Chęcińska

- *dom nr 13, drewn. 2 poł. XIX w., - nie istnieje*
- dom nr 6, mur., początek XX w.,
- dom nr 15, drewn.-mur. ok. 1900 r.,
- dom nr 30, mur. z cegły, ok. 1910 r.,
- dom nr 50, drewn. na podmur. z kamienia, ok. 1900 r.,
- kapliczka św. Jana Nepomucena, mur. 1905 r.

ul. Grochowska

- *dom nr 3, mur., pocz. XX w., - nie istnieje*
- dom nr 6, mur., pocz. XX w.,
- kapliczka, mur. XIX w.

ul. Jędrzejowska

- dom nr 3, mur., początek XX w.

ul. Kościelna

- dom narożny nr 1, ul. Kościelna/Piłsudskiego, mur. ok. 1900 r.,
- dom narożny nr 2, ul. Kościelna/ pl. Kościuszki, mur., 4 ćw. XIX,
- dom nr 4-6, mur., początek XX w.
- dom nr 5, mur., początek XX w.

pl. Kościuszki

- dom nr 9, mur. 4 ćw. XIX w,
- dom nr 10, mur., ok. 1900 r.

ul. 3 Maja

- bud. inwentarsko-gospodarczy, (posesja nr 16) drewn., na podmur. z kamienia., początek XX w.
- dom nr 26, ob. nie użytkowany, drewn., na podmur. z kamienia, ok.1900 r.
- dom nr 30, drewn., na podmur. z kamienia, początek XX w,
- dom nr 32, drewn., na podmur. z kamienia., ok. 1910.

ul. Warszawska

- dom narożny ul. Warszawska 2/Langiewicza, mur., pocz. XX w.
- dom nr 21, drewn., na podmur. z kamienia., 1909 r.,
- dom nr 23, drewn., na podmur. z kamienia., l. 20-30 XX w.,
- dom nr 25, drewn., na podmur. z kamienia., ok. 1900 r.,
- dom nr 43, drewn. na podmur. z kamienia., 1 ćw .XX w.
- dom nr 53 i stodoła, dom drewn. na podmur. z kamienia, stodoła drewn. 1 ćw. XX w.,
- dom nr 55, drewn., na podmur. z kamienia, l. 20-30 XX w.,
- kapliczka, mur., początek XX w,
- dawna szkoła, obecnie sklep, ul. Warszawska nr 12, mur. 1910 r.

ul. Włoszczowska

- dom narożny nr 20, mur., 1902 r.,
- *dom nr 34, drewn. 2 poł. XIX, – nie istnieje*
- *dom nr 1, przy drodze do Kozłowa (poza ulicami) drewn. ok. 1920, – nie istnieje.*

Mieronice

Pozostałość zespołu dworskiego, nr rej 115 z dnia 08.07.2008r.,

- **park pofolwarczny, krajobrazowy, XVIII w.,**
- **rządcówka, 2 poł. XIX w.,/1950 r. – budynek nie istnieje, (poza rej.),**

- budynek administracyjny, l. 20-te XX w., – *budynek nie istnieje*, (poza rej.),
- Cmentarz wojenny (dz. nr ewid. 823), ok. 1914 -1915 r.,
dom nr 25, drewn., k. XIX, – nie istnieje
dom nr 69, wł: Marian Mroziński, drewn., k. XIX, – nie istnieje.

Mniszek

Kapliczka Matki Boskiej (dz. nr ewid. 355), mur., XIX w.

Rembieszce

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. św. Piotra i Pawła, nr rej. 116 z dnia 08.07.2008 r.,

- **kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, drewn., 1798-1799 r.,**
- dzwonnica, drewn., II poł. XIX w., (poza rej.),
- ogrodzenie z żeliwnymi bramkami, mur., 1929 r., (poza rej.),
- cmentarz przykościelny, XIX w., (poza rej.),

Cmentarz parafialny rzymsko-kat., 1 poł. XIX w.

Zakrucze

Zespół dworca PKP Małogoszcz

- budynek dworcowy, mur. 1885/1920 r., arch. Jan Rybicki,
- budynek gospodarczy, mur., koniec XIX w. – pocz. XX w.

Cmentarz wojenny I, (Małogoszcz – Stacja), zachowane 2 mogiły z 1914 -1915 r.,

Cmentarz wojenny II, (Małogoszcz – Stacja), z 1914 -1915 r.,

Cmentarz wojenny III, (Małogoszcz – Stacja), z 1914 -1915 r.

Złotniki

Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Wszystkich Św., nr rej. 117 z dnia 08.07.2008 r.

- **kościół parafialny p.w. Wszystkich Św., mur., 1666 r., z fundacji opata Aleksandra Denhoffa,**
- cmentarz przykościelny, XVII w., (poza rej.),
- ogrodzenie z kapliczką i bramą, mur., 1938 r., (poza rej.),
- organistówka, drewn., 2 poł. XIX w.,

Cmentarz parafialny rzymsko-kat., XVIII/XIX w.,

dom nr 37, drewn., ok. 1915 – nie ma w nowych kartach zabytków.

Żarczyce Duże

Cmentarz wojenny z ok. 1914 -1915 r.,

Cmentarz parafialny rzymsko-kat., XX w.

Wszystkie obiekty zabytkowe, stanowiące obiekty kultu religijnego lub obiekty użyteczności

publicznej znajdują się w dobrym stanie technicznym i są użytkowane. W gorszej sytuacji są budynki mieszkalne, często opuszczone, o standardach odbiegających od wymagań egzystencjonalnych.

2.4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej i krajobrazowej

Na terenie miasta Małogoszcz obowiązują **strefy ochrony konserwatorskiej**, obejmujące układ urbanistyczny miasta, który wraz z obiektami zabytkowymi, stanowi najcenniejszy zasób środowiska kulturowego w tym rejonie.

Strefa „A”

Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej obejmującej obszary szczególnie wartościowe o bardzo dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej do bezwzględneho zachowania. W strefie zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich i konieczność opracowania planu szczegółowego i rewitalizacji. W strefie „A” obowiązuje:

1. Zachowanie zabudowy zabytkowej i mającej charakter historyczny,
2. Możliwe jest adaptowanie, odrestaurowanie lub wymiana zabudowy w celu przystosowania jej na zaspokajanie współczesnych potrzeb społeczeństwa.
3. Teren rynku wraz z przyległą zabudową winien być przedmiotem opracowania szczegółowego, mającego na celu określenie docelowej formy przestrzenno – estetycznej. Postuluje się eliminację zieleni publicznej jako formy wynikowej powojennej polityki zazieleniania układów staromiejskich.

Strefa „B”

Strefa ochrony konserwatorskiej, która obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania, istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Możliwe są tu modyfikacje układu funkcjonalno-przestrzennego, przy czym zakres wymagań konserwatorskich i ramy dopuszczalnej ingerencji współczesnej urbanistyki muszą być określone indywidualnie dla każdego zespołu. Obejmuje ulice wraz z zabudową, stanowiące historyczne drogi komunikacji wylotowej z miasta.

1. Postuluje się stopniowe eliminowanie zabudowy zagrodowo – gospodarczej i przekształcanie jej na miejską, zachowując skalę i formę istniejącej substancji budowlanej.
2. Ulice te winny mieć określone ścisłe linie zabudowy, stanowiące jedną z wytycznych wskazań lokalizacyjnych.
3. Wysokość zabudowy II kondygnacje.

Strefa „E”

Strefa ochrony ekspozycji, która obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych, głównie poprzez wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenia jej nieprzekraczalnych gabarytów. W zależności od

konfiguracji oraz wyniosłości obiektów dominujących, obszar objęty ochroną ekspozycji może być bardzo różny. Dlatego też graficznie wyznaczona na planach strefa „E” najczęściej sygnalizuje tylko problem niezbędnej ekspozycji elementów zabytkowego układu przestrzennego. Strefę tę wprowadza się, gdy analizowany zespół przedstawia wybitne walory sylwetowe.

W granicach miasta, strefa stanowi powiązanie widokowe wzgórza cementarnego wraz z kościołem Św. Stanisława z dominantą przestrzenną kościoła parafialnego.

1. Wszelkie poczynania inwestycyjne winny uwzględniać eksponowanie obu elementów i podkreślać ich współzależność funkcjonalno-przestrzenną.
2. Nie dopuszcza się lokalizacji obiektów, które mogłyby destrukcyjnie wpłynąć na eksponowanie tej kompozycji urbanistycznej.

Strefa „K”

Strefa ochrony krajobrazu, która obejmuje obszar krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym.

W granicach gminy, istniejące wglądy widokowe na sylwetę miasta, powinny być podporządkowane potrzebie zachowania rolniczo-leśnego krajobrazu.

Strefa „W”

Strefa ochrony archeologicznej, **nie występuje na terenie gminy Małogoszcz**. Strefa obejmuje rozpoznane i potencjalne obszary eksploatacji archeologicznej, które winny być wyłączone spod zabudowy.

Na terenie gminy Małogoszcz, istnieją jedynie liczne stanowiska archeologiczne, w granicach których obowiązuje informowanie ośrodka archeologicznego o podjęciu prac ziemnych związanych z inwestowaniem i wykonywaniem prac pod nadzorem Ośrodka Archeologicznego.

2.5. Rolnictwo

2.5.1. Rolnictwo w gminie na tle województwa

Miasto i gmina Małogoszcz, w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, została zakwalifikowana do obszarów o mało korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa. Użytki rolne gminy charakteryzują się średnio niską wartością jakości rolniczej. Oznacza to, że średni areal przeliczeniowy tych użytków usytuowany jest nieco powyżej V klasy bonitacyjnej. Znaczny jest tutaj udział użytków zielonych w ogólnym areale użytków rolnych.

Głównym zagrożeniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki poziom gleb kwaśnych kształtujący się w przedziale 61–80% gleb (średnie zakwaszenie gleb w województwie wynosi 44%). Ważną cechą gleb na omawianym terenie jest również wysoki udział ekosystemów rolniczych okresowo lub trwale nadmiernie przesuszanych. Gleby te zapewniają względnie wierne plony w latach mokrych i przy prawidłowym rozłożeniu opadów atmosferycznych. Natomiast w okresach utrzymującej się suszy cechują się wysoką zawodnością plonowania, stwarzając duże ryzyko

gospodarowania.

Gmina Małogoszcz, w Planie województwa, pod względem działalności rolniczej, zaliczona jest do obszarów problemowych:

- marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej,
- obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW).

Pozycja funkcji rolniczej w gminie ma znaczenie uzupełniające, produkcja rolnicza jest ukierunkowana na zaspakajanie własnych potrzeb.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni w gminie Małogoszcz, zawarty jest w przedziale 52-56 pkt. (w skali 120,0 pkt stosowanej przez Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach). Dla województwa świętokrzyskiego, wskaźnik ten wynosi 69,3 pkt, a dla Polski 66,6 pkt. Na wielkość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej decydujący wpływ wywierają jakość i przydatność rolnicza gleb, agroklimat, rzeźba terenu i stosunki wodne gleb.

Teren gminy Małogoszcz, znajduje się w obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), wyznaczanych przez Instytut IUNG w Puławach. Tereny ONW dominują w centralnej i północno-zachodniej części województwa świętokrzyskiego.

2.5.2. Warunki glebowe produkcji

Użytki rolne na terenie gminy Małogoszcz charakteryzują się średnio niską wartością rolniczą, o wskaźniku bonitacji 0,84 pkt, co oznacza, że średni hektar przeliczeniowy wynosi nieco ponad V kl. bonitacyjną.

Najcenniejsze rolniczo gleby gminy Małogoszcz koncentrują się w jej południowej, tworząc zwarty układ pasmowo-płatowy, obejmujący wsie: Złotniki, Wygnanów, Żarczyce Duże i Małe, Lasochów, Ludwinów oraz wschodnią część Kozłowa. Przeważnie są to rędziny brunatne wykształcone ze skał kredowych o odczynie obojętnym lub lekko zasadowym. Grunty te w zależności od ukształtowania terenu i warunków wodnych zaliczone zostały do kompleksów 2-go lub 3-go o najwyższej w gminie przydatności rolniczej. Stanowią one wyłącznie grunty orne.

Drugim obszarem koncentracji gruntów o wyższej przydatności rolniczej są tereny położone w sołectwie Mieronice. Gleby te utworzone są z twardych wapieni górnopaleozoicznych z dużą ilością części szkieletowych w warstwie górnej. Charakteryzują się relatywnie niższą przydatnością rolniczą i zalicza się je do kompleksu 3-go, rzadziej 2-go. Gleby te wykazują trudniejsze warunki w uprawie mechanicznej.

Większą część łąk i pastwisk na terenie gminy Małogoszcz, stanowią grunty organiczne takie jak: torfy niskie, mursze i murszowate. Duże masywy łąk i pastwisk zlokalizowane są we wsiach: Złotniki, Żarczyce Małe, Mniszek i Kozłów. Użytki zielone skupiają się w dolinach głównych rzek: Lipnicy, Białej Nidy i Wiernej Rzeki oraz ich dopływów. Zalicza się je do kompleksów 2z i 3z, o średniej i niskiej przydatności rolniczej. Użytkom zielonym, zwłaszcza w południowej i wschodniej

części gminy towarzyszą gleby okresowo nadmiernie uwilgotnione, stanowiące kompleksy 9 i 8, w tym część z nich stanowi gleby organiczne.

Przeważającą część terenu gminy zajmują gleby brunatne wyługowane i kwaśne, wytworzone z piasków luźnych lub słabo gliniastych. Zaliczane są one do kompleksów o niskiej przydatności rolniczej. Kolejną grupą gleb są rędziny, wśród których przeważają rędziny czarnoziemne odznaczające się wysoką przydatnością rolniczą, średniej i słabej jakości rędziny brunatne oraz mało przydatne rolniczo rędziny o niewykształconym profilu. Rędziny wytworzone są ze skał kredowych lub z wapieni górnajurajskich. Niewiele jest gleb bielcowych, pseudobielcowych (mało żyznych) i czarnych ziem właściwych i zdegradowanych (szarych o zmiennej urodzajności). W dolinach cieków, występują również gleby torfowe, bagienne, murszowe, mady i glejowe.

Wartość gleb dla rolnictwa najlepiej charakteryzują **kompleksy rolniczej przydatności gleb**. Kompleks jest typem siedliskowym gleby, z którym wiąże się odpowiedni dobór roślin uprawnych. Wskazuje, jakie zespoły roślin, będą najlepiej i najwierniej plonować, w obrębie grupy gleb zaliczanych do danego kompleksu. Kompleksy rolniczej przydatności gleb znacznie dokładniej niż klasyfikacja bonitacyjna pozwalają ocenić przydatność gospodarczą gleby.

Pod względem rolniczej przydatności gleb, na terenie gminy Małogoszcz, najwięcej jest kompleksów: pszennego dobrego, żytniego słabego, żytnio-lubinowego i pszennego wadliwego.

Kompleks 2 – **pszenny dobry**, tworzą gleby rędzinowe o średnio wysokiej wartości ekologicznej i dobrej urodzajności. Odznaczają się umiarkowaną wiernością plonowania. Udają się pod wszystkie rośliny uprawne, ale na glebach należących do tego kompleksu, szczególnie zaleca się uprawę: pszenicy ozimej, jęczmienia jarego, buraków cukrowych, koniczyny czerwonej, owsa, buraków pastewnych. Należą do klas bonitacyjnych IIIa i IIIb. Gleby te posiadają najlepsze właściwości w granicach w całej gminie Małogoszcz.

Kompleks 3 – **pszenny wadliwy**, obejmuje gleby położone w korzystnych warunkach klimatycznych ale o znacznie zróżnicowanych warunkach geomorfologicznych. Wytworzony jest z gleb rędzinowych o średniej wartości ekologicznej i dobrej urodzajności, ale o dużej zawodności plonowania, uzależnionej od warunków atmosferycznych. Wchodzi w jego skład gleby klasy IIIb, IVa i IVb. Na glebach tych zaleca się uprawę: pszenicy ozimej, jęczmienia jarego, ziemniaków, marchwi pastewnej.

Kompleks 6 – **żytni słaby**, grupuje gleby lekkie, zbyt przewiewne i przeważnie za suche. Wytworzony jest z gleb brunatnych wyługowanych i kwaśnych. Gleby te cechują się niską wartością ekologiczną i słabą przydatnością rolniczą. Nadają się do uprawy roślin o niskich wymaganiach glebowych. Gleby tego kompleksu wskazane są do zastosowania nawodnień rolniczych, co znacznie polepsza ich plonowanie. Na glebach tych zaleca się uprawę: żyta, ziemniaków, owsa, gryki i tytoni lekkich. Należą do niego gleby klas V i IVb.

Kompleks 7 – **żytnio – lubinowy**, wytworzony jest z gleb brunatnych silnie kwaśnych lub piaszczystych oraz z silnie przesuszonych rędzin. Obejmuje gleby zbyt suche i jałowe dla użytkowania

rolniczego. Skrajna jałowość, silna przepuszczalność oraz brak zdolności akumulacyjnych ogranicza dobór roślin do żyta i łubinu. Tereny, na których zalegają gleby należące do tego kompleksu ze względu na niską przydatność dla rolnictwa, powinny być przeznaczane pod zalesienia. Należą do niego gleby klas VI i V.

Na obszarze gminy, w małych rozproszonych fragmentach występują kompleksy: żytni bardzo dobry, żytni dobry zbożowo – pastewny słaby i mocny,

Kompleks 4 – **żytni bardzo dobry**, charakteryzuje się najlżejszymi glebami spośród kompleksów psennych. To kompleks lekki w uprawie, obejmujący gleby klasy IIIa, IIIb i IVa. Przy dobrym nawożeniu i umiejętnej pielęgnacji nadaje się do uprawy niemal wszystkich roślin, ze wskazaniem pod uprawę: pszenicy ozimej, żyta, jęczmienia jarego, ziemniaków, buraków cukrowych.

Kompleks 5 – **żytni dobry**, odznacza się zróżnicowanymi warunkami klimatycznymi i geomorfologicznymi. Gleby należące do tego kompleksu są wrażliwe na przesuszenie i uboższe w składniki pokarmowe dla roślin. Nadają się one pod uprawę: żyta, ziemniaków i owsa. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczone są do klasy IVa i IVb.

Kompleks 8 – **zbożowo – pastewny mocny**, został wytworzony z gleb rędzinowych lub organicznych o średniej wartości użytkowej ze względu na okresowe nadmierne uwilgotnienie. Spotykamy w nich gleby klasy bonitacyjnej IVa, IVb, IIIb. Nadają się pod uprawę: pszenicy ozimej, owsa, koniczyny czerwonej, buraków pastewnych.

Kompleks 9 – **zbożowo – pastewny słaby**, obejmuje gleby żytnio – ziemniaczane, ulegające silnemu uwilgotnieniu obniżającemu plony żyta, ale jednocześnie podnoszącemu plonowanie roślin pastewnych. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klas IVa, IVb i V.

Użytki zielone na terenie gminy reprezentowane są przez kompleksy: 2z i 3z.

Kompleks 2z – **użytki zielone średnie**, obejmują średniej wartości mady, czarne ziemie oraz gleby organiczne charakteryzujące się zbyt dużym uwilgotnieniem. Spośród użytków zielonych bagiennych i pobagiennych należą tu najlepsze użytki zielone pobagienne (murszowe). Kompleks ten obejmuje średniej wartości gleby mineralne i najlepsze hydrogeniczne, zaliczane do III i IV klasy użytków zielonych. Są to łąki przeważnie dwukośne o wydajności minimalnej ponad 20 q z 1 ha.

Kompleks 3z – **użytki zielone słabe i bardzo słabe**, wytworzone z gleb klasy V i VI, odznaczają się najgorszymi cechami siedliskowymi i hydrogenicznymi, o warunkach skrajnie suchych lub stale mokrych. Ze względu na powyższe gleby tego kompleksu są nieekonomiczne w użytkowaniu rolniczym. Są to najsłabsze, jednokośne łąki (dające bardzo niskie, zawodne plony) i zbyt suche pastwiska.

Pod względem **klasyfikacji bonitacyjnej gruntów ornych**, na terenie gminy Małogoszcz, dominuje klasa V, zajmująca 1 996,43 ha terenu, co stanowi 29,28 % łącznej powierzchni gruntów ornych na terenie gminy, wynoszących razem 6816,98 ha. Kolejna jest klasa VI, zajmująca 1 816,89

ha (26,65 %), następna klasa IVb, zajmująca 1 197,04 ha co stanowi 17,56 % łącznej powierzchni gruntów ornych na terenie gminy. Gruntów ornych w klasie bonitacyjnej IVa na terenie gminy jest 1 000,27 ha, w klasie IIIb jest 652,98 ha, co stanowi odpowiednio: 14,67 % i 9,58 % ogółu gruntów rolnych na terenie gminy. Pozostałe klasy bonitacyjne posiadają znikome znaczenie dla upraw polowych. Klasa IIIa obejmuje 151,25 ha (2,22 %), klasa II – 1,98 ha (0,03 %), a klasa VIz tylko 0,14 ha tylko 0,02 % ogółu gruntów ornych w gminie. Na terenie gminy Małogoszcz **nie ma gleb w I klasie bonitacyjnej**.

Tereny gruntów rolnych (klas II – III), podlegających chronionych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, na rysunku uwarunkowań, zostały przedstawione kolorem żółtym, Tereny pozostałych gruntów rolnych, w klasach IVa – VI - nie podlegających ochronie, pozostawione są bez wyróżnienia kolorem.

Pod względem bonitacji gleb ornych w poszczególnych sołectwach, najlepsze gleby, w II klasie bonitacyjnej, występują jedynie w dwóch sołectwach: Lasochowie (0,32 ha) i w Żarczycach Małych (1,66 ha), jednak ze względu na niewielki obszar, klasa ta, nie wywiera większego wpływu na ogólną jakość gleb w gminie. Klasa IIIa, w największym areale występuje w granicach sołectw Kozłów (49,74 ha) i Lasochów (32,97 ha), w pozostałych sołectwach jest nieliczna, lub nie występuje wcale.. Klasa IIIb przeważa w granicach sołectw Złotniki (167,78 ha), Mieronice (88,92 ha), Kozłów (76,94 ha). Gleby w klasie IVa licznie występują w Złotnikach (236,93 ha) i w Mieronicach (134,15 ha). Klasa IVb, w największym areale występuje w sołectwie Wola Tesserowa, gdzie zajmuje 205,6 ha.

Najslabsze gleby orne występują w granicach sołectwa Henryków, w którym występują wyłącznie klasy bonitacyjne V i VI oraz w Mniszku i Wrzosówce, gdzie klasa IVb jest nieliczna (odpowiednio 1,62 ha i 11,91 ha), a dominują klasy V i VI.

W granicach administracyjnych miasta Małogoszcz dominuje klasa V z arealem 262,06 ha i klasa VI – 189,49 ha. W granicach miasta występuje też jedyny obszar w gminie w klasie VIz- 0,14 ha, przydatny jedynie pod zalesienie.

Klasyfikacja bonitacyjna gruntów ornych na terenie gminy, zostały zestawione w **tab. 5** oraz została przedstawiona na schemacie dołączonym do tekstu.

Pod względem klasyfikacji bonitacyjnej **trwałych użytków zielonych** w gminie Małogoszcz, w łącznej ilości tych użytków wynoszących 1926,85 ha, 1380,33 ha stanowią łąki trwałe (71,64 % wszystkich użytków zielonych), a 546,53 ha zajmują pastwiska trwałe co stanowi 28,36% ogółu użytków zielonych.

W granicach gminy najwięcej jest łąk trwałych w klasie bonitacyjnej IV – 694,35 ha, co stanowi 50,30% łącznej powierzchni zajętej pod łąki. Na drugiej lokacie są łąki w klasie V – 484,80 ha, zajmujące 35,12 % ogółu łąk. Trzecie pod względem zajmowanej powierzchni są łąki w klasie VI- zajmujące 118,21 ha (8,56 % ogółu łąk). Udział klasy II i III jest znikomy, wynoszący odpowiednio

4,11 ha i 78,86 ha (co stanowi 0,3 % i 5,71 %). W granicach gminy, **nie występują łąki trwałe w I klasie bonitacyjnej**.

W ogóle pastwisk trwałych gminy dominują pastwiska w VI klasie bonitacyjnej, zajmujące 251,99 ha co stanowi 46,11 % ogółu pastwisk trwałych gminy. Znaczna ilość jest też pastwisk w V klasie – 206,93 ha, co stanowi 37,86 % ogółu pastwisk. Pastwisk w III i IV klasie jest niewiele; odpowiednio 7,09 ha (1,3%) i 80,51 ha (14,73%). W granicach gminy **nie występują pastwiska trwałe w I i II klasie bonitacyjnej**.

Zarówno łąki, jak i pastwiska, występują zarówno w granicach administracyjnych miasta Małogoszcz jak i granicach wszystkich sołectw. W granicach miasta przeważają łąki w II klasie bonitacyjnej zajmujące 4,11 ha i pastwiska w VI klasie bonitacyjnej, zajmujące 2,96 ha. Poza granicami miasta, II klasa łąk nie występuje.

W granicach sołectw, łąk w klasie III najwięcej jest w Złotnikach (30,17 ha) i w Mieronicach (15,82 ha) a w klasie IV w Złotnikach (95,49 ha) i Mniszku (93,29 ha). Łąk w klasie V najwięcej jest w Złotnikach (88,89 ha), a w klasie VI w Karsznicach (54,44 ha).

Pastwisk w klasie III najwięcej jest w Złotnikach – 1,95 ha, w klasie IV w Żarczycach Małych – 15,95 ha. W klasie V najwięcej pastwisk jest w Rembieszycach – 26,87 ha, a w klasie VI w Lasochowie -49,06 ha.

Klasyfikacja bonitacyjna trwałych użytków zielonych na terenie gminy Małogoszcz, została zestawiona w **tab. 6** oraz została przedstawiona na schemacie dołączonym do tekstu.

2.5.3. Struktura użytków rolnych

W skład **gruntów rolnych** wchodzi **użytki rolne** i **nieużytki**. Użytki rolne składają się z gruntów ornych (R), sadów (S), łąk trwałych (Ł), pastwisk trwałych (Ps), gruntów rolnych zabudowanych (Br), gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych (Lzr), gruntów pod stawami (Wsr), gruntów pod rowami (W).

Ogólna powierzchnia **gruntów rolnych** w gminie Małogoszcz wynosi 9598,52 ha, z czego **użytki rolne** stanowią 9521,99 ha (99,2 % ogółu gruntów rolnych), a **nieużytki** 76,53 ha (0,8% ogółu gruntów rolnych).

Spośród użytków rolnych, najwięcej jest gruntów ornych (R), zajmujących 6816,98 ha co stanowi 71,59 % ogółu użytków rolnych gminy. Grunty orne największy areał zajmują w sołectwie Złotniki – 806,08 ha i na terenie miasta Małogoszcz – 620,47 ha.

Kolejne pod względem zajmowanego areału gruntów są łąki (Ł), obejmujące 1380,33 ha co stanowi 14,50 % ogółu użytków rolnych gminy. Po dodaniu pastwisk (Ps = 546,53 ha), łączna powierzchnia trwałych użytków zielonych w gminie wynosi 1926,85 ha, co stanowi 1/5 wszystkich użytków rolnych w gminie (20,24 % ogółu). Najwięcej hektarów łąk znajduje się w granicach wsi Złotniki (gdzie zajmują 239,60 ha gruntów) i Kozłów (125,80 ha).

Grunty rolne zabudowane zajmują na terenie gminy 398,75 ha, co stanowi 4,19 % użytków rolnych ogółem. Największa powierzchnia zabudowy na roli obejmuje miasto Małogoszcz- 50,44 ha i Złotniki – 42,84 ha.

Istotną część użytków rolnych gminy stanowią również zadrzewione i zakrzewione grunty na użytkach rolnych (Lzr), zajmujące 220,72 ha, co stanowi 2,32 ogółu użytków rolnych w gminie. Największą powierzchnię zajmują w Bocheńcu - 92,33 ha, Leśnicy – 39,45 ha, Wrzosówce – 33,45 ha i Mieronicach – 29,38 ha.

Stawy hodowlane (Wsr) zajmują 72,97 ha, co stanowi 0,77 % ogółu użytków rolnych w gminie. Największy areał stawy zajmują w sołectwach Lasochów – 47,18 ha, Karsznice – 7,22 ha, Rembieszyce – 6,06 ha, Henryków -5,09 ha. Mniejsze obiekty znajdują się również w sołectwach: Kozłów, Ludwinów, Mieronice, Mniszek, Wola Tesserowa, Wygnanów, Złotniki i Żarczyce Duże.

Grunty pod rowami zlokalizowanymi w granicach użytków rolnych zajmują 47,49 ha, co stanowi 0,5 % ogółu użytków rolnych gminy Małogoszcz. Występują zarówno w granicach miasta jak i sołectw, za wyjątkiem sołectwa Wrzosówka, w którym nie występują.

Najmniejszy areał w gminie zajmują sady, stanowiące 0,40 % ogółu użytków rolnych gminy (38,23 ha). Najwięcej sadów jest w granicach miasta Małogoszcz – 13,09 ha i sołectw: Kozłów (5,41 ha), Złotniki (5,23 ha) i Ludwinów (4,99 ha).

Szczegółowa struktura użytkowania gruntów rolnych na terenie miasta i gminy Małogoszcz, została przedstawiona w **tab. 7**.

2.5.4. Warunki agrarne produkcji

Na terenie gminy Małogoszcz, na przestrzeni ostatnich lat, zauważa się tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym spadku średniej powierzchni użytków rolnych przypadających na poszczególne gospodarstwa. Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego, w 2002 r., na terenie gminy znajdowały się 1934 gospodarstwa rolne, w 2010 r. znajdowało się tylko 1586 gospodarstw rolnych, co oznacza spadek ich ilości o 348 gospodarstwa. Średnia powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy, w 2002 r., wynosiła 4,44 ha, a w 2010 r. 4,18 ha. W 2010 r., na terenie powiatu jędrzejowskiego, średnia powierzchnia użytków rolnych wynosiła 5,85 ha, a średnia dla województwa wynosi 3,88 ha, co lokuje gminę powyżej średniej dla województwa, ale poniżej średniej w powiecie jędrzejowskim.

Spośród ogólnej liczby gospodarstw na terenie gminy Małogoszcz w 2010, wynoszącej zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, 1586 gospodarstw rolnych, gospodarstwa te zajmowały powierzchnie:

- do 1 ha – 221 gospodarstw rolnych (14 % ogółu gospodarstw w gminie),
- powyżej 1 ha do 2 ha – 282 gospodarstwa rolne (18 % ogółu gospodarstw),
- powyżej 2 ha do 3 ha – 255 gospodarstw rolnych (16 % ogółu gospodarstw)
- powyżej 3 ha do 5 ha – 345 gospodarstw rolnych (22 % ogółu gospodarstw),)

- powyżej 5 ha do 10 ha – 383 gospodarstwa rolne (24 % ogółu gospodarstw),
- powyżej 10 ha do 15 ha – 66 gospodarstw rolnych (4 % ogółu gospodarstw)
- powyżej 15 i więcej – 34 gospodarstwa rolne (2 % ogółu gospodarstw).

W 2010 r., na terenie gminy było 1464 gospodarstw indywidualnych, co stanowi 92,31 % ogółu gospodarstw w gminie, wynoszącego dla analizowanego roku, 1586 gospodarstw rolnych w gminie. Większość indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie, więcej niż połowę swojej produkcji, przeznacza na potrzeby własne. I tak, 61 gospodarstw na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego przeznaczało od 51% do 75% produkcji własnej, 376 gospodarstw na potrzeby własne przeznaczało 76-99 % produkcji, a 573 gospodarstwa na potrzeby własne przeznaczało całą produkcję (100%). Jedynie 78 gospodarstw nie korzystało z produkcji gospodarstwa do samozaopatrzenie gospodarstwa rolnego (0%).

2.5.5. Rozmieszenie i stan zabudowy rolniczej

Głównym elementem zabudowy rolniczej, jest skupiająca się wzdłuż ważniejszych dróg, drobnotowarowa zabudowa zagrodowa, tworząca charakterystyczne układy liniowe związane bezpośrednio z arealem działek rolniczych. Pewien odsetek zabudowy w gminie, stanowi również rozproszona zabudowa kolonijna i pojedyncze zagrody położone niekiedy w dużym oddaleniu od centrum wsi.

Większość zabudowy zagrodowej, należącej do właścicieli indywidualnych jest w dobrym stanie technicznym, jedynie pojedyncze budynki odbiegają od tego stanu.

Możliwości dostosowania zabudowy zagrodowej do warunków rynkowych ograniczają:

- zgrupowanie zabudowy w zwartych kompleksach, które mogą stwarzać utrudnienia przy lokalizacji funkcji towarowych np. większych obiektów inwentarskich lub przetwórstwa rolno-spożywczego,
- występujące miejscami tendencje do przekształcania w zabudowę wielofunkcyjną, które mogą się nasilać w miarę polaryzacji rynkowej gospodarstw i wywoływać kolizje przestrzenne np. między zabudowa mieszkaniową a towarową zabudową rolniczą,
- funkcjonalność siedlisk związana z niewielką ich powierzchnią zabudowaną i niekiedy zbyt dużą odległością do pól,
- niedobór uzbrojenia w nowoczesną infrastrukturę techniczną.

W zakresie rozwoju usług rolniczych, głównym ograniczeniem jest małe zainteresowanie rolników indywidualnych, tworzeniem zintegrowanych struktur, spółdzielni produkcyjnych, skupiających środowisko wiejskie wokół zagadnień produkcji i zbytu artykułów rolniczych. Dotyczy to takich usług jak: hurt i marketing, usługi zorganizowane na zasadzie „agrobiznesu” to jest powiązania finansowego wszystkich ogniw „łańcucha żywnościowego”, produkcja zintegrowana

z przetwórstwem, usługi na rzecz grup producenckich jak np. przechowywanie, konfekcjonowanie i standaryzacja artykułów żywnościowych, usługi finansowe itp.

2.5.6. Produkcja rolnicza

Teren gminy Małogoszcz odznacza się średnio niską wartością jakości rolniczej. Oznacza to, że średni areal przeliczeniowy tych użytków usytuowany jest nieco powyżej V klasy bonitacyjnej. Znaczny jest też udział użytków zielonych w ogólnym areale użytków rolnych.

Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, zasiewami zbóż oraz uprawą innych roślin objętych było 3930 ha spośród ogólnej powierzchni użytków rolnych gminy (wynoszących w 2010 r. 6634 ha) co stanowi 59 % tychże użytków na terenie gminy Małogoszcz.

Na terenie gminy Małogoszcz, w 2010 r., uprawy obejmowały:

- zboża – 3377 ha (51 % ogółu użytków rolnych gminy), w tym:
 - ✓ pszenica – 557 ha,
 - ✓ jęczmień – 668 ha,
 - ✓ pszenżyto – 705 ha,
 - ✓ mieszanki zbożowe – 300 ha,
 - ✓ żyto – 745 ha,
 - ✓ owies – 330 ha;
- ziemniaki – 204 ha (3 % ogółu użytków rolnych gminy),
- rośliny przemysłowe – 12 ha (0,2 % ogółu użytków rolnych gminy),
- rośliny pastewne 283 ha (4 % ogółu użytków rolnych gminy).

Na terenie gminy Małogoszcz, w 2010 r., zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, pogłowie zwierząt obejmowało:

- bydło – 3460 szt.
- trzoda chlewna – 2037 szt.,
- konie 46 szt.,
- drób – 34751 szt.,
- pogłowie zwierząt w sztukach dużych (DJP) – 3871 szt.

Obsada zwierząt gospodarskich, na 100 ha użytków rolnych wynosiła:

- bydło 52,2 (powiat jędrzejowski 38,1, śr. województwo 33,1),
- trzoda chlewna 30,7 (powiat jędrzejowski 190,2, śr. województwo 69,6),
- drób 523,8 (powiat jędrzejowski 2309,5, śr. województwo 1058,2).

Większa obsada bydła wynika z dość dużej ilości trwałych użytków zielonych w gminie. Brak jak natomiast w gminie większych ferm hodowlanych trzody chlewnej i drobiu.

2.6. Leśnictwo

2.6.1. Rozmieszczenie przestrzenne i struktura własności lasów

Większe kompleksy leśne porastają północną, północno-wschodnią oraz południowo – zachodnią przygraniczną część terytorium gminy. Zajmują również znaczny areał w centralno – zachodniej części, przylegającej bezpośrednio do granic administracyjnych miasta Małogoszcz. Spośród 4 080 ha lasów porastających gminę w 2019 r., większość stanowi lasy prywatne, zajmujące 2444 ha, a lasy publiczne stanowiły 1 636 ha z czego tylko 7 ha stanowiły lasy gminne, a aż 1 629 ha stanowi lasy Skarbu Państwa. Lesistość gminy wynosi 27,9 %.

Większość zwartych masywów leśnych stanowią lasy Skarbu Państwa, choć lasy stanowiące własność prywatną również tworzą większe zwarte arealy w granicach masywów Góry Bochenieckiej i Brogowickiej, w kompleksie Wilczej Haci (Wilczej Gaci) w północnej części gminy, jak i na południe od drogi z Małogoszcza do południowej części sołectwa Ludwinów, w przysiółku Ługi (Pierzchnica). Pozostała część lasów prywatnych jest rozproszona w południowej i południowo – wschodniej części gminy Małogoszcz, wzdłuż dolin rzek Lipnicy i Białej Nidy.

Lasy w północnej części gminy zdominowane są przez świeże siedliska wyżynne, lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), lasu mieszanego wyżynnego świeżego (LMwyżśw), porastającego góry Zabłoty, Grabową i Jezioną. Obniżenia terenu w tych rejonach zajmują głównie siedliska lasu wilgotnego (Lw) i lasu mieszanego wilgotnego (LMw); boru świeżego (Bśw), boru mieszanego świeżego (BMśw); olsu (Ol).

Na zachód od miasta, większe zbiorowiska tworzą kompleksy: lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), lasu mieszanego wyżynnego świeżego (LMwyżśw), boru mieszanego wyżynnego świeżego (BMwyżśw); boru mieszanego świeżego (BMśw), boru świeżego (Bśw). Kompleksy wilgotne zgrupowane są w części należącej do sołectwa Ludwinów.

Lasy zachodniej i południowej części gminy oraz wzdłuż doliny Białej Nidy, zdominowane są przez siedliska borowe: boru świeżego (Bśw), boru mieszanego świeżego (BMśw), boru wilgotnego (Bw), boru mieszanego wilgotnego (BMw); w mniejszym stopniu występują lasy, głównie na siedliskach wilgotnych oraz olsy z olszą czarną (Ol) lub jesionem (OlJ).

Siedliska leśne, występujące na obszarze gminy Małogoszcz, opisano i scharakteryzowano na podstawie danych zawartych w portalu Bank Danych o Lasach i rocznikach statystycznych i Otwartej Encyklopedii Leśnej.

Tabela 8. Struktura powierzchni lasów i gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia miasta/sołectwa [ha]	Powierzchnia lasów L [ha]	Powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych Lz [ha]	Łącznie L + Lz [ha]
1	2	3	4	5	6
miasto					
1.	Małogoszcz	968,2721	70,0143	0,2234	70,2377
sołectwa					
1.	Bocheniec	1126,9632	539,5080	–	539,508
2.	Henryków	208,3653	74,1799	1,1900	75,3699
3.	Karsznice	864,2789	151,1447	2,1400	153,2847
4.	Kozłów	1043,9758	286,9161	8,3820	295,2981
5.	Lasochów	583,4156	102,5516	4,4800	107,0316
6.	Leśnica	604,0431	23,5118	–	23,5118
7.	Lipnica	449,1655	37,9261	1,6800	39,6061
8.	Ludwinów	694,1286	287,7318	2,2826	290,0144
9.	Mieronice	674,7495	93,8453	–	93,8453
10.	Mniszek	467,2358	78,9124	6,3086	85,221
11.	Rembieszycy	523,8709	33,5204	3,1160	36,6364
12.	Wiśnicz	636,1956	260,9867	–	260,9867
13.	Wola Tesserowa	531,8304	0,8700	–	0,8700
14.	Wrzosówka	336,6550	137,3499	–	137,3499
15.	Wygnanów	455,3940	9,5901	1,0400	10,6301
16.	Zakrucze	1370,3137	981,0318	–	981,0318
17.	Złotniki	1297,6053	96,2454	6,9061	103,1515
18.	Żarczyce Duże	1254,2885	808,6121	2,2300	810,8421
19.	Żarczyce Małe	511,4251	56,2763	–	56,2763
Suma		14602,1719	4130,7247	39,9787	4170,7034

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu, stan na 07.2022 r.

Struktura powierzchni lasów i gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na terenie miasta i gminy została zestawiona w tab. 8. Zawiera dane pozyskane z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu.

Zgodnie z danymi, w 2022 roku, w granicach gminy, lasy (L) zajmują 4130,72 ha gruntów, co stanowi 28,29 % ogólnej powierzchni gminy Małogoszcz wynoszącej 14602,17 ha. Grunty zadrzewione i zakrzewione (Lz) zajmują 39,98 ha, co stanowi 0,27 % ogólnej powierzchni gminy. Łącznie na terenie gminy Małogoszcz, lasy wraz z zadrzewieniami i zakrzewieniami zajmują 4170,70 ha, co stanowi 28,56 % ogólnej powierzchni gminy.

W układzie sołectw, największe obszary lasów występują w sołectwach: Zakrucze – 981,03 ha, Żarczyce Duże – 808,61 ha, Bocheniec – 539,51 ha. Lasy występują w granicach

wszystkich sołectw. Najmniej lasów jest na terenie sołectwa Wola Tesserowa (tylko 0,87 ha). W granicach miasta Małogoszcz znajduje się 70,01 ha lasów.

Grunty zadrzewione i zakrzewione (Lz), najliczniej występują w granicach sołectwa Kozłów gdzie zajmują 8,38 ha gruntów, sołectwa Złotniki – 6,90 ha i sołectwa Mniszek – 6,31 ha. W granicach miasta, grunty te zajmują 0,22 ha. Zadrzewienia i zakrzewienia nie występują w granicach sołectw: Bocheniec, Leśnica, Mieronice, Wiśnicz, Wola Tesserowa, Wrzosówka, Zakrucze i Żarczyce Małe.

2.6.2. Funkcje lasów, zagrożenia środowiska leśnego

Podstawowymi funkcjami terenów leśnych, oprócz funkcji gospodarczej (pozyskiwanie produktów drzewnych i innych), osłonowej (dla prowadzonej działalności wydobywczej i przemysłowej) jest zachowanie i ochrona wartości przyrodniczo – krajobrazowych, sukcesywna renaturalizacja obszarów zniekształconych i zdegradowanych oraz wzbogacanie walorów ochronnych, naukowo – dydaktycznych i turystyczno – rekreacyjnych gminy.

Lasy na terenie gminy spełniają ważną funkcję glebochronną, chroniąc tereny rolne przed wpływem powierzchniowej warstwy gleby oraz erozją wodną. Pełnią też funkcję klimatotwórczą nawilżającą i oczyszczającą powietrze terenu gminy. Wzdłuż rzek i zbiorników wodnych lasy pełnią funkcję obudowy biologicznej. Lasy są siedliskiem i domem dla wielu gatunków organizmów oraz sprzyjają ochronie zdrowia i odpoczynkowi mieszkańców gminy i turystów.

Na terenie gminy, od lat 70-tych, prowadzona jest eksploatacja kopalin na skalę przemysłową oraz prowadzona jest przemysłowa produkcja cementu. Działania te, od wielu lat sukcesywnie wpływały na stan lasów porastających gminę. Obecnie na terenie gminy nie notuje się przekroczeń emitowanych zanieczyszczeń powietrza.

Zgodnie z „Raportem o stanie lasów w Polsce 2019”, lasy z obszaru gminy wykazują od 20,1 % do 30,0 % uszkodzeń w strukturze drzew, ocenianych na podstawie defoliacji, czy procentu ubytku liści lub igieł, co kwalifikuje lasy w gminie na pograniczu 1 i 2 stopnia defoliacji (gdzie stopień 1 – lekka defoliacja, 2- średnia defoliacja). Drzewa zaliczone do 2 klasy określa się jako drzewa uszkodzone.

Na stan zdrowotny lasów oddziałują również zanieczyszczenia powietrza, które mogą napływać na teren gminy z terenów „Białego Zagłębia” w województwie świętokrzyskim, prowadzących produkcję cementowo-wapienniczą. oraz zanieczyszczenia stanowiące emisję niską w gminie w tym zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego. Podobnie jak w całym województwie, lasy na terenie gminy są zagrożone pożarami głównie z przyczyn udziału czynnika ludzkiego.

Zagrożeniem dla lasów jest też ubożenie siedlisk leśnych, na skutek zamiany wielogatunkowego drzewostanu, na rzecz szybciej rosnących monokultur (np. sosnowych). Może to również wpływać na obniżenie odporności drzewostanów, a także ich podatność na czynniki

chorobotwórcze i zwiększoną podatność na zagrożenie szkodnikami upraw. Czynnikiem naturalnym, który może spowodować duże straty w lasach są też intensywne wiatry, lokalne trąby powietrzne, oblodzenia drzewostanów, powodujące łamanie się drzewostanów na czasem znacznych obszarach.

W lasach prywatnych zagrożeniem jest duże rozdrobnienie kompleksów oraz przedwczesny wyręb drzewostanów. Powoduje to przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje zwierząt. Lokalne zagrożenia lasom stwarzają również: kradzieże drzewa z lasów wszystkich kategorii własności, zaśmiecenia terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych oraz dróg.

Problemem dotyczącym całości drzewostanów jest także okresowe pojawianie się szkodników drzew, powodujących znaczne szkody m.in. z uwagi na osłabienie odporności drzew w wyniku oddziaływania pyłów i gazów przemysłowych oraz wieloletniego przesuszenia terenów leśnych.

W strukturze drzewostanów najważniejszą rolę odgrywa sosna, która jest gatunkiem panującym na około 75 % powierzchni leśnej (w borach świeżych i borach mieszanych). Lokalnie w północnych kompleksach lasów państwowych, na siedliskach lasu mieszanego i lasu świeżego oraz w rejonie Wiernej Rzeki gatunkiem panującym jest dąb i buk.

Do podstawowych uwarunkowań rozwoju i kształtowaniu funkcji leśnej zalicza się:

- znaczny areal gruntów nieekonomicznych dla rolnictwa, który skupia się na terenach przyleśnych we wschodniej i północno-zachodniej części gminy,
- możliwości powiązania zalesień z rozwojem zabudowy turystycznej i turystyczno-lotniskowej,
- duże i zwarte arealy lasów państwowych nadających się do wykorzystania turystycznego, zwłaszcza w północnej części gminy,
- korzystne warunki do zwiększenia lesistości wzdłuż głównych cieków wodnych, których doliny spełniają funkcje korytarzy ekologicznych i wymagają obudowy biologicznej,
- możliwości zwiększenia zalesień w sąsiedztwie cementowni co usprawniłoby izolację przestrzenną funkcji produkcyjnych od innych funkcji miasta,
- potrzeba dalszego monitorowania funkcji ochronnych lasów w gminie.

Zwiększenie ilości terenów zadrzewionych, zakrzewionych sprzyja przeciwdziałaniu erozji wodnej i wietrznej gleby, prowadzi do poprawy bilansu wodnego danego obszaru, do zwiększania bioróżnorodności terenów rolnych, tworzenia ciągów ekologicznych, podnoszenia efektywności krajobrazu, poprawy turystycznej (i agroturystycznej) atrakcyjności obszarów rolnych, zwiększenia produkcji surowca drzewnego i innych odnawialnych surowców leśnych, zmniejszania efektu cieplarnianego. Działania te wymagają jednak pewnej ostrożności i wyczucia przyrodniczego, tak, aby nie zniszczyć śródleśnych i przyleśnych łąk i polan – ostoji dla wielu gatunków roślin i zwierząt preferujących bardziej otwarte biotopy.

2.7. Ludność

Aktualna liczba ludności w granicach miasta i gminy Małogoszcz, na przestrzeni ostatnich pięciu lat (2018-2022), została wykazana na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu i zestawiona w tab 9.

Tabela 9. Liczba ludności na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Wyszczególnienie	Ludność [osoby]				
		2018	2019	2020	2021	2022*
1	2	3	4	5	6	7
miasto						
1.	Małogoszcz	3783	3733	3637	3582	3532
sołectwa						
1.	Bocheniec	526	529	540	543	541
2.	Henryków	52	51	51	52	57
3.	Karsznice	486	487	488	477	478
4.	Kozłów	828	826	834	819	822
5.	Lasochów	203	202	204	204	204
6.	Leśnica	595	588	591	584	573
7.	Lipnica	297	299	299	300	303
8.	Ludwinów	358	361	353	363	363
9.	Mieronice	577	571	572	572	570
10.	Mniszek	242	242	241	249	250
11.	Rembieszycze	331	333	331	328	328
12.	Wiśnicz	244	244	238	247	243
13.	Wola Tesserowa	432	419	419	431	436
14.	Wrzosówka	268	262	257	256	253
15.	Wygnanów	428	428	429	431	432
16.	Zakrucze	305	297	300	294	286
17.	Złotniki	886	863	870	867	875
18.	Żarczyce Duże	518	528	531	522	522
19.	Żarczyce Małe	404	405	408	403	389
Suma		11763	11668	11593	11524	11457

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu

* liczba ludności na dzień 30.06.2022 r.

W 2022 r., teren miasta zamieszkiwało 3532 osoby, a ogólna liczba mieszkańców gminy wynosiła 11 457 osób.

Większość ludności gminy, skupiona jest na terenie miasta, w granicach którego zamieszkuje 30,83 % populacji całej gminy Małogoszcz. Największe zaludnienie na terenie gminy obejmuje sołectwa Złotniki, Kozłów i Leśnicę, które łącznie zamieszkiwało 2270 osób, co stanowi 19,81 % ogólnej populacji gminy. W 2022 r., miasto wraz z trzema największymi sołectwami, łącznie

zamieszkiwała połowa mieszkańców gminy Małogoszcz (50,64 %). Pozostała część populacji gminy zamieszkiwała szesnaście pozostałych sołectw gminy.

Jak wynika z powyższego zestawienia, ogólna liczba mieszkańców gminy (wg. stanu meldunkowego) systematycznie zmniejsza się. W przeciągu pięciu ostatnich lat, od 2018 do 2022 r., ubyło 306 osób, co stanowi 2,67 % ludności gminy Małogoszcz. Najbardziej widać tę tendencję na terenie miasta, gdzie ubyło 251 osoby, co stanowi ponad 7,1 % ludności miasta. Spadki liczby ludności notowane są na terenach sołectw: Leśnica, Wrzosówka, Zakrucze. Niewielkie wzrosty liczby mieszkańców, na przestrzeni ostatnich pięciu lat, notuje się w sołectwach Bocheniec, Henryków, Lipnica, Mniszek, Wygnanów. Prawie na niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba ludności w sołectwach Lasochów, Ludwinów, Rembieszyce i Żarczyce Duże. W pozostałych sołectwach następowały wahania liczby mieszkańców, ze zmiennymi tendencjami wzrostu lub spadku liczby mieszkańców.

Największą liczbą mieszkańców, w 2022 r., odznaczają się sołectwa: Złotniki – 875 osób, Kozłów – 822 osoby i Leśnica – 573 osób. Najmniejszą liczbę mieszkańców posiadają sołectwa Henryków – jedynie 57 osób, Lasochów 204 osoby i Wiśnicz – 243 osoby.

Średnia gęstości zaludnienia, na terenie gminy Małogoszcz, stopniowo zmniejsza się. W przeciągu pięciu lat, od 2018 do 2022r., spadła z 0,81 osób/ha do 0,78 osób/ha. Największy spadek gęstości zaludnienia notowany jest na terenie miasta, gdzie w 2018 r. gęstość zaludnienia wynosiła 3,91 osoby/ha, a 2022 r. 3,65 osoby/ha (spadek o 0,26 osoby/ha). Mniejsze spadki gęstości zaludnienia odnotowywane są na terenach poszczególnych sołectw.

Szczegółowe dane dotyczące zmian gęstości zaludnienia na terenie miasta i gminy Małogoszcz zostały zestawione w tab. 10.

Największą średnią gęstością zaludnienia odznacza się teren miasta Małogoszcz (3,65 osób/ha w 2022 r.). Gęstość ta, jest 3,8 razy większa od gęstości zaludnienia sołectw Leśnica i Wygnanów – wynoszących po 0,95 osób/ha w 2022 r., a ponad 17 razy większa od gęstości zaludnienia sołectwa Zakrucze, wynoszącego 0,21 osoby/ha. Wysoką gęstością zaludnienia spośród sołectw wyróżniają się również sołectwa: Mieronice (0,84 osób/ha) oraz Wola Tesserowa (0,82 osoby/ha). Niską gęstość zaludnienia posiadają sołectwa: Henryków (0,27 osoby/ha), Lasochów (0,35 osoby/ha).

Średnia gęstość zaludnienia wzrosła w sołectwach: Bocheniec, Henryków, Lipnica, Mniszek, Wola Tesserowa, Wygnanów i Żarczyce Duże. Średnia gęstość zaludnienia zmalała w sołectwach: Karsznice, Leśnica, Mieronice, Wrzosówka, Zakrucze, Złotniki, Żarczyce Małe.

Tabela 10. Zmiana gęstości zaludnienia na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia miejscowości [ha]	Liczba ludności w 2018 r. [osoby]	Średnia gęstość zaludnienia [osoby/ha]	Liczba ludności w 2022 r. [osoby]	Średnia gęstość zaludnienia [osoby/ha]
1	2	3	4	5	6	7
	miasto					
1.	Małogoszcz	968,2721	3783	3,91	3532	3,65
	sołectwa					
1.	Bocheniec	1126,9632	526	0,47	541	0,48
2.	Henryków	208,3653	52	0,25	57	0,27
3.	Karsznice	864,2789	486	0,56	478	0,55
4.	Kozłów	1043,9758	828	0,79	822	0,79
5.	Lasochów	583,4156	203	0,35	204	0,35
6.	Leśnica	604,0431	595	0,99	573	0,95
7.	Lipnica	449,1655	297	0,66	303	0,67
8.	Ludwinów	694,1286	358	0,52	363	0,52
9.	Mieronice	674,7495	577	0,86	570	0,84
10.	Mniszek	467,2358	242	0,52	250	0,54
11.	Rembieszycy	523,8709	331	0,63	328	0,63
12.	Wiśnicz	636,1956	244	0,38	243	0,38
13.	Wola Tesserowa	531,8304	432	0,81	436	0,82
14.	Wrzosówka	336,6550	268	0,80	253	0,75
15.	Wygnanów	455,3940	428	0,94	432	0,95
16.	Zakrucze	1370,3137	305	0,22	286	0,21
17.	Złotniki	1297,6053	886	0,68	875	0,67
18.	Żarczyce Duże	1254,2885	518	0,41	522	0,42
19.	Żarczyce Małe	511,4251	404	0,79	389	0,76
Suma		14602,1719	11763	0,81	11457	0,78

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu, stan na 30.06.2022 r.

Poniższa charakterystyka demograficzna gminy Małogoszcz, przedstawia zmiany, jakie zaszły w liczbie ludności gminy na przestrzeni lat 2017 – 2021. Charakterystyka obejmuje takie dane jak: liczba ludności z podziałem na płeć mieszkańców, podział ludności z uwzględnieniem grup wiekowych.

Ogólna liczba ludności gminy, jak i liczba ludności miasta Małogoszcz, systematycznie ulega zmniejszeniu. W przeciągu pięciu analizowanych lat, liczba ludności gminy zmniejszyła się o 241 osób. W każdym z analizowanych lat, liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn. Różnica ta wynosi od 34 do 69 kobiet więcej niż mężczyzn, na przestrzeni analizowanych lat.

Zmniejsza się ogólna liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym. Przybywa za to najstarszej grupy ludności, w wieku poprodukcyjnym.

Ilość zawieranych małżeństw jest zmienna w poszczególnych latach, jednak ogólnie zauważa się tendencję spadkową. Najwięcej nowych rodzin założono na terenie gminy w 2021r. – 45. Liczba urodzeń na terenie gminy jest zmienna. Najwyższą, wynoszącą 127 nowych obywateli, notowano w

latach 2017 i 2018. W roku 2018 obserwowano najwyższy przyrost naturalny ludności, wynoszący 29 osób. W latach 2020 i 2021 obserwowano nagły wzrost ilości zgonów, co przy malejącej liczbie urodzeń, zaowocowało bardzo dużym ubytkiem ludności. W roku 2021 ujemny przyrost naturalny wyniósł (-65) osób.

Szczegółowe dane odnoszące się do charakterystyki demograficznej ludności gminy Małogoszcz, zawarte są w tab.11.

Tabela 11. Charakterystyka demograficzna gminy Małogoszcz

Wyszczególnienie	Charakterystyka gminy w poszczególnych latach [osób]				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Liczba ludności ogółem	11765	11763	11668	11593	11524
Mężczyźni	5848	5851	5817	5772	5729
Kobiety	5917	5912	5851	5821	5795
W wieku przedprodukcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	2225	2198
W wieku produkcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	6974	6919
W wieku poprodukcyjnym	b.d.	b.d.	b.d.	2394	2407
Liczba zawieranych małżeństw	63	74	66	47	45
Liczba urodzeń żywych	127	127	106	116	87
Liczba zgonów	108	98	118	150	152
Przyrost naturalny	19	29	-12	-34	-65

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu

2.8. Mieszkalnictwo

Na obszarze miasta i gminy Małogoszcz występują różne funkcje mieszkaniowe. Największa koncentracja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej występuje na terenie miasta Małogoszcz.

Osiedle zabudowy wielorodzinnej, zlokalizowane jest w południowej części miasta, na obszarze pomiędzy ul. 11 Listopada, ul. Słoneczną i ul. Jędrzejowską. W zabudowie osiedla przeważają budynki mieszkalne pięciokondygnacyjne i trzykondygnacyjne. Jeden budynek jest czterokondygnacyjny. W innych częściach miasta występują też pojedyncze budynki wielorodzinne, dwukondygnacyjne.

Większość zabudowy miasta tworzą budynki mieszkalne jednorodzinne, usytuowane wzdłuż ulic miejskich, wychodzących z Rynku.

Zabudowa poszczególnych sołectw jest wielofunkcyjna. Występują zarówno budynki mieszkalne jednorodzinne jak i zabudowa zagrodowa. W granicach gminy występują pojedyncze budynki wielorodzinne, w tym jeden budynek czterokondygnacyjny na osiedlu Stacja Małogoszcz na

terenie sołectwa Zakrucze.

W granicach gminy występuje również zabudowa rekreacji indywidualnej, tworząca większe enklawy w sołectwach Ludwinów, Bocheniec i Mniszek oraz tworząca mniejsze zgrupowania w granicach sołectw Żarczyce Duże i miasta Małogoszcz.

Zasoby mieszkaniowe miasta i gminy Małogoszcz zostały scharakteryzowane na podstawie porównania kluczowych parametrów warunków zamieszkiwania, zestawionych dla gminy z lat 2015 - 2018 oraz z porównania z innymi wybranymi gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi z terenu powiatu jędrzejowskiego.

Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Małogoszcz, w których wyodrębniono (w drugim wierszu tabeli) teren miasta, zestawiono w tab. 12. Charakterystykę zabudowy na terenie gminy i miasta Małogoszcz, z okresu czterolecia 2015-2018, opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach.

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy, systematycznie, w przeciągu analizowanych lat, ulegały poprawie. Korzystna zmiana dotyczy zarówno terenu gminy jak i terenu miasta Małogoszcz. Najszybsza poprawa warunków zamieszkiwania następuje na terenie gminy, gdzie zarówno przeciętna liczba izb w mieszkaniu jak i powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jest znacznie powyżej średniej dla terenu całej gminy. Stan ten wynika z przewagi na terenach wsi zabudowy indywidualnej, realizowanej w formie domów jednorodzinnych, najczęściej dwukondygnacyjnych, odznaczających się przewagą liczby i wielkości izb mieszkalnych, w stosunku do zabudowy wielorodzinnej, w formie bloków mieszkalnych, z niewielkimi mieszkaniami.

Tabela 12. Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy i miasta Małogoszcz, w latach 2015-2018

Zasoby mieszkaniowe gminy w tym miasto z lat	Przeciętna				
	Liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		Powierzchnia użytkowa [m ²]	
		1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1osobę
1	2	3	4	5	6
2015	3,86	3,29	0,85	81,9	24,9
	3,59	2,89	0,81	65,5	22,7
2016	3,87	3,28	0,85	82,3	25,1
	3,60	2,87	0,80	65,8	22,9
2017	3,90	3,23	0,83	82,8	25,6
	3,62	2,83	0,78	66,3	23,4
2018	3,92	3,19	0,82	83,5	26,1
	3,64	2,78	0,76	67,0	23,4
średnia wartość	3,75	3,05	0,81	74,4	24,3

Opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019

Na terenach wiejskich, na jedno mieszkanie przypada większa liczba osób niż na terenie miasta i większa niż średnia dla terenu całej gminy, co najczęściej wskazuje na wielopokoleniowe i liczne rodziny. Na terenie miasta na jedno mieszkanie przypada mniejsza liczba osób. Podobne na terenie miasta i gminy kształtuje się ilość osób na 1 izbę. W przeciągu czterech analizowanych lat, systematycznie, zarówno na terenach wiejskich jak i miasta zmniejsza się liczba osób przypadających na jedno mieszkanie i na 1 izbę, co wskazuje na poprawę standardów zamieszkiwania w granicach całej gminy Małogoszcz.

Systematycznie wzrasta średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie gminy (terenach wiejskich) jest większa od średniej wynoszącej 74,4 m², a na terenie miasta jest nieco mniejsza od wartości średniej. Średnia gminna powierzchnia użytkowa mieszkania, przypadająca na 1 osobę wynosi 24,3 m² na osobę.

Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Małogoszcz, zostały porównane do przeciętnych zasobów mieszkaniowych gmin i miast z terenu powiatu jędrzejowskiego i średniej dla województwa świętokrzyskiego. W porównywanych danych, zostały wyszczególnione dane ogólne dla gmin i miast Jędrzejów i Sędziszów oraz dla terenów gmin Oksa i Sobków, bezpośrednio graniczących z gminą Małogoszcz. Zestawienie zostało przedstawione w tab.13 Porównanie dotyczy danych za 2018 r., stanowiących ostatnie publikowane opracowanie Urzędu Statystycznego w Kielcach (Podregiony, Powiaty, Gminy, 2019).

Tabela 13. Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Małogoszcz, w porównaniu do wybranych gmin powiatu jędrzejowskiego i średniej dla województwa świętokrzyskiego, w 2018 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna				
	Liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		Powierzchnia użytkowa [m ²]	
		1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
1	2	3	4	5	6
Gmina Jędrzejów w tym miasto	3,86	2,82	0,73	76,0	26,9
	3,67	2,51	0,69	65,9	26,2
Gmina Małogoszcz w tym miasto	3,92	3,19	0,82	83,5	26,1
	3,64	2,78	0,76	67,0	24,1
Gmina Sędziszów w tym miasto	3,72	2,56	0,69	70,9	27,7
	3,74	2,81	0,75	66,1	23,5
Gmina Oksa	4,00	2,86	0,72	88,5	31,0
Gmina Sobków	4,48	3,31	0,74	99,7	30,1
Średnia województwa świętokrzyskiego	3,79	2,78	0,73	74,9	27,0

Opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy, 2019 r.

Przeciętna liczba izb w mieszkaniu na terenie gminy Małogoszcz (3,92) jest wyższa od średniej wojewódzkiej (3,79) i od wartości charakteryzującej gminę Sędziszów (3,72), jest jednak dużo niższa od najlepiej usytuowanej gminy Sobków – 4,48 izb. Liczba izb dla terenu miasta Małogoszcz jest najniższa w całym zestawieniu dla wszystkich gmin i miast (3,64).

Liczba osób przypadających na 1 mieszkanie na terenie miasta Małogoszcz jest równa średniej wartości dla województwa i wynosi 2,78. Na terenie gminy ta wartość wynosi 3,19 i jest niższa tylko o liczbę osób na 1 mieszkanie na terenie Sobkowa, gdzie wynosi 3,31. Przeciętna liczba osób na 1 izbę, zarówno na terenie miasta i gminy Małogoszcz, jest wyższa od średniej wojewódzkiej (0,73) jak i wartości we wszystkich gminach w zestawieniu.

Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania na terenie gminy Małogoszcz jest wyższa od średniej wojewódzkiej (74,9) i wynosi 83,5; a na terenie miasta jest niższa od średniej wojewódzkiej i wynosi 67,0. Najwyższa wartość powierzchni użytkowej 1 mieszkania występuje na terenie gminy Sobków i wynosi 99,7. Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę, na terenie miasta i gminy jest niższa od średniej wojewódzkiej.

Dane te uwiadamiają istotną poprawę warunków mieszkaniowych na terenie gminy i miasta Małogoszcz w ostatnich latach. Warunki mieszkaniowe gminy Małogoszcz są jednak gorsze od średnich warunków zamieszkiwania w powiecie i w województwa świętokrzyskim.

Zasoby mieszkaniowe gminy Małogoszcz, zgodnie z Uchwałą Nr XXII/201/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Małogoszcz na lata 2021-2025” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 25 marca 2021 r., poz. 1100), łącznie wynoszą 66 mieszkań o łącznej powierzchni 2 756,41 m², w tym:

- w Małogoszczu 19 mieszkań o pow. 835,19 m²,
- w Złotnikach 16 mieszkań o pow. 496,68 m²,
- w Rembieszycach 8 mieszkań o pow. 359,62 m²,
- w Wygnanowie 3 mieszkania o pow. 176,00 m²,
- w Leśnicy 3 mieszkania o pow. 156,00 m²,
- w Bocheńcu 3 mieszkania o pow. 169,90 m²,
- w Mieronicach 6 mieszkań o pow. 304,22 m²,
- w Karsznicach 4 mieszkania o pow. 83,80 m²,
- w Kozłowie 4 mieszkania o pow. 175,00 m².

Na mienie komunalne gminy Małogoszcz, składają się grunty położone na terenie miasta Małogoszcz jak i grunty położone na terenach poszczególnych sołectw. Ogólnie, własność gminy, w 2022 r., stanowiło łącznie 320,23 ha gruntów z tego na terenie miasta 46,48 ha gruntów, co stanowi 14,51 % ogólnej liczby gruntów komunalnych gminy.

Na terenie gminy, najwięcej gruntów komunalnych znajduje się na terenie sołectw: Złotniki 26,14 ha (8,16 % ogółu gruntów komunalnych), Kozłów – 25,21 ha (7,87 % ogółu). Najmniej gruntów mienia komunalnego znajduje się w granicach sołectwa Wrzosówka – 1,66 ha (0,52 % ogółu).

Szczegółowe dane dotyczące gruntów wchodzących w skład mienia komunalnego gminy Małogoszcz zostały zestawione w tab. 14.

Tabela 14. Grunty wchodzące w skład mienia komunalnego gminy Małogoszcz

L.p.	Wyszczególnienie	Grunty mienia komunalnego gminy Małogoszcz	
		Powierzchnia [ha]	% ogólnego mienia komunalnego gminy
1	2	3	4
miasto			
1.	Małogoszcz	46,48	14,51
sołectwa			
1.	Bocheniec	20,88	6,52
2.	Henryków	2,22	0,69
3.	Karsznice	21,95	6,85
4.	Kozłów	25,21	7,87
5.	Lasochów	14,60	4,56
6.	Leśnica	16,30	5,09
7.	Lipnica	6,95	2,17
8.	Ludwinów	11,27	3,52
9.	Mieronice	18,39	5,74
10.	Mniszek	9,55	2,98
11.	Rembieszyc	16,01	5,00
12.	Wiśnicz	20,14	6,29
13.	Wola Tesserowa	13,99	4,37
14.	Wrzosówka	1,66	0,52
15.	Wygnanów	11,01	3,44
16.	Zakrucze	9,46	2,95
17.	Złotniki	26,14	8,16
18.	Żarczyce Duże	15,22	4,75
19.	Żarczyce Małe	12,80	4,00
Ogółem		320,23	100,00

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu (stan na 07.2022 r.)

2.9. Infrastruktura społeczna

2.9.1. Oświata i wychowanie

Struktura systemu edukacyjnego, funkcjonującego na terenie miasta i gminy Małogoszcz, w ostatnich latach uległa bardzo istotnym zmianom. Ostatnia reforma oświaty, wprowadzona ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r.- Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, przekształciła, z dniem 1 września 2017, dotychczasowe sześcioletnie szkoły podstawowe w ośmioletnie szkoły podstawowe. Jednocześnie, reforma oświaty, wprowadziła obowiązek stopniowego wygaszania istniejących gimnazjów. Na terenie gminy, przed reformą, funkcjonowały dwa Publiczne Gimnazja Samorządowe, w Małogoszczu i w Złotnikach, które zakończyły działalność z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Reforma przekształciła również dotychczasowe trzyletnie licea ogólnokształcące w czteroletnie, a dotychczasowe technika czteroletnie w pięcioletnie. Zmiana objęła również szkolnictwo zawodowe, gdzie zasadnicze szkoły zawodowe zostały przekształcone w trzyletnie szkoły branżowe I stopnia i wprowadzono nowy etap edukacji – dwuletnie szkoły branżowe II stopnia. Reforma dotyczy też najmłodszych dzieci, dopiero rozpoczynających edukację. Obecnie obowiązkiem szkolnym objęte są dzieci siedmioletnie (zamiast sześcioletnich), a obowiązkowe przygotowanie przedszkole dotyczy dzieci sześcioletnich (zamiast obowiązku dla dzieci pięcioletnich).

Aktualnie, na terenie gminy Małogoszcz, najmłodsze dzieci objęte są opieką i wychowaniem przez:

1. Żłobek:
 1. Niepubliczny Żłobek „Tęcza” w Małogoszczu.
2. Przedszkola:
 - Niepubliczne Przedszkole „Tęcza” w Małogoszczu,
 - Przedszkole Publiczne w Małogoszczu,
 - Przedszkole Publiczne w Kozłowie,
 - Przedszkole Publiczne w Złotnikach,
 - Przedszkole Publiczne w Żarczycach Dużych.
3. Oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Bohaterów Monte Cassino w Rembieszycach.

Kształcenie na poziomie podstawowym, na terenie miasta i gminy Małogoszcz, realizują następujące szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa im. 24 Lutego 1863 r. w Małogoszczu,
2. Szkoła Podstawowa w Kozłowie,
3. Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Monte Cassino w Rembieszycach,
4. Szkoła Podstawowa w Złotnikach,
5. Szkoła Podstawowa im. Ks. Stanisława Hieronima Konarskiego w Żarczycach Dużych.

Na terenie gminy Małogoszcz funkcjonują następujące placówki oświatowe kształcące na poziomie ponadpodstawowym:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Małogoszczu
2. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Małogoszczu;

Na terenie gminy Małogoszcz nie ma szkół kształcenia zawodowego.

Funkcjonujące na terenie miasta i gminy Małogoszcz przedszkola, szkoły podstawowe, liceum ogólnokształcące, wraz z liczbą oddziałów i uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych, zostały zestawione w tab.15.

Tabela 15. Przedszkola i szkoły na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Placówki	Stan na 08.2021.		Stan na 07.2022 r.	
		Liczba uczniów	Ilość oddziałów	Liczba uczniów	Ilość oddziałów
1	2	3	4	5	6
1.	Niepubliczne Przedszkole „Tęcza” ul. Jędrzejowska 15, 28-366 Małogoszcz	28	3	34	3
2.	Przedszkole Publiczne w Małogoszczu ul. Słoneczna 1828-366 Małogoszcz	111	8	167	7
3.	Przedszkole Publiczne w Kozłowie Kozłów 1, 28-366 Małogoszcz	48	2	48	2
4.	Przedszkole Publiczne w Złotnikach Złotniki 66A, 28-366 Małogoszcz	66	3	75	3
5.	Przedszkole Publiczne w Żarczycach Dużych Żarczyce Duże 21, 28-366 Małogoszcz	38	2	40	2
6.	Szkoła Podstawowa im. 24 Lutego 1863 r. w Małogoszczu ul.11 Listopada 14b, 28-366 Małogoszcz	472	26	471	25
7.	Szkoła Podstawowa w Kozłowie Kozłów 182, 28-366 Małogoszcz	125	9	134	9
8.	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Monte Cassino w Rembieszycach Rembieszce 10, 28-366 Małogoszcz	150	10	135	10
9.	Szkoła Podstawowa w Złotnikach Złotniki 66A, 28-366 Małogoszcz	136	10	135	10
10	Szkoła Podstawowa im. Ks. Stanisława Hieronima Konarskiego w Żarczycach Dużych Żarczyce Duże 29, 28-366 Małogoszcz	66	7	74	7
11.	Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Małogoszczu ul.11 Listopada 14b, 28-366 Małogoszcz	133	7	123	6

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu

W tab. 16 zostały zestawione granice obwodów przedszkolnych i szkolnych, obowiązujących na terenie miasta i gminy Małogoszcz.

Tabela 16. Granice obwodów publicznych przedszkoli i szkół podstawowych, na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Placówki	Granice obvodu przedszkola/ szkoły
1	2	3
1.	Przedszkole Publiczne w Małogoszczu ul. Słoneczna 1828-366 Małogoszcz	Miejscowości: Małogoszcz, Kopaniny, Leśnica, Mieronice, Stacja Małogoszcz, Wrzosówka, Zakrucze
2.	Przedszkole Publiczne w Kozłowie Kozłów 1, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Góry Lasochowskie, Henryków, Kozłów, Lasochów, Ludwinów, Pierzchnica, Wiśnicz
3.	Przedszkole Publiczne w Złotnikach Złotniki 66A, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Lipnica, Mniszek, Wygnanów, Złotniki
4.	Przedszkole Publiczne w Żarczycach Dużych Żarczyce Duże 21, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Żarczyce Duże, Żarczyce Małe
5.	Szkoła Podstawowa im. 24 Lutego 1863 r. w Małogoszczu ul.11 Listopada 14b, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Małogoszcz, Kopaniny, Leśnica, Mieronice, Stacja Małogoszcz, Wrzosówka, Zakrucze
6.	Szkoła Podstawowa w Kozłowie Kozłów 182, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Góry Lasochowskie, Henryków, Kozłów, Lasochów, Ludwinów, Pierzchnica, Wiśnicz
7.	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Monte Cassino w Rembieszycach Rembieszycy 10, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Karsznice, Rembieszycy, Wola Tesserowa
8.	Szkoła Podstawowa w Złotnikach Złotniki 66A, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Lipnica, Mniszek, Wygnanów, Złotniki
9.	Szkoła Podstawowa im. Ks. Stanisława Hieronima Konarskiego w Żarczycach Dużych Żarczyce Duże 29, 28-366 Małogoszcz	Miejscowości: Żarczyce Duże, Żarczyce Małe

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Małogoszczu

2.9.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie miasta i gminy w Małogoszczu, ochroną zdrowia mieszkańców zajmuje się Miejsko-Gminy Zespół Ośrodków Zdrowia w Małogoszczu (MGZOZ), w którego skład wchodzi:

- Ośrodek Zdrowia w Małogoszczu, ul. Jaszowskiego 3b, 28-366 Małogoszcz,
- Ośrodek Zdrowia w Złotnikach, Złotniki 60, 28-366 Małogoszcz,
- Poradnia dla kobiet , Osiedle 18b, 28-366 Małogoszcz,
- Poradnie: Medycyny Pracy i Laryngologiczna przy Cementowni Lafarge Małogoszcz.

Zadaniem MGZOZ jest zapewnienie opieki medycznej dla mieszkańców w zakresie podstawowym, realizowanym przez poradnie: ogólną, dla dzieci, dla kobiet oraz stomatologii zachowawczej. Przy poradni ogólnej w Małogoszczu działa pracownia USG oraz EKG.

Na terenie gmin działają również:

- NZOZ Ośrodek Rehabilitacji, ul. Jaszowskiego 3, 28-366 Małogoszcz;
- Terapia Manualna, rehabilitacja dzieci, ul. Jaszowskiego 11, 28-366 Małogoszcz.

Na terenie miasta Małogoszcz, w 2022 r., działały dwie apteki:

- Apteka „Zdrowie”, ul. Jaszowskiego 1, 28-366 Małogoszcz;
- Apteka „Niezapominajka dla całej rodziny”, ul. Jaszowskiego 2, 28-366 Małogoszcz.

Na terenie miasta Małogoszcz funkcjonuje **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** w Małogoszczu, ul. Jaszowskiego 3a, 28-366 Małogoszcz.

Ośrodek określa kierunki działania i zadania z zakresu pomocy społecznej na swoim terenie, realizuje zadania własne i zlecone gminie dla wykonania których posiada upoważnienie do wydania decyzji administracyjnych.

Na terenie miasta Małogoszcz funkcjonuje **Rodzinny Dom Dziecka**, ul. Chęcińska 17, 28-366 Małogoszcz.

2.9.3. Kultura

Teren miasta i gminy obsługuje **Miejski Dom Kultury** w Małogoszczu, ul. 11 Listopada 17, 28-366 Małogoszcz. Głównym celem ośrodka jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców, upowszechnianie oraz promocja kultury lokalnej.

Na terenie ośrodka działają:

- Zespół Folklorystyczny,
- Zespół Śpiewaczy „Bocheniański”,
- Orkiestra Dęta,
- Zespół Taneczny „Kaprys”,
- Grupa Teatralna „Kafelek”,
- Studio Piosenki
- Małogoski Klub Historyczny „Oddział Powstańczy 1863”,
- Szkoła Muzyczna,
- Zajęcia: plastyczne, modelarskie, szachowe,
- Klub Ekologa
- Fitness / Joga,
- Świetlica.

Na terenie miasta działa **Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna** w Małogoszczu, ul. Jaszowskiego 3a, 28-366 Małogoszcz. Biblioteka w Małogoszczu działa dla społeczności lokalnej w oparciu o jej zasoby. Misją biblioteki jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, wspieranie rozwoju intelektualnego oraz kształtowanie nawyków czytelniczych głównie wśród dzieci i młodzieży.

W Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Małogoszczu zarejestrowanych jest 1680 czytelników, którzy mają do dyspozycji księgozbiór w liczbie 35 521 woluminy. (stan na 31.12.2019 r.)

Biblioteka posiada trzy filie:

- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna filia w Kozłowie, Kozłów 180, 28-366 Małogoszcz,
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna filia w Złotnikach, Złotniki 66A, 28-366 Małogoszcz,
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna filia w Żarczycach Dużych, Żarczyce Duże 29, 28-366 Małogoszcz.

Na terenie gminy funkcjonują **Domy Ludowe** i **Świetlice Wiejskie**. Domy Ludowe znajdują się w sołectwach: Mieronice, Lasochów, Żarczyce Małe. Świetlice Wiejskie znajdują się w sołectwach: Zakrucze i Leśnica. W Leśnicy mieści się również „**Klub Senior +**”, otwarty w 2021 r.

W Małogoszczu, przy ul. Warszawskiej 12, mieści się **Izba Pamięci Ziemi Małogoskiej**. Muzeum mieści się w dawnej Betanii, będącej najstarszym obiektem w mieście.

Obiektami w dziedzinie kultury są także funkcjonujące **obiekty sakralne**. Na terenie miasta Małogoszcz działa parafia rzymskokatolicka:

- p.w. Wniebowzięcia NMP w Małogoszczu, ul. Włoszczowska 11, 28-366 Małogoszcz – kościół zabytkowy,

Na terenie gminy działają następujące parafie rzymskokatolickie:

- p.w. Narodzenia NMP w Kozłowie, Kozłów 87, 28-366 Małogoszcz – kościół zabytkowy,
- p.w. św. Piotra i Pawła Apostołów w Rembieszycach, Rembieszce 13, 28-366 Małogoszcz – kościół zabytkowy,
- p.w. Wszystkich Świętych w Złotnikach, Złotniki 61, 28-366 Małogoszcz – kościół zabytkowy,
- p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Żarczycach Dużych, Żarczyce Duże 20A, 28-366 Małogoszcz – kościół współczesny,

Na terenie gminy funkcjonuje również:

- Kaplica w Mieronicach, pw. MB Królowej Polski (na terenie parafii p.w. św. Piotra i Pawła Apostołów w Rembieszycach).

Na terenie gminy Małogoszcz działają **Koła Gospodyń Wiejskich**:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Wygnanowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Żarczyce” w Żarczycach Dużych,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Zakruczu „Piekiełko”,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Rewolka” Wola Tesserowa,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Karsznicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Leśnicy,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kozłowie „My Kozłowiarki”.

2.9.4. Sport, turystyka i rekreacja

Działalność sportową na terenie miasta i gminy Małogoszcz prowadzi **Klub Sportowy MKS „Wierna Małogoszcz”**, zlokalizowany przy ul. Włoszczowskiej 28-366 Małogoszcz. Obiekt wyposażony jest w kompleks boisk sportowych. Pierwsze mecze w Małogoszczu rozegrano latem 1976 r., w ramach spartakiady międzywydziałowej w Cementowni.

Klub sportowy został zarejestrowany latem 1978 r. Obecnie w klubie działają drużyny: „Wierna Małogoszcz”, „Wierna II Małogoszcz”, „Wierna Małogoszcz – Trampkarze Młodzi”, „Wierna – Żak”, „Wierna – Młodzik Młodszy”.

Na terenie miasta i gminy funkcjonują również **przyszkolne obiekty sportowe**:

- boisko typu „ORLIK”, boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową, 2 hale sportowe Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Małogoszczu;
- boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową, ZPO w Kozłowie;
- boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową, ZPO w Złotnikach;

Możliwość indywidualnej aktywności dla mieszkańców gminy zapewniają **Otwarte Strefy Aktywności**, w formie siłowni na wolnym powietrzu, połączonych z miejscami odpoczynku i placami zabaw dla dzieci. Miejsca te zlokalizowane są w Bocheńcu, Leśnicy, Zakruczu, Ludwinowie i Wygnanowie.

We wschodniej części terenu miasta Małogoszcz, przy granicy z sołectwem Bocheniec znajdują się **Ogrody Działkowe**.

W granicach gminy znajduje się też kilka miejsc, w których rozwinęła się **rekreacja indywidualna** (letniskowa) mieszkańców. Największe skupienie budynków rekreacji indywidualnej występuje na terenie sołectwa Lasochów, w przysiółkach Góry Lasochowskie i Pierzchnica; kolejne w sołectwie Mniszek. Nieliczne, już wykorzystane tereny, znajdują się również w zachodniej części miasta Małogoszcz i w Żarczycach Dużych.

Na terenie gminy i miasta Małogoszcz jest niewiele **obiektów turystycznych, noclegowych i gastronomicznych**. W gminnej ewidencji obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, na terenie gminy Małogoszcz wpisanych jest 19 obiektów. Część z obiektów zawiesiło działalność lub jeszcze tej działalności nie rozpoczęło. Niektóre z nich to miejsca noclegowe w domach mieszkańców gminy. Najważniejsze spośród obiektów wypoczynkowo - turystycznych to:

- Hotel, Restauracja „**Stara Fabryka**”, ul. Jędrzejowska 43, Małogoszcz; wykonana w budynku dawnej fabryki obuwia; obiekt mieści pokoje hotelowe, dwie sale weselne, restaurację i klub;
- Dom Weselny „**Mikołajczyk**”, ul. Jaszowskiego 28, Małogoszcz; obiekt mieści salę weselną, salę konferencyjną, kawiarnię;
- „**Roma**”, pl. Kościuszki 16, Małogoszcz; restauracja, pizzeria;
- „**TelePizzeria**”, ul. Kościelna 1, Małogoszcz; restauracja;
- „**Klub Vegas**”, pl. Kościuszki 24, Małogoszcz; klub, bar, restauracja – obecnie nieczynny
- „**Steffano**”, pl. Kościuszki 10, Małogoszcz; noclegi, kwatery pracownicze”;
- „**Kozłów Park**” Kompleks Wypoczynkowy w Kozłowie, Kozłów 89; obiekt mieści trzy domy do wynajęcia, dom myśliwski – sala do organizowania imprez okolicznościowych, w granicach terenu dwa zarybione stawy
- Bistro „**Kameralna**” w Mieronicach, Mieronice 92; restauracja;
- Kompleks Rekreacyjny „**Tomiczówka**” w Mieronicach, Mieronice 160; obejmuje pokoje wypoczynkowe, sale konferencyjne, obiekty sportowe i rekreacyjne, staw;
- Ośrodek Wczasowy „**Wierna**” w Bocheńcu, Bocheniec 55b; ośrodek wczasowy, kolonijny, kolonijny, zielone szkoły, imprezy okolicznościowe;
- Ośrodek Wypoczynkowy „**Ptaszyniec**” w Bocheńcu, Bocheniec 55c; obejmuje całoroczne domki letniskowe, miejsce rekreacji i imprez okolicznościowych, organizuje spływy kajakowe;
- Ośrodek Wczasowy „**Bocheniec**” w Bocheńcu (po północnej stronie drogi Małogoszcz -Kielce); nieczynny;
- Gospodarstwo Agroturystyczne „**Willa Bizoręda**” w Karsznicach, Karsznice 97;
- Wioska Rybacka „**Biała Nida**” w Karsznicach’ Karsznice 87a; obejmuje cztery całoroczne domki kempingowe, zarybione stawy, spływy kajakowe, saunę;
- Gospodarstwo Rybackie Lasochów „**Karp z Oksy**”, hodowla ryb, sprzedaż.

Przez teren gminy przebiegają piesze **szlaki turystyczne**:

- Czarnym szlak pieszy, o długości 15 km, prowadzący z Małogoszcza do rezerwatu Milechowy. Szlak pieszy zaczyna się od Rynku w Małogoszcz, i biegnie przez wzgórze Sabianów, Dziadówki Ciesielskie, Kościółek do rezerwatu Milechowy.
- Niebieski szlak pieszy, im. Ks. Stanisława Hieronima Konarskiego, pierwotnie łączący Jedlicę i Żarczyce Duże (wytyczony w 2000 r.), został przedłużony (w 2013 r.) o odcinek z Żarczyce do Jędrzejowa. Długość całego szlaku wynosi 46,5 km. Etap, z Jędrzejowa do Żarczyce Dużych,

biegnie zazwyczaj polami i lasami przez Płaskowyż Jędrzejowski i dolinę Białej Nidy. Druga część, od Żarczyc Dużych do Jedlnicy, posiada charakter górski. Znajdziemy tu rozległe panoramy, bogactwo krajobrazu i przyrody południowej części Gór Świętokrzyskich. Na terenie gminy Małogoszcz szlak biegnie przez Bocheniec, Małogoszcz, Żarczyce Duże, Wygnanów, Złotniki, Lipnicę, Mniszek; w tym przez góry: Czubatkę, Brogowice i Sabianów.

2.9.5. Administracja publiczna

Administracja publiczna

Obsługę mieszkańców miasta i gminy Małogoszcz prowadzi:

- Urząd Miasta i Gminy w Małogoszczu, ul. Jaszowskiego 3a;
- Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie, ul. 11 Listopada 83, 28-300 Jędrzejów;
- Powiatowy Urząd Pracy w Jędrzejowie, ul. Stefana Okrzei 49b, 28-300 Jędrzejów;
- Urząd Skarbowy w Jędrzejowie, ul. 11 Listopada 33, 28-300 Jędrzejów
- Sąd Rejonowy w Jędrzejowie, ul. 11 Listopada 74, 28-300 Jędrzejów;

Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie miasta i gminy Małogoszcz odpowiada:

- Komisariat Policji w Małogoszczu, Osiedle Małogoszcz 1A;
- Prokuratura Rejonowa w Jędrzejowie, Al. Marszałka J. Piłsudskiego 9, 28- 300 Jędrzejów.

Ochrona przeciwpożarowa

Za walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne, za współpracę z ratownictwem medycznym, na terenie gminy Małogoszcz odpowiadają:

- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG); w miejscowościach: Małogoszcz i Kozłów.
- Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, aspirująca do KSRG, w miejscowości Złotniki.
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej Spoza KSRG, w miejscowościach: Bocheniec, Karsznice, Leśnica, Lipnica, Ludwniów, Mieronice, Rembieszycy, Wiśnicz, Wola Tesserowa, Wygnanów, Żarczyce Duże.

Usługi pocztowe i finansowe

- Poczta Polska Urząd Pocztowy Małogoszcz, ul. Jędrzejowska 10A,
- Bank Spółdzielczy w Kielcach, Oddział w Małogoszczu, ul. Jędrzejowska 12;
- PKO Bank Polski, pl. Kościuszki 26, Małogoszcz;
- Monetia Sp. z o.o. Agencja Bankowa, ul. Chęcińska 21, Małogoszcz;
- PZU Ubezpieczenia Małogoszcz, ul. Jędrzejowska 10b;
- Kantor wymiany walut, pl. Kościuszki 21, Małogoszcz.

2.10. Infrastruktura ekonomiczna

2.10.1. Struktura zatrudnienia

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Kielcach (US Kielce), ze „Statystycznego Vademecum Samorządowca 2020”, w 2019 r., gminę i miasto Małogoszcz zamieszkiwało 11 536 osób. Natomiast pracujących na terenie gminy Małogoszcz, w 2019 r. było 115 osób na 1 000 ludności.

Ogólną liczbę osób pracujących w gminie Małogoszcz, opisano na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019 (dane za lata 2015-2018). Dane porównano z liczbą osób pracujących na terenach miejsko-wiejskich gmin Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Wybrane dane o pracujących zestawiono w tab. 17.

Zestawienie US Kielce, nie uwzględnia małych pomiotów o liczbie zatrudnionych do 9 osób oraz zatrudnienia w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Ilość osób zatrudnionych w gminie Małogoszcz rosła na przestrzeni lat 2015- 2017, z 1342 osób w 2015 r. do 1416 osób w 2017 r. Następnie, ilość osób pracujących uległa zmniejszeniu o 62 osoby w 2018 r. (do 1354 osób).

W granicach gminy Małogoszcz, dwie grupy pracujących, osiągały podobny poziom zatrudnienia w gminie, w kategoriach: działalność finansowa, ubezpieczeniowa, obsługa nieruchomości i pozostałe usługi (obejmujące m.in. administrację, edukację, opiekę zdrowotną i pomoc społeczną) oraz kategoria przemysł i budownictwo. Pierwsza, wymieniona kategoria, najwyższy procent ogółu zatrudnionych osiągnęła w 2015 r. – 39,49 % ogółu zatrudnionych w gminie, następnie spadła do 34,22 % ogółu zatrudnionych w 2016; by następnie stopniowo wzrosnąć do 37,15 % ogółu zatrudnionych w 2018 r. Druga wymieniona kategoria – przemysł i budownictwo, osiągał zmienne poziomy zatrudnienia w poszczególnych latach. Najniższy, notowany był poziom w 2017 r. – 35,03 % ogółu zatrudnionych, najwyższy w roku 2018 – 39,07 % ogółu zatrudnionych.

W gminach z zestawienia, najwyższy poziom zatrudnienia, w kategorii działalność finansowa, ubezpieczeniowa, obsługa nieruchomości i pozostałe usługi, występował na terenie gminy Busko-Zdrój – 54,53 % ogółu zatrudnionych; a najniższy na terenie gminy Włoszczowa – 29,01 % ogółu zatrudnionych w gminie.

W porównywanych gminach, w kategorii przemysł i budownictwo, najwyższy poziom zatrudnienia występował na terenie gminy Włoszczowa – 58,00 % ogółu zatrudnionych w gminie, a najniższy, w uzdrowiskowej gminie Busko-Zdrój – 15,20 % ogółu zatrudnionych w gminie. W pozostałych gminach utrzymuje się na poziomie porównywanym z zatrudnieniem w tej kategorii w gminie Małogoszcz i wynosi od 32,29 % w gminie Pińczów do 39,12 % w gminie Jędrzejów.

Kategoria: handel, naprawy pojazdów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, w 2018 r., obejmowała 23,49 % ogółu zatrudnionych w gminie Małogoszcz, co jest wartością porównywaną do ilości osób zatrudnionych w tej kategorii na

terenie gminy Pińczów (23,90 % ogółu zatrudnionych w gminie Pińczów). Gmina Małogoszcz, w tej kategorii, posiada wyższy poziom zatrudnienia niż gminy: Staszów (18,24 %), Jędrzejów (15,15 %) i Włoszczowa (12,36 %); a niższe niż Busko-Zdrój (29,84 % ogółu zatrudnionych w gminie Busko-Zdrój).

Zatrudnienie w kategorii: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, osiąga marginalny poziom na terenie wszystkich analizowanych gmin, wynoszące od 0,30 % w Gminie Małogoszcz, przez: 0,44%, 0,63 %, 0,73 %, 1,29 % w gminach Busko-Zdrój, Włoszczowa, Pińczów, Jędrzejów; do 1,87 % ogółu zatrudnionych w gminie Staszów.

Poziom zatrudnienia kobiet, na terenie gminy Małogoszcz, stopniowo się zmniejszał w przeciągu lat 2015 – 2017, z 40,46 % do 37,71 % ogółu zatrudnionych osób w gminie; by w roku 2018 podnieść się do 38,18 % ogółu zatrudnionych osób w gminie. We wszystkich gminach ujętych w analizie, zatrudnienie kobiet, w 2018 r., było wyższe niż na terenie gminy Małogoszcz, i wynosiło od 43,77 % w gminie Pińczów do ponad 57% w gminach Staszów i Jędrzejów (odpowiednio 57,08% i 57,30 %).

2.10.2. Struktura bezrobocia

Udział osób bezrobotnych, zarejestrowanych na terenie gminy Małogoszcz, w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, zgodnie ze „Statystycznym Vademecum Samorządowca 2020”, wynosiła 4,9 %. Jest to wartość porównywalna ze średnią dla powiatu jędrzejowskiego, wynoszącą 4,8% udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Ogólną liczbę osób bezrobotnych w gminie Małogoszcz, opisano na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019 (dane za lata 2015-2018). Dane porównano z liczbą osób bezrobotnych na terenach miejsko-wiejskich gmin Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Wybrane dane o bezrobotnych zestawiono w tab. 18.

Ogólna liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych na terenie gminy Małogoszcz, ulegała systematycznemu zmniejszeniu na przestrzeni lat 2015-2017, z 643 osób bezrobotnych w 2015 r., do 353 osób bezrobotnych w 2017 r. (spadek o 290 osób); następnie nieco się podniosła do poziomu 378 osób bezrobotnych w 2018 r. (wzrost o 25 osób).

W granicach gminy Małogoszcz, wzrasta liczba bezrobotnych kobiet, w stosunku do ilości osób bezrobotnych ogółem w gminie. W 2015 r., bezrobotne kobiety stanowiły 64,54 % osób bezrobotnych, a 2018 r. liczba bezrobotnych kobiet wzrosła do 70,82% ogółu zatrudnionych. Poziom bezrobocia wśród kobiet w gminie Małogoszcz, jest najwyższy w stosunku do bezrobocia wśród kobiet, notowanego na terenie porównywanych gmin. W analizowanych gminach, najwyższe bezrobocie wśród kobiet występuje na terenie gminy Pińczów – 60,84 % ogółu bezrobotnych w gminie Pińczów, a najniższe występuje na terenie gminy Busko-Zdrój – 48,29 % ogółu

bezrobotnych. Wartości pośrednie notowano na terenach gmin: Jędrzejów, Włoszczowa i Staszów (odpowiednio: 58,27 %, 57,41 %, 56,22% ogółu osób bezrobotnych w gminach).

2.10.3. Budżet gminy

Dochody ogółem gminy Małogoszcz w, 2019 r., zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego Kielce, wynosiły 54,4 mln zł. Wydatki ogółem gminy Małogoszcz, w 2019 r., wynosiły 53,1 mln zł.

Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2019 r., wynosiły 0,7 mln zł.

Dochody budżetu miasta i gminy Małogoszcz, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 -2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z dochodami budżetów gmin miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie dochodów budżetów gmin przedstawiono w tab. 19.

Dochody ogółem, budżetu miasta i gminy Małogoszcz, systematycznie ulegają zwiększeniu. W roku 2015, wynosiły 37842,3 tys. zł, a w roku 2018 – 49854,0 tys. zł, co oznacza wzrost dochodów o 12011,7 tys. zł, na przestrzeni czterech analizowanych lat.

Wśród dochodów budżetu gminy Małogoszcz, jak i dochodów budżetów innych gmin miejsko-wiejskich, najwyższą pozycję stanowią dochody własne gmin. Kolejnymi pozycjami, analizowanymi dla roku 2018, są dotacje celowe z budżetu państwa i subwencje ogólne z budżetu państwa.

Dochody własne, gminy Małogoszcz, na przestrzeni lat 2015-2018, stopniowo zmniejszają się; od 49,74 % dochodów ogółem w 2015 r. do 40,18 % dochodów ogółem w 2018 r. Dochody własne innych gmin, w 2018 r., kształtowały się na podobnym poziomie, wynoszącym od 39,84 % dochodów ogółem w gminie Jędrzejów do 47,45 % dochodów ogółem w gminie Pińczów.

Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w gminie Małogoszcz ma tendencję spadkową (z 15,65 % w 2015 r. do 13,98 % w 2018 r.) i jest niższy niż w innych analizowanych gminach. Najwyższy udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, przekraczający 20 % dochodów ogółem, obserwujemy w gminach Pińczów, Busko-Zdrój i Staszów. Najniższy udział występuje w gminie Włoszczowa – 18,60 %.

Maleje udział podatku od nieruchomości w dochodach ogólnych gminy Małogoszcz. W 2015 r. wynosił 22,39 %, po 18 % w latach 2016-2017, w 2018 r. już tylko 15,79 % dochodów ogółem. Udział ten jest i tak wyższy od udziału podatku od nieruchomości w dochodach gmin Staszów, Jędrzejów, Busko-Zdrój, Włoszczowa, a niższy jedynie od udziału w dochodach w gminie Pińczów – 16,04 %.

Podatek rolny, w gminie Małogoszcz, utrzymuje się na zbliżonym poziomie przez analizowane lata, i w 2018 r. wynosi 0,45 % dochodów ogólnych gminy. Nieco wyższy poziom osiąga

w analizowanych gminach, gdzie najniższy jest w Staszowie (0,74 %), a najwyższy jest w Pińczowie (1,30 %). Podatek od środków transportowych, wynoszący w gminie Małogoszcz 1,73 % w 2018 r., jest wyższy od udziału podatku od środków transportu w granicach innych gmin, gdzie nigdzie nie przekracza 0,96 % (najwyższy w gminie Pińczów) dochodów ogółem gminy.

Wpływy z dochodów z majątku gminy, w granicach Małogoszcza były zmienne. Najwyższe w roku 2017 – 1,67 % dochodów ogólnych gminy, a najniższy w 2018 r. – 0,35 %. W analizowanych gminach najniższe były w Staszowie – 0,63 %, a najwyższe w Jędrzejowie – 2,20 % dochodów ogółem gminy.

W gminie Małogoszcz rosną dotacje celowe z budżetu państwa. W 2015 r. stanowiły tylko 16,48 % dochodów ogółem gminy, a w 2017 r. już 31,73 % dochodów gminy. Dotacja celowa stanowi podobny poziom w udziałach budżetów innych gmin (od 28,67 % we Włoszczowie do 33,59 % w Jędrzejowie). W dotacjach celowych najwyższą pozycją, w 2017 r., są dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej, wynoszące aż 29,03 % dochodów ogółem, budżetu gminy Małogoszcz. W 2018 r., w analizowanych gminach, najwyższe dotacje, na zadania administracji rządowej, przekazane zostały do gminy Jędrzejów, gdzie stanowią 28,33 % dochodów ogółem gminy.

Subwencja ogólna z budżetu państwa, w granicach gminy Małogoszcz, sukcesywnie się zmniejsza, od 33,23 % w 2015 % do 26,03 % w 2018 r. Podobna wysokość subwencji wystąpiła w gminach Jędrzejów i Staszów (26,01 % i 25,86 %). Część oświatowa subwencji, dla gminy Małogoszcz, jest wyższa od innych gmin, i w 2018 r., wynosiła 23,24 % dochodów ogółem gminy, gdy tymczasem najwyższa subwencja oświatowa w gminie Staszów wynosiła tylko 18,60 % dochodów ogółem gminy.

Dochody i wydatki budżetu miasta i gminy Małogoszcz **na jednego mieszkańca**, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 – 2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z dochodami i wydatkami budżetów na jednego mieszkańca, w gminach miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie dochodów i wydatków budżetów gmin na jednego mieszkańca, przedstawiono w tab. 20.

W granicach gminy Małogoszcz, stopniowo wzrastają dochody ogółem na jednego mieszkańca. W 2015 r., dochody ogółem na jednego mieszkańca wynosiły 3248,55 zł, a w 2018 r. wynosiły już 4284,46 zł/mieszkańca, co oznacz wzrost dochodów o 1035,91 zł na mieszkańca, w przeciągu czterech analizowanych lat. Dochód na jednego mieszkańca w gminie Małogoszcz, jest jednym z wyższych w stosunku do dochodów na jednego mieszkańca w innych gminach. Wyższy dochód na mieszkańca, w 2018 r., obserwowano jedynie w gminie Busko-Zdrój i wynosił on 4401,53 zł. Najniższy dochód na mieszkańca występował w gminie Pińczów – 3784,25 zł.

Dochody własne gminy Małogoszcz, w przeliczeniu na mieszkańca gminy, stopniowo rosną; z 1615,76 zł w 2015 r. do 1721,70 zł w 2018 r. Podobny poziom dochodów własnych na mieszkańca

obserwujemy też w gminach Włoszczowa i Pińczów (1710,84 zł i 1795,51 zł). Najwyższe dochody własne na mieszkańca osiąga gmina Busko – Zdrój – 1956,32 zł.

Wydatki ogółem gminy Małogoszcz na jednego mieszkańca stopniowo rosną, z poziomu 3256,29 zł w 2015 r., do 4352,49 zł w 2018 r., co oznacza wzrost o 1096,20 zł. Wydatki na jednego mieszkańca w 2018 r. w gminie Małogoszcz, były wyższe od dochodów na jednego mieszkańca o 68,03 zł. Wysokość wydatków na jednego mieszkańca, przewyższa wysokość dochodów na jednego mieszkańca, w gminach Busko – Zdrój, Jędrzejów, Staszów, Włoszczowa. Dochody wyższe od wydatków, w 2018 r. osiągnęła jedynie gmina Pińczów (+28,75 zł/mieszkańca).

Wydatki bieżące gminy Małogoszcz cały czas wzrastają. W 2015 r. wynosiły 3053,19 zł, a w 2018 r. wynosiły już 4041,73 zł (wzrost o 988,54 zł/mieszkańca). Najwyższe wydatki bieżące obserwowano w gminie Busko – Zdrój – 4550,52 zł, a najniższe w gminie Pińczów – 3755,50 zł.

Wydatki inwestycyjne w gminie Małogoszcz były zmienne. Najwyższe w 2016 r. – 417,41 zł, a najniższe w 2017 r. – 147,32 zł. Wydatki inwestycyjne gminy Małogoszcz porównywalne są jedynie z wydatkami inwestycyjnymi gmin Pińczów i Jędrzejów (287,18 zł i 366,90 zł), a zdecydowanie niższe od wydatków inwestycyjnych gmin Staszów, Włoszczowa i Busko – Zdrój (514,84 zł, 942,19 zł i 1120,73 zł). Wydatki inwestycyjne gminy Busko-Zdrój na jednego mieszkańca, w 2018 r., były czterokrotnie wyższe niż wydatki inwestycyjne na mieszkańca w gminie Małogoszcz.

Wydatki budżetu miasta i gminy Małogoszcz, zestawione **według rodzaju**, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 – 2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z wydatkami, według rodzaju, budżetów gmin miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie wydatków budżetów gmin według rodzaju, przedstawiono w tab. 21.

Wydatki ogółem, budżetu miasta i gminy Małogoszcz, systematycznie ulegają zwiększeniu. W roku 2015, wynosiły 37932,5 tys. zł, a w roku 2018 – 50645,5 tys. zł, co oznacza wzrost wydatków o 12713,0 tys. zł, na przestrzeni czterech analizowanych lat.

Wydatki bieżące gminy Małogoszcz, w analizowanych latach (oprócz roku 2016) stanowiły ponad 92 % wydatków ogółem gminy. Wydatki bieżące najwyższy poziom osiągnęły w 2017 r., gdzie stanowiły aż 96,32 % wydatków ogółem gminy. Najniższe wydatki bieżące nastąpiły w 2016 r. – 89,62 % wydatków ogółem gminy. Wydatki bieżące gminy Małogoszcz w 2018 r., porównywalne są z wydatkami bieżącymi gmin Pińczów i Jędrzejów (91,59 % i 90,03 % wydatków ogółem), a znacznie przewyższają wydatki bieżące gmin Busko – Zdrój i Włoszczowa (75,37 % i 77,68 % wydatków ogółem).

Dotacje w gminie Małogoszcz, stanowiły podobny procent wydatków budżetów wszystkich analizowanych gmin. W gminie Małogoszcz, w 2018 r. wynosiły 4,94 % wydatków ogółem, a w porównywanych gminach od 3,25 % (w gminie Staszów) do 9,88% (w gminie Pińczów) wydatków ogółem gmin.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych istotnie wzrosły na terenie gminy Małogoszcz. W 2015 r. stanowiły 17,50 % wydatków budżetu gminy, a w 2017 r. aż 33,64 % wydatków ogółem gminy. Poziom tych świadczeń w gminie Małogoszcz jest wyższy niż w innych analizowanych gminach, gdzie najwyższy poziom świadczeń na rzecz osób fizycznych występował w gminie Jędrzejów – 27,58 % wydatków ogółem, a najniższy obserwowano w gminie Busko – Zdrój – 20,62 % wydatków ogółem.

Wydatki jednostek budżetowych stanowią 56,50 % wydatków ogółem gminy Małogoszcz w roku 2018 i są porównywalne do wydatków jednostek budżetowych w innych gminach. Poniżej 50 % wydatki te, występują tylko w gminach Włoszczowa i Busko – Zdrój.

Wydatki majątkowe gminy Małogoszcz, wynoszące na przestrzeni analizowanych lat od 3,67 % (w 2016 r.) do 7,14 % (w 2018 r.), są niższe od wydatków majątkowych innych gmin. Najniższe wydatki majątkowe obserwujemy w gminie Pińczów – 8,42 %, a najwyższe w gminach Włoszczowa i Busko – Zdrój (odpowiednio 22,32 % i 24,63%) wydatków ogółem.

Wydatki budżetu miasta i gminy Małogoszcz, zestawione **według działów**, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 – 2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z wydatkami, według działów, budżetów gmin miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie wydatków budżetów gmin według działów, przedstawiono w tab. 22.

Najwyższą pozycją w wydatkach budżetów gmin, zarówno w gminie Małogoszcz, jak i w pozostałych analizowanych gminach, są wydatki na oświatę i wychowanie. W gminie Małogoszcz, najwyższe były w 2015 r. (50,72 % wydatków ogółem), a w pozostałych latach utrzymują się na stałym poziomie, wynoszącym ok. 42 % wydatków ogółem. W pozostałych gminach, wydatki na oświatę są nieco niższe, ale i tak zajmują od 30 do 40% wydatków ogółem gmin. Najniższe są w gminie Busko-Zdrój – 29,17 %, a najwyższe w gminie Włoszczowa – 39,99 % wydatków ogółem gminy.

Najbardziej zmienną pozycją w wydatkach gminy Małogoszcz, są wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania polityki społecznej. Wydatki w tej kategorii, w 2016 r. stanowiły aż 29,24 % wydatków ogółem gminy, w 2015 r. stanowiły 17,79 %, by w 2017 i 2018 spaść do niewiele powyżej 5 % wydatków ogółem gminy. Podobny, niski procent wydatków w tej kategorii, występował w 2018 r. w innych analizowanych gminach (od 4,66 % we Włoszczowie do 7,24 % w Jędrzejowie).

Wydatki na administrację publiczną, utrzymywały się na zbliżonym poziomie w gminie Małogoszcz, na przestrzeni czterech analizowanych lat, i w 2018 r. stanowiły 8,46 % wydatków ogółem gminy. Podobny poziom wydatków na administrację występuje w innych analizowanych gminach, i wynosi od 6,90 % w Busku – Zdroju do 8,91 % w Pińczowie.

Wydatki na dział transport i łączność, były zmienne w poszczególnych latach na terenie gminy Małogoszcz. Najwyższe w 2016 r. – 9,65 %, najniższe w 2017 r. – 2,64 % wydatków ogółem. W

2018 r., w analizowanych gminach najwyższe wydatki na transport i łączność występowały w gminie Busko – Zdrój – 11,50 %, a najniższe w gminie Jędrzejów 4,66 %.

Wydatki na rolnictwo i leśnictwo, stanowią większy procent budżetu gminy Małogoszcz niż w innych analizowanych gminach, ale i w gminie Małogoszcz nieznacznie przekraczają 1% wydatków ogółem gminy. W innych gminach wynoszą od 0,33 % w Busku – Zdroju do 0,94 % w Pińczowie.

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska stanowi malejącą pozycję w wydatkach gminy Małogoszcz (spadek z 6,11 % w 2015 r. do 3,54 % w 2017 r.). Poziom wydatków na ten dział gospodarki jest niższy w innych gminach, gdzie wynosi od 6,55 % w gminie Pińczów do 8,55 % w gminie Staszów.

Stałą, nieznacznie zmieniającą się na przestrzeni lat, pozycję, w wydatkach gminy Małogoszcz, stanowią wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (od 2,87 % w 2016 r. do 3,77% w 2018 r.) oraz wydatki na kulturę fizyczną wynoszące ok. 0,9 % wydatków ogółem gminy. W pozostałych gminach, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego stanowi od 1,85 % do 4,08 % (w gminach Jędrzejów i Pińczów) wydatków ogółem gmin; a kultura fizyczna stanowi od 1,98 % do 4,18 % (w gminach Busko – Zdrój i Włoszczowa) wydatków ogółem gmin.

Niski procent wydatków stanowią wydatki na ochronę zdrowia, wynoszące w gminie Małogoszcz, w 2018 r. tylko 0,37 % wydatków ogółem gminy, a w pozostałych gminach wydatki te stanowią od 0,41 % w gminie Pińczów do 0,68 % w gminie Busko-Zdrój.

Najmniejszy procent wydatków w gminie Małogoszcz, stanowią wydatki na gospodarkę mieszkaniową i obejmują tylko 0,10 % wydatków ogółem gminy Małogoszcz w 2018 r. W innych gminach wydatki te są zdecydowanie wyższe, i wynoszą od 0,61 % w gminie Staszów do 4,89 % w gminie Busko – Zdrój.

2.10.4. Aktywność gospodarcza na tle gmin sąsiednich

Liczba podmiotów gospodarki narodowej, w rejestrze REGON, zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Kielcach, w 2019 r., na terenie gminy Małogoszcz, na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, wynosiła 1286; średnia dla podmiotów w rejestrze REGON dla powiatu jędrzejowskiego, wynosi 1337 podmiotów gospodarki na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON, na terenie miasta i gminy Małogoszcz, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 – 2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z podmiotami gospodarki narodowej zarejestrowanymi w rejestrze REGON na terenie gmin miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, przedstawiono w tab. 23.

Ogółem, w 2018 r., na terenie gminy Małogoszcz, zanotowano 877 podmiotów gospodarki, narodowej, co oznacza wzrost ich ilości zaobserwowany na przestrzeni analizowanych lat, o 35

podmiotów (tj. 4%), w stosunku do roku 2015 r., gdzie zarejestrowano tylko 842 podmioty. Ilość ta, choć wykazuje wzrost, jest znikoma w stosunku do ilości podmiotów w gminach przedstawionych w zestawieniu, gdzie najmniejsza ilość podmiotów została zarejestrowana na terenie gminy Włoszczowa – 1556 – co jest wartości wyższą od tej obserwowanej na terenie gminy Małogoszcz o 177 %. W stosunku do gminy Busko-Zdrój, na której zarejestrowano najwięcej podmiotów – 3475 – wartość ta jest wyższa od gminy Małogoszcz aż o 396 %. Na terenie gminy Jędrzejów zarejestrowano 2741 podmiotów, na terenie gminy Staszów zarejestrowano 2428 podmioty, na terenie gminy Pińczów zarejestrowano 1612 podmiotów.

Sektor publiczny, na terenie gminy Małogoszcz, wykazał niewielki spadek, wynoszący 3 podmioty, (z 26) do 23 podmiotów w 2018 r. Większą ilość podmiotów z sektora publicznego notujemy na terenie innych gmin. Najmniej ich było na terenie gminy Włoszczowa – 57 podmiotów, najwięcej na terenie gminy Busko-Zdrój – 87 podmiotów. W 2018 r., na terenie gminy Małogoszcz funkcjonowała tylko jedna spółdzielnia. Najmniej, bo 6 spółdzielni było na terenie gminy Pińczów,; najwięcej – 11 działało na terenie Staszowa.

Stale wzrasta ilość podmiotów w sektorze prywatnym. W 2015 r. na terenie gminy Małogoszcz zarejestrowanych było 814 podmiotów prywatnych, a w 2018 r. 848 podmioty. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w 2018 r., na terenie gminy Małogoszcz, stanowiły 734 podmioty. Na terenie gminy sąsiednich, sektor prywatny obejmuje od 1489 podmiotów we Włoszczowie do 3377 podmiotów w Busku – Zdroju. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to od 1155 osób w Pińczowie do 2794 osób w Busku-Zdroju.

W 2018 r. na terenie gminy Małogoszcz działało 27 spółek cywilnych, 30 spółek handlowych. Najwięcej spółek cywilnych było w analogicznym roku w Busku – Zdroju -250, a spółek handlowych w Jędrzejowie – 182.

Ilość fundacji, stowarzyszeń i organizacji, działających na terenie gminy Małogoszcz wzrosła w latach 2017 i 2018 do 25 organizacji. W analizowanych gminach, najmniej stowarzyszeń i organizacji funkcjonuje na terenie gminy Włoszczowa – 77, a największa ich liczba została zarejestrowana na terenie gminy Busko – Zdrój (118 organizacji).

Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON, na terenie miasta i gminy Małogoszcz, **według wybranych sekcji**, zostały przeanalizowane na przestrzeni lat 2015 – 2018, na podstawie danych statystycznych z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2016, 2017, 2018, 2019. Dane zestawiono z podmiotami gospodarki narodowej zarejestrowanymi w rejestrze REGON, według wybranych sekcji, na terenie gmin miejsko-wiejskich: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów, Włoszczowa, w roku 2018 (dane Podregiony, Powiaty, Gminy 2019). Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, według wybranych sekcji, przedstawiono w tab. 24.

Na terenie gminy Małogoszcz, jak i na terenach gmin ujętych w porównaniu, najliczniejszą grup stanowią podmioty trudniące się handlem i naprawami pojazdów. Na terenie gminy Małogoszcz

ich ilość zmniejszyła się z 218 (w latach 2015-2016) do 213 w 2018 r. Na terenie gmin Busko-Zdrój ich ilość była największa wśród gmin i wynosiła 1021 podmiotów.

Drugim, licznie reprezentowanym wśród wszystkich gmin podmiotem gospodarki jest budownictwo, stanowiące na terenie Buska-Zdrój 501 podmiotów, w Staszowie 430 podmiotów, 223 we Włoszczowie i tylko 181 podmioty w gminie Małogoszcz.

Kolejną pozycję na terenie gminy Małogoszcz stanowią podmioty transportu i gospodarki magazynowej, których liczba wzrasta, i w 2018 r. wyniosła 89 podmiotów; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 33 podmioty. Podmiotów, z działy działalności profesjonalnej i naukowej oraz transportu i gospodarki magazynowej, najwięcej jest na terenie gminy Busko-Zdrój odpowiednio 297 i 197.

W zarejestrowanej ilości podmiotów trudniących się przemysłem dominuje gmina Jędrzejów – 422 podmioty. Na terenie Buska-Zdrój jest 215 podmiotów produkcyjnych, Staszowa – 201, a na terenie Włoszczowa i Pińczowa ok.160. Na terenie gminy Małogoszcz, ilość podmiotów przemysłowych wzrosła, z 93 podmiotów w 2015 r. do 104 podmiotów produkcyjnych w 2018 r.

Obsługą rynku nieruchomości, w 2018 r., na terenie Małogoszcza, zajmowały się 23 podmioty, a na terenie gminy Jędrzejów 86 podmiotów (najwyższa wartość). W zakwaterowaniu i gastronomii dominuje gmina Busko-Zdrój, gdzie takich podmiotów było aż 142, a na terenie gminy Małogoszcz ich ilość w 2018 r. wynosiła jedynie 20 podmiotów.

Informacja i komunikacja to 14 podmiotów na terenie gminy Małogoszcz (wzrost o 4 podmioty za 4 lata). Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, na terenie gminy Małogoszcz reprezentuje 29 podmiotów (wzrost o 2 podmioty za 4 lata). Na terenie gminy Jędrzejów z działy rolnictwo i leśnictwo – funkcjonuje 86 podmiotów (najwięcej spośród analizowanych gmin). Z sekcji informacja i komunikacja, najwięcej podmiotów zanotowano na terenie gminy Busko-Zdrój – 78.

Ilość i rodzaj podmiotów gospodarki narodowej, zarejestrowanych na terenie gminy Małogoszcz, jest najbardziej zbliżony do podmiotów gospodarki notowanych na terenie gminy Włoszczowa.

2.10.5. Przemysł

Głównymi gałęziami przemysłu na obszarze gminy Małogoszcz, jest powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych i ich przerób w przemyśle cementowniczym, produkcji kruszyw i przemiale mączki wapiennej. W mniejszym stopniu produkcja urządzeń mechanicznych i odpylających. Działalność przemysłu ciężkiego skupiona jest głównie na obszarze administracyjnym miasta Małogoszcz. Przemysł stanowi podstawowe źródło utrzymania dla mieszkańców miasta.

Pojedyncze zakłady produkcyjne zlokalizowane są w granicach poszczególnych sołectw gminy i zajmują się głównie obróbką drewna, metalu, produkcją obuwia i inną działalnością.

Największym zakładem przemysłowym w gminie jest **Lafarge Cement Spółka Akcyjna w Małogoszczu**. Zagospodarowanie terenu zakładu i złoża „Leśnica-Małogoszcz”, zaczęto realizować w latach 70-tych XX w. Zakład od tego czasu, był wielokrotnie modernizowany i przebudowywany. Pierwsze inwestycje poprawiające jakość środowiska, zaczęto realizować na terenie zakładu w latach 2000-2001 r. W 2017 r. przeprowadzono prace remontowe i modernizacyjne mające na celu usprawnienia działalności zakładu, wprowadzenie optymalizacji procesów oraz zminimalizowanie wpływu Cementowni na środowisko naturalne. Ostatnią modernizację i przebudowę obiektów przeprowadzono w 2021 r.

Zakład przoduje pod względem wykorzystania paliw alternatywnych. Ich wykorzystanie umożliwiło ograniczenie zużycia węgla w produkcji, a jednocześnie pomaga zarządzać odpadami w regionie. Wysokoenergetyczne odpady przyjmowane przez cementownię, stanowią paliwo wykorzystywane przy współpalaniu podczas produkcji cementu. Powstały popiół w całości wbudowywany jest w klinkier.

Obecnie Cementownia Małogoszcz jest jednym z większych pracodawców w regionie. Cementownia aktywnie angażuje się w życie i działania lokalnych społeczności, w tym również dzięki utworzonej Fundacja LafargeHolcim – „Wspólnie”.

Produkcja zakładu zaczyna się od wydobycia surowca w Kopalni Małogoszcz, graniczącej od południa z terenem cementowni. Ze złoża „Leśnica – Małogoszcz”, za pomocą materiałów wybuchowych i urabiania techniką mechaniczną, wydobywany jest wapień i margiel. Następnie surowiec jest przewożony transportem samochodowym do kruszarki, później systemem przenośników, surowiec kierowany jest do młynów suszono-mielących, pracujących w systemie zamkniętym. Następnie rozdrobniony surowiec kierowany jest rynną transportową do zbiorników homogenizacyjnych, a później do zbiorników zapasów, z których poprzez wymiennik cyklonowy trafia do pieca obrotowego. Gazy odlotowe z wymiennika są kierowane do młyna surowca, młyna węgla lub do wież schładzających, a następnie po oczyszczeniu w urządzeniach pieców, odprowadzane są do atmosfery.

Drugim, co do wielkości zakładem przemysłowym na terenie gminy są **Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych S.A. z siedzibą w Micigoździe** (gmina Piekoszków) eksploatujące złoża wapieni „Głuchowiec”. Początki eksploatacja złoża „Głuchowiec” sięgają końca lat 70-tych XX w. Na początku ze złoża pozyskiwano jedynie kruszywo dla drogownictwa. Na przestrzeni lat zmieniał się zakres działalności przedsiębiorstwa. Obecnie produkują pył stearynowany dla potrzeb górnictwa węglowego, mączkę bitumiczną, wypełniacze, nawozy oraz kruszywa dla drogownictwa i budownictwa ogólnego.

Ponadto, na terenie miasta występują zakłady usługowe/produkcyjne/budowlane o następującej działalności:

- **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Małogoszczu.** Działalność: eksploatacja obiektów gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy, budowa wodociągów wiejskich, rozbudowa kanalizacji oraz świadczenie usług wodno-kanalizacyjnych.
- **ZUMiO** – Zakład Urządzeń Mechanicznych i Odpylających, ul. Chęcińska 74, Małogoszcz. Firma prowadzi działalność od 1968 r. Działalność: projektowanie, produkcja i montaż urządzeń mechanicznych, konstrukcji stalowych i odpylających (filtry, odpylacze, cyklony, dozowniki, zasuw).
- **ZURiP S.A.** – Zakład Usług Remontowych i Produkcyjnych S.A., ul. Warszawska 109, Małogoszcz. Zakład prowadzi budowy i remonty obiektów usługowych, sportowych, produkcyjnych, mieszkaniowych i obiektów infrastruktury.

Na terenie gminy Małogoszcz, znajdują się następujące większe obiekty produkcyjne i magazynowe:

- **Skład Materiałów Wybuchowych Wola Tesserowa**, należący do SSE Polska Sp. z o.o. Rogów Sobócki, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka. Działalność zakładu polega na magazynowaniu i dystrybucji materiałów wybuchowych oraz świadczeniu usług strzałowych dla zakładów górniczych odkrywkowych. Skład ten jest zakładem zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
- **Kopalnia Maćkowa Góra, PGS – Polskie Górnictwo Skalne**, zakład eksploatuje złoża wapieni „Góra Maćkowa” i prowadzi produkcję kruszyw. Zakład położony przy granicy gminy w sołectwie Wrzosówka. Obecnie zakład nie prowadzi działalności wydobywczej.
- **Kopalnia piasków „Karsznice – Łuny”**, zlokalizowana w Karsznicach, prowadzi eksploatację piasków ze złoża „Karsznice – Łuny”.
- **Tartaki** w miejscowościach Ludwinów, Mniszek, Zakrucze i Żarczyce Duże. Działalność zakładów polega na produkcji tartacznych wyrobów z drewna.
- **PPHU „Plus”, „Max”, PPHU „Maximus”** – firmy zlokalizowane w Mniszku. Zakłady jako główną działalność prowadzą produkcję obuwia.
- **„Luxus Decor”** w Mniszku. Zakład prowadzi produkcję wyrobów obrabianych maszynowo. Produkcję dekoracji wnętrz, listw MDF.
- **PPHU „Hydromar” i PPHU „DONI”** w Ludwinowie, zakłady prowadzą działalność z zakresu obróbki metali.
- **„Roel”** w Ludwinowie; Produkcja i montaż okien i drzwi
- **Magazyny i składy** (opał, nawozy, mat. budowlane) w Woli Tesserowej, Złotnikach

2.10.5. Działalność gospodarcza

Poniższą **ocenę, ilości i rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej**, funkcjonujących na terenie miasta i gminy Małogoszcz, opracowano na podstawie Inwentaryzacji Urbanistycznej Miasta i Gminy Małogoszcz, wykonanej przez Biuro na potrzeby niniejszego studium (stan na lipiec 2022 r.).

W granicach administracyjnych miasta i gminy Małogoszcz, stwierdzono **176 podmiotów gospodarczych**, prowadzące działalność w wydzielonych budynkach lub w odrębnych lokalach handlowo-usługowych. W **zestawieniu nie są ujęte** publiczne placówki oświatowe i kulturalne, publiczne ośrodki zdrowia, obiekty administracji publicznej, obiekty sakralne, duże przedsiębiorstwa produkcyjne, remizy OSP, opisane szczegółowo w innych rozdziałach niniejszego opracowania.

Aktywność gospodarcza na terenie miasta i gminy została zestawiona w tab. 25.

W granicach **miasta Małogoszcz** stwierdzono **114 podmioty gospodarcze**, w granicach gminy, **na terenie dziewiętnastu sołectw**, łącznie stwierdzono tylko **61 podmiotów gospodarczych**.

Najwięcej, na terenie miasta jest obiektów prowadzących różnorodną działalność handlową. Pośród nich są zarówno lokalne, niewielkie sklepy ogólnospożywcze i wielobranżowe; butiki handlowe odzieżowe i obuwnicze, drogerie, kwaciarnie, księgarnie, sklepy sprzętu AGD, sklepy budowlane, ogrodnice, wyposażenia wnętrz, części elektrycznych i samochodowych, sklepy medyczne; jak i sklepy znanych marek spożywczych, spożywczo- przemysłowych, odzieżowych i, wyposażenia wnętrz i innych. W granicach miasta stwierdzono 54 obiekty handlowe. Największe zgrupowanie małych placówek handlowych występuje przy pl. Kościuszki i ulic do nich przylegających. Większość dużych obiektów handlowych znajduje się przy ul. Chęcińskiej, w rejonie węzła drogowego oraz na osiedlu zabudowy wielorodzinnej.

Kolejną liczną grupą są obiekty prowadzące różnorodną działalność handlowo-usługową, z takich branży jak salony urody (fryzjerskie, kosmetyczne, fitness), pracownie optyczne, prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne, apteki, punkty telefonii komórkowej, usługi finansowe (banki, kantory, poczta, paczkomaty), biura firm usługowych, oraz inne działalności, łącznie ok. 34 podmioty gospodarcze.

Naprawą pojazdów mechanicznych; prowadzeniem stacji paliw, myjni samochodowych, firm transportowych zajmuje się 9 obiektów. Większość tych obiektów mieści się przy ul. Warszawskiej.

Produkcją artykułów żywnościowych na terenie miasta, zajmuje się jedynie 4 piekarnie, dwie restauracje, dwie pizzerie i lodziarnia. W granicach miasta działa młyn gospodarczy.

W mieście działa jeden hotel i jeden dom weselny. Jeden jest dom pogrzebowy i jedne usługi nagrobkowe. Jedna lecznica weterynaryjna.

W granicach sołectw gminy Małogoszcz, łącznie stwierdzona ilość 61 podmiotów działalności gospodarczych. **Najwięcej obiektów stwierdzono** w Złotnikach – 8 podmiotów, Bocheńcu – 7 podmiotów, po 6 w Mieronicach i Ludwinowie. Natomiast **żadnych podmiotów działalności gospodarczych**, nie stwierdzono w sołectwach: Henryków, Wrzosówka i Wygnanów.

W granicach gminy przeważają sklepy spożywcze, których łącznie, w granicach sołectw jest 17. Tylko dwie placówki prowadzą sprzedaż artykułów przemysłowych.

W Bocheńcu znajdują się trzy obiekty wczasowe, w Mieronicach i w Kozłowie po jednym ośrodku wypoczynkowym. Agroturystyka prowadzona jest w jeden obiekcie w Karsznicach.

Gospodarstwa rybackie oferujące możliwość wypoczynku, czy też zakupu ryb, są dwa gospodarstwa, po jednym w Karsznicach i w Lasochowie.

Działalność produkcyjną prowadzi: pięć tartaków (Ludwinów - 2, Mniszek; Zakrucze i Żarczyce Duże), młyn w Bocheńcu; producent listw MDF w Mniszku; trzech producentów obuwia w Mniszku. Obróbką metali zajmują się dwie firmy w Ludwinowie; działają dwa skupy złomu (w Bocheńcu i Leśnicy). Jest jeden zakład szklarski w Bocheńcu oraz jeden producent bram i balustrad w Leśnicy.

W granicach znajdują się 3 warsztaty mechaniczno-wulkanizacyjne (Ludwinów, Wola Tesserowa, Zakrucze). W Złotnikach dwie firmy prowadzą usługi transportowe. Składy budowlano – opałowo – nawozowe znajdują się w granicach Leśnicy, Woli Tesserowej i w Złotnikach.

W granicach gminy/sołectw jest tylko jedna piekarnia w Mieronicach oraz jedna restauracja w Mieronicach.

2.12. Komunikacja

2.12.1. Powiązania komunikacyjne

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne

Gmina Małogoszcz położona jest w zasięgu oddziaływania korytarzy transportowych:

- korytarza krajowego Warszawa – Kielce – Kraków, tworzonego przez drogę ekspresową S-7 i przebudowywaną linię kolejową znaczenia państwowego Nr 8 Warszawa – Kraków;
- korytarza krajowego Lublin – Kielce – Jędrzejów – Katowice, tworzonego przez drogi Nr 74, Nr 7 i Nr 78 (docelowo w klasie „S”) oraz zmodernizowane linie kolejowe Nr 61 i Linię Hutniczą Szerokotorową (LHS).

Na obszarze gminy Małogoszcz zlokalizowane są elementy ponadlokalnej sieci transportowej, utworzone przez drogi wojewódzkie:

- Nr 728 Grójec – Końskie – Jędrzejów;
- Nr 762 Kielce – Chęciny – Małogoszcz;

oraz przez linię kolejową:

- Nr 61 Kielce – Fosowskie.

W granicach gminy Małogoszcz, we wschodniej części terenu miasta Małogoszcz, drogi wojewódzkie tworzą węzeł komunikacyjny, umożliwiającą włącznie się na trasy komunikacyjne zapewniające uzyskanie najkrótszych i dogodnych połączeń komunikacyjnych z innymi częściami Polski. Drogą wojewódzką Nr 728, poprzez drogę krajową Nr 74, możliwe jest uzyskanie połączenia z centralnym węzłem drogowym w Polsce. Drogą wojewódzką Nr 762 uzyskujemy dogodny dojazd do drogi ekspresowej S-7.

Najważniejsze drogi powiatowe, łączące Małogoszcz z sąsiednimi ośrodkami usługowymi to:

- Nr 0152T Tyniec – Oksa – Węgleszyn – Mieronice – Karsznice – Bizoręda – Miąsowa;
- Nr 0220T Ludynia – Kozłów – Ludwinów – Małogoszcz;
- Nr 0263T Lipie – Cieśle – Leśnica – Małogoszcz;

oraz drogi:

- Nr 0215T Kozłów – Wiśnicz – Lasochów – dr. powiatowa nr 0152T;
- Nr 0216T Żarczyce Duże – Wygnanów – Złotniki – Lipnica, łączące południowo-zachodnie obszary gminy z Jędrzejowem.

Pozostałe odcinki dróg powiatowych mają mniejsze znaczenie, służą głównie obsłudze ruchu lokalnego.

Wewnętrzne powiązania komunikacyjne

Istniejące powiązania wewnętrzne drogami utwardzonymi, ocenia się, jako zadowalające. Połączenia poszczególnych sołectw z Małogoszczem odbywają się na ogół drogami wojewódzkimi i powiatowymi o dobrej nawierzchni i prostym przebiegu.

Sołectwa położone w południowo-zachodniej części gminy (Wygnanów, Żarczyce Duże, Żarczyce Małe, Wiśnicz, Lasochów) mają wydłużony dojazd przez Mieronice z powodu braku bezpośredniego połączenia Żarczyce Dużych z Małogoszczem oraz przebiegu połączenia przez drogi gminne o gorszych parametrach technicznych.

W połączeniach między sołeckich brak jest krótszego powiązania Mieronice z Wygnanowem i Bocheńcem oraz Ludwinowa z Wiśniczem i Żarczycami Dużymi.

2.12.2. Charakterystyka układu drogowego

Gmina stanowi węzeł dróg wojewódzkich posiadający znaczenie ponadlokalne.

W skład węzła wchodzi dwie drogi wojewódzkie:

- Nr 728 Grójec-Końskie-Łopuszno-Małogoszcz-Jędrzejów, łącząca ośrodki powiatowe (Grójec, Końskie, Jędrzejów) i gminne (Łopuszno, Radoszyce, Małogoszcz), nie posiadająca większego znaczenia tranzytowego;
- Nr 762 Kielce-Małogoszcz łącząca Małogoszcz i Oksę z ośrodkiem wojewódzkim.

W ciągu drogi wojewódzkiej Nr 728 została wybudowana wschodnia obwodnica miasta Małogoszcz, zmieniająca przebieg drogi na odcinku od rejonu Cementowni Lafarge w Małogoszczu do miejscowości Mieronice włącznie, przejmująca częściowo ruch tranzytowy, w szczególności w kierunku Kielc i Jędrzejowa. Dawny przebieg drogi został włączony do sieci dróg gminnych.

W związku z wybudowaniem obwodnicy droga wojewódzka Nr 762 kończy swój przebieg na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 728, wcześniejszy fragment drogi został włączony do sieci dróg gminnych.

Drogi wojewódzkie posiadają nawierzchnię bitumiczną, szerokość jezdni 6,00 m÷7,00 m (obwodnica – 7,00 m); szerokość pasa drogowego 12,00 m÷15,00 m (obwodnica – 15,00 m).

Na drogach wojewódzkich znajdują się: most drogowy, wiadukt kolejowy, około 30 przepustów drogowych oraz utwardzone pobocza o szerokości 1,00 m÷1,50 m przebiegające przez teren miejscowości Bocheniec oraz wzdłuż obwodnicy.

Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie gminy wynosi 22,300 km w tym 10,150 km stanowi obwodnica Małogoszcza i Mieronice.

Węzeł uzupełniają wybrane drogi powiatowe łączące obszar gminny z ośrodkiem powiatowym (Włoszczową) i gminnymi: Krasocinem, Piekoszowem, Oksą. Obszar gminy obsługiwany jest głównie przez drogi wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych łączących

poszczególne sołectwa z Małogoszczem. Drogi gminne mają jedynie znaczenie pomocnicze, obsługując powiązania lokalne – między sołeckie oraz bezpośrednio tereny budowlane. Podstawowy węzeł drogowy znajduje się w rejonie miasta Małogoszcza, a węzły pomocnicze we wsiach Mieronice, Złotniki i Kozłów.

Aktualny układ komunikacyjny rozwiązuje problem przejezdności i bezpieczeństwa ruchu w rejonie miasta Małogoszcz jedynie na kierunku północ-południe, dzięki obwodnicy wykonanej po jego wschodniej stronie. Pełną segregację ruchu tranzytowego i lokalnego na obszarze gminy oraz podniesienie standardu zamieszkania w Małogoszcz, przyniesie **realizacja południowej obwodnicy miasta**, stanowiącej kontynuację ruchu komunikacyjnego w ciągu przyszłej drogi wojewódzkiej Małogoszcz – Włoszczowa.

Drogi powiatowe posiadają, w większości nawierzchnię bitumiczną, szerokość jezdni 5,00 m÷5,50 m; szerokość pasa drogowego około 12,0 m. Na drogach powiatowych znajdują się 2 mosty i około 50 przepustów drogowych.

Drogi nr 0152T na odcinku Mieronice – Żarczyce Duże, nr 0216T na odcinku Żarczyce Duże – Złotniki – Lipnica, nr 0220T Kozłów – Małogoszcz, posiadają szerokość jezdni 5,50 m, pozostałe 5,0 m.

Droga Nr 0152T na odcinku Karsznice – Jacłów oraz fragmenty dróg Nr 0151T Mniszek – Mzurowa – Miąsowa i drogi Nr 0150T (zlokalizowane w granicach gminy Małogoszcz) mają nawierzchnię tłuczniovą.

Drogi powiatowe na terenie miasta to:

- ul. Sabianów – droga nr 0220T o długości 1,255 km;
- ul. Jaszowskiego – droga nr 0263T o długości 1,800 km.

Drogi powiatowe o nawierzchni bitumicznej stanowią 56,035 km (93,4%); tłuczniowej – 4,000 km (6,6%).

Drogi powiatowe posiadają parametry dróg lokalnych.

Poniższe drogi, zestawione w tab. 26., zostały zaliczone do **kategorii dróg powiatowych** Uchwałą Nr XXI/170/2020 Rady Powiatu Jędrzejowskiego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia nazwy oraz przebiegu istniejących dróg powiatowych na terenie powiatu jędrzejowskiego. Sieć dróg powiatowych Zarządu Dróg Powiatowych Jędrzejów, zawiera stan dróg na 10.12.2020 r.

Tabela 26. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Małogoszcz

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi będącej w kategorii dróg powiatowych	Przebieg drogi
1	2	3	4
1.	0150T	Mniszek-Mnichów	DW 728) Mniszek – Rudki – Mnichów – (DG)
2.	0151T	Mniszek-Miąsowa	(DW 728) Mniszek – Rudki – Mnichów – (DG)
3.	0152T	Tyniec-Oksa-Mieronice-Miąsowa	(DP 0210 T) Tyniec – Popowice – Oksa – Podlesie – Węgleszyn – Żarczyce Małe- Żarczyce Duże – Mieronice – Karsznice – Jaclów - Bizoręda – Szczepanów – Miąsowa (DG)
4.	0214T	Rogienice-Lipno-Mniszek	(DP 0227T) Rogienice - Ogarka - Przygradów – (granica pow.) Lipno – Zakrzów – Węgleszyn – Rembiechowa – Kanice – Mniszek (DW 728)
5.	0215T	Kozłów-Lasochów	(DP 0220 T) Kozłów – Wiśnicz – Lasochów - (DP 0152 T) (DP 0152 T) - Żarczyce Małe – Wygnanów – Złotniki – Lipnica (DW 728)
6.	0216T	Żarczyce Małe-Lipnica	(DP 0152 T) - Żarczyce Małe – Wygnanów – Złotniki – Lipnica (DW 728)
7.	0217T	Mieronice-Złotniki-Nowe Kanice	(DG) Mieronice – Diament – Złotniki – Pręty - Kanice Nowe (DP 0214 T)
8.	0218T	Wola Tesserowa-Rembieszyce	(DW 728) Wola Tesserowa – Rembieszyce – (DP 0219 T)
9.	0219T	Karsznice-Lipnica	(DP 0152 T) – Karsznice – Rembieszyce – Lipnica - (DW 728)
10.	0220T	Włoszczowa - Czerwonka - Ludynia - Kozłów - Ludwinów - Małogoszcz	Włoszczowa - Czerwonka - Ludynia (granica powiatów) Kozłów – Ludwinów – Małogoszcz (ul. Sabianów, DP 0263T)
11.	0222T	Rząbiec-Henryków-Kozłów	(DP 0221T) Rząbiec – (granica powiatów) Henryków – Kozłów(DP0215T)
12.	0263T	Lipie - Gruszczyń - Cieśle - Leśnica - Małogoszcz	(DP 786) Lipie - Gruszczyń - (wspólny przebieg z dr. powiat. Nr 0264T) - Cieśle (granica powiatów) Leśnica – Małogoszcz ul. Jaszowskiego, DG ul. Jędrzejowska
13.	0264T	Niwiska Krasocińskie - Gruszczyń - Występy -Skorków -Leśnica	(DP 0262T) Niwiska Krasocińskie - Gruszczyń - (wspólny przebieg z dr. pow. nr 0263T od skrzyżowania w kierunku m. Cieśle do skrzyżowania w kierunku m. Lipie) - Występy – Bukowa, ul. Kielecka - Skorków (granica powiatów) Parcele – Leśnica (DP 0263T)

Uzupełniający układ komunikacyjny stanowią **drogi gminne** o łącznej długości 58,42 km w tym na terenie gminy drogi posiadają długość 46,37 km a ulice miejskie 12,05 km.

Poniższe drogi, zestawione w tab. 27. zostały przyjęte:

- Uchwałą Nr 4219/21 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 1 września 2021 r. w sprawie nadania numerów dla dróg gminnych na obszarze Województwa Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 21 września 2021 r., poz. 3043),
- Uchwałą Nr 12/97/12 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie zaliczenia na terenie gminy Małogoszcz dróg do kategorii dróg gminnych i ustalenia ich przebiegu

- Uchwałą Nr 11/104/16 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 26 lutego 2016r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych i ustalenia ich przebiegu na terenie gminy Małogoszcz
- Uchwałą Nr 17/168/16 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 grudnia 2016r. w sprawie zaliczenia drogi do kategorii dróg gminnych i ustalenia **ich** przebiegu na terenie gminy Małogoszcz.

Tabela 27. Wykaz i numeracja dróg gminnych na terenie miasta i gminy Małogoszcz

l.p.	Nr drogi	Nazwa drogi będącej w kategorii dróg gminnych	Przebieg drogi/ulicy	Długość drogi/ulicy [km]
1	2	3	4	5
1.	343001T	Bocheniec-Karsznice	Od drogi wojewódzkiej Nr 762 (Kielce – Małogoszcz) w m. Bocheniec do drogi powiatowej Nr 0152T (Tyniec- Oksa-Węgleszyn- Żarczyce Duże- Mieronice-Karsznice- Mięsowa) w m. Karsznice	3,80
2.	343002T	Małogoszcz- Huby-Dołowatka	Od drogi gminnej Małogoszcz, ul. Konarskiego do granic gminy Włoszczowa	6,94
3.	343003T	Wola Tesserowa-Karsznice	Od drogi powiatowej Nr 0218T (Wola Tesserowa – Rembieszycy) w m. Wola Tesserowa do drogi powiatowej Nr 0152T (Tyniec- Oksa- Węgleszyn-Żarczyce Duże- Mieronice- Karsznice-Mięsowa) w m. Karsznice	1,20
4.	343004T	Ludwinów- Góry Lasochowskie	Od drogi powiatowej Nr 0220T (Kozłów- Ludwinów-Małogoszcz) w m. Ludwinów, do m. Góry Lasochowskie	1,00
5.	343005T	Wiśnicz- Żarczyce Duże	Od drogi powiatowej Nr 0215T (Kozłów- Wiśnicz- Lasochów) w m. Wiśnicz, do drogi powiatowej Nr 0152 T (Tyniec- Oksa- Węgleszyn-Żarczyce Duże-Mieronice- Karsznice-Mięsowa) w m. Żarczyce Duże	2,40
6.	343006T	Złotniki Kolonie-Hektary	Od drogi powiatowej Nr 0216 T (Żarczyce Duże- Wygnanów- Złotniki-Lipnica) w m. Złotniki, do drogi powiatowej Nr 0217T (Mieronice-Złotniki-Pręty- Kanice)	1,40
7.	343007T	Mniszek przez wieś	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie-Jędrzejów) w m. Mniszek do km 2+770	2,70
8.	343008T	Kanice-Złotniki	Od granicy gminy Oksa w m. Kanice do drogi powiatowej Nr 0216T (Żarczyce Duże- Wygnanów- Złotniki- Lipnica), w m. Złotniki.	2,20
9.	343009T	Kozłów-Czostków	Od drogi powiatowej Nr 0220T (Kozłów- Ludwinów-Małogoszcz) w m. Kozłów do granicy gminy Krasocin, w m. Czostków	1,60
10.	343010T	Ludwinów-Cieśle	Od drogi powiatowej Nr 0220T (Kozłów- Ludwinów-Małogoszcz) w m. Ludwinów do granicy gminy Krasocin, w m. Cieśle.	0,95
11.	343011T	Lasochów-Działówki	Od drogi powiatowej Nr 0215T (Kozłów- Wiśnicz- Lasochów), w m. Lasochów, do km 0+720	0,72
12.	343012T	Żarczyce Małe przez wieś	Od drogi powiatowej Nr 0216T (Żarczyce Duże- Wygnanów- Złotniki-Lipnica) w m. Żarczyce Małe, do km 0+500	0,50

1	2	3	4	5
13.	343013T	Żarczyce Duże- Wygnanów	Od drogi powiatowej Nr 0152T (Tyniec-Oksa- Węgleszyn- Żarczyce Duże-Mieronice- Karsznice- Miąsowa), w m. Żarczyce Duże, do drogi powiatowej Nr 0216T (Żarczyce Duże- Wygnanów-Złotniki- Lipnica) w m. Wygnanów	2,23
14.	343014T	Lipnica- Milanów	Od drogi powiatowej Nr 0216T (Żarczyce Duże- Wygnanów- Złotniki-Lipnica) w m. Lipnica do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie- Jędrzejów) w m. Lipnica	1,05
15.	343015T	Rembieszyc- Lipnica	Od drogi powiatowej Nr 0219T (Karsznice – Rembieszyc) w m. Rembieszyc, do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie-Jędrzejów) w m. Lipnica	2,59
16.	343016T	Leśnica-Parcele	Od drogi gminnej Leśnica-Stacja PKP do drogi powiatowej Nr 0264 T (Leśnica Parcela-Leśnica) w m. Leśnica	0,67
17.	343017T	Leśnica-Stacja PKP	Od drogi powiatowej Nr 0264 T (Leśnica Parcela- Leśnica) w m. Leśnica do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie-Jędrzejów) w m. Zakrucze	3,04
18.	343018T	Wrzosówka- Kopaniny	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie- Jędrzejów) w m. Wrzosówka do km 1+170 (przejazd przez tory)	1,17
19.	343019T	Leśnica-Zakrucze	Od drogi powiatowej Nr 0264T (Leśnica Parcela- Leśnica) w m. Leśnica do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie-Jędrzejów) w m. Zakrucze	2,36
20.	343020T	Karsznice- Rembieszyc	Od drogi powiatowej Nr 0152T (Tyniec-Oksa- Węgleszyn-Żarczyce Duże-Mieronice- Karsznice- Miąsowa) w m. Karsznice do drogi gminnej (Rembieszyc-Lipnica) w m. Rembieszyc.	3,68
21.	343021T	Kozłów-Lipno	Od drogi powiatowej Nr 0215 T (Kozłów- Wiśnicz- Lasochów), w m. Kozłów do granicy gminy Oksa w m. Lipno.	2,05
22.	343034 T	Małogoszcz - Mieronice	Od granicy miasta Małogoszcz z sołectwem Mieronice, do drogi wojewódzkiej Nr 728 w m. Mieronice	2,12
23.	343022T	ul. Włoszczowska	Od drogi powiatowej Nr 0263T (Lipie Drugie - Leśnica –Małogoszcz) w m. Małogoszcz ul. Jaszowskiego do drogi powiatowej Nr 0263T (Lipie Drugie – Leśnica – Małogoszcz) w m. Małogoszcz ul. Jaszowskiego	0,56
24.	343023T	ul. Grochowska	Od drogi gminnej (Małogoszcz ul. Włoszczowska) – droga ślepa do km 0+360	0,36
25.	343024T	ul. 3-go Maja	Od drogi gminnej (Małogoszcz, ul. Warszawska) do drogi gminnej (Małogoszcz ul. Włoszczowska)	0,22
26.	343025T	ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie- Jędrzejów) w m. Małogoszcz, ul. Pl. T. Kościuszki do drogi gminnej Małogoszcz, ul. 3-go Maja	0,06
27.	343026T	ul. Kościelna	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie- Jędrzejów) w m. Małogoszcz, Pl. T. Kościuszki, do drogi gminnej Małogoszcz, ul. Włoszczowska	0,08
28.	343027T	ul. Langiewicza	Od drogi wojewódzkiej Nr 762 (Kielce – Małogoszcz) Małogoszcz, ul. Chęcińska, do drogi gminnej Małogoszcz, ul. Warszawska	0,28
29.	343028T	ul. Konarskiego	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie- Jędrzejów) w m. Małogoszcz, ul. Jędrzejowska do drogi gminnej Małogoszcz- Huby-Dołowatka	1,36
30.	343029T	ul. Pustowójtówny	Od drogi gminnej Małogoszcz ul. Warszawska do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie- Jędrzejów) – obwodnica Małogoszcza	1,00

1	2	3	4	5
31.	343030T	ul. Warszawska	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie-Jędrzejów) w m. Małogoszcz – obwodnica do drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec- Końskie-Jędrzejów) w m. Małogoszcz Pl. T. Kościuszki	1,62
32.	343031T	ul. Chęcińska	Od drogi wojewódzkiej Nr 728 (Grójec-Końskie-Jędrzejów) w m. Małogoszcz obwodnica do drogi gminnej Małogoszcz, Pl. Kościuszki	1,33
33.	343032T	ul. Jędrzejowska	Od drogi gminnej Małogoszcz, Pl. Kościuszki do granicy miasta Małogoszcz z sołectwem Mieronice	1,58
34.	343033T	Pl. Kościuszki	Od drogi gminnej Małogoszcz, ul. Chęcińska (rondo) do ul. Chęcińskiej	0,35
35.	343035T	ul. Wesoła	Od ul. Jarków do ul. Wspólnej	0,33
36.	343036T	ul. Wspólna	Od ul. Jarków do ul. Jarków	0,67
37.	343037T	ul. Cmentarna	Od granicy dz., Nr 1703, na której usytuowany jest kościół do granicy cmentarza na Wzgórzu Babinek	0,41
38.	343038T	ul. Jarków	Od drogi gminnej – ul. Jędrzejowskiej do granicy miasta	1,84

Spośród dróg gminnych, nawierzchnię bitumiczną posiada 35,27 km dróg (25,36 km w gminie + 9,91 km ulic w mieście), nawierzchnię z kostki posiada 0,76 km ulic miejskich. Nawierzchnię tłuczniową posiada 5,12 km dróg (3,74 km w gminie + 1,38 km ulic w mieście), nawierzchnię gruntową posiada 17,27 km dróg na terenie gminy.

Większość dróg gminnych jest pozaklasowa.

Wśród 38 dróg gminnych 16 z nich stanowią ulice zlokalizowane w granicach miasta

Pozostałe drogi na terenie miasta i gminy Małogoszcz stanowią drogi wewnętrzne ogólnodostępne, obsługujące tereny zabudowy: zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, rekreacyjnej oraz pozostałej zabudowy związanej z funkcjonowaniem obiektów i urządzeń budowlanych na terenie miasta i gminy. Drogi wewnętrzne są również drogami dojazdowymi do gruntów rolnych.

Na załączonym schemacie została przedstawiona – Klasyfikacja dróg istniejących – na terenie gminy Małogoszcz.

2.12.3. Komunikacja zbiorowa

Prywatna komunikacja BUS-owa obsługuje trasy:

- Linia BUS „DOREX”: Małogoszcz – Złotniki-Mniszek- Podchojny-Jędrzejów;
- Linia BUS: Lasochów-Małogoszcz-Mniszek-Jędrzejów;
- Linia BUS: Małogoszcz-Rembieszce-Lasków-Jędrzejów;
- Linia BUS „DOREX”: Lipno-Węgleszyn-Stare Kanice-Mniszek –Jędrzejów
- Linia BUS „Oparka”: Małogoszcz-Gnieździska-Łopuszno-Faniśławice-Zajączków-Pikoszów-Kielce-Lesica;
- Linia BUS „Oparka”: Cieśle-Małogoszcz-Chęciny-Kielce
- Linia BUS: „SpeedLines”: Małogoszcz-Kielce

Przebieg tras przewozowych i częstotliwość kursów dostosowana jest do potrzeb ludności gminy.

Komunikacja kolejowa:

- Pociągi REGIO: Małogoszcz (Stacja Małogoszcz) – Kielce (ok. 9 kursów/dobę)

Obszary zainwestowane gminy, poza fragmentem sołectw Karsznice, Złotniki, Henryków, Mniszek, znajdują się w dogodnej 30 minutowej izochronie dojazdu do Małogoszcza.

W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu oraz dla podniesienia standardu obsługi podróżnych wskazane jest zatok autobusowych i zadaszonych przystanków autobusowych.

2.12.4. Stan i zaplecze motoryzacji

Na terenie miasta Małogoszcz, zaplecze motoryzacji, stanowią następujące obiekty:

1. Stacja paliw „Orlen”, ul. Warszawska 104
2. Okręgowa stacja kontroli pojazdów, ul. Warszawska 104a
3. Myjnia samochodowa bezdotykowa, ul. Warszawska 104a
4. Myjnia samochodowa bezdotykowa, ul. Słoneczna
5. Mechanika pojazdowa. Części do samochodów, ul. Warszawska
6. Automechanika, ul. Jędrzejowska 32
7. Zakład remontów mechanicznych i elektromechanicznych, ul. Chęcińska 44
8. Wulkanizacja, ul. Warszawska
9. Auto-Plus części samochodowe, ul. Warszawska 15
10. Auto części, ul. Warszawska 66
11. Usługi transportowe „Transpol”, ul. Jaszowskiego 28

Na terenie gminy Małogoszcz, zaplecze motoryzacji, stanowią następujące obiekty:

1. Stacja paliw „Elerte”, diagnostyka komputerowa, Mieronice 160
2. „Elerte” regeneracja zacisków hamulcowych, zestawy naprawcze, siłowniki; Mieronice 160

3. Stacja paliw, Złotniki 54
4. Mechanika samochodowa, wulkanizacja, klimatyzacja, holowanie; Mieronice 79M
5. Mechanika pojazdowe, Zakrucze
6. Mechanika pojazdowa, wulkanizacja, Wola Tesserowa
7. Wulkanizacja, Ludwinów
8. Usługi transportowe „Baza transportowa” i „PHU transport drogowy”, Złotniki

Na terenie gminy znajduje się jeden parking ogólnodostępny, zlokalizowany w Bocheńcu, przy drodze Nr 762 Kielce-Małogoszcz. W granicach miasta, parking znajduje się przy Urzędzie Miasta i Gminy w Małogoszczu. Swoje parkingi posiadają obiekty handlowe „Biedronka”, „Stokrotka”, „Lewiatan”.

Zatoki parkingowe znajdują się na pl. Kościuszki, przy ul. 11 Listopada, ul. Jaszowskiego ul. Jędrzejowskiej (Urząd Poczty, Bank Spółdzielczy), na osiedlu zabudowy wielorodzinnej, przy stadionie piłkarskim i na terenie cementowni.

Na terenie miasta, grupy garaży murowanych i blaszanych, znajdują się przy ul. 11 Listopada, ul. Słonecznej, ul. Osiedle i ul. Jarków.

2.12.5. Ocena układu komunikacyjnego i ruchu istniejącego

Układ drogowy miasta, oparty jest głównie na historycznie wytyczonych szlakach oraz na wschodniej obwodnicy miasta.

Podstawowy układ drogowy gminy ma charakter koncentryczny z pewnymi odchyleniami od tej zasady, spowodowanymi trudnymi warunkami terenowymi wynikającymi z urozmaiconej rzeźby terenu i sieci rzek. Geometryczny środek układu stanowi miasto Małogoszcz. Główne elementy układu stanowią drogi wojewódzkie uzupełniane przez drogi powiatowe i gminne. Gęstość sieci dróg o twardej nawierzchni jest wystarczająca, za wyjątkiem braku bezpośrednich połączeń komunikacyjnych między niektórymi graniczącymi ze sobą sołectwami.

Odcinki dróg, niespełniające parametrów normatywnych, wymagają wzmocnienia i poszerzenia koron dróg i korekty łuków poziomych. Pozostałe drogi powiatowe i gminne, spełniające funkcje obsługi obszaru gminy i drugorzędnych powiązań na jej obrzeżach, wymagają na ogół jedynie modernizacji nawierzchni jezdni.

Ocena ruchu istniejącego, opiera się na Generalnym Pomiarze Ruchu 2020/2021 na drogach wojewódzkich, wykonanym przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Średni dobowy ruch roczny (SDRR), na terenie gminy Małogoszcz, podlegał pomiarom w punktach:

- punkt Nr 26005, na drodze wojewódzkiej Nr 728, położony na odcinku Łopuszno – Małogoszcz, długość odcinka pomiarowego 17,159 km, analizowany był w punkcie pomiarowym w miejscowości Małogoszcz; SDRR – 3 603 poj./dobę (w tym: 29 motocykli, 2346 samochody

- osobowe, 326 samochodów dostawczych, 117 samochody ciężarowe bez przyczepy, 776 samochodów ciężarowych z przyczepami, 3 autobusy, 6 ciągników rolniczych);
- punkt Nr 26006, na drodze wojewódzkiej Nr 728, położony na odcinku Małogoszcz – Jędrzejów, długość odcinka pomiarowego 19,296 km, analizowany był w punkcie pomiarowym w miejscowości Jędrzejów; SDRR – 4 141 poj./dobę (w tym: 26 motocykli, 3449 samochodów osobowych, 155 samochody dostawcze, 61 samochodów ciężarowych bez przyczepy, 444 samochody ciężarowe z przyczepami, 2 autobusy, 4 ciągniki rolnicze);
 - punkt Nr 26050, na drodze wojewódzkiej Nr 762, położony na odcinku Kielce – Małogoszcz, długość odcinka pomiarowego 15,606 km, analizowany był w punkcie pomiarowym w miejscowości Korzecko; SDRR – 5 519 poj./dobę (w tym: 51 motocykli, 4447 samochodów osobowych, 480 samochody dostawcze, 63 samochody ciężarowe bez przyczepy, 474 samochody ciężarowe z przyczepami, 1 autobus, 3 ciągniki rolnicze).

Średni dobowy ruch roczny (SDRR) pojazdów silnikowych w Generalnym Pomiarze Ruchu (GPR) 2020/21 na sieci dróg wojewódzkich w Polsce wynosił 4 231 poj./dobę i był ponad trzykrotnie mniejszy od SDRR na zamiejskiej sieci dróg krajowych. Pomiędzy GPR 2015, a GPR 2020/21, na sieci dróg wojewódzkich objętej pomiarem ruchu, zanotowano wzrost ruchu średnio o 20%, względem roku 2015. Dynamika wzrostu ruchu na całej sieci dróg wojewódzkich była wyższa, niż w poprzednim okresie pięcioletnim. Dla sieci dróg wojewódzkich w granicach woj. świętokrzyskiego, SDRR wynosił 4 459 poj./dobę.

W odniesieniu do powyższych danych, natężenie ruchu, na drogach wojewódzkich na terenie gminy Małogoszcz jest dość wysokie. Największe natężenie ruchu, większe od średniej dla sieci dróg wojewódzkich w Polsce i sieci dróg w granicach województwa świętokrzyskiego, notowane jest na drodze wojewódzkiej Nr 762, na odcinku Kielce – Małogoszcz, i wynosi 5 519 poj./dobę. Mniejsze natężenie ruchu występuje na drodze wojewódzkiej Nr 728 na odcinku Małogoszcz – Jędrzejów, wynoszące 4 141 poj./dobę. Najmniej obciążona ruchem jest droga wojewódzka Nr 728 na odcinku Łopuszno – Małogoszcz – tylko 3 603 poj./dobę.

2.12.6. Układ kolejowy

Przez północną część gminy Małogoszcz, na odcinku 4,4 km, przebiega dwutorowa, zelektryfikowana, linia kolejowa Nr 61 Kielce – Fosowskie.

Na linii tej położona jest stacja kolejowa obsługująca ruch pasażerski i towarowy. Perony zlokalizowane są przy torach głównych po stronie północnej stacji. Przez gminę, przebiega również bocznicą kolejowa Cementowni Lafarge Małogoszcz o długości 2,8 km.

Stacja kolejowa Małogoszcz, znajduje się w niekorzystnym położeniu, w stosunku do terenów zamieszkałych w gminie. W strefie 2 km dojazdu do stacji, znajduje się jedynie sołectwo Wrzosówka i część sołectwa Leśnica. Wykorzystanie trakcji kolejowej do przewozów pasażerskich jest niewielkie.

Tereny kolei w granicach sołectw Wrzosówka i Kopaniny (bez bocznic kolejowej), **stanowią tereny zamknięte**, ustalone Decyzją Nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 28 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. Urz. Ministra Infrastruktury z 2020 r. poz. 38 z późn. zm.), wymienione w załączniku Nr 13 do decyzji (zmienionym Decyzją Nr 8 Ministra Infrastruktury z dnia 13 czerwca 2022 r., zmieniającym decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. Urz. Min. Infrastruktury z 2022 r. poz. 20)).

Tereny zamknięte, oznaczają tereny zamknięte zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, przez które przebiegają linie kolejowe na terenach poszczególnych województw.

2.13. Systemy infrastruktury technicznej

2.13.1. Gospodarka wodna

Pobór wód podziemnych

Zaopatrzenie w wodę obszaru gminy Małogoszcz realizowane jest za pomocą **wodociągów grupowych: „Małogoszcz”** (z ujęciem „Leśnica” w lesie, na terenie sołectwa Żarczyce Duże, przy zachodniej granicy miasta Małogoszcz); **„Bocheniec – Karsznice”** (z ujęciem w południowej części miejscowości Nowa Wieś sołectwo Bocheniec). Obecnie, trzecie ujęcie wody **„Kozłów”**, jest wyłączone z użytkowania, a miejscowości dawnej przez nie obsługiwane dołączone są do ujęcia „Leśnica”.

Wodę dla odbiorców dostarcza też zakładowe ujęcie **Cementowni** oraz ujęcie **„Gnieździska”** zlokalizowane na terenie gminy Łopuszno.

Zasiegi obsługi sieci wodociągowych zostały przedstawione na załączonym do tekstu schemacie.

Północno-zachodnia, zachodnia i centralna część gminy Małogoszcz zaopatrywana jest w wodę z ujęcia **„Leśnica”**, zlokalizowanego na terenie sołectwa Żarczyce Duże, będącego źródłem wody dla **wodociągu grupowego „Małogoszcz”**.

Ujęcie składa się z dwóch studni:

- studni z 1971 r., studnia II zasadnicza, (nr 23 na rys. i w tab. studni) o głębokości 40,0 m, wydajność maksymalna 168,0 m³/h, przy depresji $s=7,8$ m, zwierciadło wody nawiercone 14,0 m p.p.t. , ustabilizowane 5,9 m p.p.t.
- studni z 1971 r., studnia I awaryjna, (nr 24 na rys. i w tab. studni) o głębokości 40,0 m, wydajność maksymalna 138,4 m³/h, przy depresji $s=10,8$ m, zwierciadło wody nawiercone 17,5 m p.p.t., ustabilizowane 5,9 m p.p.t.,
- dla ujęcia ustalono zasoby eksploatacyjne, zatwierdzone w kat. „B” w ilości $Q_e = 102,0$ m³/h, przy depresji 4,1 m, wspólne dla obydwu studni.

Praca wodociągu jest wspomagana przez trzy zbiorniki wyrównawcze o pojemności $V = 3 \times 500 \text{ m}^3$, znajdujące się przy ul. Konarskiego w Małogoszczu. Istniejąca sieć wodociągowa pracuje w systemie grawitacyjnym w jednej strefie ciśnień. Ma ona średnice od $\varnothing 90 \text{ mm}$ w końcowych odcinkach przez $\varnothing 110$, $\varnothing 160 \text{ mm}$ w ulicach głównych do $\varnothing 225$ i $\varnothing 250$ w magistralach prowadzących wodę od ujęcia do miasta i do zbiorników wyrównawczych.

Pozwolenia wodnoprawnego, dla Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Małogoszczu, 28-366 Małogoszcz Osiedle 1a, na pobór wody podziemnej z utworów kredowych, ujęciem zlokalizowanym na działce nr ewid. 3406 (w *Żarczycach Dużych*), z ujęcia „Leśnica”, udzielił Starosta Jędrzejowski decyzją z dnia 03.01.2013 r., znak: OŚR.6341.25.2012.ZS. Zgodnie z decyzją wodociąg zaopatruje miejscowości: Małogoszcz, Leśnicę, Mieronice, Żarczyce Duże, Żarczyce Małe, Lipnicę, Mniszek, Ludwinów, Kozłów, Wiśnicz, Góry Lasochowskie, Wygnanów, Złotniki.

Decyzja zezwala na pobór: $Q_{\text{max. h}} = 102,0 \text{ m}^3/\text{h}$ – studnia Nr II (*nr 23 na rys. i w tab. studni*), $Q_{\text{max. h}} = 87,0 \text{ m}^3/\text{h}$ – studnia Nr I (*nr 24 na rys. i w tab. studni*), $Q_{\text{str.d.}} = 1\,405,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$,

$Q_{\text{max. roczne}} = 512\,825,0 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono do 31 grudnia 2032 r.

Dla ujęcia wody podziemnej „Leśnica” **obowiązuje strefa ochronna** ustanowiona Rozporządzeniem Nr 19/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Leśnica” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 19 listopada 2015 r. poz. 3310), zmieniona Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 10 października 2017 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Leśnica” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 11 października 2017 r. poz. 3116), (*uchylającym pkt 14 Rozporządzenia Nr 19/2015*).

Zgodnie z Rozporządzeniem, strefę ochronną dzieli się na:

- 1) teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 0,1 ha, położony w miejscowości Żarczyce Duże,
- 2) teren ochrony pośredniej obejmujący obszar o powierzchni 98 ha, położony w gminie Małogoszcz.

Na terenie ochrony bezpośredniej obowiązują zakazy i nakazy, o których mowa w art. 53 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.

Na terenie ochrony pośredniej zabrania się:

- 1) wprowadzania ścieków do ziemi;
- 2) rolniczego wykorzystania ścieków;
- 3) nawożenia gnojówką lub gnojowicą;
- 4) lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- 5) lokalizowania składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- 6) przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- 7) unieszkodliwiania odpadów;

- 8) wydobywania kopalin;
- 9) wykonywania wyrobisk górniczych lub otworów wiertniczych związanych z poszukiwaniem lub rozpoznawaniem złóż kopalin;
- 10) obniżania poziomu zwierciadła wody podziemnej związanego z eksploatacją kopalin;
- 11) lokalizowania nowych ujęć wód podziemnych z wyłączeniem:
 - a) studni zastępczych lub awaryjnych istniejącego ujęcia,
 - b) ujęć wykorzystywanych na potrzeby zwykłego korzystania z wód;
- 12) grzebania zwłok zwierzęcych;
- 13) lokalizowania cmentarzy.

Teren ustanowionej strefy ochronnej wskazano na rysunku uwarunkowań.

Południowo-wschodnia część opracowania, zasilana jest w wodę, z wodociągu gminnego **„Bocheniec – Karsznice”**. Ujęcie wody znajduje się w **Nowej Wsi**.

Ujęcie składa się z dwóch studni:

- studni z 1985 r., studnia 1 zasadnicza, (nr 3 na rys. i w tab. studni.) o głębokości 35,0 wydajności 42,0 m³/h, przy depresji $s=4,2$ m, zwierciadło wody nawiercone 18,0 m p.p.t., ustabilizowane 16,2 m p.p.t.,
- studni z 1995r., studnia 2 awaryjna, (nr 2 na rys. i w tab. studni) o głębokości 40,4 m, wydajności 42,0 m³/h, przy depresji $s=5,5$ m, zwierciadło wody nawiercone 18,0 m p.p.t., ustabilizowane 16,5 m p.p.t.,
- dla ujęcia ustalono zasoby eksploatacyjne, zatwierdzone w kat. „B” w ilości $Q_e = 42,0$ m³/h, przy depresji 4,2 m, wspólne dla obydwu studni.

Pracę wodociągu wspomagają zbiorniki wyrównawcze o pojemności $V = 2 \times 100$ m³ wykonane przy drodze z Karsznic do Nowej Wsi na wzgórzach Gorgolowskich. Sieć wodociągowa ma średnice ϕ : 225, 160, 110, 90 mm.

Pozwolenia wodnoprawnego dla Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Małogoszczu, 28-366 Małogoszcz Osiedle 1a, na pobór wody podziemnej z ujęcia zlokalizowane na działkach nr ewid. 55/4 i 55/6 w miejscowości Nowa Wieś dla potrzeb wodociągu grupowego „Bocheniec – Karsznice”, udzielił Starosta Jędrzejowski decyzją z dnia 10.12.2012 r., znak: OŚR.6341.26.2012.ZS. Zgodnie z decyzją wodociąg zaopatruje miejscowości: Bocheniec wraz z kolonią Nowa Wieś i przysiółkiem Dołki, Karsznice, Rembieszyce, Wolę Tesserową, Jacków, Wygnanów, Złotniki, Lipnice i Mniszek.

Decyzja zezwala na pobór wody w ilości: $Q_{\max.h} = 42,0$ m³/h, $Q_{\text{str.d.}} = 841,0$ m³/dobę,

$Q_{\max.\text{roczne}} = 307\,000,0$ m³/rok.

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2032 r.

Dla ujęcia wody podziemnej w Nowej Wsi, **obowiązuje strefa ochrony bezpośredniej**, ustanowiona Decyzją z dnia 25 lipca 2018 r., Dyrektora Zarządu Zlewni w Kielcach, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, znak KR.ZUZ.1.4100.87.2018.IM (*dokument nie podlega publikacji w Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego*).

Obszar ochrony bezpośredniej – strefa ochrony bezpośredniej, obejmuje wygradzony teren w kształcie wieloboku 23,0 x 30,0 x 14,0 x 13,0 x 15,0 x 43,0 x 20,0 m. W związku z ustanowieniem strefy ochronnej, użytkownik ujęcia zobowiązany jest do:

- umieszczenia na istniejącym ogrodzeniu tablicy informacyjnej o treści „Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej, osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”,
- odprowadzania wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarowania terenu zielenią,
- odprowadzenia poza granice strefy bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczenia wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Zgodnie z decyzją, na terenie ochrony bezpośredniej obowiązuje zakaz użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

Teren ustanowionej strefy ochrony bezpośredniej wskazano na rysunku uwarunkowań.

Dla ujęcia w Nowej Wsi, opracowany jest „Dodatek do Dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wód podziemnych z utworów jury górnej – malmu”, opracowany w 2012 r., wskazujący na **konieczność wyznaczenia terenu ochrony pośredniej ujęcia**.

Zachodnia część gminy, do niedawna była obsługiwana przez **wodociąg gminny „Kozłów”**, z ujęciem wykonanym na terenie sołectwa Kozłów, na północ od drogi Kozłów – Ludwinów. Obecnie **ujęcie „Kozłów” jest wyłączone z użytkowania** i stanowi wyłącznie ujęcie rezerwowe dla gminy.

Ujęcie składa się z dwóch studni:

- studni z 1996 r., studnia 1 zasadnicza, (nr 9 na rys. i w tab. studni.) o głębokości 70,0 m wydajność maksymalna 60,0 m³/h, przy depresji s=12,0 m, zwierciadło wody nawiercone 19,6 m p.p.t., ustabilizowane 19,6 m p.p.t.,
- studni z 1999 r., studnia 2 awaryjna, (nr 8 na rys. i w tab. studni) o głębokości 75,0 m, wydajności 38,5,0 m³/h, przy depresji s=7,5 m, zwierciadło wody nawiercone 20,8 m p.p.t., ustabilizowane 20,8 m p.p.t.,
- dla ujęcia ustalono zasoby eksploatacyjne, zatwierdzone w kat. „B” w ilości Q_e = 40,0 m³/h, przy depresji 8,0 m, wspólne dla obydwu studni.

Pracę wodociągu wspomagają zbiorniki wyrównawcze o pojemności V = 2x100 m³ wykonane na terenie stacji wodociągowej obok studni. Sieć wodociągowa ma średnice ϕ : 225, 160, 110, 90 mm.

Wodociąg ten obsługiwał sołectwa: Kozłów, Ludwinów, Henryków, Wiśnicz, Lasochów. Obecnie miejscowości te są włączone do ujęcia „Leśnica”.

Woda z ujęcia wykazuje przekroczone stężenie azotanów i wymaga uzdatniania pobieranej wody w zakresie redukcji azotanów.

Pozwolenia wodnoprawnego, dla Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Małogoszczu, Osiedle 1a, 28-366 Małogoszcz, na pobór wód podziemnych z utworów kredy górnej, dwoma studniami, zlokalizowanymi na działce o nr ewid. 207/8 w miejscowości Kozłów, dla potrzeb wodociągu grupowego „Kozłów”, udzielił Starosta Jędrzejowski decyzją z dnia 22.12.2016 r., znak: OŚR.6341.49.2016.

Decyzja zezwala na pobór wody w ilości: $Q_{\max. h} = 10,2 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{str.d.}} = 123,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$,

$Q_{\max. \text{roczne}} = 45\,000,0 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono do 31 grudnia 2036 r.

Dla ujęcia wody podziemnej „Kozłów” **obowiązuje strefa ochronna** ustanowiona Rozporządzeniem Nr 26/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej zlokalizowanego w miejscowości Kozłów (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 17 sierpnia 2016 r. poz. 589).

Zgodnie z Rozporządzeniem, strefę ochronną dzieli się na:

- 1) teren ochrony bezpośredniej, o powierzchni 0,1 ha, położony w miejscowości Kozłów,
- 2) teren ochrony pośredniej obejmujący obszar o powierzchni ok. 122,66 ha, położony w miejscowościach Kozłów i Ludwinów.

Na terenie ochrony bezpośredniej obowiązują zakazy i nakazy, o których mowa w art. 53 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne.

Na terenie ochrony pośredniej zabrania się:

- 1) wprowadzania ścieków do ziemi;
- 2) lokalizowania przydomowych oczyszczalni ścieków;
- 3) rolniczego wykorzystania ścieków;
- 4) nawożenia gnojówką lub gnojowicą;
- 5) przechowywania lub składowania obornika na powierzchni pola (w przyzmach);
- 6) lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- 7) lokalizowania składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- 8) przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- 9) unieszkodliwiania odpadów;
- 10) odzysku odpadów, w przypadku gdy odpady mają kontakt z powierzchnią ziemi
- 11) magazynowania odpadów, z wyłączeniem wstępnego magazynowania przez ich wytwórcę;

- 12) wydobywania kopalin;
- 13) lokalizowania nowych ujęć wód podziemnych z wyłączeniem:
 - a) studni zastępczych lub awaryjnych istniejącego ujęcia,
 - b) ujęć wykorzystywanych na potrzeby zwykłego korzystania z wód;
- 14) lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych.

Teren ustanowionej strefy ochronnej wskazano na rysunku uwarunkowań.

Teren sołectwa Zakrucze zaopatrywany jest w z **ujęcia zakładowego** pracującego dla potrzeb **Cementowni w Małogoszczu**. Ujęcie składa się z dwóch studni zlokalizowanych na terenie cementowni:

- studni z 1971 r., obecnie studnia nieczynna (nr 13 na rys. i w tab. studni) o głębokości 100,0 m, wydajności max 123,9 m³/h, przy depresji S=11,3 m, zwierciadło wody nawiercone 25,0 m p.p.t., ustabilizowane 12,4 m p.p.t.
- studni z 1975 r., czynnej, (nr 14 na rys. i w tab. studni) o głębokości 85,0 m, wydajności max 226,1 m³/h, przy depresji S=14,6 m, zwierciadło wody nawiercone 20,0 m p.p.t., ustabilizowane 16,2 m p.p.t.,
- dla ujęcia ustalono zasoby eksploatacyjne, zatwierdzone w kat. „B” w ilości Q_e = 210,0 m³/h, przy depresji 13,6 m, wspólne dla obydwu studni.

Istniejąca w sołectwie Zakrucze sieć wodociągowa ma średnice \varnothing 90 i \varnothing 110 mm. Docelowo, obecne studium, przewiduje włączenie sieci wodociągowej w Zakruczu do wodociągu grupowego „Małogoszcz”.

Pozwolenia wodnoprawnego, dla Lafarge Cement S.A., na pobór wód podziemnych, udzielił Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, decyzją KR.RUZ.4211.60.2019.DP z dnia 02.05.2019 r. Pozwolenie jest ważne do 30 kwietnia 2049 r.

Decyzja zezwala na pobór wód podziemnych do celów socjalno-bytowych Cementowni „Małogoszcz” i pododbiorców, z jurajskiego poziomu wodonośnego, w ilości nieprzekraczającej:

$$Q_{\max.s} = 0,002 \text{ m}^3/\text{s}, Q_{\text{sr.d.}} = 141,4 \text{ m}^3/\text{dobę}, Q_{\text{dop.rocne}} = 51\,600 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Decyzja zezwala na pobór wód podziemnych, w sytuacjach awaryjnych, maksymalnie 7 dni w roku) do celów przemysłowych w ilości nieprzekraczającej:

$$Q_{\max.s} = 0,006 \text{ m}^3/\text{s}, Q_{\text{sr.d.}} = 55,0 \text{ m}^3/\text{dobę}, Q_{\text{dop.rocne}} = 385 \text{ m}^3/\text{rok}.$$

Północna część gminy, w granicach sołectwa Wrzosówka, **zasilana jest z wodociągu obsługującego południową i centralną część gminy Łopuszno**, stanowiącego dwa połączone wodociągi „Gnieździska” i „Łopuszno”, zasilanego z dwóch ujęć wody wykonanych w miejscowościach Gnieździska i Wielebnów.

Ujęcie w miejscowości **Gnieździska**, zasilające wodociąg „Gnieździska”, znajduje się pod

Dybkową Górą. Składa się z jednej studni, o głębokości 40,0 m, wykonanej w 1980 r., o zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” w ilości $Q_e = 138,4 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S_e = 3,6 \text{ m}$, zatwierdzonych decyzją Wojewody Kieleckiego z dnia 30.05.1984 r., znak: OS.II-8530/27/84. Pracę wodociągu wspomagają zbiorniki wyrównawcze w Gnieździskach ($V = 3 \times 50 \text{ m}^3$) oraz przepompownię w Rudzie Zajączkowskiej i Michalej Górze. Wodociąg obsługuje miejscowości: Gnieździska, Ruda Zajączkowska, Michala Góra, Grabownica, Czartoszewy, Marianów, Fanisławice, Fanisławiczki, Eustachów Mały, Jedle, Fanisławice Hucisko, Fanisławice Przymiarki – z gminy Łopuszno oraz Wrzosówkę i Kopaniny z gminy Małogoszcz.

Wodociąg „Gnieździska” jest połączony z wodociągiem „Łopuszno”. Złączenie sieci występuje w rejonie Eustachowa Małego.

Ujęcie w miejscowości **Wielebnów**, zasilające wodociąg „Łopuszno”, składa się ze studni wykonanej w 1965 r., o głębokości 60,0 m, o zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” w ilości $Q_e = 96,0 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S_e = 2,5 \text{ m}$, zatwierdzonych decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii z dnia 20.03.1966 r., znak: KDH/013/1958/J/66. Wodociąg obsługuje miejscowości: Wielebnów, Łopuszno, Wielebnów-Zasłońce, Józefina, Snochowice, Eustachów Duży, Eustachów Dąbrowa, Czałczyn, Olszówka, Jasień, Rudki, Naramów, Huta Jabłonowa, Barycz, Orczów.

Wodociągi posiadają **wspólne pozwolenie wodnoprawne**, udzielone Samorządowemu Zakładowi Gospodarki Komunalnej w Łopusznie, z siedzibą w Antonielowie, Decyzją Starosty Powiatowego w Kielcach z dnia 12.02.2016 r., znak: GP.6341.89.2015. Decyzja udziela pozwolenia na pobór wód podziemnych z utworów jurajskich ujęciami w miejscowościach Gnieździska i Wielebnów dla potrzeb wodociągu wiejskiego, w ilościach:

$$Q_{\max. h} = 234,4 \text{ m}^3/\text{h}, Q_{\text{str.d.}} = 970,89 \text{ m}^3/\text{dobę}, Q_{\max. \text{roczne}} = 354\,375,0 \text{ m}^3/\text{rok}.$$

Sieć wodociągowa ma średnice od $\phi 90$ do $\phi 225 \text{ mm}$, w tym na terenie gminy Małogoszcz ma średnice $\phi 90$ i $\phi 110 \text{ mm}$.

W granicach gminy, znajdują się również inne studnie wiercone. Wszystkie studnie, zarówno stanowiące źródło grupowego zaopatrzenia wody, jak i wykorzystywane przez firmy, instytucje i osoby prywatne, zostały zestawione w tab. 28 i przedstawione na rysunku uwarunkowań.

Pobór wód powierzchniowych

Cementownia Lafarge Cement S.A., zużywa wodę do celów przemysłowych. Woda z ujęcia powierzchniowego wykorzystywana jest - bez uzdatniania - dla celów technologicznych, na potrzeby instalacji IPPC (IED). Wykorzystanie wody obejmuje:

- nawilżanie gazów w stabilizatorach pieców obrotowych,
- chłodzenie urządzeń technologicznych, uzupełnianie obiegów chłodniczych,
- zraszanie w granicach instalacji IPPC dróg, placów i ciągów transportowych.

Ochrona środowiska wodnego polega m. in. na stosowaniu zamkniętych obiegów wodnych i wielokrotnego wykorzystania pobranej wody.

Spółka Lafarge Cement S.A., posiada **pozwolenie wodnoprawne** na piętrzenie wody rzeki Łososiny (*Wiernej Rzeki*) w km 8+840 za pomocą jazu piętrzącego, retencjonowanie wody w zbiorniku „Małogoszcz” oraz pobór wody ze zbiornika retencyjnego do celów produkcyjnych Cementowni Małogoszcz.

Pozwolenie wodnoprawne zostało udzielone decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak:OWŚ-VII.7322.42.2012 z dnia 27.12.2012 r., zmienioną decyzją Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, znak:KR.RUZ.4211.197.2018.DP z dnia 07.03.2019 r. Decyzja jest ważna do 31.12.2032 r.

Decyzja zezwala: na piętrzenie wody rzeki Łososiny w km 8+840 za pomocą jazu żelbetowego do rzędnej 224,25 m n.p.m.; retencjonowanie wód powierzchniowych w zbiorniku „Małogoszcz” do NPP – 223,00 m n.p.m., parametry zbiornika: pojemność całkowita – 449 000 m³, powierzchnia przy NPP – 28,3 ha, średnia głębokość 1,59 m.

Zmianie uległa dozwolona ilość poboru wody do celów przemysłowych, ograniczona (w 2019r.) do:

$$Q_{\max.s} = 0,006 \text{ m}^3/\text{s}, Q_{\max.h} = 22,4 \text{ m}^3/\text{h}, Q_{\text{sr.d.}} = 383,6 \text{ m}^3/\text{dobę}, Q_{\max.r} = 140\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Zgodnie z decyzją środowiskową wody kopalniane, odprowadzane z odwadnianych poziomów wydobywania, wykorzystywać należy do zraszania prowadzonego na terenie kopalni, jak również mogą być wykorzystywane do celów przemysłowych i technologicznych np. w Cementowni o ile spełniać będą wymogi jakościowe związane z wymaganiami stosowanej technologii.

Rozważyć należy wówczas dwa warianty dostawy wody:

- pompowanie wód poprzez klarownik wprost do Cementowni, a jej nadmiar może być grawitacyjnie odprowadzany do zbiornika przy Łososinie,
- odprowadzanie wody kopalnianej specjalnie wykonanym rurociągiem do zbiornika przy rzece Łososinie, a stąd dalej poprzez istniejącą pompownię do Cementowni.

2.13.2. Gospodarka ściekowa

Kanalizację sanitarną posiadają jedynie centralne i wschodnie rejony gminy Małogoszcz, w tym miasto Małogoszcz. Tereny te objęte są granicami „Aglomeracji Małogoszcz”. Na pozostałym terenie gminy nie ma istniejącej zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej, a zabudowania korzystają ze zbiorników bezodpływowych.

Aglomeracji Małogoszcz została wyznaczona Uchwałą Nr XXI/189/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia granic Aglomeracji Małogoszcz (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 7 stycznia 2021 r. poz. 153). Uchwała wyznacza obszar i granice Aglomeracji Małogoszcz o równoważnej liczbie mieszkańców wynoszącej 5 301 RLM

z oczyszczalnią ścieków w Zakruczu, obejmującą następujące miejscowości: Małogoszcz, Bocheniec, Leśnica i część miejscowości Zakrucze.

Na terenie gminy Małogoszcz obowiązuje **Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków**, przyjęty Uchwałą Nr 31/300/18 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 15 października 2018 r, w sprawie przyjęcia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, na terenie gminy Małogoszcz, zmieniony Uchwałą Nr XVI/138/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 maja 2020 r. r.; zmieniony Uchwałą Nr XXIX/258/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 5 listopada 2021 r.,

Zgodnie z § 17.1 Uchwały Nr XIX/163/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Małogoszcz:

- Właściciele nieruchomości pozbywają się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości w sposób systematyczny, proporcjonalnie do zużytej wody, nie dopuszczając do przepełnienia i przelania się nieczystości na powierzchnię oraz przenikaniu do gruntu, nie rzadziej jednak niż 1 raz w roku.
- Częstotliwość opróżnienia osadów ściekowych ze zbiorników przydomowych oczyszczalni ścieków powinno wynikać z ich instrukcji obsługi.
- Właściciele nieruchomości mają obowiązek przedstawić do wglądu osobom upoważnionym przez Burmistrza Miasta i Gminy Małogoszcz dokumenty potwierdzające realizację usługi pozbycia się nieczystości ciekłych.

Opróżnianie zbiorników bezodpływowych na ścieki odbywa się zgodnie z Uchwałą Nr XIX/167/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r w sprawie określenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 3 listopada 2020 r., poz. 3808).

Teren gminy jest zwodociągowany. Budowanie sieci wodociągowej bez równoległego kanalizowania sołectw, stwarza bezpośrednie zagrożenie dla stanu wód podziemnych i powierzchniowych, szczególnie na skutek wzrostu ilości pobieranych wód, a tym samym wzrostu ilości ścieków.

Celem uregulowania tego problemu Gmina powzięła **decyzję o budowie przydomowych oczyszczalni ścieków** na pozostałym terenie gminy, nie objętym zasięgiem aglomeracji oraz o udzieleniu dotacji celowej na ich budowę właścicielom nieruchomości, położonych na terenie gminy Małogoszcz, na podstawie Uchwały Nr XXV/223/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu udzielania dotacji celowej na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Małogoszcz”.

Obecnie **oczyszczalnia ścieków komunalnych** w miejscowości **Zakrucze** obsługuje teren miasta Małogoszcz, teren Cementowni Małogoszcz, miejscowości: Dołki, Bocheniec i Nową Wieś oraz część domów z miejscowości Leśnica i Zakrucze. Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej ma średnice $\phi 110 \div \phi 500$ mm. Praca sieci kanalizacyjnej jest wspomagana przez 4 przepompownie ścieków.

Ścieki z terenów nieskanalizowanych w gminie Małogoszcz, dowożone są do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków i oczyszczane są w mieszaninie ze ściekami dopływającymi do oczyszczalni.

Oczyszczalnia ścieków w Zakruczu jest typu mechaniczno – biologicznego o przepustowości $1\ 200\ m^3/d$. W jej skład wchodzi urządzenia: krata mechaniczna, piaskownik poziomy dwukomorowy, 3 szt. osadników- wstępnych typu Imhoff, złoża biologiczne I⁰, złoża biologiczne II⁰, 2 szt. osadników wtórnych, komora mieszania koagulantu, osadnik pokoagulacyjny, 7 szt. poletek osadowych.

Technologia oczyszczalni oparta jest na dwustopniowych złożach biologicznych z wypełnieniem z tworzyw sztucznych. Ścieki dopływają do oczyszczalni grawitacyjnie, na część mechaniczną, składającą się z sita kanałowego (do zatrzymywania grubych części), piaskownika gdzie następuje wstępne mechaniczne oczyszczanie ścieków i beztlenowa przeróbka osadu zgromadzonego w komorze fermentacyjnej (w dolnej części). Następnie ścieki przez pompownię międzystopniową, tłoczone są na część biologiczną tj. złoża biologiczne. Dalszy ich przepływ odbywa się grawitacyjnie kolejno przez: złoża zlewne, złoża spłukiwane i osadniki wtórne. Z osadników wtórnych, osad recyrkulowany jest na złoża przez przepompownię międzystopniową. Oczyszczone ścieki odpływają istniejącym kolektorem 400 mm o długości 8,0 km, do Białej Nidy (odbiornika) w km 7+ 500.

Osady wstępne i wtórne są poddawane fermentacji beztlenowej w komorach fermentacyjnych osadników zespolonych typu Imhoffa. Osady przefermentowane są okresowo spuszczone do wydzielonej pompowni osadu i tłoczone na poletka osadowe otwarte. Odwodnione osady składowane są czasowo na wydzielonym, przylegającym do nich placu i przekazywane następnie odpowiedniemu podmiotowi do unieszkodliwienia.

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Małogoszczu, obsługujący oczyszczalnię ścieków, posiada **pozwolenie wodnoprawne** udzielone decyzją Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, z dnia 23.08.2019 r., znak:KR.ZUZ.1.421.128.2019.JK, w sprawie udzielenia pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną, polegającą na wprowadzaniu oczyszczonych ścieków komunalnych z gminnej, mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w miejscowości Zakrucze, gm. Małogoszcz, pow. jędrzejowski, woj. świętokrzyskie, poprzez wylot z kolektora sanitarnego do kanału otwartego (działka ewid. nr 366, obręb 0021 Nowa Wieś, gmina Małogoszcz, pow. jędrzejowski), a następnie poprzez otwarty kanał istniejącym wylotem do rzeki Biała Nida w km 7+500, działka ewid. nr 1923, obręb 0002 Bolmin, gmina Chęciny, pow. kielecki, woj. świętokrzyskie) w ilości:

$$Q_{\max.s} = 0,0191\ m^3/s, Q_{\text{śr.d.}} = 1\ 200,0\ m^3/dobę, Q_{\text{dop r}} = 602\ 250,0\ m^3/rok;$$

Dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków komunalnych, wprowadzanych do rzeki Biała Nida w km 7+500:

- $BZT_5 < 25 \text{ mg O}_2/\text{l}$
- $CHZT < 125 \text{ mgO}_2/\text{l}$
- zawiesina ogólna $< 35 \text{ mg/l}$

Pozwolenia wodnoprawnego, udzielono **na okres 10 lat, tj. do dnia 22 sierpnia 2029 r.**

Na terenie gminy pracują także **dwie lokalne oczyszczalnie ścieków** obsługujące szkoły:

- Szkołę Podstawową w Złotnikach – za pomocą oczyszczalni biologicznej typu „Nebraska M7” o przepustowości $5,5 \text{ m}^3/\text{d}$,
- Szkołę Podstawową w Rembieszycach – za pomocą oczyszczalni biologicznej typu ORMr o przepustowości $5,0 \text{ m}^3/\text{d}$.

2.13.3. Kanalizacja deszczowa

Obecnie na terenie miasta i gminy Małogoszcz nie ma zbiorczego systemu **kanalizacji deszczowej**. Na terenie miasta funkcjonują jedynie pojedyncze, lokalne kanały deszczowe.

Wody opadowe i roztopowe, pochodzące ze szczelnej powierzchni terenów składowych, baz transportowych, stacji dystrybucji paliw, terenów działalności gospodarczej, centrum miasta, dróg wojewódzkich oraz drogi powiatowej, a także parkingów o powierzchni ponad $0,1 \text{ ha}$, należy oczyścić przed wprowadzeniem do wód lub urządzeń wodnych, zgodnie z Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych.

Wody opadowe i roztopowe, pochodzące z terenów niezabudowanych należy odprowadzić powierzchniowo.

W najbliższym czasie gmina nie planuje budowy zbiorczego systemu kanalizacji deszczowej.

Gospodarowanie wodą na terenie Kopalni „Małogoszcz” odbywa się na podstawie pozwolenia wodnoprawnego udzielonego decyzją Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, znak:KR.RUZ.4211.198.2018.DP z dnia 31.05.2019 r. w sprawie udzielenia pozwolenia wodnoprawnego na całoroczne odwadnianie Kopalni „Małogoszcz” na potrzeby wydobywania złoża margli i wapieni z terenu obszaru górniczego z poziomów eksploatacyjnych: III +230 m n.p.m., IVa +223 m n.p.m., IV +215 m n.p.m. oraz na wprowadzanie wód z odwodnienia Kopalni „Małogoszcz” do Dopływu z Leśnicy w km 3+000 ciek. Decyzja jest ważna do 30.05.2049 r.

Na załączniku graficznym wskazano istniejące odwodnienie terenu Kopalni Małogoszcz.

Prowadzona przez Cementownię Małogoszcz działalność produkcyjna nie powoduje powstawania ścieków przemysłowych.

2.13.4. Ciepłownictwo

Większość obiektów usługowych i mieszkalnych, zlokalizowanych zarówno w granicach miasta, jak i granicach sołectw gminy Małogoszcz, zaopatrywanych jest w ciepło w oparciu o indywidualne źródła ciepła.

Na terenie miasta funkcjonuje jedna większa ciepłownia, zlokalizowana przy ul. 11 Listopada w Małogoszczu. Ze zbiorczego systemu ciepłowniczego zaopatrywane jest wielorodzinne osiedle w Małogoszczu, szkoła i Bank Spółdzielczy, a także część prywatnych odbiorców z ul. Jędrzejowskiej. Obiekt do celów grzewczych wykorzystuje węgiel. Planowana jest budowa nowej ciepłowni zasilanej gazem sieciowym, która ma zastąpić obecny obiekt ciepłowni.

W celu ograniczenia uciążliwości dla środowiska wynikającej ze spalania paliw, zaleca się stosowanie „ekologicznych źródeł ciepła”, w tym wykorzystujące do produkcji ciepła energię słoneczną (fotowoltaika) i pozyskujące energię z ciepła ziemi lub powietrza (pompy ciepła).

2.13.5. Gospodarka odpadami stałymi

Na terenie gminy Małogoszcz nie ma składowiska odpadów komunalnych. Na terenie oczyszczalni ścieków w Zakrucze, zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)

Zbiórką **odpadów komunalnych** objętych jest 100% mieszkańców gminy.

Zasady gospodarowania odpadami w gminie regulują między innymi:

- Uchwała Nr XXIX/258/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 5 listopada 2021 r. w sprawie pokrycia części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych niepochozących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Nr XXIX/259/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 5 listopada 2021 r. w sprawie wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki takiej opłaty, wraz ze zmianą przyjętą Uchwałą Nr XXX/272/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 10 grudnia 2021 r.,
- Uchwała Nr XIX/163/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Małogoszcz,
- Uchwała Nr XIX/164/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi,

- Uchwała Nr XIX/166/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- Uchwała Nr XIX/167/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie określenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.
- Uchwała Nr IX/68/19 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie zarządzenia poboru opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w drodze inkasa oraz wyznaczenia inkasentów i określenia wysokości wynagrodzenia za inkaso wraz ze zmianą przyjętą Uchwałą Nr XXX/272/21 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 10 grudnia 2021 r.

Zgodnie z powyższymi uchwałami, na terenie Gminy Małogoszcz obowiązuje mieszany pojemnikowo-workowy system zbierania odpadów komunalnych (na terenach nieruchomości i na drogach publicznych). Odpady zbierane są w sposób selektywny do worków (pojemników) o ustalonej kolorystyce dla danego rodzaju odpadów.

Właściciele nieruchomości, zobowiązani są do selektywnego zbierania odpadów, stosując podział na następujące frakcje: tworzywa sztuczne i odpady opakowaniowe wielomateriałowe; metale; szkło; papier i tektura; bioodpady; popiół.

W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej dopuszcza się unieszkodliwienie frakcji odpadów ulegających biodegradacji poprzez ich kompostowanie.

Utworzony na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), zapewnia selektywne zbieranie odpadów komunalnych pochodzących od właścicieli nieruchomości zamieszkałych.

Odbiór odpadów odbywa się zgodnie z harmonogramem sporządzonym we współpracy z Gminą Małogoszcz przez przedsiębiorcę świadczącego usługi odbierania odpadów komunalnych na podstawie stosownej umowy.

W 2021 r., podmiotem odbierającym komunalne od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy z terenu Gminy Małogoszcz była firma „Czystopol” z siedzibą we Włoszczowie, ul. Partyzantów 114, 29-100 Włoszczowa.

Wykonawca, przekazywał zmieszane odpady komunalne oraz bioodpady do Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych „Kępny Ług” we Włoszczowie oraz do Instalacji mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP) Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Promniku. Selektywnie zebrane odpady komunalne przekazywane są do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, o której mowa w art. 17 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Na terenie gminy powstają też **odpady produkcyjne** towarzyszące różnym rodzajom produkcji przemysłowej, prowadzonej na terenie gminy i miasta Małogoszcz.

Gospodarowanie odpadami na terenie cementowni regulowane jest decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego OWŚ.VII.7222.24.2017 z dnia 09 stycznia 2018 r., udzielającej pozwolenia zintegrowanego dla instalacji zlokalizowanych na terenie Lafarge Cement Spółka Akcyjna w Małogoszczu. Pozwolenie określa rodzaje odpadów przewidzianych do wytworzenia i sposób postępowania z wytworzonymi odpadami. Pozwolenia określa również rodzaj i masę odpadów przyjmowanych przez zakład do przetworzenia stających się składem zestawu surowcowego lub stanowiące odzysk energii cieplnej – paliwo alternatywne. Odpady niebezpieczne przewidziane są do unieszkodliwienia podczas produkcji cementu w temperaturze ok. 1450°C.

Gospodarowanie odpadami wydobywczymi na terenie Kopalni Małogoszcz określa Program gospodarki odpadami wydobywczymi zatwierdzony decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27.04.1012r. znak: OWŚ.VI.7240.2.9.2012. Składowane odpady nie podlegają przemianom chemicznym, zaliczone zostały do odpadów obojętnych i nie zawierają substancji niebezpiecznych.

Gospodarka odpadami wydobywczymi na terenie Kopalni „Głuchowiec” prowadzona jest zgodnie z posiadaną przez zakład decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 03.02.2015 r. znak: OWŚ-VI.7240.3.8.2014 w sprawie zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami wydobywczymi pozwoleniu na wytwarzanie odpadów. Gospodarowanie odpadami wytworzonymi na terenie zakładu odbywa się zgodnie decyzją Starosty Powiatowego w Jędrzejowie z dnia 21.10.2011 r. znak: OŚR.6220.3.2011.AP w związku z eksploatacją instalacji tj. zakładu produkcji kruszyw i przemiałowni mączki wapiennej. Są to głównie odpady związane z konserwacją i bieżącymi przeglądami maszyn wykorzystywanych na terenie kopalni.

Pozostałe zakłady produkcyjne, gromadzą powstające odpady w przeznaczonych do tego celu miejscach a następnie utylizują odpady, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach odrębnych dla poszczególnych rodzajów przedsięwzięć.

2.13.6. Gazyfikacja

Przez zachodnią część gminy Małogoszcz przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 PN 6,3 MPa, wyprowadzony z węzła rozdzielczego sieci gazu wysokiego ciśnienia zlokalizowanego na terenie sołectwa Węgleszyn w gminie Oksa. Gazociąg wysokiego ciśnienia doprowadza gaz sieciowy do stacji redukcyjno - pomiarowej I⁰, zlokalizowanej na terenie sołectwa Żarczyce Małe w gminie Małogoszcz.

Od stacji wyprowadzony jest gazociąg średniego ciśnienia DN 315 PN 0,5 MPa, przez miejscowość Żarczyce Duże do węzła rozdzielczego zlokalizowanego na terenie Osiedla Jarków w granicach miasta Małogoszcz. Za węzłem sieć rozgałęzia się na dwie sieci:

- DN 250 PN 0,5 MPa, przebiegającą przez miejscowość Leśnię do stacji redukcyjno- pomiarowej II⁰ znajdującej się na terenie gminy Krasocin, w miejscowości Bukowa,
- DN 250 PN 0,5 MPa, przebiegający przez północną część Mieronic, następnie biegnący na północ, wzdłuż drogi Nr 728, przez teren miasta i sołectwa Bocheniec i Zakrucze, przez miejscowość Kopaniny, na teren gminy Piekoszów (sołectwa Wesoła, Zajączków).

Ograniczenia w zagospodarowaniu w obrębie stref kontrolowanych gazociągów, określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie.

Na terenie miasta Małogoszcz, gaz sieciowy doprowadzony jest do nielicznych budynków w zachodniej części miasta. Obecnie na terenie gminy Małogoszcz nie ma sieci rozdzielczej gazu a zatem nie ma odbiorców gazu przewodowego.

Przewiduje się zasilanie terenu miasta i gminy w gaz przewodowy z projektowanej sieci gazu średniego ciśnienia.

2.13.7. Elektroenergetyka

Teren miasta i gminy Małogoszcz zaopatrywany jest w energię elektryczną z układu napowietrznych sieci 15 kV związanych z punktem odłącznikowym, zlokalizowanym przy ul. Chęcińskiej w Małogoszczu.

Głównymi liniami zasilającymi układ sieci są dwie równoległe linie 15 kV, wyprowadzone ze stacji transformatorowo-rozdzielczej GPZ – 110/15 kV w Gnieździskach. Z punktu odłącznikowego wyprowadzone są trzy linie 15 kV oraz pierścień wokół Małogoszcza.

Dla linii 15 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokość 15,0 m – po 7,5 m w obie strony od osi linii.

Wyprowadzone z punktu odłącznikowego linie 15 kV skierowane są do: GPZ w Jędrzejowie, GPZ w Wolicy (z nawiązaniem do GPZ Karczówka) oraz do GPZ we Włoszczowie.

Z wymienionych linii magistralnych wyprowadzonych jest szereg linii odgałęźnych i odczepowych, napowietrznych i częściowo kablowych (na terenie miasta), zasilających stacje transformatorowe w miejscach odbioru mocy.

Przez teren gminy, tranzytem, przebiegają dwie linie elektroenergetycznej sieci przesyłowej:

- linia 400 kV relacji Elektrownia Połaniec – stacja „Kielce 400” (szerokość pasa technologicznego dla tej linii wynosi 94 m – po 47 m w obie strony od osi linii);
- linia 220 kV relacji Rożki (koło Radomia) – Łośnica (na Śląsku), przebiegająca poprzez stację systemową 400/220 kV „Kielce 400” (szerokość pasa technologicznego dla tej linii wynosi 50 m – po 25 m w obie strony od osi linii)

Powyższe linie włączone są do stacji systemowej „Kielce 400” (Micigózd gm. Piekoszów), stanowiącej główny punkt zasilający w energię elektryczną terenu województwa świętokrzyskiego.

Przez teren gminy, przebiegają linie wysokich napięć 110 kV, zaliczane do elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej, są to linie:

- dwie równoległe linie 110 kV relacji GPZ Gnieździska – GPZ Cementownia „Małogoszcz”, stanowiące odrębne zasilanie zakładu Lafarge Cement S.A oraz innych pododbiorców na terenie zakładu (szerokość pasa technologicznego dla tych linii wynosi 40 m – po 20 m w obie strony od osi linii);
- linia 110 kV relacji GPZ Gnieździska – Radkowice stacja systemowa 220/110 kV (szerokość pasa technologicznego linii wynosi 40 m – po 20 m w obie strony od osi linii).

W pasach technologicznych linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu.

2.13.8. Energetyka odnawialna

Niekonwencjonalne, przyjazne dla środowiska naturalnego i człowieka źródła energii są istotnym czynnikiem polityki zrównoważonego rozwoju, zarówno w skali kraju, województwa jak i gminy.

Odnawialnym źródłem energii, zgodnie z art. 2 ppk 22 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów.

Aktualnie, na terenie miasta i gminy Małogoszcz, funkcjonującymi obiektami pozyskującymi energię ze źródeł odnawialnych są panele fotowoltaiczne zainstalowane na budynkach.

Na budynkach prywatnych, jak i obiektach publicznych zamontowane są, lub będą zamontowane w najbliższym czasie, kolejne niewielkie instalacje fotowoltaiczne, będące źródłem energii, pozyskiwanej głównie dla własnych potrzeb energetycznych i grzewczych odbiorców. Na terenie miasta i gminy nie jest prowadzona ewidencja wykonanych instalacji fotowoltaicznych i nie jest znana ilość wykonanych instalacji.

W niektórych obiektach prywatnych funkcjonują również pompy ciepła, zapewniające ogrzewanie obiektów mieszkalnych i usługowych. W kolejnych latach planowane jest zwiększenie liczby tych obiektów.

W granicach gminy, na terenach sołectw: Mieronice, Złotniki i Wola Tesserowa, znajdują się tereny przeznaczone **na lokalizację naziemnych farm fotowoltaicznych** wyznaczonych zmianą Nr 3 Studium. Lokalizacje te obejmują obszary urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW wraz z ich strefami ochronnymi - farmy fotowoltaiczne. Granica obszaru jest jednocześnie granicą strefy ochronnej związanej z ograniczeniami w zabudowie

oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Obszary te stanowią rozwój potencjalnej produkcji energii odnawialnej, związanej z działalnością gospodarczą.

2.13.9. Telekomunikacja

Teren miasta i gminy Małogoszcz obsługiwany jest przez: sieć telefonii przewodowej pracującej w oparciu o centrale telefoniczne, zlokalizowane w granicach gminy; sieć szerokopasmową (światłowodową) usług teleinformatycznych; stacje telekomunikacyjne nadawczo - odbiorcze telefonii komórkowej.

Na terenie gminy i miasta Małogoszcz znajdują się następujące stacje bazowe telefonii w miejscowościach:

- Małogoszcz, ul. Warszawska 110, na kominach Cementowni stacje: Aero2, T-mobile, Orange, Plus;
- Małogoszcz, ul. Konarskiego, wieża wolnostojąca stacje : Orange, T-mobile
- Małogoszcz, ul. 11 Listopada, komin kotłowni osiedlowej, stacja Play;
- Małogoszcz, wieża wolnostojąca, zachodnia część terenu (Jarków dz. nr 2719), stacja sieci P4,
- Żarczyce Duże, (tuż za granicą miasta Małogoszcz na końcu ul. Konarskiego, wieża wolnostojąca), stacje: T-mobile i Orange;
- Kozłów, wieża wolnostojąca za ujęciem wody, stacje: T-mobile, Orange, Aero2, Plus
- Lipnica, wieża wolnostojąca, na południe od drogi Złotniki – Lipnica, na działce nr 620, stacja Play;
- Mniszek, wieża wolnostojąca, obok zakładu drobiarskiego, na prawym brzegu Białej Nidy, w lesie, stacje: T-mobile, Orange;
- Zakrucze, wieża wolnostojąca, na terenie zamkniętym (kolejowym), na działce nr 3350/19.

Stacje bazowe umożliwiają realizację usług telekomunikacyjnych w granicach całej gminy Małogoszcz.

W granicach gminy przebiega Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – Województwo Świętokrzyskie, powiat jędrzejowski (SSPW). Sieć poprowadzona jest z głównych światłowodów przebiegających na linii od zachodniej granicy z gminą Krasocin, przez centralną część miasta Małogoszcz, później na północ, w stronę gminy Łopuszno. W granicach gminy kabel sieci przebiega przez tereny sołectw: Kozłów, Ludwinów, Żarczyce Duże, miasto Małogoszcz i tereny sołectw Zakrucze i Wrzosówka. Z terenu miasta wyprowadzone są dwa odgałęzienia linii, jedno przez Mieronice do Złotnik, drugie przez Leśnicę na teren gminy Krasocin.

Sieć jest fragmentem ponadregionalnej sieci szerokopasmowej, na terenie pięciu województw Polski Wschodniej (podkarpackiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego), w tym na terenie powiatu jędrzejowskiego. Sieć ta zapewnia mieszkańcom, podmiotom

publicznym oraz przedsiębiorstwom, możliwość korzystania z usług teleinformatycznych oraz multimedialnych zasobów informacji i usług świadczonych elektronicznie.

Sieć dzieli się na szkieletową i dystrybucyjną. Sieć prowadzona jest w postaci kanalizacji teletechnicznej w pasach drogowych istniejących dróg.

Na terenie gminy Małogoszcz nie stwierdza się przekroczeń wartości określonej w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, zgodnie z którym obowiązują dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, dla miejsc dostępnych dla ludności, wynosi 61 V/m (gęstość mocy 10 W/m²).

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2020”, badanie dokonane na terenie Małogoszcza, w 2018 r., przy pl. T. Kościuszki 27, stwierdziły poziom promieniowania elektromagnetycznego mniejszy od 0,1 V/m (poniżej progu oznaczalności sondy pomiarowej).

2.14. Cmentarze

W granicach gminy Małogoszcz, znajduje się szereg cmentarzy, z których część stanowią cmentarze wojenne z okresu I Wojny Światowej (z lat ok. 1914 – 1915), zlokalizowane w lasach obok stacji kolejowej Małogoszcz (3 obiekty), na wzgórzu w granicach miasta Małogoszcz (1 obiekt), w Mieronicach (1 obiekt), w Bocheńcu (Nowej Wsi – 1 obiekt), w Karsznicach (Nowej Wsi – 1 obiekt), w Żarczycach Dużych (1 obiekt); oraz dawne, przykościelne cmentarze, zlokalizowane w granicach ogrodzenia zabytkowych Zespołów kościołów parafialnych na terenie miasta i gminy (w Małogoszczu, Kozłowie, Rembieszycach i Złotnikach – łącznie 4 obiekty).

Pozostałe obiekty cmentarzy są czynne i obowiązują od nich strefy ochrony sanitarnej wynikające z § 3 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

Prawie wszystkie spośród istniejących cmentarzy stanowią obiekty zabytkowe, wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Tylko jeden cmentarz w Kozłowie, jest cmentarzem współczesnym, nie objętym ochroną konserwatorską. Na terenie gminy i miasta Małogoszcz znajdują się następujące cmentarze:

- na terenie miasta Małogoszcz: cmentarz parafialny (zabytkowy na wzniesieniu) i cmentarz żydowski (zabytkowy obok kopalni Głuchowiec);
- na terenie Kozłowa – cmentarz parafialny (zabytkowy w centrum wsi) oraz cmentarz współczesny pod lasem;
- na terenie Rembieszyc – cmentarz parafialny (zabytkowy);
- na terenie Złotnik – cmentarz parafialny (zabytkowy);
- na terenie Żarczyc Dużych – cmentarz parafialny (zabytkowy).

2.15. Aspekty bezpieczeństwa i obronności

Potrzeby bezpieczeństwa państwa

Uwzględnienie potrzeb bezpieczeństwa państwa w zagospodarowaniu przestrzennym ma na celu przygotowanie i przeciwdziałanie zagrożeniom wewnętrznym, w szczególności przez zapewnienie warunków do:

- reagowania na:
 - zagrożenia zdrowia i życia ludzi,
 - katastrofy i klęski żywiołowe,
 - zagrożenia gospodarczego i ekonomicznego funkcjonowania państwa,
 - przestępczość i akty terroryzmu,
- ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- ochrony bezpieczeństwa powszechnego,
- wykonywania zadań z zakresu ochrony osób, obiektów, zabytków i urzędzeń,
- ochrony granic państwa,
- wykonywania zadań dotyczących uchodźców i azylantów.

Zagrożenia dla gminy

Ogólne zagrożenia gminy Małogoszcz w czasie pokoju i działań wojennych to:

- skażenie promieniotwórcze (radiologiczne),
- skażenie toksyczne (środki chemiczne),
- pożary przestrzenne,
- zagrożenia powodziowe,
- oddziaływanie sił i środków militarnych.

Skażeniem promieniotwórczym może ulec obszar całej gminy w wyniku:

- awarii w elektrowniach jądrowych rozmieszczonych na terenie państw europejskich (szczególnie krajów sąsiednich),
- katastrof nuklearnych po awariach lub innych zdarzeniach w miejscach składowania broni jądrowej lub po uderzeniach tą bronią.

Nagle, niekontrolowane uwolnienie się toksycznych środków przemysłowych, przewożonych w cysternach samochodowych na trasach dróg wojewódzkich, powiatowych i innych – w przypadku awarii lub katastrofy może spowodować skażenie terenu i zagrozić ludności zamieszkałej w strefie 3,0 km po obydwu stronach tras komunikacyjnych.

Zagrożeniem pożarami przestrzennymi mogą być objęte gęsto zabudowane obszary w gminie, oraz obszary leśne. Na stopień zagrożenia pożarowego może mieć również wpływ zwarta zabudowa sołectw.

Zagrożenie powodziowe po gwałtownych opadach deszczu występuje wzdłuż większych rzek i cieków wodnych na terenie gminy.

Stan obronności gminy

W zakresie budownictwa obronnego

- Obecnie na terenie miasta i gminy nie występują obiekty ochronne typu schron dla ludności.
- W istniejących budynkach wielorodzinnych (osiedlach) należy przewidywać odpowiednie podpiwniczenia na ukrycia dla mieszkańców osiedli. W razie niemożliwości wytypowania podpiwniczeń na ukrycia należy zarezerwować odpowiednie tereny pod wolno stojące obiekty ochronne realizowane doraźnie.
- W rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidzieć ukrycia wykonywane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie, w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa.
- Dla zakładów pracy nieposiadających budowli obronnych należy zarezerwować tereny pod doraźną realizację budowli na podstawie typowej lub powtarzalnej dokumentacji budowlanej.
- Dla nowo budowanych zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej, które będą kontynuować działalność w czasie wojny należy przewidywać budowę ukryć dla załóg na terenie zakładu lub/i w podpiwniczeniach budynków.

W zakresie zaopatrzenia w wodę

- Zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej lub wytypować je z już istniejących ujęć wody. Odległość studni wody pitnej od miejsc zamieszkania ludności powinna wynosić nie więcej niż 800 m i posiadać wydajność min. 7,5 l na jedną osobę na dobę.
- Istniejące ujęcia wody przysposobić do funkcjonowania w warunkach specjalnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W zakresie urządzeń specjalnych

- Nowo budowane obiekty sanitarne (łazienki, pralnie, myjnie samochodowe, itp.) przystosowywać do potrzeb prowadzenia zabiegów specjalnych - likwidacji skażeń.

W zakresie zaciemniania

- Przystosować do zaciemniania i wygaszania oświetlenie zewnętrzne ulic i obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów usługowych w ramach prowadzonych robót remontowo-modernizacyjnych i inwestycji nowoprojektowanych.

W zakresie energetyki

- Dążyć do bezawaryjnego zasilania w energię elektryczną zakładów i wszystkich obiektów ważnych dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności.

W zakresie formy przestrzennej i struktury wewnętrznej

- Zabrania się lokalizowania jakiegokolwiek zabudowy na terenach zalewowych. Istniejące zabudowania na tych terenach pozostawia się do adaptacji czasowej
- Rozbudować system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w przypadku zagrożenia poprzez uzupełnienie syren alarmowych i planować włączenie ich do systemu radiowego powiadamiania.
- Unikać nadmiernego zagęszczenia budynków w celu zminimalizowania możliwości rozprzestrzeniania się pożarów oraz powstawania zawałów ciągłych.
- Sytuować budynki przy ciągach komunikacyjnych/ulicach tak, aby odległość między nimi nie była mniejsza niż suma ich wysokości, plus 10 metrów.
- Sieć ulic i terenów zielonych wraz z drogami wylotowymi powinno stanowić jednolity system ciągów komunikacyjnych. Powinien on zapewniać pełną przelotowość umożliwiającą sprawną ewakuację ludności oraz manewr sił ratowniczych.
- Zapewnić przelotowość istniejących i projektowanych dróg (ulic) w celu zapobieżenia ich przed zagruzowaniem od walących się budynków. Przelotowość ulic powinna zapewnić sprawną ewakuację mieszkańców na wypadek zagrożenia.

W zakresie zabezpieczenia dóbr kultury

- Na terenie miasta i gminy znajdują się liczne obiekty dóbr kultury, podlegające ochronie na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego. Sposób ochrony tych obiektów w zakresie stosownych zabezpieczeń i ochrony, określa Plan Ochrony Zabytków.

W zakresie alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń

- Dążyć do pokrycia terenu gminy syrenami elektrycznymi dla celów alarmowania i powiadamiania mieszkańców w przypadku zagrożeń (słyszalność syreny do 300 m w zabudowie zagęszczonej). Zainstalowane syreny włączyć do obowiązującego w województwie systemu radiowego sterowania.
- Na terenie miasta znajduje się jedna syrena alarmowa; na terenie gminy znajduje się 13 syren alarmowych.

3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w kontekście sporządzanej zmiany studium

Ład przestrzenny i jego zasady na terenie miasta i gminy Małogoszcz, określają uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzane w oparciu o obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz z późniejszymi zmianami. Cały obszar gminy Małogoszcz posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsze studium ma charakter kompleksowy i obejmuje obszar w granicach gminy Małogoszcz. Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz - zmiana studium”, uchwalone Uchwałą Nr 21/187/05 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 22 czerwca 2005r., z późniejszymi zmianami, określiło politykę przestrzenną gminy wraz z terenami rozwojowymi, których usunięcie możliwe było jedynie w sytuacji ujawnienia powstania konfliktu środowiskowego, gospodarczo-przestrzennego i prawnego, wymagającego ingerencji w zastane opracowanie oraz w przypadku zmiany polityki przestrzennej określone w Planie Krajowym a następnie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego funkcjonujące na terenie miasta i gminy przesadzają jednoznacznie o przeznaczeniu i sposobie zagospodarowania poszczególnych terenów.

Na terenie miasta i gminy Małogoszcz obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące jednocześnie prawo miejscowe:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego **miasta Małogoszcz w granicach administracyjnych i części sołectw: Leśnica, Zakrucze, Bocheniec i Mieronice**, obejmującego m.in. teren górniczy „Małogoszcz” i teren górniczy „Głuchowiec II”, uchwalony Uchwałą Nr 19/172/05 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 25 lutego 2005 r., (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 55, poz. 777 z dnia 15.03.2005 r.) z późn. zmianami:

- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Małogoszcz w granicach administracyjnych i części sołectw: Leśnica, Zakrucze, Bocheniec i Mieronice, obejmującego m.in. teren górniczy „Małogoszcz” i teren górniczy „Głuchowiec II”, uchwalona uchwałą Nr 31/267/14 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 26 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego poz. 2297 z dnia 12.08.2014 r.);
- Zmiana części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Małogoszcz w granicach administracyjnych i części sołectw: Leśnica, Zakrucze, Bocheniec i Mieronice, obejmującego m.in. teren górniczy „Małogoszcz” i teren górniczy „Głuchowiec II”, **na terenie sołectwa Leśnica**, gmina Małogoszcz, uchwalona Uchwałą Nr 31/299/18 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 15 października 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego, poz. 4052, z dnia 30.11.2018 r.);

- Zmiana części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Małogoszcz w granicach administracyjnych i części sołectw: Leśnica, Zakrucze, Bocheniec i Mieronice, obejmującego m.in. teren górniczy „Małogoszcz” i teren górniczy „Głuchowiec II”, na terenie części miasta Małogoszcz i części sołectwa Leśnica, na obszarze gminy Małogoszcz, uchwalona Uchwałą Nr XVII/148/20 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 14 lipca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego, poz. 2769, z dnia 22.07.2020 r.);

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz obejmujący **północno-wschodnią** część gminy Małogoszcz, uchwalony Uchwałą Nr 26/236/06 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 21 kwietnia 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 163, poz. 1942 z dnia 06.07.2006 r.), z późn. zmianami:

- Zmiana nr 1 „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz, obejmującego północno-wschodnią część gminy Małogoszcz”, w granicach sołectwa Zakrucze, uchwalona Uchwałą Nr 29/246/14 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 21 marca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego poz. 1543 z dnia 09.05.2014 r.);
- Zmiana Nr 2 „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz”, obejmującego północno – wschodnią część gminy Małogoszcz, uchwalona Uchwałą Nr 32/271/14 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 29 sierpnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego poz. 2761 z dnia 13.10.2014 r.);

3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu eksploatacji **złoża piasków „Kozłów”**, w miejscowości Kozłów, na obszarze gminy Małogoszcz, uchwalony Uchwałą Nr 26/237/06 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 21 kwietnia 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 163, poz. 1943 z dnia 06.07.2006 r.);

4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz obejmujący **południowo-zachodnią** część gminy Małogoszcz, uchwalony Uchwałą Nr 6/50/07 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 27 czerwca 2007 r., z późn. zmianami:

- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz, obejmującego południowo-zachodnią część gminy Małogoszcz, na obszarze sołectwa Żarczyce Duże, uchwalona Uchwałą Nr 16/127/08 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 18 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 16, poz. 206 z dnia 22.01.2008 r.);
- Zmiana Nr 3 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Małogoszcz, obejmującego południowo – zachodnią część gminy Małogoszcz, uchwalona Uchwałą Nr 21/207/17 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 31 sierpnia 2017 r. zmieniona Uchwałą Nr 23/233/17 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 19 grudnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego poz. 404 z dnia 24.01.2018 r.), w wyniku rozstrzygnięcia nadzorczego Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30 października 2017 r. znak: SPN.III.4130.43.2017.

- Zmiana Nr 3A Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małogoszcz, obejmującego południowo-zachodnią część gminy Małogoszcz, uchwalona Uchwałą Nr 29/290/18 Rady Miejskiej w Małogoszczu z dnia 24 sierpnia 2018 r.

Analiza terenów przeznaczonych pod zabudowę została dokonana w oparciu o dokumenty planistyczne funkcjonujące na terenie miasta i gminy Małogoszcz tj. obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiące przedmiot zmiany, obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i ich zmiany oraz w oparciu o przeprowadzone analizy aktualnej sytuacji prawnej, środowiskowe, gospodarczej, w tym wynikającej z dokumentów o charakterze wojewódzkim i krajowym oraz zapotrzebowania społecznego na przyjęte w studium rozwiązania.

W wyniku wykonanych analiz wprowadzono do studium rozwiązania odpowiadające aktualnym uwarunkowaniom i możliwościom rozwojowym gminy, opisane w poszczególnych rozdziałach tematycznych studium.

Na podstawie wykonanych analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognozy demograficznej, możliwości finansowych gminy w zakresie realizacji zadań własnych, zawartych w niniejszym tekście studium oraz uszczegółowionych w opracowanym „Bilansie terenów przeznaczonych pod zabudowę...” załączonym do dokumentacji planistycznej studium, **sformułowano maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę na terenie gminy.**

W celu ustalenia zapotrzebowania na nowe tereny budowlane, w powyższych analizach, uwzględniono ruch budowlany na terenie miasta i gminy oraz liczbę wniosków wniesionych do studium w trakcie wymaganej przepisami procedury planistycznej oraz w terminach wcześniejszych i późniejszych odzwierciedlających zapotrzebowanie społeczne.

Wniesione wnioski w ilości 51 dotyczyły różnorodnych funkcji zabudowy i zostały przeanalizowane pod kątem możliwości rozwojowych terenu gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań środowiskowych i kulturowych gminy oraz dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej i społecznej. Należy podkreślić, że każdy wniosek dotyczył jednej lub kilku działek.

W latach 2010 ÷ 2022 na teren gminy Małogoszcz wydanych zostało:

- 750 decyzji o pozwoleniu na budowę dla indywidualnych inwestorów, w tym: 272 decyzje na budowę budynków mieszkalnych; 81 decyzji na budowę budynków gospodarczych; 397 decyzji na pozostałe budynki, w tym m.in. budynki mieszkalno-gospodarcze, usługowe, infrastruktura techniczna oraz 40 decyzji związanych z realizacją inwestycji celu publicznego.

Według danych statystycznych w latach 2015÷2018 na terenie gminy przybyło 122 nowych mieszkań, co daje roczny średni przyrost w ilości 30,5 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej 10 056,60 m² przy średniej powierzchni mieszkania ok. 82,43 m².

Powyższe dane świadczą o zapotrzebowaniu i rozwoju budownictwa na terenie gminy w zakresie różnorodnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Zasobom mieszkaniowym towarzyszą obiekty usługowe (z uwzględnieniem terenów usług publicznych i komercyjnych z zakresu: administracji, kultury, oświaty, zdrowia, sportu, turystyki, rekreacji i wypoczynku oraz usługi sakralne), oraz działalności gospodarczej nieuciążliwej w zakresie produkcji, handlu, magazynów, składów itp. związanych z usługami.

Występuje sukcesywne, wzrastające zapotrzebowanie potencjalnych inwestorów na realizację przedsięwzięć dotyczących zabudowy: mieszkaniowej wielorodzinnej i mieszkaniowej jednorodzinnej; pensjonatowo-wypoczynkowej; zabudowy związanej z działalnością gospodarczą nieuciążliwą, w tym m.in. usługowo-handlową na terenie miasta Małogoszcz. Zabudowa zagrodowa na terenie gminy nie cieszy się większym zapotrzebowaniem w zakresie nowych terenów związanych z realizacją nowych obiektów budowlanych przeznaczonych do produkcji rolniczej. Wynika to z faktu, iż grunty rolne na terenie gminy są o zbyt słabej klasy. Gospodarstwa rolne prowadzące produkcję rolniczą mają możliwość - w szczególności - produkcji ekologicznej dającej możliwość rozwoju agroturystyki w gospodarstwach rolnych; zabudowy związanej z działalnością gospodarczą, w tym handlowo - usługową.

Należy podkreślić, iż mimo charakteru przemysłowo-rolniczego gminy Małogoszcz, z uwagi na warunki glebowe, nie należy ona do gmin o wysokim rozwoju produkcji rolniczej; występują tu w zdecydowanej większości klasy gruntów od IV do VI; niewielkie powierzchnie, wręcz fragmentaryczne stanowią klasę III gruntów.

Gmina Małogoszcz odznacza się umiarkowaną sytuacją demograficzną. Związane jest to między innymi z jej położeniem i czynnikami bytowymi mieszkańców.

Długoterminowa prognoza demograficzna dla poszczególnych województw została określona w „Prognozie ludności na lata 2014-2050” Głównego Urzędu Statystycznego. Publikacja ta zawiera prognozy liczby ludności opracowane na podstawie zmian ruchu naturalnego, migracji wewnętrznych i zewnętrznych. Podkreślić należy, że Prognoza przedstawia, ruch ludności wewnątrzwojewódzki we wszystkich województwach, którego saldo w miastach (nawet w woj. mazowieckim) jest ujemne, natomiast dodatnie saldo migracji wynika z migracji międzywojewódzkich.

Dla powiatu jędrzejowskiego, w tym gminy Małogoszcz, prognozuje się dodatnie i utrzymujące się na podobnym poziomie saldo migracji. Będzie ono stale wynikało głównie z rachunku migracji wewnętrznych, rozumianych jako przemieszczanie się ludności na pobyt stały w granicach kraju.

Szansą na lepszy i szybszy rozwój gminy, a tym samym napływ ludności z zewnątrz i zwiększony przyrost naturalny, wstrzymanie migracji wewnętrznych i zewnętrznych

charakteryzujących nie tylko gminę Małogoszcz ale i inne obszary na terenie kraju, może być realizacja szeroko rozumianej działalności gospodarczej związanej z zatrudnieniem, możliwość pozyskania wolnych, niezabudowanych terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz wykorzystanie kompleksów terenów spełniających rolę rekreacyjno - wypoczynkową dla osób z poza terenu gminy.

W celu określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy, została wykonana analiza i bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (opracowanie załączone do dokumentacji planistycznej studium), zestawiając maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, przy uwzględnieniu sytuacji ekonomicznej, środowiskowej i społecznej gminy oraz prognozy demograficznej i możliwości finansowej gminy.

Oceniono możliwość lokalizacji nowej zabudowy (chłonność obszarów) w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, w zestawieniu z maksymalnym zapotrzebowaniem gminy na nową zabudowę o różnych funkcjach.

Z dokonanej analizy i bilansu terenów wynika, że występują potrzeby inwestycyjne związane z wyznaczeniem nowych terenów pod zabudowę, które powinny być zlokalizowane na terenach o wykształconej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w ciągach istniejących układów komunikacyjnych (dróg publicznych), wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

Dane z bilansu terenów przewidzianych pod zabudowę.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową przewiduje się w wielkości ok. 81 000,0 m² powierzchni użytkowej zabudowy, przy założeniu prognozowanej sytuacji demograficznej gminy, na okres 30 lat z 30% zapasem ok. 105 300,0 m² powierzchni użytkowej zabudowy (łącznie dla terenu miasta i sołectw).

Zapotrzebowanie terenów na nową zabudowę mieszkaniową – ok. 162,0 ha (tj. 540 mieszkań x 0,30 ha średnia pow. działki = 162,0 ha powierzchnia terenów).

Zapotrzebowanie na tereny związane z innymi funkcjami niż mieszkaniowa – 32,4 ha (162,0 ha + 20 % tj. 32,4 ha).

Łączne zapotrzebowanie terenów na nową zabudowę wynosi: 194,4 ha.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz przewiduje nowe tereny pod zabudowę z podziałem na poszczególne rodzaje/funkcje zabudowy na terenie miasta i gminy Małogoszcz:

- zabudowa mieszkaniowa wielofunkcyjna (zagrodowa i/lub mieszkaniowa jednorodzinna) – ok. 40,0 ha,
- zabudowa rekreacji indywidualnej, usług z zakresu sportu i rekreacji, turystyki i wypoczynku oraz agroturystyki – ok. 18,0 ha,

- zabudowy działalności gospodarczej w zakresie produkcji, handlu, magazynów, składów związanych z usługami - 21,2ha,
- zabudowa urządzeniami do produkcji energii elektrycznej - farmy fotowoltaiczne - 10,1 ha,
- działalność przemysłu wydobywczego – ok. 69,2 ha.

W studium przewidziano nowe tereny pod zabudowę o łącznej powierzchni – ok. 79,2 ha, w tym pod zabudowę mieszkaniową ok. 40,0 ha; zabudowę pozostałą ok. 39,2 ha.

Ponadto w studium przewidziano: tereny farm fotowoltaicznych, o łącznej pow. ok. – 10,1 ha; tereny przemysłu wydobywczego o łącznej pow. ok. 69,2 ha i tereny.

Z dokonanego bilansu terenów przeznaczonych dotychczasowym studium wynika, że tereny przeznaczone w studium do zabudowy plus nowe tereny wyznaczone w niniejszym studium, generalnie bilansują się, pozostaje rezerwa terenu dla kolejnej edycji studium o pow. ok. 1,3 ha.

Mając na uwadze uwarunkowania fizjograficzne, elementy przyrodnicze i kulturowe, nie wyznaczono nowych obszarów do zabudowy, które wymagałyby znaczących inwestycji ze strony samorządu gminy w zakresie inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej. W zdecydowanej większości – wyznaczone w studium – nowe tereny budowlane planowane do zainwestowania na terenie miasta i na terenie poszczególnych sołectw, stanowią uzupełnienie już istniejącej zabudowy i znajdują się przy istniejących układach komunikacyjnych oraz posiadają w dużym stopniu dostęp do infrastruktury technicznej. Planowana obwodnica miasta Małogoszcz łącząca istniejącą drogę powiatową (planowana do kategorii dróg wojewódzkich) z drogą wojewódzką nie jest przedsięwzięciem inwestycyjnym gminy.

W związku z planowaną kontynuacją rozwoju gminy, brak jest możliwości rezygnacji ze wskazanych w studium terenów potencjalnej zabudowy, przy założeniu, że rozwój gminy w zakresie realizacji inwestycji będzie utrzymywał dotychczasowe tempo. Tereny te pozostawia się dla potrzeb dalszego rozwoju różnorodnych funkcji zabudowy. Teren miasta Małogoszcz oraz tereny sołectw posiadają uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które definiują szczegółowo rodzaj zabudowy i chłonność poszczególnych terenów.

Władze samorządowe, chcąc zapewnić wszystkim mieszkańcom i przyszłym potencjalnym inwestorom, równe prawa w dostępie do terenów rozwojowych, przyjmowały wnioski w ramach sporządzania kolejnych zmian studium, które zostały szczegółowo przeanalizowane w celu ich uwzględnienia w studium pod zainwestowanie, jeśli pozwalała na to sytuacja prawna terenów.

Niepewność procesów inwestycyjnych nie daje gwarancji, że wskazane tereny do rozwoju zabudowy w niniejszym studium są i będą wystarczające dla potrzeb rozwoju miasta i gminy Małogoszcz.

Upływający czas oraz napływające wnioski potencjalnych inwestorów do kolejnych edycji studium, spowoduje w przyszłości kolejne zmiany studium i zmiany miejscowych planów, co

prawdopodobnie może zwiększyć ilość terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że tereny o niewykształconej jeszcze strukturze funkcjonalno-przestrzennej, do czasu ich zabudowy i zagospodarowania będą nadal wykorzystywane w sposób dotychczasowy, głównie rolniczy.

Szczegółowa analiza i wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę - wymagane art. 10 ust. 1 pkt 7 i ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - wykonane na etapie opracowywania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Małogoszcz, zostały przedstawione w formie tekstowej i tabelarycznej w odrębnym opracowaniu pn. „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę na obszarze miasta i gminy Małogoszcz”, stanowiącym część składową „dokumentacji prac planistycznych”.

4. Bariery i predyspozycje rozwoju

Analiza stanu gminy, przeprowadzona w poszczególnych grupach tematycznych, została zakończona sprecyzowaniem uwarunkowań rozwoju w formie zagrożeń i szans rozwojowych.

Zagrożenia, to:

- ograniczenia uniemożliwiające pożądane zmiany, wynikające ze złej sprawności funkcjonowania układów przestrzennych bądź infrastruktury oraz trudności w wykorzystaniu możliwości tkwiących w rezerwach materialnych i intelektualnych,
- czynniki hamujące tempo przeobrażeń oddziałujące na całą gminę lub na jej elementy,
- powstające zniekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym, powodujące zakłócenia prawidłowym funkcjonowaniu układów osadniczych i w ich harmonijnym rozwoju.

Szanse, to:

- stan posiadany, mierzony walorami środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego oraz jakością funkcjonowania struktur życia społecznego i gospodarczego,
- położenia w stosunku do głównych tras komunikacyjnych drogowych i kolejowych,
- stymulatory materialne i psychospołeczne w postaci ofert, wsparcia finansowego, stworzenia warunków działania bodźców i dostępnych informacji,
- czynniki przyspieszające pożądane przeobrażenia oddziałujące na sposób wykorzystania i zarządzania, a także otwarcie na pozytywne wpływy otoczenia.

Przeciwstawianie się zagrożeniom i wykorzystywanie szans, prowadzi do wyznaczenia celów i kierunków rozwoju

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa politykę przestrzenną gminy

4.1. Główne uwarunkowania zewnętrzne

Pod względem podziału fizyczno-geograficznego, obszar gminy Małogoszcz, położony jest w prowincji Wyżyny Polskie i podprowincji Wyżyny Małopolskiej, w obrębie makroregionów Wyżyny Przedborskiej Niecki Nidziańskiej i Wyżyny Kieleckiej.

Powiązania przyrodnicze gminy z terenami sąsiednimi, odbywają się za pośrednictwem Głównego Korytarza Ekologicznego Południowo – Centralnego. Północna i północno- wschodnia część gminy, w granicach lasów na północy i doliny Wiernej Rzeki, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Częstochowa – wschód”, a wschodnia część gminy, w granicach doliny Białej Nidy, znajduje się w granicach Korytarza Ekologicznego o randze krajowej „Dolina Nidy”. W granicach korytarzy ekologicznych, w całości lub w części, znajdują się liczne ustanowione formy ochrony przyrody, zasięgiem obejmujące tereny gmin sąsiednich. Formy ochrony

obejmują tereny cenne przyrodniczo zarówno w skali kraju (park krajobrazowy obszary chronionego krajobrazu) jak i Unii Europejskiej (tereny Obszarów Natura 2000).

Gmina Małogoszcz posiada charakter przemysłowo-rolniczy.

Zaliczana jest do podobszarów o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych obejmującego najważniejsze tereny występowania i wydobywania kopalin. Tereny te dominują w granicach administracyjnych miasta Małogoszcz.

Najlepiej rozwinięte funkcje rolnicze występują w południowej części gminy, na najżyźniejszych w granicach gminy glebach.

Atutami gminy są też:

- dogodne powiązania komunikacyjne z Kielcami, Jędrzejowem oraz Aglomeracją Śląską i Krakowską, które stanowią główne zewnętrzne rynki zbytu,
- wysokie walory turystyczne i agroturystyczne wschodniej części gminy,
- powiązania poprzez kompleksy leśne z sąsiednimi terenami posiadającymi wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, na terenach gmin Włoszczowa, Krasocin, Chęciny.

4.2. Główne uwarunkowania wewnętrzne

4.2.1. Szanse i predyspozycje rozwojowe

Środowisko przyrodniczo – kulturowe

- Cenne walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i turystyczne.
- Liczne zabytki kultury materialnej.
- Dobry stan środowiska, stanowiący atrakcję dla mieszkańców Kielecczyzny.
- Łatwa dostępność komunikacyjna.
- Warunki terenowe i wodne umożliwiające utworzenie, stawów, oczek wodnych, małych zbiorników wodnych, w celach retencyjnych, rekreacyjnych, hodowli ryb.
- Korzystne warunki do rozwoju funkcji turystycznej, głównie w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych i terenów nad rzekami i ciekami wodnymi.
- Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie regionalnej trasy wycieczek turystyczno-krajoznawczych opartych o zwiedzanie Jędrzejowa i Chęcin.

Rolnictwo i leśnictwo

- Występowanie w południowej części gminy obszarów o wysokich klasach bonitacyjnych, umożliwiających intensywną produkcję rolną.
- Rozległe kompleksy leśne, w tym nadające się do wykorzystania turystycznego.
- Stosunkowo dużo areał słabych gruntów nadających się do zalesienia.

Przemysł

- Zasoby surowców mineralnych pozwalające na kontynuację działalności wydobywczej i przetwórczej w oparciu o istniejący potencjał przemysłowy.
- Istniejący potencjał ludzki.
- Występowanie gleb o niskich klasach bonitacyjnych przydatnych do inwestowania, w ramach wielofunkcyjnego rozwoju gminy.
- Możliwość zagospodarowania na cele produkcyjne i usługowe, niewykorzystywanych obiektów obsługi rolnictwa.

Zagadnienia społeczne

- Istniejąca na obszarze miasta i gminy ilość placówek edukacyjnych zaspokaja potrzeby mieszkańców gminy
- Bliskość miast Chęciny, Jędrzejów i Kielce, zapewniających edukację mieszkańców.
- Istniejące obiekty służby zdrowia zabezpieczają potrzeby mieszkańców miasta i gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
- Dogodny dostęp do specjalistycznych placówek opieki zdrowotnej na terenie miasta Kielce.
- Wystarczające zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie usług podstawowych.
- Znaczny potencjał ekonomiczny gminy, możliwy do wykorzystania dzięki dużej liczbie „rąk do pracy” w rolnictwie i poza rolnictwem.

Komunikacja

- Koncentryczny układ dróg dojazdowych do miasta ułatwiający szybki dostęp do usług z obszaru gminy jak również na terenach gmin sąsiednich.
- Łatwy dostęp za pomocą sieci drogowej do dróg ekspresowych i autostrad, umożliwiających dogodny dojazd do odległych miejsc w Polsce i Europie.
- Dobrze rozwinięta komunikacja pasażerska wiążąca miasto z sąsiednimi ośrodkami usługowymi.
- Dobrze funkcjonujący dowóz dzieci i młodzieży do szkół na terenie miasta i gminy.
- Możliwość zagospodarowania na cele przedsiębiorczości terenów przylegających do bocznic kolejowej i do dróg wojewódzkich.

Infrastruktura techniczna

- Zwodociągowanie terenu miasta i sołectw gminy.
- Rezerwa wody w „ujęciach wody”.
- Sprawna sieć kanalizacyjna obsługująca tereny miasta i części sołectw gminy.
- Możliwość rozwoju sieci gazowej na terenie miasta i gminy, dzięki doprowadzeniu gazu przewodowego, na teren gminy.
- Korzystny układ sieci elektroenergetycznej, zabezpieczający zapotrzebowanie na energię dla miasta i gminy.

- Bliskie sąsiedztwo stacji transformatorowo-rozdzielczej GPZ 110/15kV w Gnieździskach.
- Systematyczny rozwój nowoczesnej sieci szerokopasmowej, dającej możliwość korzystania z usług teleinformatycznych oraz multimedialnych.
- Dobrze rozwinięta sieć telefonizacji przewodowej i telefonii komórkowej.

4.2.2. Bariery i ograniczenia rozwojowe

Środowisko przyrodniczo – kulturowe

- Brak systemu kanalizacji sanitarnej na większości obszaru gminy stanowiący zagrożenie dla czystości wód i gleb w gminie.
- Niezadowalający stopień czystości wód powierzchniowych rzek.
- Lokalne zanieczyszczenie powietrza wynikające z powierzchniowej eksploatacji i przeróbki surowców skalnych.
- Występowanie znacznych terenów objętych reżimami ochrony, z określonym ograniczeniem wykorzystania tych terenów na cele inwestycyjne i do intensywnej produkcji rolnej.
- Istniejący niski stopień retencji wodnej.
- Zagrożenie gleb erozją.
- Słaba promocja dziedzictwa kulturowego gminy.
- Brak środków własnych na doposażenie gminy w obiekty obsługi ruchu turystycznego i bazy wczasowo-wypoczynkowej.

Rolnictwo i leśnictwo

- Silnie zróżnicowane warunki przyrodniczo-glebowe z przewagą warunków mało korzystnych.
- Rozdrobniona struktura gospodarstw indywidualnych oraz wysoki poziom zatrudnienia w tym sektorze gospodarki.
- Surowcowy charakter produkcji rolniczej oraz niedorozwój otoczenia rolnictwa.
- Duży udział gruntów okresowo lub trwale nadmiernie suchych (ok. 70% terenów rolnych) powodujący wahania w planowaniu roślin uprawnych.
- Bardzo niski poziom samoorganizacji rolników zwłaszcza w dziedzinie produkcji i marketingu.
- Brak kapitału inwestycyjnego w rolnictwie.
- Ograniczenia w produkcji rolnej z powodu objęcia ochroną prawną znacznych obszarów gminy.
- Zagrożenie dużych kompleksów leśnych zanieczyszczeniami ze strony przemysłu.
- Niewykorzystanie możliwości zwiększenia lesistości na obszarze gminy, zwłaszcza na jej obrzeżach oraz powiązania zalesień z rozwojem funkcji turystyczno-leśniskowej.
- Niedostateczna baza przetwórstwa rolno-spożywczego mogącego zagospodarować płody rolne gminy.

Przemysł

- Wpływ ogólnie niekorzystnej sytuacji ekonomicznej kraju.
- Niedobór kapitału własnego na cele inwestycyjne.
- Mała aktywność społeczeństwa w tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych.
- Brak liderów przedsiębiorczości, szczególnie na terenach wiejskich.
- Braki w infrastrukturze technicznej.

Zagadnienia społeczne

- Brak miejsc pracy na terenie miasta i gminy powoduje odpływ mieszkańców z niektórych sołectw.
- Średni poziom urbanizacji miasta Małogoszcz.
- Słaba aktywność do samoorganizacji społecznych oraz koncentracji do wspólnych przedsięwzięć gospodarczych.
- Mała ilość miejsc pracy w zawodach pozarolniczych.
- Ujemny przyrost naturalny i starzenie się ludności gminy.
- Mała baza obiektów z zakresu opieki społecznej, co przy obserwowanym wzroście osób starszych jest szczególnie ważne.
- Niewystarczająca ilość małych i średnich przedsiębiorstw związanych z rzemiosłem i usługami.

Komunikacja

- Słabo ukształtowany układ ulic w mieście.
- Zbyt mała pojemność parkingów ogólnodostępnych dla obsługi osób korzystających z usług na obszarze miasta.
- Brak kanalizacji deszczowej.
- Niski standard niektórych dróg gminnych.

Infrastruktura techniczna

- Brak systemu kanalizacji sanitarnej na części obszaru gminy, powodujący pogorszenie stanu czystości środowiska i standardu życia mieszkańców.
- Brak oczyszczalni ścieków deszczowych i niepełny system kanalizacji deszczowej na obszarze miasta.
- Zagrożenie środowiska pyłami i związkami siarki z licznych kotłowni opalanych węglem.
- Brak centralnej ciepłowni obsługującej cały teren miasta.
- Brak pełnej gazyfikacji gminy i miasta, co pogarsza standard życia mieszkańców.

4.2.3. Problemy i konflikty przestrzenne wynikające z dotychczasowego zagospodarowania terenu gminy

- Lokalna degradacja walorów krajobrazowych i przyrodniczych spowodowana eksploatacją surowców mineralnych i ich przetwórstwem.
- Odczuwalne pogorszenie stosunków wodnych na obszarach wydobywania kopalin mineralnych.
- Zagrożenia lasów ze strony przetwórstwa mineralnego.
- Uciążliwości środowiskowe i krajobrazowe przesyłowych linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć.
- Niespójność bazy przetwórczej i surowcowej.
- Ograniczenia w produkcji rolnej z powodu objęcia ochroną znacznych obszarów gminy.
- Rozwój terenów wydobywczych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowanej części miasta.
- Ograniczenia w lokalizacji obiektów przemysłowych z powodu objęcia ochroną znacznych obszarów gminy.
- Brak segregacji uciążliwego tranzytowego ruchu drogowego, od ruchu lokalnego w Małogoszczu, na kierunku wschód – zachód.
- Brak większych powierzchni parkingowych w centrum miasta.
- Nakładanie się ruchu lokalnego i miejscowego na obszarze miasta, powodujące zaburzenia w ruchu pojazdów oraz w ruchu pieszym.
- Mały zasób i rozproszenie dostępnych gruntów komunalnych.
- Brak podstawowych obiektów usługowych w części sołectw.
- Lokalizacja znacznej ilości zabudowy w strefach uciążliwości od istniejących dróg.
- Lokalizacja części zabudowy w rozproszeniu, utrudniającej możliwość oszczędnego uzbrojenia terenu.
- Brak zagospodarowanych i estetycznie, urządzonych przestrzeni publicznych w większości sołectw.